

IOAN MUNTEANU
BALTA BRĂILEI-BĂRĂGANUL DINTRE APE

Copertă și tehnoredactare: **Cerasela GEORGESCU**

IOAN MUNTEANU

BALTA BRĂILEI
Bărăganul dintre ape

PROILAVIA

Brăila, 2023

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MUNTEANU, IOAN

Balta Brăilei: Bărăganul dintre ape / Ioan

Munteanu. - Brăila: Proilavia, 2023

ISBN 978-630-6581-04-7

908

ISBN 978-630-6581-04-7

Argument

„Cetățile turcești de pe malul stâng al Dunării împreună cu insulele dinspre acest mal vor fi înapoiate Țării Românești, hotarul față de Imperiul Otoman urmând a fi talvegul Dunării, adică linia de maximă adâncime a ei”-*Tratatul de la Adrianopole* (2/14 sept.1829), art. V, *apud* C.C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, p.144)

Deși a fost o zonă mult studiată, complexitatea și varietatea ecosistemului Balta Brăilei conferă un potențial ridicat de cercetare prezentă și viitoare pentru toți cei care doresc o mai bună cunoaștere a regiunii sau a mecanismelor generate de trecerea de la un regim de liberă scurgere la unul modificat antropic.

Balta Brăilei a fost un paradis al apelor, peștilor și al păsărilor. În mod natural, această zonă era inundată în fiecare an măcar în parte la viiturile de primăvară, de mai multe ori era acoperită de ape în totalitate iar apele persistau în mlaștini și pe timpul verii.

Apele danubiene se despleteau și se împleteau într-un păienjeniș de canale, gârle, mlaștini, din care se ridicau grinduri mai mult sau mai puțin consolidate, cu stufărișuri și păduri de luncă, cu zone acoperite de sălcii și plop.

Balta Brăilei, perla lăsată de Dumnezeu locuitorilor acestor meleaguri, era o sursă de mari satisfacții, oază de sănătate și de bunăstare, loc binecuvântat de Cel de Sus...

Un paradis neexploatat naturistic, cum atrăgea atenția fostul primar al Brăilei, Radu Portocală:

„În jurul nostru roesc bogății naturale.

Balta, delta, terenurile inundabile, cu imensele lor rezerve de pescărie, trestie, sălcii, pășune etc., înfățișează tot atâtea mijloace de renaștere economică.

Toți brăilenii cunoșteau acest banal adevăr, dar până astăzi nu s-a găsit mintea clară, care să facă sinteza punerii în valoare a bogățiilor naturale ce ne înconjoară (*Ancheta*, an I, nr. 1, 1 sept. 1930, p. 1).

Când digurile încă nu existau, zona era la cheremul fluviului, care-o inunda primăvară de primăvară, alimentând zecile de bălți și privaluri cu apă, pește și aluviuni bogate în nutrienți. Pe atunci, i se zicea **Balta Brăilei și era ca o deltă mai mică**, împărăție a stufului, teritoriu stăpânit de țăntari și dominat de legende cu Terente și alții ca el. **Atunci era cea mai mare exploatare piscicolă naturală a țării, după Delta Dunării.**

După 1989, **domina ideea că „mlaștinile sunt inutile și nesănătoase” și că zonele umede, al căror rol nu era luat în considerare, trebuie să fie „asenate”**, Factorii de decizie gândeau exclusiv inginereste și nu consultau hidrologii, biologii și ihtiologii, România nesemnând *convenția Ramsar* (1975) decât la 25 ianuarie 1991.

Drept urmare, comuniștii au oprit artificial inundațiile anuale, cu diguri, și au făcut din ea cea mai mare fermă agricolă din Europa. Au zis că e mai bine să se renunțe la bălțile cu stuf, sursă permanentă de pește, și să se facă îndiguire iar dincolo de diguri să fie câmpuri mănoase, cu recolte bogate, pentru țară și pentru

export. Cât de înțeleaptă a fost această decizie încă nu s-a stabilit cu certitudine. **Unii spun că s-a făcut bine ce s-a făcut, alții că a fost o mare prostie, fiindcă a fost distrus un ecosistem de o inestimabilă valoare.**

Când s-a dat în exploatare Întreprinderea Agricolă de Stat (IAS) Insula Mare a Brăilei, terenul s-a dovedit a fi fertil iar **îndiguirea a fost declarată un succes al comunismului în România.**

Investiția fusese temeinic făcută, pe lângă digurile de apărare fiind realizat un adevărat păienjenis de canale de irigații, dublate de o uriașă rețea subterană de tuburi de azbociment cu o lungime de 1.322 km. Mecanizarea a fost, însă, deficitară pe timpul regimului comunist. Din cauza lipsei de utilaje, producția de porumb ajungea să se strice pe câmp, deoarece nu era recoltată la timp. Salvarea o reprezentau soldații și brăilenii, scoși din fabrici și uzine, din școli și licee și duși în IMB, în lunile octombrie, noiembrie sau chiar decembrie, la cules sau la depănușat de porumb (Florentin Coman, 17.02.2015, Adevarul .Ro).

Există voci care ar dori renașterea Bălții de odinioară.

Medicul veterinar Gheorghiță Țarălungă
(*Spațiul apelor*, 2007)

*Există însă o sfârșire în orice dureroasă faptă:
Nemernicia nu-i de-a pururi,
căci o decizie-nțeleaptă
A-ndreptățirilor supreme
a dat tărie nesfârșită
Să-ndure, să se regăsească,
celor cu viața lor zdrobită:*

*Chiar Dunărea va-neca răul;
puhoai, Doamne, însumi instig!
Sau, ar fi destul, un curios,
să facă o spărtură în dig.
Celor care dețin Puterea,
ca moștenire-a vremii duse,
Nu le rămâne decât fuga,
căci apele-s ca readuse...*

Sau **Peter Lengyel, dr. biolog, Insula Mare a Brăilei, 10 ianuarie 2013:**

„Dacă se va sparge digul din cauza unei viituri pe Dunăre sau dacă apele vor depăși nivelul digului, în incinta desecată, apele pot ajunge la o adâncime de 1,5-5 metri. Au fost simulate intervenții la astfel de **catastrofe, de fapt recucerirea zonei de către apele naturale cărora peisajul le aparține... și care odată se va întâmpla.**

Balta Brăilei a fost un **paradis al peștilor și, totodată, un paradis al păsărilor, cu mari colonii de specii de baltă.** În mod natural, această zonă era inundată în fiecare an măcar în parte la viiturile de primăvară; de mai multe ori era acoperită de ape în totalitate iar apele persistau în mlaștini și pe timpul verii.

Grigore Antipa ne oferise nu doar aspectele naturalistice ale acestui peisaj, ci și date despre resursele exploatabile, despre modul în care o oarecare zonă umedă ar putea produce beneficii dacă rămânea naturală... în comparație cu situația când ea a fost desecată și transformată în teren agricol.

„**Dacă vei compara** 1. producția de pește care nu necesita mare investiție, doar capturare (ușor de zis?)... dintr-un peisaj natural utilizabil turistic, zonă producând

inclusiv stuf și lemn de care menționa Antipa,... cu 2. producția de cereale în care este necesară investiția enormă în utilaje, mentenanță, carburant care să plimbe namilele de fier prin peisaj, la arat, fertilizat cu îngrășămintă, semănat, ierbicidat, irigat, recoltat,... să nu mai zic de impactul de mediu al acestor acțiuni... plus la costul realizării și întreținerii digurilor pe sute de km lungime, care oricum pot fi rupte de o mare viitură pe Dunăre... **poți ajunge la părerea că desecarea acestor zone a fost o acțiune aberantă**, care a dus doar la lichidarea adversarilor politici ai comuniștilor.

Un alt aspect important era că **sistemul natural putea să funcționeze pe termen nedefinit**, pe când un teren agricol oricum va ajunge să aibă probleme din ce în ce mai grave, cu pierderea de fertilitate prin extragerea de microelemente din sol, sărăturare, încărcare cu variate pesticide agricole ș.a.m.d.

Contează oare? (...) La început de aprilie 2005 era cât pe ce să se întâmple minunea, când apele Dunării erau la 12.800 metri cubi pe secundă. Să vedem cum va fi situația primăverilor ce vor urma, când se va produce reconstrucția ecologică naturală, produsă de marele fluviu...”

Tot dr. Peter Lengyel amintea de masacrul găștelor sălbatice de către „vânătorii de pe la noi sau din Italia, oameni care iubesc natura, să o omoare: mai apare prin presă cum sunt folosite muniții interzise... machetele (atrape) și chemătorile uzuale pentru atragerea găștelor și apoi executarea păsărilor sălbatice – împușcate la grămadă. O mare distracție a imbecililor, care omoară din plăcere”.

Despre Balta îndiguită, citim un articol cu titlu edificator: ***Cea mai vânată exploatare agricolă din***

România (*România Liberă*, 30 iunie 2011), din care spicuim: „Insula Mare a Brăilei” deține 2,2% din suprafața agricolă a României, dar asigură 4% din producția țării. 55600 ha. 333000 tone de grâu, producție anuală. Îndiguită și desecată cu investiții și eforturi enorme. Două atuuri: 1) înconjurată din toate părțile de apă dulce; 2) sistemul de irigații-rețea subterană de tuburi de azbociment cu o lungime de 1322 km. Deservită de 100 combine, 55 tractoare de 300 CP. În 2012, în locul celor 55 tractoare, vor fi numai 11, marca Steiger de 670 CP. În 2018, societatea a fost preluată de compania Al Dahra din Emiratele Arabe Unite, care a anunțat investiții de 500 milioane dolari în următorii 5 ani în diverse sectoare (de ex., pentru cele 12500 ha de lucernă-5 fabrici a 18 mil. de euro; 35 de tractoare cu ghidare automată-35 mil. euro, ducând la 80 numărul de tractoare astfel echipate.).

Este o realitate, care nu ne face să uităm că această bogăție a fost răpită Brăilei și că Balta Mică a Brăilei, zonă rămasă în regim de inundație liberă,este în pericol de colmatare din cauza aluviunilor, care, odinioară, se distribuiau în întreaga Baltă de 72382 de hectare!

Descriere geografică

Având vârsta ultimei ere geologice a Terrei – cuaternarul, Dunărea este creatoarea conformației fizico-geografice a zonei sudice a teritoriului țării, dar și a conformației spirituale (caractere, tradiții, preocupări) a locuitorilor din zonă.

Dunărea, prin modificările regimului hidrologic, a determinat abateri ale cursului, înscriind astfel în istorie creșterea și decăderea cetăților-porturi Dinogetia, pe malul dobrogean, și apoi Vicina la gurile Prutului, înflorirea ulterioară a unor orașe-porturi de pe traseul acesteia, Brăila în sec. XIV, Galațiul în sec. XV ș.a.

După naștere (începutul cuaternarului), Dunărea este germană. De la izvoare și până la vărsare, măsoară 2857 km (Dunărea fiind singurul fluviu din lume a cărui lungime se măsoară de la vărsare spre izvoare în mile marine până la Galați, după care în kilometri), putând înconjura hotarele României.

Ultimii 1075 km din lungimea ei aparțin Dunării de Jos. Este sectorul carpato-danubiano-pontic, cuprins între Baziaș și vărsarea în mare. Acum, Dunărea, „fluviul rege între râurile Europei” (Napoleon), devine „românească”: 842 km formează granița sudică a

României iar pe o distanță de 236 km curge numai pe teritoriul românesc.

România gestionează 1.075 km șenal navigabil din cei 2.860 km ai marelui fluviu european (al doilea după Volga, 3696 km). Din suprafața totală a Luncii Dunării Inferioare, 513.000 ha (92%) se află pe malul românesc, 5% pe malul bulgăresc și 3% pe cel ucrainean. Delta Dunării, cu o suprafață de 442.000 ha, este declarată rezervație a biosferei, sit al patrimoniului natural mondial, protejată de convenția privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural al UNESCO.

Dunărea are traseul pe arealul geografic a 10 țări europene și își trage apele ce o alimentează dintr-un bazin hidrografic cu o suprafață de 805.300 km, din care 29% se află pe teritoriul românesc.

După ce iese din defileu, intră în Câmpia Română, născută în regiunea submersă a Mării Sarmatice, după a cărei retragere Dunărea și Câmpia Română au evoluat independent.

Între Călărași și Brăila, unde apar „deltele interioare”, pe alți 200 km spre aval, Dunărea își schimbă direcția de curgere de la V-E până la Călărași la S-N până la Brăila. Aici, Dunărea curge, despărțit, în două brațe, din care unul pe marginea vestică a Dobrogei, care domină lunca printr-un perete abrupt de peste 100 m înălțime. Între Călărași și Hârșova - 110 km lungime - se află Balta Borcei, a cărei luncă internă are 15 km lățime. Astăzi, îndiguită, „balta” a devenit Insula Borcea!

La Vadu Oii, în aval de Hârșova, cele două brațe se unesc, pentru ca, numai la 3 km în aval, să se desfacă din nou între Dunărea Veche sau Brațul Măcin (spre Dobrogea) și Brațul Dunărea Nouă sau Brațul Cremenea

(spre Câmpia Română). Aici mai apare și al treilea braț - Vîlcui, desprins din Dunărea Veche. Acesta are o lungime de 40 km și o lățime ce variază între 100 și 140 m. Dacă, în zona Bălții Borcea, brațul principal era brațul drept, aici brațul principal este cel stâng.

Pentru navigație sunt folosite în special Cremenea și Vîlcui. Dunărea alimentează cu apă municipiul Brăila și marile sisteme de irigații Terasa Brăilei de Nord și de Sud, Insula Mare a Brăilei, Călmățui-Gropeni-Chiscani și Brăila-Dunăre-Siret, însumând teoretic 180000 ha culturi irigate.

În dreptul orașului Brăila, brațele fluviului se unesc într-o albie unică, de aici începând sectorul de navigație fluvio-maritimă. La confluența cu Siretul, Dunărea intră pe teritoriul județului Galați.

Brațele principale închid la mijloc Insula Mare a Brăilei – Balta Brăilei.

[Vom folosi termenul de *baltă*, deoarece termenul de *insulă* este impropriu, prin *insulă* înțelegându-se *porțiunea de uscat înconjurată din toate părțile de apă (ocean, mare sau lac) și unde suprafața acesteia din urmă este incomparabil mai mare decât a insulei, ceea ce nu este cazul la balta Brăilei*. Pentru porțiunea de uscat în formare din cuprinsul unei albie de râu este consacrat termenul de *ostrov*, lunca noastră fiind deci un mare ostrov.

Termenul de Balta Brăilei constituie o denumire proprie care a intrat în limbă în decursul istoriei ca o creație a poporului român. „Balta” exprimă un anumit conținut - o regiune joasă, presărată cu lacuri de luncă, cu gârle și brațe de râu, cu suprafețe joase mlăștinoase care erau inundate în perioada apelor mari. Termenul de

Balta Brăilei trebuie menținut, arătându-se astfel că a fost o regiune care era sub imperiul apei. Denumirea, aprobată de către *Comisia pentru păstrarea și cultivarea limbii române*, trecută pe hărțile *Atlasului geografic al României*, reprezintă o moștenire a tezaurului toponimic al țării (v. P.Gâștescu - I.S. Gruescu, op.cit., p. 17-18)].

Ca unitate de relief se întinde de la Hârșova până la Brăila și se încadrează între Podișul Dobrogean în est și Câmpia Brăilei în vest, între Dunărea Navigabilă (brațul Cremenea) și Dunărea Veche (brațul Măcin. În limitele menționate, Balta Brăilei are 60 km lungime și 20 km lățime și o suprafață de cca. 96000 ha (în spațiul dintre brațele principale), fiind cea mai joasă formă de relief din județul Brăila (altitudinea pornește de la 12 m în zona de sud, ajungând în nord la circa 6 m).

Dacă se adaugă la această suprafață și lunca inundabilă exterioară, se ajunge la 153000 ha. La viiturile de primăvară, întreaga baltă devenea o imensă întindere de apă. La retragerea totală a apelor, rămâneau peste 200 de bălți cu apă permanentă, cu un luciu de apă de aprox. 16750 ha. Aproape toate bălțile din interiorul Bălții Brăilei aveau legătură între ele, dar și cu fluviul, prin numeroase privaluri: Chiciu, Corotișca, Rușava etc. iar principalele cuvete lacustre erau conectate între ele prin intermediul unor canale longitudinale (Filipoiu, Ulmu-Jaghia, Brezoiasca, Maicanu...). Cel mai mare era canalul Filipoiu, care făcea legătura între un capăt și celălalt al Bălții pe direcția nord-sud, a celor mai mari lacuri: Șerbanul, Ulmul, Ulpașul, Rotundul, Copoiul, Zagna, Japșa Plopilor. Toate aceste privaluri și canale formau o adevărată rețea hidrografică prin care se realiza alimentarea bălților cu apă din brațele Dunării. Nivelul apei creștea periodic, cele mai mari creșteri fiind

înregistrate în lunile martie-aprilie și iunie-iulie. Viitura din anul 2006 a durat 102 zile, din luna martie și până la începutul lunii iulie. La sfârșitul iernii și începutul primăverii, curgerea sloiurilor dura câteva săptămâni. Din creșterile și descreșterile nivelului Dunării decurg o serie de consecințe pentru regiunile învecinate. Prin îndiguire, s-au restrâns posibilitățile de revărsare, dar unele sate mai suferă de pe urma revărsărilor. Debitul Dunării la Brăila în mod normal este de 3400 m³/s, la viituri, constatând o creștere a nivelului cu până la 7 m peste etiaj. Debitul maxim atins înainte de îndiguire a fost de 7926 mc/s. După îndiguire, ca urmare a îngustării văii, debitul maxim atins a fost de 15470 m³/s în anul 1970. Cele mai mari inundații au fost în anii 1897, 1907, 1924, 1937, 1962 și 1970.

Marile ostroave ale Brăilei și ale Ialomiței (din amonte) au început a se contura încă din tardiglaciuar, perioadă geologică care precede imediat o glaciație, în special ultima glaciație, circa 13000-11000 ani în urmă, proces care s-a intensificat în Halocen (11000 – prezent)și, mai ales, în Atlantic, 5500-2250 ani B.C. (*PN-BmB*, Brăila 2013, p.11-12)

Holocenul este actuala epocă geologică. A început acum aproximativ 11.650 de ani în urmă, după ultima perioadă glaciuară. Holocenul și Pleistocenul formează perioada Cuaternar.

În Atlantic, s-a instaurat un climat mai cald și mai umed decât cel prezent, climat ce a determinat creșterea debitelor lichid și solid ale Dunării, favorizând procesele de acreeție (creștere) laterală și verticală din albiile. Aceste schimbări climatice au fost răspunzătoare și de eustatismul (variația nivelului general al mării) pozitiv al

Mării Negre, cu o valoare de aproximativ 3-5 m, datorită căruia țărmul mării se afla la vremea respectivă (după unele aprecieri) în amonte de Brăila.

Condițiile climatice din Atlantic au favorizat, de asemenea, intensificarea proceselor de agardare și degradare (înălțare prin acumulare și adâncire prin eroziune) din albiile afluenților Dunării, cu obârșie carpatică, care și-au intensificat aportul la colmatarea și retragerea Lacului Cuaternar din estul Câmpiei Române.

Totodată, aceste procese din albia Dunării s-au menținut și au acționat, cu intensități mai reduse, și ulterior (în Subboreal, Subatlantic, Actual), determinând multiplicarea ostroavelor, brațelor, privalurilor, respectiv colmatarea arealelor depresionare interioare.

Geneza ostrovului

Balta Brăilei a fost inițial o Deltă a Dunării, ce s-a format, ca și actuala deltă, prin depunerile aluvionare ale Dunării în marele golf pe care l-a creat diluviul mileniului 7 înainte de Hristos.

Ruperea istmului Bosforului, creșterea nivelului lacului devenit astfel în câteva săptămâni mare, au inundat suprafețe enorme din jurul actualei Mării Negre. Așa se explică de ce Brăila este port la Dunărea maritimă: între Brăila și Tulcea, adâncimile mari ale Dunării nu au permis acumulări de aluviuni, de aceea nu s-a extins prima deltă de la Brăila la Tulcea.

În lipsa unor date concrete, trebuie să admitem același mod de formare ca al tuturor ostroavelor din cursul Dunării: din cauza pantei reduse, aluviunile încep a se depune, formând pe fundul apei bancuri. Aluvionarea acestor praguri sporește din ce în ce și, la un moment dat, apar la suprafață ca niște insule.

La început, aceste insule sunt mereu inundate chiar și de apele obișnuite iar prin aluvionările ce se depun cresc în înălțime, neputând fi inundate decât de apele maxime sau extraordinare.

Urmând legile fizicii, particulele în suspensie se depun după greutate, imediat ce viteza scade, astfel că malurile se înalță mai repede, insula căpătând un relief asemănător unui taler, formă caracteristică tuturor ostroavelor, deci și Insulei Brăilei.

Acest mod de formațiune ne face să deducem că, *ab initio*, apele fluviului curgeau în aval de gura Ialomiței printr-o mare depresiune (vale), care se întindea, spre sud, de la Gârliciu până la Isaccea. În această depresiune, viteza, reducându-se foarte mult, a favorizat depunerea aluviunilor, contribuind la umplerea văii.

Verificarea acestui lucru este evidentă prin:

-rezultatele sondajului în capătul sudic al Ostrovului la adâncimea de 10,5 m, pornind de la cota +7,048 deasupra nivelului Mării Negre, ceea ce reprezintă cota -3,452 m sub nivelul Mării Negre, în care toate straturile sunt aluvionare. Mai mult, se găsesc cochilii de melci-scoici-oase de pește și resturi vegetale până la această adâncime.

-Panta terenului de la gura Ialomiței la Brăila se reduce la 22 mm/km, pe când în sus, de la Giurgiu în sus la Oltenița este de 47 mm/km și de la Cetate la Calafat - 70 mm/km.

- Prezența în avalul Insulei și în mijlocul ei a canalului Filipoiu, care reprezintă un vechi curs al Dunării, demonstrează că vechiul talveg al fluviului a fost chiar prin mijlocul Ostrovului, *recte* firul văii (depresiune de la poalele dealului Dobrogei).

-Cota fundului albiei, care în această regiune este de +3,65 m (în medie) pe argilă tare și chiar stânci , indică , de asemenea, că a existat depresiunea.

Cu o lungime totală de aproximativ 60 km și o lățime de 23 km în punctul maxim, Balta Brăilei însuma aproape 96.000 ha. Dacă la această suprafață se adaugă și lunca inundabilă exterioară, atunci întreaga suprafață se ridică la peste 153.000 ha.

Balta, pământ nou, deltaic, supus proceselor de aluvionare în regim natural, și-a păstrat frumusețea și identitatea prin timp până în 1964, când au început lucrările de îndiguire și desecare, care au durat până în 1970, când o suprafață de 72382 ha a fost destinată agriculturii.

Amenajările au modificat radical atât relieful, cât și microclimatul local. Construirea digurilor de o parte și de alta a malurilor Dunării, a căror lungime totală este de peste 150 km, a scos din circuitul natural de revărsare a fluviului o suprafață de 72.382 ha.

Diferența până la suprafața totală de 96000 ha este dată de ostroavele formate de brațul Cremenea și de zona de siguranță dintre brațele propriu-zise și diguri – zonă supusă inundațiilor, plantată cu plopi.

Balta Mică a Brăilei

A fost îndiguită Balta Mare a Brăilei, nu și Balta Mică (de la km 192 și până la fostul sat Gura Gârluței-km 225). [În concluziile celui de **al 5-lea Simpozion „Dunărea și biodiversitatea” din 1998**, a fost făcută propunerea ca întreaga zonă cuprinsă între Giurgeni (km 235) și Brăila (km 170), rămasă în regim liber de inundație după îndiguirea Bălții Brăilei, să poarte numele de **„Bălțile Mici ale Brăilei”**. Astfel, sub această denumire intră următoarele insule, din amonte în aval: Insula Vărsătura, Insula Chiciu, Insula Mică a Brăilei, Insula Orbului, Insula Calia, Insula Fundu Mare, Insula Harapu. Suprafața totală pe care o însumează aceste insule este de cca 15.000 ha, reprezentând de fapt zona care a mai rămas în regim liber de inundație (Onea, 2002).]

Balta Mică se bucură de un triplu statut juridic:
 internațional-sit Ramsar (zonă umedă de interes internațional, declarată în 15 iunie 2001, poziția 1074 pe lista Convenției RAMSAR, a doua după Delta Dunării), adică o arie protejată care asigură protecția și conservarea biodiversității specifice zonelor umede;
 european, Sit Natura 2000 (atât ca „Arie specială de protecție avifaunistică” ROSPA0005, cât și ca Sit de importanță comunitară ROSCI0006, decembrie 2007);
 național-parc natural, Legea 20005.

Cele șapte insule, împreună cu brațele Dunării, formează Parcul Natural Balta Mică (PN - BmB) a Brăilei. Prin mărimea lui, dar și datorită importanței pe care o are din punct de vedere ecologic, Parcul Natural Balta Mică a Brăilei prezintă un interes deosebit pentru lumea științifică, fiind încă o zonă puțin studiată.

Harta turistică a Parcului Natural Balta Mică a Brăilei
(Portal legislativ)

Lista lacurilor temporare din insulele și ostroavele PN-BmB (Plan de management al PN=BmB, HG 538, 18 mai 2011, MO P I, nr. 498 bis/13.VII. 2011, Anexa 2.10)

Denumirea insulei S. totală a insulei - ha Ponderea habitatelor acvatice -% Denumirea zonei amenajată piscicol	Denumirea lacului	S. luciului de apă/ ha
1. Harapu 242,4 ha/8,7%	x 1. Harapu 21,0	21,0
2. Fundu Mare 1920, 2 ha/48,4% Fosta pescărie Hogioaia 837 ha	x 2. Bratușca-93,0 3. Chiriloaia 215,0 4. Iezeru lui Stan 300,0 5. Misăilă 322,0	930,0
3. Calia 719,8 ha/30,4%	x 6. Lupu 7. Tăbăcaru	219,0 100,0 119,0
4. Chiciu Orbului 308,2 ha/ 19,8%	x 8. Orbul de Jos	61,0 30,0
	9. Orbul de Sus	31,0
5. Insula Mică a Brăilei <i>Fosta pescărie Năvodari,</i> <i>619 ha</i>	x <i>10. Popa</i>	2860,9 119,0
	11. <i>Somnorosu</i>	60,0

	12. <i>Topiosca</i>	76,0
	13. <i>Cucova</i>	183,0
	14. <i>Jepșile de Sus</i>	100,0
	15. <i>Jepșile de Jos</i>	81,0
	16. <i>Zainea</i>	20,0
	17. <i>Strâmbu</i>	30,0
	18. <i>Plânge Bani</i>	25,0
	19. <i>Moșolea</i>	40,0
	20. <i>Toporași</i>	15,0
	21. <i>Tenislavu</i>	35,0
	22. <i>Conciu</i>	30,0
	23. <i>Șoarecele</i>	20,0
	24. <i>Sârbu</i>	15,0
	25. <i>Raștina</i>	10,0
	26. <i>Cortelele</i>	86,0
<i>Fosta pescărie Chirchînețu; 1740,9 ha</i>	27. <i>Cacaina</i>	50,0
	28. <i>Gâsca</i>	203,0
	29. <i>Jigara</i>	224,0
	30. <i>Begu</i>	117,0
	31. <i>Vulpașu</i>	107,0
	32. <i>Melintele</i>	53,0
	33. <i>Lupoiul</i>	252,0
	34. <i>Curcubeu</i>	271,9
	35. <i>Sbenghiosu</i>	105,0
	36. <i>Sinețele</i>	68,0
	37. <i>Dobrele Mici</i>	80,0
	38. <i>Dobrele Mari</i>	120,0

	39. Cojoacele Mari	30,0
	40. Cojoacele Mici	25,0
	41. Desăgeii Mari	15,0
	42. Desăgeii Mici	10,0
	43. Cătinul lui Manole	10,0
	44. Feștilele	88,0
	45. Motoacele	32,0
	46. Balta Stanei	55,0
6. Crăcănel	x	300,0
	47. Ciontu 2	80,0
	48. Ciontu 1	60,0
	49. Chioru	70,0
	50. Șuțanu	90,0
7. Vărsătura	x	36,0

PN-BmB se desfășoară din aval de localitățile Giurgeni și Vadu-Oii, până în amonte de municipiul Brăila, conservând, pe o suprafață de 207 km², ultimele complexe de ecosisteme acvatice și terestre în regim liber de inundație ce au rămas în urma îndiguirii bălților Brăilei și Ialomiței (fosta Delta Interioară-2413 km²).

În suprafață totală de 17529 ha, cuprinde rezervația științifică Gâsca (229 ha), zonele de conservare specială Egreta (4321 ha) și Fundu Mare (1173 ha), ca și zona de peisaj protejat în suprafață de 12218 ha.

Balta Mică anunță „în mic” Delta, fiind o deltă interioară pe traseul inferior al Dunării de Jos. Jumătate pădure, jumătate lacuri și funduri de bălți, se naște continuu, cu o viață proprie desfășurată ciclic între

viitura și retragerea apelor, între plecări și întoarceri de păsări. Între speciile de păsări care utilizează acest teritoriu pentru cuibărit, loc de popas în timpul migrației sau pentru iernare se află specii pe cale de dispariție, cum ar fi *pelicanul creț*, *rața roșie*, *gâsca cu gât roșu* și *cormoranul mic*. Statistic, au fost identificate 208 specii de păsări (68 din Anexa I a Directivei Păsări iar 123, pe alte liste de conservare), respectiv 52% din speciile existente în România și 49% din speciile de păsări migratoare caracteristice țării noastre. Acestea sunt oaspeți de vară-specii clocitoare-65; oaspeți de iarnă-19; specii de pasaj (vara-iarna)-64 și specii sedentare, inclusiv parțial migratoare-61.

În cadrul Directivei „Habitare, Floră și Faună”, din 19 tipuri de habitate identificate, 8 sunt prioritare-Anexa I, iar din 74 specii de mamifere, reptile, amfibieni și pești, 23 se află pe listele speciale al Directivei (mamifere-3 specii, reptile-2 specii, amfibieni-7 specii și pești -11 specii).

Bălțile din interiorul Parcului mai poartă denumirea locală de iezere. Cele mai mari iezere, din punct de vedere al suprafeței, sunt: Curcubeu (296 ha), Lupoiu (272 ha), Jigara (244 ha), Gâsca (203 ha) și Dobrele (200 ha), toate din partea de sud a Insulei Mici a Brăilei, și Cucova (236 ha) în partea nordică.

Dintre cele 68 specii de păsări, ocrotite pe plan internațional, amintim: cormoranul mic - *Phalacrocorax pygmaeus*, chira de baltă - *Sterna hirundo*, chirighița cu obraji albi - *Chlidonias hybridus*, buhaiul de baltă - *Botaurus stellaris*, țigănușul - *Plegadis falcinellus*, lopătarul - *Platalea leucorodia*, scoicarul - *Haematopus ostralegus*, cătăliga - *Himantopus himantopus*, ciocântorsul - *Recurvirostra avosett*).

Înconjurată de apele fluviului, viața din cadrul Insulei Mici a Brăilei este direct influențată de regimul viiturilor de pe parcursul unui an. În anii când nivelul apelor Dunării depășește cota de inundație, întreaga suprafață a insulei este sub apă, deasupra rămânând doar coroana copacilor și câteva construcții (cabana Egreta, cherhanaua Chirchinețu, cabana Milea).

Menținerea Insulei Mici a Brăilei în regim de scurgere naturală a făcut ca măcar o mică parte din paradisul biotic existent anterior îndiguirii și desecării Insulei Mari a Brăilei să se mențină, constituind actual un parc natural.

În județul Brăila, în anul 2015, au fost propuse două noi arii de protecție specială avifaunistică, precum și extinderea altor 5 situri existente în cadrul Rețelei de arii naturale protejate «Natura 2000», respectiv un sit de importanță comunitară și patru arii de protecție specială avifaunistică. Una dintre aceste zone cuprinde aproximativ 10.000 ha din Insula Mare a Brăilei, teritorii agricole din zona Frecăței - Mărașu.

Turism. Conform HG 538/2011, potențialul de vizitare în PN-BmBr a fost calculat la 25000 de vizitatori anual, existând 15 trasee: 8 trasee terestre, marcate cu culoare roșie, și 7 trasee pe apă, cu marcaj albastru.

Administrația PN-BmBr a realizat 5 pachete turistice cu durata de 2-7 zile: *Călare prin lumea legendară și mirifică a banditului Terente; Caravane în căruțe cu coviltir; Pe urmele lui Panait Istrati; Răpiți și abandonați în bălțile ascunse ale lui Terente și Padela-canotaj și camping*, aici incluzându-se și vizitarea cabanei Egreta, fosta reședință de protocol dintre ape a

lui Ceaușescu, cu două piste de elicopter și debarcader prezidențial ... nevizitată însă de acesta.

Sunt permise următoarele categorii de turism :

-Ecoturism (*Bird watching*, realizat din bărci, din cele 10 turnuri de observație și din 4 observatoare plutitoare, și *Pescuit sportiv*, ca activitate de recreere)

-Canotaj, practicat în ambarcațiuni individuale de tip canoe sau caiac, pe traseul turistic nr. 15 de la Giurgeni (amonte) spre Brăila (aval), pe brațele nenavigabile ale Dunării

-Agroturism în 14 gospodării tradiționale în comunitățile locale riverane

-Turism științific de către cercetători, concretizate în peste 70 de teze de doctorat

-Turism educațional (excursii de studiu, tabere tematice, concursuri de orientare turistică și supraviețuire în condiții de izolare în baltă, acțiuni de ecologizare și de refacere a traseelor turistice după inundațiile anuale)

-Picknic și plajă[Managementul Bălții Mici a Brăilei].

Insula, în cifre

Insula Mare a Brăilei este cuprinsă între brațele principale ale Dunării, Măcin și Cremenea, având în medie 60 km lungime și 20 km lățime, cu o suprafață totală de 710 km². În urma lucrărilor de hidroameliorare, 94,6%, respectiv 68.130 hectare (681,3 km²) din suprafața Insulei reprezintă teren agricol, 2,9% (2.070 ha) teren ocupat de lucrări, 2% (1.420 ha) construcții și drumuri și 0,5% (380 ha) lacuri.

Din 1966, după îndiguirea Insulei, când suprafața arabilă era de numai 23.710 ha (34,8%), în

1971, a ajuns la 66.150 ha (97,1%). În Insulă se găsesc și două comune – Frecăței și Mărașu – cărora le revine o suprafață agricolă de aproximativ 3.000 ha la o populație de 5.000 de locuitori.

Insula Mare a Brăilei deține 2,2 procente din suprafața totală agricolă a României și asigură aproximativ cinci procente din producția totală de cereale a țării. Este cea mai mare din Europa, putând hrăni trei milioane de oameni. În cei mai buni ani, producția a urcat până la 10 tone de porumb și 8,1 tone de grâu la hectar.

După desecare, ea a devenit teren agricol, dar, pentru transformarea bălții în uscat, a fost necesară o luptă aprigă cu apele Dunării. Astfel, au fost înălțate diguri pe o lungime totală de 117 km, a fost pompată apa din interior și au fost construite canale de irigații. Insula a devenit unul dintre cele mai productive terenuri agricole din țară, dar peisajul natural a fost înlocuit cu unul artificial, mediul fiind modificat în profunzime. Exploatarea agricolă de pe Insula Mare a Brăilei este cea mai mare astfel de entitate din Europa, asigurând o producție anuală de 350.000-500.000 tone de cereale.

Relicve ale Bălții Brăilei

Insula Mare a Brăilei reprezintă una dintre cele mai importante zone agricole atât din județ, cât și din țară. Se află situată între brațele Dunărea Veche și Vilciu. **Din fosta Baltă a Brăilei au mai rămas câteva zone deosebite din punct de vedere științific, dar și**

turistic: Popina Blasova, Lacul Blasova, Lacul Zăton, Canalul Filipoiu, bălțile Corotîșca, Ochiul Boului și Poala Albă.

Popina Blasova, singurul martor de eroziune, de natură hercinică, din județul Brăila, este ocrotită din punct de vedere geologic, dar și floristic (*vezi* Obiective turistice, com. Frecăței)

Lacul Blasova. Amenajarea lacului și a zonei de agrement a început în jurul anilor 1970 la inițiativa dr. Victor Finescu. După 1990 întreaga zonă intră într-un regres organizatoric (*vezi* Obiective turistice, com. Frecăței).

Vegetația este specifică bălților de câmpie: papura (*Typha angustifolia*), stuful (*Phragmites communis*), pipirigul (*Scirpus silvaticus*), stânjenelul de baltă (*Iris pseudacorus*), săgeata apei (*Sagittaria sagittifolia*), limba broaștei (*Alisma plantago – aquatica*), ciulinul de baltă (*Trapa natans*), broscarița (*Potamogeton natans*), buzduganul (*Sparganium erectum*), nufărul alb (*Nymphaea alba*), plutica (*Nymphoides peltata*), piciorul cocoșului de apă (*Ranunculus aquatilis*), cosorul (*Ceratophyllum demersum*), mărarul de apă (*Potamogeton pectinatus*) etc.

Principala componentă de faună o constituie ornitofauna. Păsările, în special cele acvatice, au ponderea cea mai mare în zonă. Au fost semnalate un număr de 128 de specii de păsări, atât acvatice, cât și terestre. Din numărul total de 128 de specii observate, 30

dintre ele sunt incluse în Directiva Păsări, Anexa I și în Formularul Standard care a stat la baza declarării lacului ca arie specială de protecție avifaunistică. Lacul Blasova este inclus în Rețeaua Natura 2000. Este Arii de protecție specială avifaunistică RO SPA 0040 Dunărea Veche-Brațul Măcin prin HG nr 1284/24.10.2007 și Arii naturală protejată de importanță comunitară RO SCI 0012 Brațul Măcin prin OM nr. 1964 din 13.12.2007.

Lacul Zăton se află situat în partea de sud a Insulei Mari a Brăilei (fosta Baltă a Brăilei) pe teritoriul administrativ al comunei Frecăței. Lacul Zăton este un lac de meandru, format pe un fost braț al Dunării Vechi. Are formă de potcoavă. Este inclus în Rețeaua Natura 2000 ca Arii de protecție specială avifaunistică RO SPA 0040 Dunărea Veche-Brațul Măcin prin HG nr. 1284/24.10.

Singurele zone mai naturale sunt cele aflate în afara digurilor, la marginea insulei, unde apele brațelor Dunării sunt capabile de a arăta cum era acest loc, odată, în trecutul ei natural.

Bălțile Corotîșca, Ochiul Boului și Poala Albă sunt localizate vizavi de municipiul Brăila, între fluviul Dunărea și digul de centură al Insulei Mari. Prezența acestor bălți în imediata apropiere a digului care separă insula de fluviul Dunărea a dus la păstrarea lor de-a lungul timpului, fără ca omul să poată interveni asupra lor. Această protecție a dus la concentrarea în aceste ecosisteme acvatice a unei faune deosebite, dintre

care păsările reprezintă majoritatea. Numeroasele specii de păsări, sedentare și migratoare, dintre care unele foarte rare, fac din aceste bălți adevărate refugii ornitologice a căror importanță depășește caracterul național, ele putând fi declarate ca Arii de Importanță Avifaunistică. Existența acestor bălți este direct influențată de nivelul apelor fluviului și de condițiile de temperatură anuale.

Vegetația din această zonă este reprezentată de o pădure de salcie care înconjură bălțile (diferite specii de *Salix sp.*) și o vegetație ierboasă acvatică de tip deltaic. În cadrul acestei vegetații ierboase deosebit o vegetație acvatică submersă (reprezentată mai ales de ciulinul de baltă - *Trapa natans*, cosorul - *Ceratophyllum demersum*, sârmulița apei - *Vallisneria spiralis*, otrățelul de apă - *Utricularia vulgaris* și brădișul *Myriophyllum spicatum*), o vegetație acvatică natantă (reprezentată de broscarița - *Potamogeton natans*, buzduganul - *Sparganium erectum*, nufărul alb - *Nymphaea alba*, plutica - *Nymphoides peltata*, piciorul cocoșului de apă - *Ranunculus aquatilis*) și o vegetație palustră dură, prezentă mai ales în zona malurilor, dar și în interiorul bălților (papura - *Typha angustifolia*, stuful - *Phragmites communis*, pipirigul - *Scirpus silvaticus*, mana de apă - *Glyceria aquatica*, roșătea - *Butomus umbellatus*, stânjenelul de baltă - *Iris pseudacorus*, săgeata apei - *Sagittaria sagittifolia*, limba broaștei - *Alisma plantago - aquatica*).

În zona bălților Corotiușca, Ochiul Boului și Poala Albă au fost semnalate 34 de specii de păsări care sunt recunoscute pe plan internațional ca fiind periclitare sau vulnerabile iar ocrotirea lor este absolut necesară: cormoranul mic (*Phalacrocorax pygmaeus*); pelicanul comun (*Pelecanus onocrotalus*); pelicanul creț (*Pelecanus crispus*); stârcul pitic (*Ixobrychus minutus*); stârcul de noapte (*Nycticorax nycticorax*); stârcul galben (*Ardeola ralloides*); țigănușul (*Plegadis falcinellus*); lopătarul (*Platalea leucorodia*); gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*); călifarul roșu (*Tadorna ferruginea*); codalbul (*Haliaeetus albicilla*); eretele vânăt (*Circus cyaneus*); uliganul pescar (*Pandion haliaetus*) etc.» [dr. Nicolae Onea, șef Secția Științele Naturii, Muzeul Brăilei „Carol I”]

Pădurile au fost defrișate, pajiștile deștelenite, mlaștinile destufizate iar vegetația acvatică a dispărut. Mai întâlnim porțiuni cu pădure între dig și maluri (4400 ha), repartizate utilizării silvice, și urme ale vegetației din trecut în preajma lacurilor Blasova și Zăton.

Salcia a fost înlocuită cu plopul negru canadian, specie ce crește rapid și care până acum câțiva ani a fost folosit la producerea celulozei. Însă rădăcinile acestuia nu ajută cu nimic, la fiecare viitură mai puternică pădurea fiind luată de ape. S-a încercat replantarea salciei și instalarea unor perdele de protecție, cu rolul de a apăra de vânt și de a menține stratul de zăpadă.

Avantajele și dezavantajele amenajării hidrotehnice asupra biosferei din Insula Mare

Înainte de îndiguire și desecare, Insula Mare a Brăilei era un complex de lacuri, brațe părăsite, gârle și grinduri fluviatile în lungul brațelor. În interior se găseau adevărate rețele de depresiuni lacustre. Legătura dintre complexele lacustre și Dunăre se făcea prin intermediul unor privaluri mai mari, adevărate artere hidrografice, care drenau apele interioare sau erau căi de pătrundere ale apelor de inundație, precum Bândoiu, Dimuleasa, Pantea, Veriga, Ozinca, Bou, Săpata, Zăton.

Dunărea comunica prin aceste supape cu balta și cu lunca ei. Lăsa nutrienți iar balta creștea puietul de pește pe care îl reda fluviului. Lunca își îmbogățește și ea solul cu materialul organic adus de apele Dunării. Totul se lega. Acum apa stă gata să strice digul peste Insula Mare a Brăilei. Pământul stă acum sub amenințarea apelor la inundații. Fenomenele de sărăturare și eroziune s-au accentuat.

În întreaga insulă a avut și are loc un proces complex de colmatare a depresiunilor, proces ce scade în intensitate din amonte spre aval, de la brațele principale spre cele secundare și pe măsura depărtării cuvetelor lacustre de brațele principale. Altitudinea zonei scade de la sud (8,5 - 9,8 m) către nord (3 – 4 m), fiind cea mai joasă unitate de relief din județul Brăila. Altitudinea

maximă absolută este de 45 m în popina Blasova, urmată de 12 m în grindul din apropierea localității Strâmba, iar cele mai mici altitudini absolute sunt reprezentate de fundurile lacurilor Zăton și Dunărea Veche (1,2 metri).

Concluzii

a) **Caracteristicile solului:** Scos de sub influența revărsărilor și lipsit astfel de aportul de material aluvial, materia organică s-a mineralizat și humificat, solul având o tendință de salinizare și de sărăcire în elemente nutritive ;

b) **Caracteristicile apei:** apele interioare prezintă poluarea determinată de folosirea fertilizanților chimici și diferențieri în funcție de sursele subterane de aprovizionare, fosforul și azotul conducând la eutrofizarea apelor;

c) **Caracteristicile climei:** vântul cald numit Băltărețul a dispărut și aduce stepizarea acestei zone. Locul acestui vânt a fost luat de Crivăț, un vânt anual puternic care aduce cu el uscăciune și care este dominant tot timpul anului; temperaturile au crescut cu 2°C; de asemenea, s-a observat apariția unor specii invazive în microrelieful pozitiv din insulă, o floră specifică stepei, reprezentată de ciulini, pălămide ce au înlocuit ierburile de pășune specifice în trecut grindurilor și sectoarelor plane ;

d) **Caracteristicile biosferei:** în urma îndiguirii, cea mai mare parte a speciilor de mamifere și păsări s-au refugiat în Bălțile Mici ale Brăilei. În locul acestora au

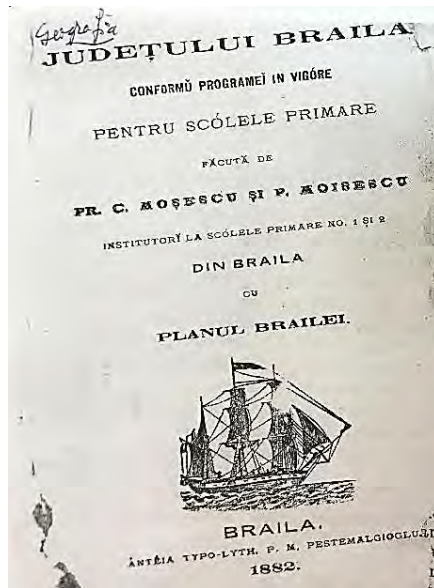
apărut o serie de păsări și mamifere caracteristice stepei și culturilor agricole: potârnichea, prepelița, graurul, presura, pițigoii, turtureaua, cioara, stâncuța, hârciogul, popândăul, iepurele, cârțița, ariciul; în zona plantațiilor de plopi și în zăvoaie mai apar sporadic iepuri, mistreți, vulpi; mamiferele pădurii (căpriorul, mistrețul, lupul) au dispărut iar lupii deja au fost exterminați; vidrele și nurcile aproape au dispărut, ele regăsindu-se acum doar în Bălțile Mici ale Brăilei; peștii au fost privați de excelentul spațiu pentru creștere și reproducere și s-au retras în cele două lacuri și în apele Dunării, diminuându-se drastic atât ca număr de indivizi, cât și de specii. Au fost afectate în primul rând speciile care se reproduceau doar în bălți: crapul, plătica, avatul, șalaul. În anul 2007, a fost eradicată o specie pe cale de dispariție din Insula Mare a Brăilei: porcul de curte salbătic, rezultat al împerecherii mistreților din Parcul Național Insula Mică a Brăilei cu scroafele domestice lăsate libere de țărani ;

e) Menținerea Insulei Mici a Brăilei în regim de scurgere naturală a făcut ca măcar o mică parte din paradisul biotic existent anterior îndiguirii să fie conservată.

Balta Brăilei

Privire retrospectivă pentru toți cei de astăzi care s-au născut când Balta, după îndiguire, devenise „Bărăganul dintre ape”.

Geografia județului Brăila (1882)

Gârle, ostroave, ezere sau peștine

Atât din Dunărea Nouă, cât și din Dunărea Veche se despart și alte cursuri de apă mai mici, care, după ce fac câte un ocol oarecare, se varsă iarăși în Dunăre. Aceste cursuri de apă se numesc **gârle**.

Gârlele mai însemnate în bălți sunt: Vîlcium, Stanca, Hogioaia, Lata, Calia, Minoaia și Pasca.

Uscatul cuprins între aceste cursuri de apă se numește **insulă** sau **ostrov**.

Ostroave mai însemnate formate de aceste gârle sunt următoarele: Brăila, Brăteasca, Stanca, Ruptura, Minoaia, Calia sau Lupul, Chiciu sau Cremenea, Mărăcine, Vaca, Chiciul Măcinului, Lopatna, Iglia, Titcovul, Turcoaia și Târlele Blasova, unde se află un munte de piatră pus în exploatare.

Mai sunt și ostroavele Corotișca, Iazul, Filipoiul, Bregoloiu, Popa și Iapa sau Diapa, formate de bălți.

În aceste ostroave se află păduri de sălcii, plopi, nuiiele și pășuni de vite. De aici, se aduc în oraș lemne de foc, haraci pentru vie și nuiiele pentru îngrădiri. În păduri se găsesc lupi, iepuri, vulpi, vidre etc.

Multe din aceste ostroave sunt adeseori acoperite cu apă, mai ales când vin apele mari și atunci formează bălți producătoare de stuf, papură, rogoz și alte ierburi.

Locurile pe unde rămâne apă după retragere se numesc **ezere** sau **peștine**. În aceste ezere se produce mulțimea de pește ce se aduce de vânzare în Brăila și în alte părți. Ezerele cele mai însemnate sunt: Ezerul Șerban, Ezerul Dunărea Veche, Ezerul Ulmul, Ezerul cu Pești și Ezerul Zatna.

Canaluri sau Privaluri

Ezerele și gârlele comunică între dânsese prin niște cursuri de ape numite canaluri sau privaluri. Unele din aceste canaluri seacă vara în timp de secetă iar altele nu seacă niciodată. Și unele și altele au o mulțime de pești.

Privalurile mai însemnate sunt următoarele:

I.Filipoiul, care începe din Dunărea Veche la punctul numit Piscul Turcului și se unește cu ezerul Șerban.

II.Scurtul, care este cel mai avut în pește din toate ezerele domeniului Brăila. Aici se află cherhanaua sau locul unde se face depozitul de pește din toate ezerele domeniului.

III.Dimuleasa, care comunică cu Șerbanul și cu Filipoiul. Dimuleasa și Filipoiul nu seacă niciodată.

IV. Corotișca, ce dă în ezerul Pațiul.

V.Titcovul, care comunică cu ezerul Șerban și Dunărea Veche.

VI.Brezoiasa, ce comunică cu privalul Băndoiu și cu Ezerul cu Pești. Acest prival încă este însemnat pentru pescuirea ce se face într-însul.

VII.Mucuroaia, care comunică cu Ezerul cu Pești și cu Dunărea Veche.

VII.Zatna, ce ese din gârla Vâlcu și dă în ezerul Zatna. La punctul unde ese acest prival din Vâlcu, se află a doua cherhana însemnată a bălților Brăilei iar a treia, numită Ibiș, se află pe malul gârlei Pasca, față în față cu comuna Stăncuța – Stanca.

Toate aceste gârle, ezere, canale și ostroave formează ceea ce se numește **Bălțile Brăilei**.

„Mai important sub raportul cantitativ decât pescuitul în Dunăre, afirmă C.C. Giurescu, op. cit., p. 105, este acela din bălțile ei, adică din marile lacuri ale luncii fluviului...Toate aceste bălți comunică prin gârle

cu Dunărea: când nivelul fluviului crește în urma topirii zăpezilor sau a ploilor abundente, atunci apa curge prin ele din Dunăre în bălți; când nivelul scade, atunci se produce o mișcare contrară, din bălți spre Dunăre. În caz de viituri mari, la o creștere puternică a nivelului, apa fluviului trece direct peste maluri în bălți; lunca devine un senin de ape, având în unele locuri 10-12 km lățime; doar coroanele sălciilor se mai văd iar pescarii își leagă luntrele de crengile copacilor. Cu cât e inundația mai mare, cu cât a intrat mai multă apă în baltă, cu atât pescuitul va fi mai bogat”.

La aceeași concluzie, ajunge **Fritz Ortelepp** (8 aprilie 1897-12 ianuarie 1959), fost locotenent artillerist în Bateria 5 din Regimentul 58 al Diviziei de Infanterie 212, cantonată la Brăila în timpul ocupației germane din primul război mondial. Impresionat de abundența de pește din Balta Brăilei, menționează că „întreaga țară s-ar putea hrăni doar cu peștele prins aici” (*apud* Claudiu Sachelarie, *Operațiunile militare și regimul de ocupație ale puterilor centrale în județul Brăila , 1916-1918*, vol. I, p. 203 , Ed. Istros, Brăila, 2023)

Aceeași realitate era prezentată de Jean Bart (comandorul Eugeniu P. Botez) în 1933 în volumul „Cartea Dunării”.

„Pe timpul marilor inundații, Balta se transformă într-o adevărată mare. Întinsă cât poate ochiul s-o cuprindă. Solemnă, maiestuoasă pe vreme calmă, agitată, groaznică uneori, frământată de valuri furioase ridicate de furtună ca și pe Marea Neagră.

În anii de secetă, vedem pe ea pășuni bogate, ogoare în lucrare; are o extraordinară putere de vegetație din cauza umezelii. Acolo nu-i nevoie de ploaie. Un călător american a numit această regiune *California*

Română. Atunci când apele Dunării abia se revarsă peste maluri, această întreagă bandă de pământ se transformă într-o imensă mlaștină.

Pe locurile mai ridicate, numite grinduri, rămase ca niște insule, se grămădesc vitele cari caută nutreț și adăpost.

Terenurile acestea trec prin neconținute transformări.

Ostroavele nou formate în albia fluviului se alipesc cu timpul de mal și măresc mereu suprafața zonei inundabile. Lacuri, bălți, viroge, grinduri, gârle se formează ca într-un joc caprițios al naturii în veșnică schimbare. Fluviul creează în drumul său spre mare o adevărată operă geologică.

O bogată micro-faună și floră aquatică se dezvoltă pe câmpiile pe care înainte au crescut numai plante de uscat. Infuzori, crustacei, tot felul de alge se găsesc în mare număr, căci germenii lor, rămași de la inundațiile trecute, sunt dotați cu aparate speciale pentru a se conserva vii un timp îndelungat, așteptând un nou an de inundație.

Inundația aduce o reînviere generală a naturii de baltă” (p.67).

Toți cercetătorii care au studiat *cadrul fizic al Brăilei* s-au oprit și asupra bălții, așa cum a procedat și **geologul brăilean, viitor academician, Ion Băncilă** (1901-2001), în conferința cu acest nume, ținută la deschiderea celei de a VII-a reuniuni anuale a Societății Române de Geologie, Brăila, 27 septembrie 1937.

În Baltă, *limbajul topografic obișnuit n-are nici o aplicare. Oamenii Bălții, cu instinctul sigur al naturii*

în care s-au născut, au știut însă să se descurce foarte bine și să creeze o bogată nomenclatură locală.

În Baltă sunt locuri acoperite cu apă și locuri uscate.

Depresiunile mai adânci sunt permanent acoperite, formând **ghiolurile** sau **lacurile**. Acestea(...)au o semnificativă înșiruire de la N la S, pe linia mediană a Bălții, ceea ce sugerează ideea că urmează aici o direcțiune de adâncire veche, un braț de Dunăre fragmentat.

Depresiunile mai puțin adânci își pierd apa în timpul secetelor de toamnă și se numesc **japșe** sau **ghioluri de față**. Japșele sunt foarte întinse, mai ales în partea de apus a Bălții, unde formează terenul stufăriilor și (al) islazurilor.

Terenurile cele mai înalte sunt **grindurile**. Ele nu se acoperă cu apă decât la viiturile extraordinare și au forma unor valuri, cari însoțesc canalele. Grindurile reprezintă chiar aluviuni ale acestor canale, îngrămadite în cantitate mai mare și fixate prin pădurile de sălcii, care le acoperă de obicei.

Ghiolurile mari, permanente, ca și cele temporare, sunt legate între ele și la urmă cu Dunărea, printr-o rețea de canale naturale cari se numesc **privale** sau **gârle**. Fundul acestora se adâncește cu 1-3 m sub etiaj.(...) **Cel mai mare prival, Filipoiu, se formează din inima Bălții, din Lacul Șerban, și se îndreaptă spre Dunărea Veche, având o lungime de 24 km și o lărgime de 90 m, adică atât cât a Siretului.** Pentru privaluri este o regulă generală ca ele să se formeze din Dunărea Nouă spre cea Veche, fapt ce ar putea fi invocat în plus pentru o aplecare a întregii

regiuni de Baltă spre E și deci o tendință a ei de a se îngropa mai mult spre malul dobrogean. (...)

Funcțiunea Bălții are mari răsfrângeri asupra regimului apelor din Dunăre.

În timpul creșterilor mari, de primăvară și toamnă, când apa se frământă în valea Dunării, Balta o primește ca într-un imens rezervor. Sub năvala din ce în ce crescândă, privalurile se înviorează, gârlele și jepșile uscate prind apă, până ce grindurile cele mai înalte sunt înecate. Toată Balta este atunci o apă, care se leagănă între brațele vânjoase ale Dunării și pe tot întinsul nu rămâne decât colțul minuscul al Blasovei și coroana nesfârșitelor păduri de sălcii.

Când Dunărea începe să scadă, apele astfel răspândite se retrag pe nesimțite. Trunchiurile sălcilor ies treptat la iveală, îmbrăcate acum în rădăcini adventive, prin cari au supt mai bine hrana din apă, iar grindurile îngrădesc din ce în ce privalurile și ghiolurile, ca mai înainte.

În condițiunile acestea, Balta reprezintă pentru Dunăre un regulator, care, pe de o parte, la viituri mari, împiedică inundațiile catastrofale iar, pe de alta, la descreșteri, menține un timp nivelul mai înalt, necesar navigației.

Din calculele făcute, s-a văzut că, fără intervenția Bălții, nivelul Dunărei ar crește peste etiaj la Brăila, la viiturile mari, cu 10 m, în loc de 6 m. Aceasta ar însemna ca tot portul, până la malul din spatele silozurilor și (al) magaziilor, să fie inundat aproape în fiecare an.

Ca părți ale unui impresionant organism, **Dunărea și Balta se completează**, nu numai sub raport mecanic, ci într-un grad tot atât de înalt, prin nebănuita

realizare de pitoresc (Analele Brăilei, Anul X, Nr.1, ianuarie-martie 1938, p. 20-21).

Fascinantul peisaj al bălților dunărene a fost evocat și de **marele geograf George Vâlsan**: „O mare dulce, din care nu ies la lumină decât numeroasele păduri de sălcii, căci nu mai vezi copac străin. Unde s-a putut, s-au intemeiat târle, care au ajuns cu timpul cătune. Cătunele acestea deveneau, la vremea inundațiilor, Veneții de chirpici, când apele ajungeau la pragurile caselor iar păsările, purceii și văcuța stăteau grămadă pe o palmă de pământ uscat, sub streășina casei”. (...)

„Adevărata bogăție a Bălții e peștele. E atât de mult pește în Baltă, încât și porcii se hrănesc, luni de zile numai cu pește. Miile de păsări, unele din fundul Africii, altele din regiunile polare, vin aici ca la un ospăț pregătit de-a gata, și tot mai rămâne să se prindă anual milioane de kg de pește pentru oameni” (G. Vâlsan, *Excursie pe Dunăre – Filipoiu, în Pământul românesc și frumusețile lui*, București, 1940, p. 76-84).

Nu altfel o prezintă Grigore Antipa în 1910: **„În acest cadru încântător se desfășura o înfloritoare activitate umană fără a deranja situl natural.** Anual pe terenurile mai înalte fertilizate de mătul adus de inundațiile vernale, se obțineau recolte însemnate de grâne, porumb și zarzavaturi. Turme mari de bovine și cabaline pășteau sălbatic tot timpul anului fără să afecteze capacitatea de suport a ecosistemului. Piețele capitalei și marilor orașe abundau de pește sălbatic

recoltat din aceste bălți. Toate așezările din zonă erau asigurate cu lemn de foc și de construcții rurale”.

Și „savantul Dunării”, Grigore Antipa descrie pe larg zona, în paginile 88-101, din care extragem:

„Aici avem în total o suprafață inundabilă de 63.190 ha, din care 11.629 sunt bălți cu luciu de apă și gârle, iar restul de 51.560 ha teren inundabil, stufării, păduri de salcie etc. Bălțile mai principale sunt Șerbanul, Orzea, Gemenele, Rușava, Scurtul, Bobocul, Lungulețul, Ulmul, Dunărea Veche etc. Mai toate aceste ghioluri au câte o gârlă specială prin care se alimentează cu apă din Dunăre; pe de altă parte, ele au câte o altă gârlă (gârla lor de scurgere) care le pune în comunicare direct sau indirect cu gârla Filipoiu. Acesta este un canal lung de aproape 24 km, care începe de la lacul Șerbanu și drenează întreaga regiune, vărsându-se în brațul Măcinului mai sus de Ghecet. În acest canal se scurg toate bălțile din Domeniu”.

În funcție de nivelul apei, sunt descrise mișcarea pe atunci naturală a peștilor, precum și modul de pescuit și cantitățile impresionante de pește produse de aceste bălți. „În timpul revărsărilor, peștele din Dunăre și în special crapul, intră în bălți, fie prin gârle fie peste maluri, pentru a-și depune icrele pe câmpiile proaspăt inundate. Pentru ca acest pește să nu fugă afară după ce și-a lepădat icrele, se așteaptă momentul când apele încep să scadă și se închide balta. Gârlele se închid cu garduri de ghiondere, pentru a opune mai mare rezistență peștelui care vrea să iasă în cârduri, iar malul se îngrădește cu pleter (adică un gard mic de nuiele de alun împletite cu papură), pe distanțe adeseori de mai multe zeci de km, care se lasă acolo până încep malurile a fi din nou vizibile. (În primăvara aceasta închiderea cu

pleter s-a făcut pe 62 km lungime.) (...) Un gard mare sterp la gura de la Dunăre a Filipoiului este susținut de piloni mari și are ca scop de a reține aici peștele ce vrea să fugă prin canal. În urmă se construiește mai sus leasa care servește la prinderea peștelui. Apa revărsată peste câmpii și prin pădurile de sălcii unde peștele se hrănește și crește foarte repede gășind o hrană abundentă, începe încetul cu încetul a se retrage din bălți și de aici prin gârlele lor de scurgere se varsă în Filipoi. Încetul cu încetul și peștele urmează acest drum vrând să iasă în Dunăre, așa că la retragerea apelor și mai cu seamă toamna o mare parte din peștele de pe Domeniu este deja concentrat în canalul Filipoiul. Aici el este pescuit în leasă în cantități enorme – odată am observat singur în 3 ore prinzându-se 26.000 kg. Pescuitul bălților cu năvoade și ave începe toamna pe la finele lui August, peștele care rămâne aici speriat de năvoade fuge din toate părțile și se concentrează din nou în Filipoiu (...) caută a se ascunde la gropi și pe sub butucii de sălcii însă pescarii îl gășesc și-l pescuiesc pe de o parte pe sub maluri cu târbufulile, iar pe de altă parte la gropi cu prostovoalele. Balta Domeniului Brăilei constituie pe de o parte o minunată capcană pentru a prinde peștele din Dunăre ce vine în ea pentru a se reproduce și totodată un loc minunat unde peștele se reproduce, mănâncă și crește dând o enormă producție, necunoscută în alte pescării din Europa” (p. 90-94).

La p. 95, descoperim un tabel cu capturile de pește din anii 1903-1908, nivelul apelor, veniturile realizate ș.a.m.d., unde producția este dată în kilograme: 2.431.670; 920.723; 3.296.361; 5.262.089 și 6.447.793... Fluctuația producției este astfel explicată: „În aceste bălți cu cât apele sunt mai înalte și cu cât

durează ele mai mult, cu atât și producția crește. În anul 1904-1905 când apele au ajuns numai la cota de 3,57 m, deci nici nu au trecut peste maluri (...) producția a fost foarte mică ajungând abia la 920.723 kg. În anul 1907-1908, când apele au fost foarte înalte ajungând la cota 5,40 m și au durat 180 de zile acoperind cu totul terenul inundabil, producția a fost foarte mare, ajungând la 6.447.793, deci de 7 ori mai mare ca în anul 1904-1905. (...) Producția principală a peștelui este pe câmpiile inundate. (...) Producția nu provine numai din producția proprie a acestor bălți, ci ea este considerabil sporită și prin mulțimea de pești migratori (în special crap), care ies din bălțile Deltei Dunării și intră în aceste bălți primăvara pentru a se reproduce, unde rămâne închis de garduri și se pescuiește.”

Bălțile Dunării sunt, prin structura lor, demonstratează, asemănător, **C.C. Giurescu**, op.cit., p.106, o suprafață întinsă și adâncime mică, deci cu puțință de încălzire accentuată prin razele soarelui și formare abundentă de microorganisme – cele mai indicate medii pentru înmulțirea și dezvoltarea, în condiții optime, a numeroase specii de pești. Când vine vremea reproducerii, primăvara, peștii se îndreaptă din Dunăre, prin gârle, spre bălți, spre a-și depune acolo icrele și lapții. Tocmai atunci are loc, în general, și creșterea nivelului apei, bălțile se umplu cu apă proaspătă din Dunăre. Când nivelul începe să scadă, peștii, odată teminată reproducerea, se îndreaptă spre Dunăre tot prin gârlele pe care suiseră iar dacă apele sunt mari de tot și direct peste maluri.

Observând acest fenomen, această pendulare a peștilor, riveranii au imaginat metodele cele mai adecvate pentru a-i prinde în mari cantități, anume prin

construirea, de-a curmezișul gârlilor, de *garduri* puternice, care să oprească reîntoarcerea peștilor în Dunăre; totodată, prin înconjurarea bălților, pe malul unde ar putea trece direct în Dunăre, cu *pleter*, adică un gard mic, dar suficient de rezistent pentru a opri peștele.

Descriere a resurselor economice ale Bălții Brăilei, 1941

În **Insula Brăilei**, cuprinsă între Dunărea navigabilă și marele ei braț Dunărea Veche, până în dreptul Brăilei, făcând parte din teritoriul județului Brăila, statul posedă o suprafață de circa 70000 ha. Cea mai mare parte din suprafața insulei este formată din terenuri joase acoperite cu bălți și lacuri, mai mult sau mai puțin permanente, a căror întindere variază anual în funcție de revărsările apelor Dunării, între 15000-40000 ha luciu de apă bun pentru pescuit. Urmează apoi terenurile ceva mai ridicate acoperite cu stuf și papură, terenuri și ele acoperite cu apă cea mai mare parte a fiecărui an. Restul suprafeței de terenuri mai înalte, compuse din păduri de salcie, pășuni și fânețe și chiar terenuri arabile, de asemenea sunt acoperite cu apă la viiturile mai mari ale Dunării, formând așa-zisele zone de împuiere pentru pești, cum și pentru hrana și creșterea peștelui până la retragerea apelor. La suprafața luciului de apă pescuibil al bălților și lacurilor se mai adaugă și circa 7000 ha șenalul brațelor Dunării.

Din exploatarea pescuitului în apele arătate mai sus se realizează anual circa 3000000 kg de pește, în valoare de circa 120000000 lei, socotit la prețurile din 1941.

Pescuitul în apele statului se exercită în regie, cu dijmă (50% stat + 50% pescar), prin pescarii vânători din comunele Brăila, Piscu, Chiscani, Tichilești, Gropeni, Mărașu, Gura Gârлуței și Tufești din județul Brăila și comunele Carcaliu, Măcin, Ghecet și Pecineaga din județul Tulcea. Numărul total al pescarilor vânători din comunele arătate mai sus este de circa 1200. (Adresa către Prefectură era un răspuns la ideea înființării unei școli de pescari în județul Brăila, pe lângă care să funcționeze și un atelier de scule și unelte pescărești, care însă nu s-a realizat.) (Documente II, p.461)

Balta aducea și alte venituri din exploatarea stufului și a trestiei în regie „cu snopul, cu tarpanul, cu carul sau cu taxe fixe anuale”: în 1927 - venit 1700000 lei și în 1928 - 1100000 lei (cu snopul) și în 1929 cu tarpanul - 2270000 lei. Ca și din pășunat: 2700000 lei în 1923 și 19-20 milioane lei în 1929.

Exploatarea bălților și a gârlelor prin arendarea pe timp de 5 ani, fără luarea unor măsuri de curățire, a condus la depopularea de pește. Datorită sistemului defectuos al gospodăririi apelor, precum și a pescuitului excesiv, sălbatic chiar (fără cruțarea puietului, fără fixarea unei perioade în care pescuitul să fie interzis), încă de pe la începutul sec. al XIX-lea s-au constatat schimbări nedorite – cantitative și calitative - în fauna piscicolă a țării, care s-au accentuat cu timpul. Păstrăvul și lipanul, loștrița, cega, nisetrul se confruntă cu un regres numeric sau chiar cu dispariția.

Exportul de pește continua, dar nu mai avea nici pe departe ponderea din trecut iar, la sfârșitul secolului, românii devin deja mari importatori de pește.

În 1894, cantitatea exportată în Austro-Ungaria se ridică la 358201 kg. Spre comparație, constată C.C.Giurescu, op. cit., p. 321, în 1545 se exportaseră, numai la Brașov, 1.176.322,5 kg, așadar o cantitate de trei ori și ceva mai mare. În 1882, exportul în Serbia atinge 365000 kg, cifră maximă. Se trimitea pește și în Rusia, din care însă o bună parte se întorcea sub formă de pește sărat.

Cifrele ultimului deceniu consemnează: în 1893, ajungem la un export de numai 1730432 kg față de un import de 9108304 kg; în 1894, 1315749 față de 5981444, iar în 1895, 2313071 față de 7583078.

„Timp de veacuri, pescuitul în Dunăre și afluenții ei, în bălți și în iazuri a asigurat populației țărilor românești cantități însemnate de pește la prețuri ieftine” (C.C. Giurescu, p. 316), constituind „carnea săracului”.

Înmulțirea populației singură nu explică deficitul. „Cauza, arată C.C.Giurescu, p. 321, stă în sistemul defectuos de gospodărire a apelor noastre, în pescuitul excesiv, fără prevedere, și în lipsă de lucrări care să asigure dezvoltarea și propășirea acestui sector al economiei naționale. Statul, în loc să exploateze *în regie* imensul său domeniu piscicol, îl arenda la o serie de antreprenori care nu erau ei înșiși pescari, ci exploatau

munca pescarilor vânători. Luând în arendă pe un timp limitat bălțile - de obicei pe cinci ani - și fără să li se impună prin contract măsuri de cruțare a peștelui și de amenajare a gârlelor, arendașii căutau să realizeze maximum de câștig, pescuind cu plase ale căror ochiuri erau atât de mici, încât nu puteau să scape nici peștișorii ieșiți în primăvară. Pe de altă parte, arendașii nu luau măsuri ca să întrețină gârlele, să le curețe, deoarece aceasta cere cheltuială, așa încât ele ajungeau să se împotmolească”.

Pentru o redresare a situației catastrofale, **în 7 oct. 1896, pe temeiul propunerilor reputatului biolog Grigore Antipa a fost votată legea a pescuitului.** Printre altele, legea interzicea pescuitul în timpul reproducerii peștilor (o perioadă de două luni plasată în

timp în funcție de specificul fiecărei specii); prinderea peștilor aflați „sub măsură”, plasele neputând avea ochiuri mai mici de 4 cm pe latură; pescuitul cu explozibile, narcotice sau otrăvitoare; pescuitul cu sulițe, țepoaie, greble, arme de foc; pescuitul în timpul nopții cu facle și foc, poluarea apelor cu reziduuri industriale etc.

Din nevoia ocrotirii bunurilor piscicole ale țării, legea pescuitului din 1896 a fost completată și îmbunătățită de mai multe ori. Treptat, au dispărut uneltele și procedeele clasice de pescuit, pentru că distrugeau și puietul; unele specii se bucură de regim de cruțare; s-au făcut eforturi pentru aclimatizarea unor specii noi etc.

Aplicarea prevederilor Legii pescuitului din 1895 a contribuit simțitor la creșterea producției și a veniturilor statului.

Dunărea și complexul ei de bălți au constituit, dintotdeauna, rezervorul principal al producției piscicole românești. În bălțile Dunării, pe lângă speciile caracteristice (carasul sau caracuda, linul, bibanul, știuca etc.), se pescuiau și pești veniți din Dunăre. La fel, peștilor specifici Dunării (șalău, avat, crap, somn, plătică, morunaș, sabiță, oblete mare etc.), li se adăugau cei migratori, care intrau regulat: 6 specii de Acipenser (morun, nisetrul, cegă, aviza, păstruga, șipul), scrumbiile de Dunăre și 5 specii de guvizi.

La mijlocul primului deceniu, sec. XX, exportul de pește din portul Brăila va atinge cote deosebite. În anul 1904, s-au exportat 573874 kg, 240 kg de icre, nedenumite, nervuri de morun și de cegă, 291 kg de icre negre. Anul 1905 a fost și mai bun, cu 947125 kg de pește exportate, din care 946000 kg în Austro-Ungaria.

Cea mai mare cantitate de pește exportată din portul Brăila s-a înregistrat în anul 1911, când, pe brațul Sulina, s-au expedit 9622 tone de pește mărunț. În anii imediat următori, până la primul război, exportul de pește s-a redus, autoritățile române fiind preocupate să asigure, în primul rând, necesarul consumului intern.

Peștele provenit din bălțile Brăilei se bucura de o apreciere deosebită pe piețele străine. Faptul acesta a fost confirmat și în cadrul expoziției internaționale alimentare de la Viena, din septembrie 1899, când vizitatorii pavilionului românesc au dat o înaltă apreciere gustului peștelui servit, cât și prețului ieftin al acestuia.

Deosebit de importante erau piețele din Germania și Austria unde speciile exportate erau șalaul, somnul, cega, crapul și icrele negre, în special în perioada premergătoare Crăciunului, precum și știuca, înaintea sărbătorilor evreiești Purim și Hanuka. În Rusia, se expediau toate speciile de sturioni cu icrele lor și scrumbii de Dunăre. În Orient, se exportau chefali în Egipt și calcani la Constantinopol.

Întrucât exploatarea bălților și a gârlelor prin arendarea pe timp de 5 ani, fără luarea unor măsuri de curățire a condus la depopularea de pește, prin amintita lege statul le-a preluat în regie, realizându-se **lucrări de amenajare a suprafețelor piscicole sub îndrumarea lui Grigore Antipa, în calitate de Director general al Pescăriilor Statului.**

S-a trecut la amenajarea ochiurilor de apă, lucrări concepute și realizate de Serviciul de la Brăila, condus de inginerul Constantin Demetrescu (apud Emil Octavian Mocanu, op.cit., p.398).

În toamna anului 1908 a început executarea unor canale care aveau drept scop primenirea

permanentă a apei din Balta Brăilei. Costul lor s-a ridicat la suma de 200000 lei. Se urmărea prevenirea mortalității crescânde a peștilor din bălți, care, intrând în putrefacție, apăreau la suprafața apei, răspândind un miros pestilențial, resimțit până în oraș. Cauzele acestei mortalități: bălțile nu aveau legătură cu apa curgătoare din Dunăre pentru a fi primenite în permanență. Iar peștii mureau cu miile de kilograme pe timpul apelor mici, infestate datorită lipsei de ventilație.

În acest context, cea mai importantă lucrare realizată a fost pe canalul Aurelu. Rolul său era acela de a furniza apă proaspătă bălții Filipoiu, devenită acum canal și principalul loc de pescuit din domeniul piscicol al Brăilei. Lucrarea a costat 80000 lei.

Pe malul canalului Filipoiu, nu departe de balta Scurtu, s-a construit o ghețarie cu totul specială, la 2 m deasupra nivelului apei, deoarece terenurile băltoase nu permiteau ghețării îngropate. Avea pereții dubli, groși de 1,50 m, umpluți cu pământ și trestie. Cantitatea însemnată de pește recoltată de aici găsea acum posibilități optime de a-și păstra prospețimea până când era adusă în pescăriile din port.

Totodată, s-a trecut la reglementarea prezenței persoanelor fizice interesate să pescuiască în baltă. De aceea, la 9 sept. 1910, se cerea Căpitaniei să nu mai transporte spre bălți decât acele persoane, care posedau, pe lângă permisul de vânatoare, și permisul de pescuit pe anul curent, eliberat de Administrația Pescăriilor Statului, precum și permisul de liberă circulație eliberat de Oficiul de grăniceri. Se preciza în adresă că barcații care nu respectau aceste dispoziții urmau să fie pedepsiți „cu toată rigoarea”.

Modernizarea portului s-a tradus și prin ridicarea unor noi clădiri. Astfel, **în perioada construirii Agenției NFR, s-a înălțat, între iulie 1905**

și mai 1906, și Pescăria statului (Al. F. Bădescu, inginer, diriginte al porturilor dunărene; M. Niculescu, inginer, diriginte de șantier, și antreprenor C.I. Flachs, cost – 75437,95 lei), imortalizată în numeroase ilustrate din epocă. Una aparține celui mai mare fotograf brăilean, **Marco Klein: „Pescăriile din portul Brăila cu ocazia vizitei Familiei Regale Mai 1908”**. Este ornamentată cu stegulețe și ghirlande.

Clădirea era situată în port, lângă gardul docurilor, și **avea două corpuri identice la exterior**.

Într-unul se afla un compartiment al Administrației cu ghișee pentru efectuarea operațiunilor de vânzare a peștelui, o magazie pentru depozitarea peștelui și a icrelor, un pod pentru obiectele de lucru (plase, mușamale, felinare, lopeți de bărci, cângi etc.). Mai erau patru compartimente mari pentru pescari, având fiecare birou, spațiu pentru depozitarea și sărarea peștelui; compartiment pentru gheață; pod pentru năvoade, plase etc., și patru compartimente mai mici pentru alte afaceri. Între acestea se afla o curte interioară, unde se țineau licitațiile, operațiile de ambalare și expediere a peștelui.

În alte compartimente, se aflau Serviciul Hidraulic Român, realizatorul investiției, localul administrației Pescăriilor și sediul Bursei.

Scopul construcției: controlul și efectuarea vânzării *en gros* de către Stat în condiții moderne de salubritate, în conformitate cu numele de „Pescăriile Statului”.

29. Pescăria

Deși noua clădire a Pescăriilor oferea o suprafață mai mare decât gheretele demolate, „traficul intens și tranzacțiile cu pește arătau că totuși spațiul era insuficient, mai cu seamă în ceea ce privește sărarea și depozitarea peștelui sărat” (v. E.O. Mocanu, vol. cit., p. 222-223).

Pentru sporirea instalațiilor, se propunea ridicarea unei clădiri anexă, situată spre Docuri, cu trei compartimente: unul pentru sărarea peștelui și două pentru depozitarea peștelui sărat. Hala existentă între noile compartimente și cele construite inițial, având o lățime de 5,35 m, se putea acoperi, urmând să servească drept abator, aici, 30 de lucrători, curățind și sărând 8500 kg pește zilnic. Prin hală puteau circula și căruțele cu coșurile încărcate cu pește spre a ajunge la magazii. Apa necesară halei ar fi provenit prin instalarea unei conducte de aducțiune de la țeava de distribuție sau dintr-o fântână. În aval de cele două clădiri inițiale, urma să se instaleze o gheretă pentru cântărirea peștelui cu două cântare. Anexa și ghereta preluau un teren de 277,50 mp din curtea docurilor. Valoarea proiectului - 23000 lei.

În aceste condiții, **Pescăriile din portul Brăila deveneau un adevărat complex piscicol**, unde cantitățile de pește sosite erau supuse unor operațiuni de prelucrare inițială, înainte de a fi depozitate sau comercializate.

Zecile de tone de pește aduse zilnic cu bărcile treceau prin sita sortării și atribuirii de destinații. *Împănat în lăzi cu gheață, lua drumul piețelor din oraș, al restaurantelor sau al altor localități. O bună parte a soiurilor alese plecau spre Capitală, făcând deliciul marilor localuri. Restul era sărat și pus în butoaie*

depozitate pentru vreme de iarnă, când pescuitul era aproape oprit.

*Până să ajungă la halele Pescăriei, peștele era dijmuț pe drum de pescari. Îl dădeau tibeicarilor pe băutură sau pe bani pentru rachiu, dar toată lumea știa și închidea ochii în fața fenomenului împământenit, pentru că ciupeala era neînsemnată față de cantitatea ce se pescuia pe Dunăre sau din bălțile marelui fluviu. **Era epoca în care peștele era considerat hrana săracului.** Cu câțiva lei, o familie nevoiașă își astâmpăra foamea pentru întreaga zi (Mircea Vasiliu, *Amintiri târzii*, Editura Istros, Brăila, 2008, p. 13-14).*

Anii de început ai sec. XX, până la primul război mondial, au înregistrat în portul Brăila o creștere importantă a comerțului cu pește, încurajat fiind de intensificarea pescuitului în bălțile din jurul portului, de dotările oferite de noua clădire a Pescăriilor statului. Negustorii erau foarte interesați să închirieze cele 11 spații comerciale / compartimente de la Pescării, în vederea practicării activității de vânzare a peștelui, cererea sporind în fiecare an. Uneori aceștia închiriau concomitent două compartimente.

Printre aceștia, un loc de frunte a ocupat **comerciantul Procop Vasilief**, care, la licitația din 21 aprilie 1911, a concesionat pe timp de doi ani compartimentele nr. 5 și 6, în schimbul unei chirii anuale de 1120 lei. (DJBAN, Fond Tribunalul jud. Brăila, Secția 1, Dosar 308/1895, f. 1). Acesta constituise în 1901 a societate al cărei obiect de activitate era vânzarea peștelui la Berlin.

Insuficiența spațiilor a determinat Serviciul Hidraulic să aprobe instalarea unor gherete în Piața Pescăriilor pentru vânzarea peștelui. Totodată,

negustorii solicitau închirierea spațiilor comerciale pe un termen mai lung, de trei ani; permiterea depozitării de lăzi, butoaie, coșuri și alte ambalaje cu pește pe trotuarul din jurul Pescăriei în schimbul unei taxe.

O mărturie în timp a acestui intens comerț o reprezintă conservarea compartimentului de vânzare a peștelui brăilean în cadrul halelor din Ploiești, unde deasupra intrării la sectorul de pește tronează încă firma **Poarta Brăilei**. Unul dintre întreprinzătorii prezenți aici era lipoveanul Emilian Ermalai, care deținea un magazin de desfacere (cherhana) și în Pisc (într-o clădire existentă și astăzi), la intersecția străzilor Iezerului cu Eroilor. Un altul, deținut tot de Ermalai, se afla la intersecția străzii Matei Basarab cu Eroilor.

Lipovenii erau nu doar pescari iscusiți, dar și **negustori / comercianți ambulanți pricepuți**. *Lipovenii din Ghindărești, Pisc și Carcaliu se ocupă mai mult cu comerțul ambulant de pește prin sate – mălăieri – decât cu pescuitul propriu-zis, apreciază Grigore Antipa în vol. cit., p. 741.*

Așa cum erau drumuri ale sării de la ocne la Dunăre, erau și drumuri ale peștelui de la Dunăre spre miazănoapte. Chirigii / cărăuși cu carul de 2, 4 sau 6 boi, cu căruța trasă de cai, care mergea mai repede cu peștele proaspăt, sau chiar cu un cal purtând povara, pe bani sau contra produse (mălai, făină, brânză, fructe). Acești negustori se numeau și *mălăieri* (schimb pe mălai), cel mai cunoscut mălăier, Mircea Mălăieru, deputat al țăranilor din Ilfov în *Divanul ad hoc*, dând și numele străzii de intrare în Brăilița.

Încăreau căruțele vara cu pește sărat (în special specii ieftine, caracudă, babușcă, plătică) iar când timpul era răcoros, cu pește proaspăt, pe care-l cumpărau din

piețele mari de desfacere ori de pe la bălți în timpul pescuitului mare. Ei pleacă prin satele cele mai izolate, până în județele de munte, pe unde nu ajunge comerțul regulat. Fac negoț mai cu seamă în schimb-troc, dând pește pe ouă, mălai, brânză, păsări și pe tot ce are țaranul în gospodărie. Trecând apoi prin orașe, când se întorc la piață să cumpere alt pește, desfac în bani produsele luate în schimbul peștelui, așa că într-o călătorie fac un dublu comerț.

Zecile de căruțe, ce așteaptă în fața Pescăriei din Brăila atestă o ocupație de bază a lipovenilor din Pisc, care cutreieră satele, dar și bălciurile din zonă.

Cei vârstnici de astăzi, pe când erau copii, își însoțeau părinții sau rudele în astfel de călătorii neguțătorești.

Nu întotdeauna negustorul ieșea în câștig, un caz nefericit a relatat Panait Istrati în romanul „Ciulinii Bărăganului”.

Până să-l predea la cherhana, pescarul vindea și direct consumatorului, „la vadul bălții”, pe bani sau pe băutură. Până la introducerea exploatării în regie a Bălții prin organizarea de licitații, comerțul mare (*en gros*) se realiza prin cherhanagii, comisionari, angroșiști și exportatori. Cel în detaliu, la oraș, prin **breasla pescarilor**, care vindeau în anumite piețe – Pescării -, special compartimentate (la Hală) și, la sate, prin comercianți ambulănți, căruțași și mălăieri, dintre care cei mai mulți erau lipoveni din Brăila.

În anul 1835, în Brăila, erau 179 de negustori patentari, între care cei mai mulți - 32 - erau pescarii. Mult mai mulți, grosul confreriei, îl constituiau pescarii vânători.

Odinioară, pescarii de meserie se aflau în slujba celor care stăpâneau renumite locuri de pește. **Constituiți în cete, ei aveau în frunte un vătaf.** Până la căpătarea experienței necesare, tinerii făceau ucenicie. Includerea în rândul pescarilor propriu-zis implica oficierea unui „ritual de trecere”, când cel în cauză trebuia să facă dovada maximă a cunoștințelor și a iscusinței sale de pescar. Printre altele, viitorul pescar avea obligația să cunoască și să respecte anumite interdicții profesionale și religioase, ca de pildă evitarea așa-ziselor locuri „rele”, sălașuri ale unor demoni ai adâncurilor. Cei ce nu respectau interdicțiile rituale riscau să piară în mod miraculos ca în balada *Antofița a lu Vioară*, care a avut o mare circulație în satele din preajma Dunării.

Proprietarul acestui bun natural (peștele) - statul - exploata prin intermediul Direcțiunii Pescăriilor Statului, Administrația Brăila-Galați, care:

1) **comunica zilnic cantitățile de pește și modul de distribuire.** De ex., pe 2 ian. 1915, se distribuie pentru piață 1568 kg, puncte de desfacere - 508, vânzători de coșuri - 240, și pentru țară - 4471. Alte exemple: 4 febr. - 774, 8 martie - 2290, 6 august - 9511.

2) **stabilea și publica Lista cu prețurile cu care se vindea peștele** provenit din apele statului, cu începere de la **17 ian. 1915**, până la noi dispozițiuni. Câteva exemple dintr-o listă de 54 articole: ciortan de 1-2 kg, 0,60 lei; roșioară 0,30; albitură 0,20; obleți mici-0,20; știucă de la 1 kg în sus-0,75; somotei până la 1 kg-0,50; chefal mic-0,40-0,60; icre morun cal. I proaspete-30 lei; icre știucă-2,50; icre crap-2; raci suta de bucăți 4,00-8,00 lei (Primăria - Publicațiunea nr. 450/17 ian 1915).

3) **permitea pescuitul și în timpul prohibiției (apr.-mai)** dat fiind apele excepțional de mari, doar la lin, mreană, cosac, plătică, caracudă, văduviță, babușcă, păstrăv, lipan, lostrită, raci, cu excepția crapului, șalăului, morunului, nisetrului, păstrugii, bogzarului și cegii (Publicația nr. 4356 / 21 aprilie /1915);

4) **organiza exploatarea prin licitație sau tragere la sorți a dreptului de a pescări.** Astfel, se aduce la cunoștință tuturor pescarilor vânători că, în ziua de 20 apr. 1915, va avea loc în localul Administrației Pescăriilor Statului din str. Vapoarelor No. 6, tragerea la sorți pentru câștigarea dreptului de a pescări grupuri de bălți care altădată se dobândeau prin licitație. S-au împărțit bălțile în trei grupuri și s-a fixat pentru fiecare grupare dijmele următoare:

- Grupa I, dijma 65% Stat, care cuprinde regiunile de bălți: Zagna, Curbanu, Gemenele, Orzea, Titcov, Măcin, Carcaliu și Armanu.

- Grupa a II-a, dijma 60% Stat care cuprinde regiunile de bălți: Corotișca, Brezoiasa, Mișăilă, Fundu Mare, Noianu Gropeni, Bălaia, Gropeni și Popa Chiriac, asemenea și Bădălanul Galați.

- Grupa a III-a, dijma 55% Stat care cuprinde regiunile de bălți: Cociu, Bratușca, Arapu, Lupu, Baltina, Piatra Fetei, Țiganca și Stancu.

• 3 nov.1915 – Tabelul de **comerșanți pescari stabili și ambulanți** care posedă carnet de identitate și vizate pe exercițiul financiar 1915/1916 numără **106 pescari.**

5) **asigura vânzarea peștelui, în principal, prin prăvăliile de vândut pește ale Primăriei, care le închiria, pe termen de unul sau trei ani, de la 1 aprilie (odată cu noul an bugetar), prin licitație publică, organizată în luna februarie a anului respectiv, cu depunerea unei garanții corespunzătoare de 50 sau**

100 lei pentru fiecare prăvălie. Primăria dispunea, în 1915, an luat ca martor, de prăvăliile nr. 3 și 4 în Piața Regală (Regala colț cu Carol) și no. 6, 7, 9, 28, 29 și 30 în Piața Poporului (care ființase pe locul ocupat din 1925 de Hală).

Pescarii vânători cari doresc să ia parte la această tragere la sorți sunt obligați să se pună întocmai în regulă, atât în ce privește garanțiile, cât și sculele, cum și numărul oamenilor ce se cer, cu condițiunile speciale cari se pot vedea în cancelaria Administrației în orice zi de lucru de la 9-12 a.m. **Administrator, C. Dumitrescu**

22 iunie 1936: Cooperativa „Domeniul Brăilei” - Societatea cooperativă de pescuit - cere autorizație pentru organizarea unui **congres al pescarilor** din regiune pe tema îmbunătățirii regimului de muncă: condițiile în care sunt obligați să pescuiască; protest contra dijei prea mari ce li se ia - 45%, din care prin scăderea tuturor cheltuielilor nu le rămâne nici 30% din valoarea pescuitului, cotă cu care nu-și pot acoperi cinstit valoarea uneltelor și întreținerea familiei (Documente II, p.298).

Balta Brăilei și problematica îndiguirilor

După indiguirea incintei Brăila-Dunăre-Siret, lipovenii au continuat să practice pescuitul în Balta Brăilei, „**Amazonia românească**” (Vasile Băncilă), de care au fost atrași Panait Istrati și Lucian Blaga, patria lui Terente. A urmat **îndiguirea Bălții Mari (Insula Mare a Brăilei)**: „Nu Brăila, ci România și-a ucis Fluviul, extirpând bălțile, îndiguind. Paradoxal, chiar lipovenii au muncit la ridicarea digurilor!” (Ivan Ivlampie, în „... Greci, evrei, ruși lipoveni, turci... Brăila”, ed. cit., p.359)

Îndiguirea, realizată în anii 1965, fusese discutată încă în anii 1910, odată cu înființarea **Serviciului de Punere în Valoare a Terenurilor Inundabile** (...nou creat, sub conducerea Inspectorului General, Ing. Anghel Saligny...). **Ideea a fost combătută de „savantul Dunării”, Grigore Antipa** (*Regiunea inundabilă a Dunărei*), și de Ing. Șef **Ion G. Vidrașcu** din Direcția generală a pescăriilor statului și fost șef al Serviciului hidraulic din portul Brăila, un perfect cunoscător al regiunii Dunării din țara noastră, cu studii și observațiuni personale timp de 7 ani, sintetizate în conferința ***Lunca Dunărei și regimul apelor ei***, de la Societatea Geografică Română, în prezența A.S. Regale Principelui Carol, moștenitorul tronului, și publicată în Buletinul Societății.

În această conferință, a atras atenția asupra a două chestiuni:

1) Rolul important pe care-l are Lunca Dunării ca bazin de înmagazinare a plusului de ape aduse de creșterile extraordinare ale fluviului și pericolul la care s-ar expune porturile Brăila și Galați prin îndiguirea completă în vederea punerii în valoare a terenurilor luncii, aici o întreagă cantitate de 24 miliarde m³ de apă, care înainte de îndiguire se revărsa pe luncă, după îndiguire, forțamente, va trebui să rămână numai în albia fluviului, provocând astfel o supraînălțare de mai bine de 3 metri a nivelului extraordinar din 1897, adică în loc să avem la Brăila o variație de 6,95 m, am avea-o de peste 10 m deasupra etiajului, ceea ce ar însemna ca Brăila și Galați să fie expuse la un adevărat dezastru, deoarece Insula Brăilei, cu o capacitate de înmagazinare de 5,25 miliarde m³, nu le-ar mai fi reținut.

2) Încercările de transformare a Deltei Dunării în terenuri agricole nu vor da randamentul dorit, deoarece terenul aici este format din pături groase de

coșcove și rădăcini de stuf în putrefacțiune, care nu sunt proprii agriculturii. Cel mult se vor putea face oarecari culturi numai pe grinduri, a căror suprafață e de 25000 ha, adică a 6-a parte din suprafața totală a Deltei.

Această situație îl determină pe Spiridon Georgescu, director al cotidianului *Egalitatea Brăilei*, să inițieze o campanie, începând cu **25 sept. 1915**, cu titlul avertisment: ***Porturile Brăila și Galați amenințate de dezastre.***

[Dezastrele, din fericire, chiar după îndiguirea Bălții Mari, nu s-au produs, dar inundațiile istorice din anii 2006 (când Stația Hidrometrică a înregistrat cea mai mare cotă de când se fac măsurători în România) și 2010 (când la Brăila s-a atins o cotă și mai mare prin depășirea nivelului din 2006), au dovedit justetea previziunilor.]

La fel de tranșant, dar oferind și soluții, este **Gr. Antipa** într-o suită de lucrări ca *Regiunea inundabilă a Dunărei, starea ei actuală și mijloacele de îndreptare* (București, 1910) sau *3 Memorii privitoare la ameliorarea terenurilor inundabile ale Dunărei*, prezentate d-lui Ministru al Domeniilor (București, 1913): ***Bălțile mari permanente ale Dunărei nu pot și nu trebuie să fie secate și transformate în terenuri agricole, ci trebuie să fie amenajate în mod special și conservate ca bălți, spre a fi puse în valoare prin piscicultură.*** După ce arată marile inconveniente ale îndiguirilor, concluzionează: *Pentru terenurile inundabile, singurul mijloc de a le pune serios în valoare...este sistemul rotativ cu culturi alternante de agricultură și piscicultură* (*Pescăria și pescuitul în România*, ed. cit., p. 216).

„Marea inundațiune din 1896”

10 aprilie 2006. 643 cm., cel mai mare nivel de la inundațiile din 1970. Mă plimbam cu barca în spațiul inundat în 1896, aproximativ în fața Navlomarului de astăzi.

Apa simbolizează pe pământ mișcarea. Ea curge veșnic, fără răgaz, fără sfârșit.

Și când zicem mișcare, zicem acțiune. În cursul ei, apa roade, transformă, fășonează și schimbă continuu forma pământului pe care-l udă. Prin grăuntele de nisip care plutește dus de curentul apei, fluviul duce cu timpul muntele în vale și-l depune în mare. S-a zis, cu drept cuvânt, că „fluviul nu este numai un drum care merge, el fiind o masă continentală în mers.” Râurile stabilesc circulația solidelor, ca și aceea a fluidelor.

După ploii și zăpezi, cursurile de apă dulce își măresc volumul și viteza, debordează peste maluri, se răspândesc peste câmpii și masa lichidă depune o pătură de mâl numită aluviune. (...)

Bogăția se datorește solului și acestor aluviuni, cari duc materii organice în descompunere, pe cari se dezvoltă miriade de mici vietăți ce formează baza nutriției peștilor.

Malul Dunării are o serie de creștături mai adânci; acestea sunt gurile gârlelor, adică ale canalelor naturale ce leagă Dunărea cu bălțile. Prin ajutorul acestor canale, fluviul rămâne în permanentă legătură cu bălțile. Când apa crește în timpul inundației, fluviul își scurge surplusul în baltă; când apa scade, balta se scurge în fluviu.

Așa că bazinul Dunării se compune din elementele sale naturale: albia, balta, gârla, stufăria, terenul inundabil. Toate aceste elemente ale naturii au condiții speciale pentru existența și dezvoltarea peștilor.

Ele formează un mediu biologic foarte favorabil pentru o enormă defășurare a vieții și, deci, pentru o mare bogăție a producției de pește în bazinul Dunării.

Cu cât apa și substanțele nutritive sunt mai multe, cu atât vom avea și pește mai mult. (...)

Terenu de curând inundat este cel mai perfect bazin de reproducție. Bălțile sunt cele mai excelente bazinuri naturale de creștere a puilor de pești. Niciodată un eleșteu artificial nu poate avea bogăția de hrană ca o baltă a Dunării.

Dacă natura a avut grijă să armonizeze elementele cari compun bazinul Dunării, omul trebuie să aibă atâta grijă ca să nu intervină pentru a strica echilibrul natural stabilit prin lupta elementelor.

Căci, în fond, producția peștelui la noi, având loc în ape naturale, este limitată numai la întreținerea apelor în bună stare de producție și la menținerea stării de echilibru, pe care natura singură a creat-o aici și căreia tocmai i se datorește bogata producție a acestor pescării” (Jean Bart, op.cit., p.71-72).

Amenajările din anii 1964-1970 (deseacăre și îndiguire-150 km) au dat naștere Insulei Mari a Brăilei, modificându-se radical relieful și microclimatul local.

Studiile au demonstrat că **s-a modificat profund regimul hidrologic al fluviului**, destabilizându-se astfel echilibrul dinamic al biotopului acvatic (prin **colmatarea accentuată a celor 52 de lacuri din interiorul celor 7 ostroave aflate în regim liber de inundație**), componentă fundamentală a complexului de ecosisteme acvatice și terestre ce alcătuiesc Parcul Natural Balta Mică a Brăilei (PN-BmB); **s-a dat o lovitură decisivă biodiversității existente în fosta Baltă a Brăilei** prin substituirea valoroaselor complexe de ecosisteme acvatice și terestre, deținătoare a unui **genofond și ecofond** de o mare biodiversitate biologică, cu **agrobiocenoze și ligniculturi uniclonele de ploi**

euramericiani și sălcii selecționate; s-au produs modificări ambientale esențiale în sensul aridizării climatului din Dobrogea și Câmpia Bărăganului Nordic prin **dispariția Băltărețului** (un vânt umed, care primăvara avea o componentă sudică, din amonte în aval pe fluviu, determinând topirea înceată a zăpezilor și trecerea ponderată către sezonul estival, iar **vara căpăta caracter de Zefir**, ducând umezeala bălților pe mai bine de 100 km la stânga și la dreapta, ameliorând continentalismul general al climatului până dincolo de Ianca în interiorul județului Brăila, fenomen ce a culminat la începutul mileniului 2 cu **stepizarea microclimatului de luncă**.

S-a scos din circuitul natural de revărsare a fluviului o suprafață de 72382 ha.

Plecat în diverse delegații, procurai, oficial, și ceva pește, pentru a unge inerția birocratică, deoarece peștele era produsul reprezentativ al Brăilei (alături de cămășile de la Fabrica de Confecții). Balta încetase însă să mai producă pește.

În perioada 1950-1990, producția de pește a Brăilei era de aproximativ 2500 t anual, din care cca. 200 t în bunuri naturale (Dunărea și bălțile ei). [După îndiguirea Insulei Mari a Brăilei și a unei părți a luncii Dunării (malul stâng), cca 100000 ha au intrat în exploatare agricolă și silvică. Diminuarea acestei suprafețe a fost compensată prin crearea de amenajări piscicole de către Întreprinderea Piscicolă Brăila/S.C. Vermata S.A.- 4816 ha, Gospodăria de partid/S.C.Ceres S.A.-180 ha și IMB-475 ha. În acest timp, Întreprinderea Piscicolă preluase și rolul de administrator al resursei acvatice din bunurile naturale. Aceasta înființase și o fabrică de conserve și semiconserve din pește cu o producție de cca 2000 t anual.]

Filipoiu

Pescuitul în Baltă te duce imediat cu gândul la canalul Filipino, unde membrii Congresului Internațional de Agricultură, la 11 iunie 1929, 4,30 - 6,30 p.m., au asistat la demonstrații de pescuit iar la 7,30 seara, au vizitat expoziția la muzeul agricol și de pescuit la Camera de Agricultură (D II, 153). La 23 sept. 1932, ofițerii englezi de pe crucișătoarele engleze „Curaçao” și „Colombo” aveau inclus în programul vizitei în Brăila și un Muzeu (D II, 225), care aduna „bogate colecții de păsări și pești” (v. *Brăila în cărți poștale ilustrate, 1896-1948*, ed. cit., p. 49). Muzeul se afla la Administrația Pescăriilor de pe str. Vapoarelor nr. 8. Era și este o clădire monumentală, în care, după cutremurul din 1977, se mutase Tribunalul Brăila. Astăzi, este sediul IELIF / ANIF.

[Să mai reținem că, în 1930, Serviciul Pescăriilor Statului poseda ceamul *Filipoiu* (construit în 1909, încărcă 34 tone) și *remorcherul cu elice Kilia* (construit în 1898, la Turnu Severin, 15 km / oră)].

Deodată, spre dreapta se deschide o alee pe apă, o șosea pe apă, sub bolta sălciilor bătrâne, pe luciul verde închis sub care se întinde șuvița de apă lată de 7-8 metri a canalului Filipino.

O vedere încântătoare și răcoritoare. Nu se aude decât susurul apei, foșnetul pădurii. Rămâne să visezi, dacă poți, și mai ales dacă știi.

Pe stânga apare o casă, unde stătea odinioară Regele Ferdinand, când venea la vânat în baltă, ca prinț moștenitor, și de unde vaporeșul nu mai merge; feeria

trebuie văzută cu lotca. Și tot așa până la lacul Șerban (Vasile M. Sassu, op. cit., p. 20).

Pe frontispiciul pavilionului regal de la Filipoiu, strălucesc armurile Hohenzollernilor români. [Vulturul ține în plisc insignele regale.] În holul, care servea de sufragerie, eleganta mobilă de răchită... La Filipoiu, unde a vânat cel mai loial rege din Balcani, n-ar trebui, poate, să vâneze decât regii, fiindcă numai la picioarele lor pot să zacă, însângerați, vulturii regali (Sotir Constantinescu..., op. cit., p. 50).

La Filipoiu (unde se aduna apa de la Zăton în aval din jumătate din Baltă), ca și la Coroișca, la retragerea apelor, la stăvilă, practic apa dispărea și călcai numai pe pește.

Care a fost rolul canalelor Filipoiu și Coroișca?

La pg. 88-90, în lucrarea citată, *savantul Dunării*, Gr. Antipa scria: „Aici avem în total o suprafață inundabilă de 63.190 ha, din care 11.629 sunt bălți cu luciu de apă și gârle, iar restul de 51.560 ha teren inundabil, stufării, păduri de salcie etc. Bălțile mai principale sunt Șerbanul, Orzea, Gemenele, Rușava, Scurtul, Bobocul, Lungulețul, Ulmul, Dunărea Veche etc. Mai toate aceste ghioluri au câte o gârlă specială prin care se alimentează cu apă din Dunăre; pe de altă parte ele au câte o altă gârlă (gârla lor de scurgere) care le pune în comunicare direct sau indirect cu gârla Filipoiului. Acesta este un canal lung de aproape 24 km, care începe de la lacul Șerbanu și drenează întreaga regiune, vărsându-se în brațul Măcinului mai sus de Ghecet. În acest canal se scurg toate bălțile din Domeniu.

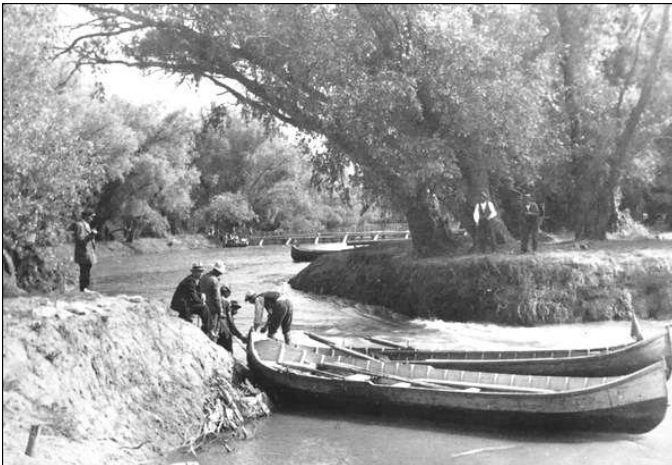
Lacul Șerban în
Balta Brăilei

Kurt Hielscher, 1933, Leipzig, album Rumänien

„Toate bălțile de aici au nivelul fundului lor deasupra etiajului Dunării, numai ghiolul Dunărea Veche – care prin originea sa este un vechi cot al Dunării – are apa foarte adâncă până la 8 metri sub etiajul Dunării.

Când apele Dunării încep a crește ajungând la un nivel de aproximativ 2,4 m deasupra etiajului Brăilei și bălțile sunt scăzute, apa începe a intra cu încetul prin gura Filipoiului și prin gârla Corotișca; cu cât crește apa mai tare, cu atât intră mai multă apă. Când apa ajunge la un nivel aproximativ de 3-3,6 m deasupra etiajului Brăilei, atunci ea începe a intra din amonte în bălți prin gârlele de alimentare a diferitelor bălți ca: Gârla Dimuleasa, G. Bălaia și Corotișca din Dunărea mare și prin gârlele: Rușava, Gemenele, Dunărea Veche / Blasova și Titcovul din brațul Măcinului; mai sunt și gârlele Băndoiu, Pantea și Dobrota care vin de la bălțile din amonte. Astfel, se umplu mai întâi ghiolurile umflându-le și mărindu-le considerabil suprafața. Când creșterile Dunării ajung la Brăila până la 4 m deasupra etiajului, atunci apa începe a trece peste maluri și umple mai întâi japșele și apoi se răspândește pe terenul inundabil. **Filipoiul acum nu mai introduce apă, ci scoate afară” (Grigore Antipa, op.cit., p. 89-90).**

Filipoiu, notează C.C.Giurescu (p.109), e o gârlă mare și vestită, drenând apele lacului Șerban și ale unei mari părți din „Balta” Brăilei în Dunărea Veche. **Leasa de pe Filipoiu**, făcută din generație în generație de pescarii din Gropeni, a dat cantități uriașe de pește: în 1916 era cea mai mare și mai sistematică leasă de pe Dunăre, aceeași situație fiind și astăzi (1964, anul apariției volumului „Istoria pescuitului și a pisciculturii în România”). Numele Filipoiu este un augmentativ de

la Filip și i s-a dat în legătură cu vreun pescar din partea locului.

Ce a fost la Filipoiu, aflăm din **Darea de seamă pe anul 1930** a Administrației Generale a Pescăriilor și Ameliorarea Regiunii Inundabile a Dunării, înființată în 1929 (PARID), [președintele consiliului de administrație - «savantul Dunării», dr. Grigore Antipa], în care se prezintă lucrările de baraje de la Brăila.

La viituri mici, apa scade, bălțile se evacuează repede și 70% dintre ele se usucă, producând doar 700000 kg de pește față de anii cu viituri mari, cu o producție de 8-9 milioane. Pentru obținerea unei producții constant superioare, s-a decis curățirea și adâncirea tuturor gârlilor și reținerea apelor sub nivelul maxim procurat de viituri, atât timp cât peștele are nevoie să-și depună icrele iar puii să crească și să se dezvolte, cu ajutorul a 6 baraje, dintre care cel mai important este cel de la Filipoiu.

Barajul de la Filipoiu este fundat pe un masiv de 2500 piloți lungi de 8-13 metri, prevăzut cu fermeți metalici de 6 m înălțime, prin urmare menit să susțină împingerea unei coloane de apă de 5,50 m înălțime prin vanete. Este prevăzut cu o ecluză pentru trecerea vaporaselor și vaselor de serviciu. Barajul **are rolul de a ține înmagazinată deasupra insulei o cantitate de 3 miliarde metri cubi de apă**. Costul total al lucrării - 16 milioane lei, până la 31 dec. 1930 executându-se fundații, zidiri, fier și oțel în valoare de 9 milioane lei, întreaga lucrare trebuind să fie dată în exploatare la sfârșitul lui iulie 1931.

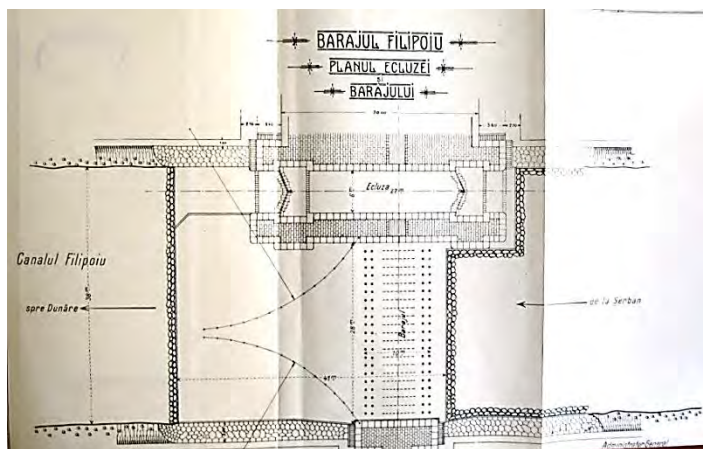
Anul	Survenirea viiturilor în lunile apr. - iun. și cotele de nivel	Producția totală (mil. tone)
1906	De la 4,10 m la 4,80 m	19
1907	5,30 m în toată epoca	32
1910	De la 4,00 m la 4,80 m	17
1921	De la 1,70 m la 3,20 m	18
1923	De la 5,10 m la 4,30 m	23,5
1928	De la 2,65 m la 4,26 m	13858000 kg
1929	De la 3,96 m la 4,30 m	16911617 kg
1930	De la 2,37 m la 3,70 m	15069109 kg

Adncimile maxime ale bălților din Insula Brăilei la cota de rețineră a barajului Filipoiu

Nr. crt.	Denumirea unității	Cota fund m R.M.N.	Adncimile maxime ale apelor în m la cota de rețineră baraj Filipoiu (4,28 m R.M.N.)
1	Serbanu	2,62	1,60
2	Patiu	2,80	1,39
3	Scurtu	2,68	1,60
4	Arsiele	3,28	1,00
5	Borcea	3,68	1,20
6	Bălaia	3,78	1,00
7	Nebanu	3,38	0,90
8	Oarza	3,18	1,10
9	Dumărea Veche	5,33	0,61
10	Lunguletele	3,23	1,05
11	Ulmu	3,08	1,20
12	Tinosu	3,43	0,85
13	Babalecu	3,40	0,88
14	Noroacle	3,38	0,90
15	Trufau	3,33	0,95
16	Ercule	3,68	0,60
17	Vulturii	4,10	0,18
18	Vulpasu	3,39	0,69
19	Pestii Furcești-Romnestei	3,17	1,11
20	Fusaru	3,47	0,81
21	Capra	3,07	1,21
22	Rotundu	3,35	0,93
23	Bouletu	3,90	0,78
24	Lupou	3,47	0,81
25	Leșteglie	3,89	0,39
26	Grăștele	3,74	0,54
27	Târnuroiu	3,64	0,64
28	Lungulețu	3,80	0,48
29	Zatna	3,93	0,35
30	Căminul Zatnei	4,20	
31	Peșciaru	4,19	0,09
32	Zătonul Ciucului	0,90	4,58

Realizarea unei investiții de asemenea amploare se explică prin faptul deja menționat că producția este în funcție de suprafața inundată. La Brăila, unde malurile se găsesc la nivelul de 4,50-4,80 m deasupra etiajului,

inundarea bălții are loc când apele se revarsă peste maluri.

Execuția temeliei barajului de la Filipoiu

Descriere 1937. „Ca să ajungi la Filipoiu, trebuie să urci pe Dunărea Veche spre Măcin, cam vreo 3 km. Drumul până la gura canalului minunat poate fi făcut foarte bine cu șalupa și chiar cu vase mai mari, cum ar fi remorcherul sau vaporul de pasageri. Astfel, cu prilejul Lunii Brăilei de acum doi ani (1936) s-au organizat curse de vaporase de-ale Navigației Fluviale Române, care te luau din port și într-o jumătate de oră te lăsau la gura Filipoiului, călătorie cu adevărat încântătoare, dacă n-ar fi prea comodă și prea scurtă. Poți însă îndrăzni să pornești cu barca, trăgând din greu la lopeți, cu mulțumirea că, la întoarcere, vei veni boierește adus de curentul apei (...)

Cum te urci spre Filipoi, privești la stânga, strânse între desișurile verzi, căsuțe de pescari, având la mal punți mici, de care e legată câte o luntre. Pe dreapta, balta dezvelește adâncuri neumblate, cu jepși și grinduri

și sălčet încâlcit. Barca înaintează printre înalții pereți de verdeață și, privind fermecat înainte și îndărăt, ai impresia că te uiți prin oceanul vrăjit din poveste. Vâslind și privind, nici nu știi când ajungi la gura Filipoiului, care se deschide deodată pe stânga, de după un pâlc de sălcii mari.

Filipoiul vine de departe, din adâncul bălții, cărând în Dunăre apele strânse din nenumărate mlaștini și privaluri. Este cel mai mare canal al bălții Brăilei, având o lungime de peste 20 de km. El ia ființă din acel rai al păsărilor, din lacul Șerban, spre care urcă numai pescarii și îndrăgostiții de priveliști scumpe. Coborând tocmai din miezul tainic al bălții, Filipoiul aduce cu el și ceva din intensitatea vieții naturale a acesteia.

Când ajungi la gura Filipoiului și te uiți în susul lui, vezi un râu care curge năvalnic între maluri înalte și ușor povârnite. Uneori cursul apei e atât de puternic, încât pescarului îi e cu neputință să urce trăgând la lopeți. Atunci, lopătarul prinde o funie cu un capăt de vârful luntrii, coboară pe mal și înhămându-se la celălalt capăt, trage vârtos la edec. Malurile Filipoiului sunt, cum am spus mai înainte, înalte și ușor rotunjite până la apă. Pădurea împinge sălciile pe muchea malului, ba, pe alocuri, câteva sălcii au dat în apă, ca niște balauri însetați, cari au rămas împotmoliți de cine știe câte veacuri. În unele părți însă, pădurea dă înapoi și împrejmuiește luminișuri mari, pline de albăstrele, de izmă, de rugi cu mure brumate și de multe buruieni de baltă. Pretutindeni se simte reveneala pământului, peste care năvălesc anual apele mari. Fiindcă primăvara nu se mai cunoaște nimic din Filipoi și din băutura înaltă a malurilor. Totul e o apă iar din baltă nu se mai văd decât insulele verzi ale frunzișurilor de sălcii.

Acum, în toiul verii, umbli pe malul Filipoiului ca pe un drum bătut; dar, când te uiți la sălcii, vezi pe trunchiul lor o dungă de mâl galben, care arată până unde s-a urcat astă primăvara apa. Filipoiul desparte desișul de sălcii cu albia lui destul de lată ca să primescă trecerile tăietoare de valuri ale șalupelor. Sălciile nu se mai împreună deasupra și soarele toarnă în apă un puhoi de lumină, în care își scaldă aripile câte un stârc misterios.

Urcând mai sus câteva sute de metri, afli pe stânga un pavilion, într-un luminiș pitoresc și liniștit. E un pavilion înflorit cu galerii peste cari curg în cascadă zorelele, fulguit de scama albă și ușoară pe care o desprinde din sălcii vântul. Aici a venit uneori Regina Maria ca să-și legene visurile regale pe valurile tainice ale Filipoiului, în liniștea neatinsă a bălții, despre care a scris pagini minunate.

Dar trecând de pavilion și mai sus, înfățișarea Filipoiului se schimbă, se sălbăticește. Albia se strâmtorează, malurile se înalță și se fac abrupte, apa începe să clocotească și să rotească volburi iar liniștea se face compactă cu materia. Mai mergi încă printre sălciile neclintite, înfiorat de nu știu ce spaimă de necunoscut și de la un timp începi să deslușești un zgomot ca de cădere de apă, care se mărește mereu, pe măsură ce te apropii. În sfârșit, după ce ai izbutit să te descurci dintr-un desiș, care ți-a lăsat pe haină toată scama, cazii într-o așezare, ce te face să te crezi rătăcit într-o pădure ecuatorială, atât e de primitivă și de deosebită de viața de toate zilele. Este așezarea de vară a unor pescari

lipoveni. Zgomotul de cascadă vine de la gardurile de nuiete, puse de-a curmezișul Filipoilului, printre care nu se poate strecura decât apa. Peștii rămân și intră în sacul împletit din sfoară, care este legat cu gura la poarta din mijlocul gardului celui de sus. Din timp în timp, doi lipoveni trag sacul și-l descarcă de pești, alegând plevușca și zvârlind-o înapoi în apă, pe când o sumedenie de pescăruși dau roată și se reped, înhățând cu ciocul câte un obleț ce se zbate.

Îți întorci privirea la sălașul acelor oameni pe jumătate sălbateci, voinici, bărboși și tăcuți, cari petrec aici câteva luni, din primăvară și până toamna, mâncați de țânțari de care se apără seara cu focul iar noaptea cu poloagele. Ei vin aici din satele lipovenești din împrejurimi, din Piscul Brăilei ori de la Carcaliul Măcinului. Strămoșii lor au fost cazaci la gurile Donului, de unde și-au luat lumea în cap, goniți pentru credință. Te uiți la fețele lor bărboase și aspre și, fără voie, îți zici că ei sunt cei mai potriviți locuitori ai acestui ținut sălbatec.

Ei spintecă peștii cu cuțitul, crapi, somn și plătică la un loc, îi aruncă în ceaunul agățat în pirostie și-și pregătesc vestitul borș pescăresc. Când jarul s-a încins, înfig în ramuri de salcie câte un crap despicat și-l pârălesc pe o parte și pe alta. Este faimosul crap la proțap. Iar soarele, ce dă-n amurg, împletește în părul blond al cazacilor surghinuiți aureole ca-n icoanele lor zugrăvite pe lemn.

Și iată că basmul își deschide miezul. Păsări ciudate, stârci, babițe, ciuvlici, corcodei și lopătari, trec pe deasupra acestui sălaș către raiul tainic ce le cheamă către lacul Șerban. Sălciile s-au dat mai aproape să asculte și ele povestea starostelui bărbos și cântecele trăgănate, care amintesc de o țară nevăzută niciodată (G. Tuleș, *Privești din Balta Brăilei*, în *A.Br.*, nr.2/1938, p. 19-21).

Aruncarea prostovolului în apă

Pescuitul cu prostovolul

Pescari căutând un vintir de sub malul Filipoiului

Colibă pescărească

Azi, canal de irigație

Coroțișca („scurtătură” din rus. *Korotki* „scurt”)

Descrierea canalului Coroțișca

1937 – „Balta este împânzită de nenumărate canale mai mari sau mai mici, al căror rost este, vara, de a descongestia interiorul de apele rămase din revărsare. Așa că aceste canale, deși curg rezezi și mari uneori, nu sunt râuri adevărate, neavând izvor. Începutul lor stă în mlaștinele ce acoperă balta și care scad încet, pe măsură ce vara înaintază. În aceeași măsură, seacă și canalele, nemaifiind alimentate, și, în miezul verii, întâlnești deseori asemenea șanțuri adânci, pe fundul cărora abia se ițește un fir de apă.

Coroțișca e un asemenea canal de scurgere. Fiind însă un canal mărișor și venind mai din adânc, el are de obicei destulă apă ca să nu poată fi trecut cu piciorul. Din această pricină, Coroțișca este populată de o sumedenie de obleți, care așteaptă să fie pescuiți. **Coroțișca este un loc ideal de pescuit cu undița. Cine are vreme de pierdut, să vie aici și să fie sigur că nu-i va părea rău.**

Coroțișca îți dă o primă impresie de ceea ce trebuie să fie canalul minunat, Filipoiul. Fără îndoială, viața ei e mai mică, mai săracă decât a Filipoiului. Și totuși, când stai cu ochii țintiți pe pluta ce mișcă, trasă la fund de un pește zglobiu și lacom, pe care îl vezi dând târcoale râmei din undiță, când urmărești cu privirea puful alb pe care sălciile îl leapădă peste ape, în vreme ce câte o barză ori câte un pescăruș lunecă scurt pe deasupra, te vei simți pătruns de unda legănată a unei negrăite frumuseți.

Pe Corotișca urcă, spre tainice puncte de pescuit, luntrile negreale pescarilor lipoveni. Trec tăind apa și umbrind limpezimile și câteodată rușii încep să cânte cu note lungi și ascuțite, care trezesc tăcerile până departe și le fac și pe ele să cânte. Alteori, lipovenii coboară cu luntrile încărcate de pepeni de aur și aerul se umple deodată de un miros, care stăruie până seara. Și dacă, cine știe cum, vreun harbuz a scăpat din luntre, te uiți la el cum plutește purtat de ape, ca un soare al bălții, pe care l-a adus Corotișca.

Dar o vrajă nouă îți atrage privirea și pașii: vraja vegetației robuste, de un verde crud, al bălții. Puterea acestor vegetațiuni este uimitoare. Câtva timp după retragerea apelor, care se întâmplă destul de târziu, spre vară, iese din pământul îngrășat de putregaiuri și de mâl cărat de ape, o floră specifică ce se dezvoltă cu repeziciune. În câteva zile, balta dospită de soare se acoperă de ierburi, de flori cu miros și colaratură suavă, de tufărișuri prin care nu-i chip să răzbești, de rugeturi de mure, aspre și încâlcite, de soiuri de vrejuri groase și care plesnesc sub pași, de trestii, de papură, de rogoz, de brusturi cu frunza cât o ureche de elefant, de tot felul de plante, care cresc în voie în acest paradis sălbatec.

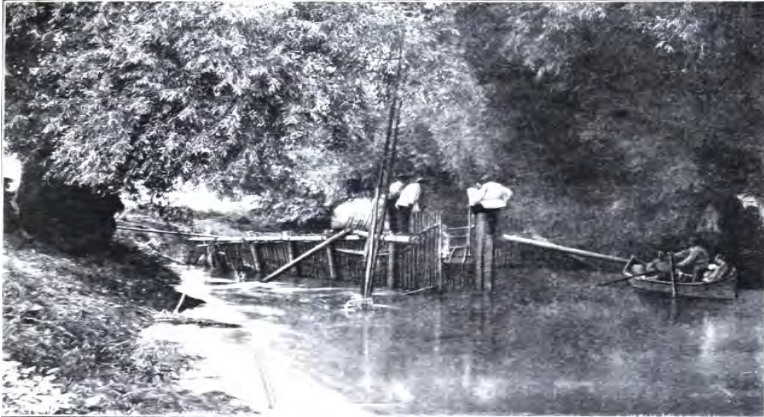
Deasupra tuturor domnește salcia, singurul copac al bălții. Este cu neputință să mai fie pe lume vreun alt copac, care să te transporte atât de direct și de complet în basm. Îți pare, trecând printre aceste sălcii, că umbli prin țara lui Statu-Palmă și a lui Strâmbă-Lemne. Nu este salcie care să semene cu cealaltă. Ici vezi untrunchi contorsionat, scorțos, întinzând brațe monstruoase spre o iazmă nevăzută. Colo, o salcie crește orizontal, arcuind o poartă de toată frumusețea. Uite și un balaur: o salcie care se târăște pe pământ, înălțând o

creastă de ramuri verzi. Mai încolo, uite o alta, din care trăznetul și-a făcut vatră. Salcia s-a despicat și măduva i-a ars, rămânând o urnă încărcată de cenușe. Și te dai de-a-ndăratelea, scoțând un strigăt de spaimă: lângă un ochi de apă neagră și neclintită, te-așteaptă un uriaș bărbos; fără îndoială, Ochilă din poveste. Și nu e decât o salcie șuie, cu un smoc de rădăcini adventive spânzurându-i de trunchi. Trec astfel pe lângă tine în procesiune fantastică toate făpturile de basm și tot mergând de la copac la copac începi să crezi că ai trecut pe celălalt tărâm după vreo comoară din acelea, despre care se spune în poveste (G. Tuleș, *Priveliști din Balta Brăilei*, în A.Br., nr.2/1938, p. 15-17).

La gura canalului Coroișca a existat o cabană.

A fost ridicată în 1924 de Pescăriile Statului. În 1937, trecuse la Fondul de vânatoare Balta Brăilei. A fost folosită în ultimul război ca punct de observare pentru flotila fluvială germană. Din 1947, a intrat în adminis-trarea Direcției Silvice iar din 1964 (după îndiguirea bălții) a OJT-ului. Era singurul complex turistic dintre Giurgiu și Delta Dunării, oferind, la prețuri modice, cazare în cele 8 căsuțe și 4 camere de oaspeți ale cabanei. O ciorbă de pește și o saramură încununau traversarea Dunării.

**Imagini din viața pescarilor din monografia lui
Antipa**

**Gardul în formă de leasă fără coș de la gârla
Coroțișca**

Privalul Corotîșca

În 2006, cabana și restaurantul au fost preluate de Mihai Dănuț în ideea de a o reda circuitului turistic. Lipsită de pază, *pe parcursul unei ierni, s-a furat tot. Primăvara n-am mai găsit decât fundația și niște resturi de pereți. Dintr-o clădire cu etaj, atât a mai rămas, ne-a povestit Mihai Dănuț. De la acesta a fost cumpărată de către Ștefan Rădulescu, patronul firmei „Risk”, care mai deține și în prezent ruina fostului popas Corotișca. „Eu am cumpărat doar 1.800 mp de teren, ce a ținut de fostul popas. Cu canalul nu am nicio treabă”, afirmă Ștefan Rădulescu. Acesta ne-a mărturisit că a renunțat la planurile de a reface fostul restaurant. „E o investiție prea mare și nu e contextul economic prielnic să o fac. De aceea, sunt dispus în orice moment să vând această proprietate. Am dat și un anunț în acest sens, în urmă cu doi ani, dar n-am găsit cumpărător. Intenția de a vinde rămâne valabilă. Cine ar dori să cumpere ar avea posibilitatea să refacă popasul cu ajutorul unor fonduri europene. Se poate obține o finanțare chiar și de 100% pentru o astfel de investiție”, ne-a declarat Ștefan Rădulescu. În prezent, pe locul fostului popas Corotișca sunt improvizate câteva colibe, ce aparțin unor pescari.*

Balta Brăilei - spațiu concentraționar

Lucian Blaga definea spațiul mioritic, Vasile Băncilă aducea în discuție spațiul Bărăganului iar, în 2022, Nicolae Grigore Mărășanu, din interiorul Bălții Brăilei, băltăreț cum îl arată supranumele, descoperă ***Deltaicul, spațiul dublei răsfrângerii***, un spațiu congener brăilenilor, supus nu doar legilor naturii, ci acțiunii ne-bune a omului, în trei momente, **trei valuri, trei căderi în istorie.**

„Orizontul temporal inconștient al omului din deltaic este unul stihial, marcat de trei valuri sau de trei căderi în istorie: lupta cu zăpoarele, defrișările, desecările, incendierea bălților, conducând la distrugerea unei geografii milenare, cu efecte în plan climatic, economic, social - primul val; demolarea satelor, apariția colhozului și distrugerea unei lumi - al doilea val; transformarea bălților în spațiu concentraționar, cu numeroase lagăre de muncă - al treilea val, și cel mai distructiv.

Exterminarea unei geografii milenare și efectele ei

Primul val îmbracă ipostaze și fațete diverse: totul s-a mișcat în tăvălugul timpului. Geografia mirifică și milenară a locului, în care cei de până la generația mea și-au trăit prima tinerețe, este de mult istorie. Nimicirea ei a început odată cu digul, care azi înconjură protector spațiul bălților de odinioară. Încât, atunci când ajung în fostele bălți (din ce în ce mai rar, din cauza anilor; din ce

în ce mai greu, din cauza lipsei mijloacelor de transport; din ce în ce mai anevoios din cauza unui drum nedemn față de civilizația timpului și în contradicție cu valorile materiale produse în spațiul fostelor bălți), întâlnesc un univers răscolit, pe care nu-l mai pot reageza nici în minte, în tiparele de început, nici înțelege. O natură de geneză și de frumusețe rară a fost mistuită de flăcările unui Prometeu nesăbuit!

*

Descriu din memorie o realitatea privită cu ochii mei, cu mai bine de 50 de ani în urmă: bălțile sunt secate! Peștele moare sufocat, cu un ochi scufundat în mîlul iezerului din care apa a dispărut, cu celălalt privind chipul omului neîndurător. Păsări ihtiofage forfotesc și acoperă cerul, ca într-un film apocaliptic al celebrului cineast englez Hitchcock: cormorani, pelicani, stârci, pescăruși, vulturul codalb, eu îi zic vulturul pescar, ciori și becațe se înfruptă din ospățul sardanapalic oferit de sângerarea unei întocmiri armonioase de început de lume. Văzduhul fierbe! Când stolurile de păsări sătule se ridică în aer, altele flămânde coboară în fostele ochiuri de apă, să mai apuce ceva din prada rămasă în mlaștinile desecate. Incendiate, stufărișurile ard cu flacără înaltă. Norul de fum, gros, negru, sufocă. Un Vezuviu a răbufnit și amenință cerul. Lișițe, corcodei, găinușe de baltă rotesc și strigă îndurerate pe sus, pentru că puii lor, abia ieșiți din ou, ard în cuibare. Șerpii de apă, nemaivând unde fugi, urcă pe trestiiile groase, focul vine din urmă și când ajung în vârf, pocnesc ca niște petarde și ard, torțe, în flăcări mistuitoare. Pădurile ard! Sălcii seculare, scoase din

rădăcini de colții unor mașini infernale (screpere), mor în cădere, și zgomotul surd, ca lovitura de berbec în poarta unei falnice cetăți, cutremură pământul și înfioară omul din preajmă. În scorburi, puii raței sălbatice, ai altor păsări mari și mici devin scrum. O pisică sălbatică, cu ghearele încleștate pe lama unui buldozer, se ia la trântă cu fiara de oțel; împinge cu labele lama ce amenință, ca un tăiș de spadă. Vrea să-i oprească înaintarea. În salcia cu fustanelă și rădăcini seculare își are culcușul și acolo, tremurând de spaime, stau ascunși puii abia născuți. Luptă să-i salveze. Buldozeristul, om cu inimă, privește tulburat scena ce se petrece în fața lui. Forțele celor doi luptători sunt disproportionale. Oprește motorul și cade pe gânduri. Ia aminte la morala pisicii sălbatice. Dar tăvălugul a pornit. Odată declanșată, apocalipsa nu iartă pe nimeni. Natura sângerează! În proiectul de desecare și defrișare a bălților nu a fost inclus și sentimentul iubirii față de natură. (...)

Efecte sociale - Cât am avut bălți, ne-am numit băltăreți sau băltăgani, un fel de oameni ai bălților. Azi, geografia evocată aici este amintire. Spațiul rezultat din îndelunga sângerare poartă un alt nume: Insula Mare a Brăilei. Iar noi ne numim insulari; trăitori pe o insulă, adică într-un spațiu limitat și izolat, fără drumuri de acces, într-un timp și într-o țară cu „insule” de accentuată modernitate. Experiența miciuriniștii de spargere a întocmirilor milenare, armonioase în planul cosmic al deltaicului și transformarea celor șaptezeci și două de mii de hectare de deltă în teren arabil, nu putea să nu aibă efecte: pozitive, pentru noii stăpâni, dar cu

cheltuieli însemnate; pentru oamenii bălților, efectele au fost distructive. (...)

Efecte economice– efectul îndiguirii bălților, pentru omul din deltaic, a fost, spuneam, distructiv. Nu a mai avut libertate de mișcare în spațiul său de veacuri. Îlesnirile oferite de bălțile pline cu pești, păsări, animale, lemn, stuf, papură, pășuni, au dispărut. Turmele de oi, cirezile de cornute mari, porci, în număr impresionant, au pierit. Printr-o politică de autodistrugere, continuată, omul din bălți a fost încercuit de diguri reale și imaginare, nevăzute, până când a sărăcit. Iar în timp ce pământurile lor fertile sunt concesionate, alteori vândute unor investitori străini, să cultive pe ele lucernă pentru hrana cămilelor, ei sunt nevoiți să migreze: la început spre orașele din țară; apoi în altele din lumea largă. Azi, aflăm deltaici nu numai în Europa, ci pe întreg Mapamondul! Unii dintre copiii fraților și surorilor mele lucrează în Italia, Insula Madalena, Spania, Suedia, Franța, Marea Britanie. Majoritatea nu se mai întorc. Din cauza digului, unele sate au dispărut de pe hartă (Cojocarul și Nedeicu), altele au fost tăiate în două: jumătate uscatului, jumătate, bândâ-bâc, fluviului. Casele rămase în afara digului sunt rase de pe fața pământului și pe fostele lor vetre s-au plantat păduri de plopi de Canada. Cei rămași fără adăpost sunt nevoiți să-și ridice alte așezări, în incinta îndiguită, pe suprafețe mai mici. Bătrânii, care nu mai pot să-și rezidească o casă, migrează la oraș, la copii; alții, fără ajutoare, fără urmași, locuiesc pe unde pot. Școala, biserica și cimitirul au același sfârșit: rămân la

cheremul zăpoarelor. Dar nu numai viii se strămută peste dig, ci și morții. Oamenii scot oasele morților din morminte, le transportă și le îngroapă într-un cimitir nou, într-o altă veșnicie. Apoi, își ridică o altă biserică, a zecea, de la întemeiere.

Efectele ecologice n-au întârziat nici ele să apară. După legile nescrise ale unui echilibru cosmic, pe care omul îl tot ignoră, tot ce i s-a luat naturii în deltaic, prin îndiguire, a fost revendicat din spațiile de câmpie de către aceeași natură implacabilă. Într-o călătorie cu trenul de la București la Galați, vom vedea noile bălți apărute în Bărăgan. Una dintre ele, Balta Iencii, este cât o deltă. Apoi, să luăm aminte asupra inundațiilor repetate, din ultimul timp, distrugătoare de vieți și de bunuri. Este efectul îndiguirii bălților și redarea lor agriculturii: Balta Brăilei, Borcei, Jijilei, altele. Suprafețe-bălți, ale unei geografii bine întocmite, după un echilibru natural, dar smulse, după niște absurde planuri miciuriste, apoi redare agriculturii, ca să le vindem azi arabilor, grecilor, olandezilor, altor neamuri, ei neavând bărăgane ca ale noastre. Toate bălțile desecate formau un sistem de buzunare ale fluviului. Când buiau zăpoarele, bălțile-buzunare se umpleau cu apele viiturilor, cu pești și păsări, devenind o avere națională inestimabilă, fără investitori și investiții. Iar efectele distructive erau atenuate, nu deveneau, cum deseori devin, dezastre. Să ne înțelegem: descrierea noastră se referă strict și delimitat la spațiul deltaic. Nu vrea să fie nici nostalgică, nici mioritică (stereotip auzit azi în gura multor ignoranți care habar nu au ce e cu

mioriticul). Este o evocare corectă și sinceră a unei lumi dispărute, cu un trai mai bun decât cel de azi. Dacă schimbările de regim politic și social ar fi adus în spațiul deltaicului o viață mai bună, îndestulătoare cât de cât, și dacă în pofida unui real progres eu aș evoca acele vremuri, da, aș putea fi etichetat ca nesincer față de oameni și de istorie.

Dar în loc de bogățiile evocate de mine, azi în multe sate din fostele bălți este o sărăcie lucie. Un exemplu grăitor: fiind investit cu titlul de cetățean de onoare al comunei, la invitația preotului, am participat împreună cu alți doi prieteni scriitori, la slujba bisericii cu hramul Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, 26 octombrie 2018. La masa comună ni s-a servit, printre alte produse, și pește. La început am crezut că sunt servit cu o cegă. Chiar m-am lăudat colegului de alături că suntem serviți cu cegă, pește din familia sturionilor. Era firesc să-mi imaginez un astfel de lucru în spațiul în care odinioară peștele era alimentul de bază al oamenilor din bălți. Dar, ce deziluzie! Luând seama mai bine la culoare și gust, am realizat că mănânc un stavrid congelat de ani lumină. Ei bine, nici cu gândul cel mai negru nu aș fi gândit vreodată că, în spațiul și civilizația peștelui, unde carele, vara, și săniile, iarna, intrau pline cu pește în ogrăzile oamenilor, cu crapi cât berbecii, știuci cât vulpile, o să ajung să mănânc pește oceanic.

Și atunci, o întrebare: în binele cui a fost așezată în tipare noua ordine economică în deltaic, și nu numai?” (ed. cit., p.80-84)

Salcia - primul pol al gulagului românesc

[Socialismul s-a instaurat printr-un regim de teroare. Procesul de cucerire a puterii în România s-a vrut a fi rezultatul „luptei de clasă”, represiunea și teroarea fiind politică de stat până în 1964.

A. Decretul nr. 6/14 ian. 1950 al Prezidiului MAN, semnat de C.I. Parhon, introducea regimul internărilor administrative în unități, colonii și lagăre de muncă ca instrumente de „reeducare a elementelor dușmănoase RPR, în vederea pregătirii și încadrării lor în viața socială”.

B. Colonii de muncă forțată, batalioane de muncă-HCM nr. 1554/12 august 1952 .

Lagărele de muncă din Bărăgan - Siberia românească. În *Rusaliile negre* - a doua zi de Rusalii, 18 iunie 1951, peste 40000 de persoane, inclusiv femei gravide, bătrâni, bolnavi, copii, din 258 de localități situate în apropierea frontierei cu Iugoslavia, au fost îmbarcați în vagoane de vite păzite de militari și duși în Câmpia Bărăganului, în 18 localități noi, între care Bumbăcari, Măzăreni, Rubla, Schei / Șchei și Zagna, din Bărăganul brăilean. Aici s-a instituit un regim de lagăr de muncă semiliber / închisoare sub cerul liber. După 5 ani de surghiun, după întoarcerea deportaților în locurile de unde fuseseră smulși, satele au fost demolate și pământul arat. Comunismul își ștergea urmele crimelor.

C. Coloniile au fost desființate prin HCM nr. 337 la 11 martie 1954, instituindu-se o nouă măsură

represivă - domiciliul obligatoriu pentru deținuții politici, care, pe parcursul detenției, „nu s-au reeducat” și prezintă pericol pentru securitatea statului. Unele sate dintre cele menționate au devenit „domicilii obligatorii” pentru deținuții politici ”recalcitranți”, care, deși își executaseră anii de condamnare, erau trimiși aici pentru „supliment de pedeapsă”. Astfel, aflăm la Rubla ca D.O.-iști pe Corneliu Coposu și Ion Diaconescu.

Lagărele de muncă asigurau „la comanda” partidului, forță de muncă pentru construirea Canalului Dunăre-Marea Neagră sau, mai târziu, **ridicarea digului de protecție de inundații în vederea redării agriculturii la Salcia și la celelate colonii din Balta Brăilei sau pentru recoltarea stufului necesar Combinatul Chimic Brăila, la Periprava.**

„Forma relativ circulară, de spațiu închis, înconjurat din toate zărilor de ape, le-a sugerat autorilor de constrângeri și suplicii ideea de a construi în deltaic, în special în bălțile Brăilei și în Deltă, închisori și lagăre de muncă în care, după anii 1947, vor fi concentrați oponenti reali ori numai bănuți ai noului regim instaurat, etichetați dușmani ai poporului: politicieni, preoți, profesori, scriitori, avocați, alți intelectuali; gospodari ai satelor, numiți peste noapte chiaburi; țărani, dintre cei ce nu aveau din ce și cu ce să-și achite cotele foarte mari, impuse de noul regim, alți osândiți ai soartei. Înconjurată, ca o fortăreață, de apele Dunării Vechi și ale Vilciului, izolarea de lume, sălbăția erau elemente ce recomandau Balta Mare a Brăilei, ca pe o *închisoare*

naturală. Motiv pentru care douăsprezece lagăre de muncă, număr-simbol al supliciului, să fie construite numai în acest spațiu. Li se adaugă celebra Periprava, în Delta Dunării, lagăr al morții ca și Salcia. Urmele de suprafață s-au șters în mare parte. Barăcile din lemn și stuf, au fost arse de focul defrișărilor. Sub țarină, însă, acoperite de aluviuni, există urme, neștiute, decât de cei ce le-au privit cu ochii lor: schelete risipite, aruncate în gropi comune, cum recent s-au descoperit și continuă să se descopere în aria lagărelor din deltaic. Închisoarea închisorilor din fostele bălți ale Brăilei era gândită ca o rețea a morții, pentru că, dacă un deținut evada dintr-un un astfel de lagăr, dădea în altul și nu avea ieșire” (*Deltaicul..*, p.93).

Salcia, colonia – penitenciar.

Gulag-ul românesc sau „**Mica Siberie românească**” s-a aflat în Balta Brăilei (azi, Insula Mare a Brăilei). Așa-zisele „colonii de muncă”, adevărate lagăre de exterminare au fost la Băndoiu, Grădina, Piatra, Saivane, Stoenеști și **Salcia**.

La 1 aprilie 1952, prin ordinul MAI nr.0031715, se înființează penitenciarul **Ostrov**, denumit oficial Formațiunea 0957, cu **3 secții: Piatra- Frecăței, Grădina și Salcia** (unde a fost și sediul penitenciarului până în 1954), cu scopul de a executa munci agricole cu *forțe speciale* (deținuți politici) la Gospodăria Agricolă de Stat a M.A.I., care aproviziona cantinele Securității.

La comanda penitenciarului Ostrov s-au perindat următorii ofițeri MAI: - locotenent major Pavel Petru Ion (1952-1953) - maior Maxim (Macsim) Dumitru (1953) - maior Lascu Ion (1953-1954) - colonel Ciobotaru Anton (1954-1955) - căpitan Mihăescu Florin (1955-1956) - căpitan Vasilescu Anghel (1956-1957) - căpitan Anton Gheorghe (1957-1962) - locotenent colonel Vulcu Gheorghe (1962-1967).

Conform CNSAS, **la comanda secției „Salcia“** s-au aflat de-a lungul anilor următorii ofițeri MAI, de fapt, ofițeri de Securitate: locotenent-major Ion Dinu (1952-1956); locotenent-major Ion Lefter (1956-1957); locotenent-major Mihai Damian (1957-1959); căpitan Dumitru Mălăgeanu (1959-1960); căpitan Marin Mica (1960-1963) și maior Vasile Coșeru (1963-1964). Un interimat de câteva luni a avut și căpitanul Ion Troacă (1964).

Pe la colonia Salcia, conform documentelor deținute de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS) – documentul „privind procesul intentat unor cadre și deținuți de la fosta colonie de muncă Salcia“ din vol. D54/3, fond Salcia –, au trecut, în cei 13 ani de existență, circa 20.000-25.000 de oameni, cei mai mulți dintre ei condamnați pentru fapte închipuite. Unii nici măcar nu au fost condamnați, ci doar bănuți că sunt „dușmanii poporului“, deci trimiși pentru o perioadă la cazne, chiar dacă statutul lor juridic era departe de a fi lămurit.

Nu se știe exact câți dintre ei au murit. Multe dintre documentele de evidență a deținuților au dispărut între timp, mai ales la „marea curățenie“ din perioada

1965-1970, când regimul a încercat să șteargă urmele odioaselor crime cu substrat politic.

Din amintitul dosar CNSAS răzbate însă informația certă că, la înființare, în data de 1 aprilie 1952, colonia de la Salcia avea 200 de locuri de cazare și că „avea ca scop reeducarea prin muncă a persoanelor predispuse să încalce legea“, oameni care se opuneau regimului comunist sau care, deși nu aveau o activitate anticomunistă demonstrată, făcuseră parte înainte de 1945 din partidele istorice.

Erau adunați acolo, de-a valma, gospodarii înstăriți ai satelor – numiți chiaburi –, țărani săraci care nu mai izbuteau să facă față cotelor, fiind obligați să predea statului, fără plată, cea mai mare parte din recoltă, uneori mai mult decât toată producția realizată, studenți, profesori, preoți, dar și o proporție de circa 10% dintre deținuții de drept comun, unii extrem de periculoși.

Prezența deținuților de drept comun era, pe de o parte, paravanul folosit de autorități pentru a arăta că nu este o închisoare politică, ci una „normală“. „Pe de altă parte, prezența infractorilor periculoși întreținea o atmosferă de teroare și justifica cumva condițiile dure de detenție. Însă totul era doar pentru a păstra aparențele că ar fi vorba doar de o colonie de muncă forțată, nu de un lagăr de exterminare“.

Capacitatea de cazare a fost extinsă până în primăvara lui 1953 la 2.000 de locuri – conform CNSAS –, dar în 1954 acolo trăiau, potrivit mărturiilor unor supraviețuitori, în jur de 4.000 de oameni. Șederea medie în colonie era de 24 de luni, ceea ce înseamnă că, în intervalul 1952-1964 (colonia a existat și după aceea, dar numai pentru deținuți de drept comun), pe

acolo au trecut în jur de 25.000 de oameni. Câți au murit dintre ei, este greu de spus.

Cazarea deținuților era în niște saivane în care erau așezate saltele de paie și în care mișunau șobolanii. În aceste condiții improprii au izbucnit epidemii de dizenterie și febră tifoidă.

Nemaiputând încăpea în barăci, unde dormeau câte doi și chiar trei într-un pat, au fost cazați în șlepul dormitor Gironde, acostat la malul Dunării (v. mai jos).

Colonia de la Salcia, loc de tristă amintire pentru cei deținuți acolo, avea următoarea organizare. Există un gard exterior al lagărului format din două rânduri de sârmă ghimpată. Între cele două garduri de pază, se aflau birouri pentru administrație, grefă și cantine pentru paznici și administrație, o magazie de efecte, grajduri pentru cai și boi, dormitoare din cărămidă pentru paznici, un grup electric generator, un atelier mecanic, magazie pentru zarzavaturi și legume, magazie de alimente, un WC, un atelier de tâmplărie unde se confecționau sicriile, o remiză pentru utilajele agricole, un șopron-atelier pentru împletit coșuri. (...) În afara gardului exterior al lagărului se găseau locuințele pentru soldații de pază. În perimetrul dinăuntru al gardului interior de sârmă ghimpată se aflau următoarele construcții: dormitoare pentru deținuți (3 saivane/grajduri pentru vite), o bucătărie, un dormitor și birouri pentru servicii deținuți, un cabinet medical, un butoi cu apă, o brutărie, o „mămăligărie”, o închisoare - izolare din cărămidă pentru cei recalitrânți, toaca, o remorcă tip SMT, o baracă de scânduri care servea ca dormitor, un spital aflat în construcție, un alt butoi cu apă, un grup sanitar.

Se lucra zi-lumină. Normă epuizantă: 3-4 m³ de persoană. Digul trebuia înălțat 15 m iar lățimea la vârf să aibă 20 m. S-au excavat 50 milioane m³ de pământ. Neîndeplinirea normei se pedepsea cu bătaia, carcera, reducerea porției de terci. Comandantul coloniei îi avertiza pe deținuți că au doar două drepturi: dreptul de a munci și dreptul de a muri. Totul se făcea manual: săpat, cărat cu roaba, descărcat pe dig și tasarea.

Mâncarea era deficitară. La dejun, o cană de cafea (zeamă de orz prăjit cu ușoare urme de zahăr), 250 grame de pâine și marmeladă, cam jumătate dintr-o cutie de chibrituri. La prânz, supă de zarzavat și un soteu de morcovi, care se repeta și seara.

Deținuții erau exterminați prin muncă și foame, prin frig, prin băți și prin norme republicane. Cel mai faimos dintre torționarii de la Salcia a fost locotenentul Ion Popa care bătea deținuții cu ciomagul din goana calului sau îi călca cu copitele calului. Un alt torționar, locotenentul Manciușea, îi scotea afară pe bolnavi și făcea instrucție de front (culcări, alergări) pe ploaie sau noroi toată ziua, cu toate că aceștia erau bătrâni și inapți de muncă. Deținutul politic Florin Constantin Pavlovici afirmă, în cartea „Tortura pe înțelesul tuturor”, că mureau 60 pe lună. Înmulțirea epidemiilor și creșterea numărului de decese au determinat înființarea unui spital care să deservească toate lagărele din zonă de la Frecăței: Grădina, Salcia, Agaua, Stoenesti, Cistia și Mărașu. Cei închiși sufereau de distrofie manifestată prin slăbiciune, edeme, afectarea organelor vitale. Asistența medicală nu dispunea de medicamente. Satul Agaua devenise cimitirul lagărului. O cruce monumentală, ridicată în anii '90, vizitată și de Regele Mihai, amintește tragedia.

Potrivit volumului D54/3, fond Salcia-CNSAS, în primul an, ar fi murit acolo 63 de oameni, apoi nu mai există date.

În dimineața zilei de 22 iunie 2017, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, a săvârșit slujba de sfințire a troiței și slujba de pomenire în cadrul căreia au fost pomeniți nominal cei ce au pățimit în închisoarea Salcia.

OSTROV (SALCIA)	Stan	Gheorghe	Ioan
1952	Gheorghe	Dumitru	Ilie
Florian	Ioan	Vasile	Andrei
1954	Vasile	Vasile	Nicolae
Gheorghe	Dumitru	1953	Emeric
1957	Iordache	Tudor	Constantin
Ștefan	Nicolae	Aurel	Ioan
1958	Grigore	Tudor	Koloman
Gheorghe	Gheorghe	Ion	Ioan
1959	Postole	Gheorghe	Ernest
Gheorghe	1955	Ioan	Ilie
Leon	Simion	Zaharia	Aurel
Iuliu	Dumitru	Ion	1960
Gheorghe	Gheorghe	Cornel	Iosif
Paul	Ioan	Ion	Adrian
Marin	Grigore	Ștefan	Stan
Nicolae	Gheorghe	Simion	Alexandru
Iosif	Ioan	Dumitru	Petrică
Dumitru	Grigore	Nicolae	Petre

Ioan	Ion	Marin	Ioan
Ion	1956	Grigore	Gheorghe
Iancu	Roman	Iosif	Nicolae
Ioan	1958	Constantin	Marin
Zoltan	Gheorghe	Constantin	Constantin
Gheorghe	Emil	Vasile	Constantin
Ioan	1959	Martin	Traian
Gheorghe	Ștefan	Ion	Paraschiv-Dorel
Cornel	Ioan	Iorgu	Gheorghe
Ion	Constantin	Gheorghe	Dumitru
Cristache	Marin	Alexandru	Gheorghe
Ioan	Grigore	Carol	Alexe
Voicu	Alexandru	Petre	1961
Constantin	Nicolae	Vasile	Ion
Ioan	Constantin	Dionise	Petru
DĂENI (SALCIA)	Gheorghe	Constantin	Florea
1952	Agachi	Iacob	Gheorghe
Carol	Gavrilă	Ghiță	Cornel
Vasile	Cornel	Alexandru	Apostol
Ion	Sotir	Tofan	Aurel
Ștefan	Ladislau	Ștefan	1962-1963
Ioan	Florea	Gheorghe	Alexandru
Ioan	Vasile	Paul	Dumitru
Stelian	Erast	Ion	Ioan

Dintre cei 63 de morți care apar în catastife – aceștia fiind amintiți în rechizitoriul ulterior legat de abuzurile de la Salcia –, nouă aveau 22-30 de ani iar 19 dintre ei aveau între 50 și 60 de ani. Cea mai mare

condamnare era de 8 ani pentru sabotaj iar cea mai mică, 30 de zile, era cea primită de un anume Dache Nicolae, de 56 de ani, țăran din Bărăgan, închis pentru „nepredarea cotelor“.

Circa 90% dintre cei aflați în colonia-penitenciar au avut condamnări între 6 luni și 3 ani – media fiind de circa doi ani. Există și certitudinea că șapte dintre cei 63 de decedați erau închiși în lagăr preventiv, nefiind condamnați.

Chiar și în lipsa unor alte date, prin extrapolare – ținând cont de media deceselor la mia de deținuți, corelată cu capacitatea de cazare – putem concluziona că anual, la Salcia, în cei 12 ani cât a funcționat, au murit între 100 și 120 de oameni, adică în jurul a 1.300-1.500 în total – bătuți, înfometați, torturați, supuși la muncă mai mult decât orice ființă ar putea duce. Trupurile lor nu au fost redade familiilor și nici nu au fost înmormântate creștinește. Practic, toți acei oameni au fost îngropați într-un cimitir improvizat – în fapt, o groapă comună, ca un șanț, unde se adăugau noi și noi cadavre – fără slujbă religioasă și fără măcar să li se pună o cruce cu numele lor la căpătâi.

Totul a fost scos la iveală chiar de către procurorii din acele vremuri, în urma unei **anchete pornite în 1953**, după niște sesizări legate de morțile suspecte ale deținuților. După ce, în prima fază, procuratura din Măcin a încercat o mușamalizare din fașă a crimelor (prima concluzie a fost că reclamațiile sunt neîntemeiate), ulterior, **în 1954, apar primele acuzații oficiale.**

Investigațiile au fost preluate de Procuratura militară care, prin rechizitoriul nr. **7/27.02/1954**, a **trimis în fața Tribunalului Militar un grup de 21 de**

cadre ale DGLCM-MAI împreună cu 14 deținuți șefi de brigadă. Cei 35 sunt componenții lotului „Salcia“. În sarcina lor au fost reținute gravele infracțiuni de „instigare la omor prin torturi urmate de executare, crima de omor prin torturi, abuz în serviciu, profanare de cadavre, vătămare gravă a integrității corporale“.

Lotul de acuzați a fost compus din ofițerii Ion Pavel, Ion Popa, Petre Manciulea, Ioan Cârliga, Ilinca Tudor, Mihai Tudoreanu și Gușoiu Nicolae, precum și din subofițerii Aurel Bojoagă, Limbau Gheorghe, Marin Dobre, Costică Simionescu, Gheorghe Moroșanu, Constantin Vișan, Gheorghe Bucoveanu, Jean Spirea, Mihai Sofronie, Petre Cordos, Dimitru Enache, Nicolae Ghețău, Ion V. Popa și Moise Vasile. Au fost acuzați și brigadierii Constantin Olaru, Ioan Croitoru, Gheorghe Chiforescu, Petre Constantinescu, Dumitru Dumitru, Tudor Prunescu, Gheorghe Grigoraș, Popovici Valerian, Vasile Scripcaru, Gheorghe Iliescu și Gheorghe Rădulescu.

În prima fază, prin **sentința nr. 1082/1955**, Tribunalul Militar pentru Unitățile MAI a condamnat un grup de 21 de „elemente foste cadre MAI“, dar și 14 brigadieri (civili), la pedepse cuprinse între muncă silnică pe viață și cinci ani de închisoare corecțională. Cu aceeași pedeapsă au fost condamnați doar subofițerii Pavel Ion, Popa Ion, Manciulea Petre și Spirea Jean, plus brigadierii Olaru Constantin, Prunescu Tudor și Grigoraș Gheorghe. Ceilalți, majoritatea ofițeri, au primit pedepse mult mai mici.

În ciuda constatărilor cumplite făcute de procurori, **la doi ani distanță, în 1957, Alexandru Drăghici**, noul ministru al Afacerilor Interne, propune

Prezidiului Marii Adunări Naționale iar acesta aprobă, decretul de grațiere nr. 403/22.08.1957. De fapt, avem de-a face cu un decret de amnistie, având în vedere că torționarii sunt reîncadrați în sistemul penitenciar.

La **30 aprilie 1959**, printr-un alt decret, li s-a acordat vechimea neîntreruptă în muncă pe durata detenției de circa 16 luni, o sumă compensatorie echivalentă cu salariul pe trei luni la reîncadrare, plus o lună de concediu în casele de odihnă ale MAI pentru „refacere“.

Tot la propunerea lui Drăghici au fost grațiați și brigadierii. Ulterior, toți au beneficiat și de pensii „speciale“, de patru-cinci ori mai mari decât pensia medie, pentru că au muncit „în condiții dificile“.

Procurorul general adjunct Alexandru Voitinovici, care ordonase anchetele din 1953 și descoperise mii de persoane deținute ilegal, a fost retrogradat din funcție, fapt ce dovedește că Securitatea inspirase crimele produse în lagărele de muncă și stabilirea condițiilor de detenție, exterminarea deținuților și trimiterea lor ilegală în lagăre, fiind o acțiune deliberată a Poliției politice comuniste.

Lista atrocităților este fără de sfârșit.

***Procuratura Generală (raport din 1967)**

«Au fost și cazuri când deținuții erau asasinați prin împușcare, îngropați de vii în pământ, obligați iarna să intre în apă până la brâu și să taie stuf, introduși iarna în carcere descoperite, uneori dezbrăcați, în poziții chinuitoare – doi în picioare și doi cu capul în jos. În timpul verii, erau dezbrăcați, legați de mâini și expuși mușcăturilor de țânțari. Manifestările de bestialitate continuau și după moartea deținuților, ale căror cadavre,

neînnumate timp îndelungat, roase de șobolani, erau profanate și chiar introduse în carceră sub pretextul că torturile n-au fost îndeajuns de aspre.

Cei vii și cei morți erau în coloniile de muncă în egală măsură subiect de batjocură a gardienilor, inspirați de dispozițiile ofițerilor Securității. La colonia penitenciară Salcia, într-o zi din iarna anului 1952 „au fost mai mulți morți. Pentru a-i putea identifica, le-a pus cartoane în gură, pe care le scria numele”. Un deținut a fost adus mort de la lucru, „cu un astfel de carton în gură iar gura încleștată i-a fost deschisă cu un topor. Morții se înhumau după 7-8 zile, din lipsă de scândură”. Represiunea a produs uneori scene de dimensiuni mitologice. După ce un brigadier l-a bătut până la moarte pe un deținut, acesta „a fost pus pe o targă în care bătuse piroane de fier. Când l-a adus la infirmerie, mort, corpul lui era în întregime perforat” ». (*apud* Marius Oprea, *Bastionul cruzimii. O istorie a securității, 1948-1964*, Editura POLIROM, 2008, p. 157-158. Citatele sunt extrase din dosarele ASRI-Arhiva Serviciului Român de Informații).

***Raportul Comisiei Prezidențiale pentru analiza dictaturii comuniste din România (2006)**

Numai între iunie 1952 și martie 1953 au decedat 63 de deținuți iar alții au ajuns invalizi pe viață. Aici se practicau bătăi, fără nicio justificare, cu ranga de fier, cu cazmaua, lopata, cravașa; asasinat prin împușcare; introducerea deținuților în carceră descoperite, dezbrăcați, iarna; obligarea deținuților de a intra în apă până la brâu pentru a tăia stuf și papură, chiar și iarna; alergarea deținuților de către supraveghetori călare și călcarea lor sub copitele cailor; scoaterea deținuților iarna, la muncă, dezbrăcați și

pedepsirea lor să stea în apa înghețată, ore în șir; expunerea deținuților în pielea goală, legați de mâini și de picioare, pentru a fi mușcați de tântari; profanarea cadavrelor acestora; îngroparea unor deținuți de vii în pământ, mulți deținuți murind astfel sau rămânând schilozi pe viață. Deținuților bolnavi li se interzicea tratamentul medical și erau scoși la muncă împotriva prescripțiilor medicale, fapt soldat cu moartea unora.

Mărturiile deținuților de la Salcia și Ostrov

Data publicării: 01.07. 2016, Costel Crangan ,
Adevarul.ro

Colonia este acum o ruină, doar o parte din clădirea în care erau birourile gardienilor mai stă în picioare. În rest, sunt câmpurile localnicilor. Povestea ororilor din colonia de muncă s-a transmis însă din generație în generație.

Localnicii își amintesc poveștile spuse de rudele care au lucrat în colonia de muncă. „Față de anumiți deținuți care chipurile nu respectau cu strictețe programul de muncă sau se abăteau de la niște norme, intra călare cu calul în ei și îi călcau în picioare”, spune Radu Năstase, viceprimar Frecăței.

Tudor Mocanu are acum 83 de ani. În tinerețe i-a păzit pe deținuți. *Opt kilometri dus, opt kilometri întors. Era drumul făcut zi de zi de până la punctul de lucru.* Mulți nu au supraviețuit infernului. Sunt îngropați în cimitirul din localitate. Fără cruce, fără slujbă și fără nume.

Un alt loc al ororilor: Colonia Ostrov. „Într-un dormitor d-ăla intrau și până la 50 de oameni. Se puneau câte trei într-un pat”, spune Gheorghe Matei, fost gardian Colonia Ostrov. Cei care supraviețuiau o făceau

fără apă potabilă, fără haine groase iarna, fără medicamente, cu hrană care, în alte condiții, nu ajungea nici măcar la animale. „În fiecare zi mureau. Nici hainele nu le lăsau pe cei care mureau, că ziceau că sunt la număr alea, că erau în gestiune... Mortu'era învelit cu câte o cârpă din aia, îl ducea fără popă. Puneam și noi două surcele acolo în formă de cruce la căpătâiul lui. Îl îngropau așa ca pe câine acolo, într-un un țarc cu sârmă împletită, sârmă ghimpată. Nici după moarte ăștia nu-s liberi...”, povestește Ioan Șt. Popa, condamnat la 3 ani de închisoare, deținut la Colonia de muncă Ostrov.

Alte metode de tortură. „Mulți dintre cei mai în vârstă, din bălțile de odinioară, cunosc metodele de tortură aplicate deținuților. Erau dure. Ies la iveală acum, când o parte dintre torționari sunt depistați și condamnați. Segmentul de dig de la Salcia e construit cu deținuți: cărau pământul cu târgile, cu roabele. Între osândiții de la Salcia s-au aflat și preotul ortodox Gheorghe Coman, tatăl poetei Ana Blandiana, arestat ca „dușman al poporului”; avocatul Emil Muthu, urmaș al lui Dionisie Roman, apărător al memorandiștilor, tatăl profesorului universitar, Mircea Muthu, decan al Facultății de filologie din Cluj, care venea la Salcia de la Bicaz, unde erau obligați să reteze crestele stâncilor, să facă vad marelui stăvilar al hidrocentralei. O istorie absurdă, abuzivă și tragică, ne relatea fiul acestuia, eminentul balcanolog Mircea Muthu, care, copil fiind, asistase la arestarea tatălui său, așezat cu spatele la perete, somat cu arma, vizitându-l apoi, împreună cu mama sa, prin toate bastiliile românești prin care a trecut: Bicaz, Salcia, Periprava. Tot la Salcia și-au purtat osânda nedreaptă poetul Andrei Ciurunga; tatăl poetului Traian Jacotă, din Galați, și mulți alții.

De la închisoarea Cojocaru veneau știri că hoții, termen folosit în limbaj carceral, opresiv, sunt împinși cu patul armelor, de către caralii, să oprească zăpoarele cu pieptul. Mulți sunt luați de viitură și acoperiți de aluviuni. Tatăl poetului Traian Jacotă a sfârșit astfel. Ani la rând au căutat, dar nu i-au găsit mormântul. Despre crimele și ororile săvârșite în lagărele de la Salcia, putem citi în cele două cărți ale medicului Alexandru Mihalcea, condamnat la șapte ani de închisoare, trecut și prin regimul acestei Bastilii din deltaic. Descrierile din ultima carte întrec orice imaginație. Un regizor de scene horror, ne asigură autorul, ar găsi la Salcia subiecte pentru zece pelicule. Exemple: „Într-o așa-zisă carceră, o ladă de scânduri de un metru lățime și doi metri înățime, un fel de coșciug, erau introduși patru deținuți: doi în picioare și doi cu capul în jos. Toți cu fiare la picioare și cătușe la mâini. Motivul? Nu-și făcuseră norma la dig. După ce o noapte fuseseră lăsați în gerul lui februarie, anul 1953, dimineata au fost găsiți înghețați. După două ore, deținutul Gheorghe Bârlădeanu a decedat. Supliciu fusese ordonat de sublocotenentul Ion Cârliga”. Sau: „Deținutul Sotir Georgescu, în agonie, cu capul spart de către brigadierul Grigoraș, este așezat pe o targă de scânduri în care fuseseră fixate piroane ascuțite”. Sau: „Stiva de cadavre fără nas și fără urechi (le mâncaseră șobolanii)- adusă de la închisorile Băndoiu și Strâmba, spre a fi îngropate în secret, fără cruci și fără morminte, în gropile comune de la marginea cimitirului din Agaua”. Referitor la aceste suplicii de la Salcia, Ștefan Weiss, fost deținut, supraviețuitor al lagărului de la Auschwitz, scria la 18 mai 1955: „Eu, care am fost în lagărul de la Auschwitz, apreciez că tratamentul de la

Salcia nu era departe de cel de la Auschwitz” (*Deltaicul...*,p.100)

Șlepul dormitor Gironde, acostat în mal de Dunăre. Epuizare psihică. „Cu carcasa din tablă, ca orice șlep, vara era etuvă, în care, fără aer, ne sufocam. Iarna, devenea ghețarie, și ne încălzeam tremurând. Și, dacă ar fi fost numai atât. Dar noaptea ne torturau țăntării și puricii. Nu ne puteam odihni și nu mai realizam norma zilnică. Eram trimiși la carceră, bătuți, umiliți. Nici când țăntării și puricii se mai potoleau, sătui de sânge, nu adormeam. Stăruia în mine un sentiment chinuitor, persistent, ca atunci când te trezești cu o căpușă înfiptă în piele; ori când descoperi o ploșniță pe peretele din dormitor. Ajunsesem la limita îndurării și îmi făceam planuri să mă arunc în Dunăre. Și m-aș fi aruncat dacă, în mod sigur, nu m-ar fi ajuns din spate glonțul gardianului, bănuind că vreau să evadez. Unii dintre camarazi susțineau că puricii ne-ar fi fost vărsați în mod special în dormitor, să ne extermine. Mi s-a povestit, cum unii au fost legați de sălcii, să le sugă sângele țăntării. Mai târziu, după ce am ieșit din lagăr, am văzut, într-un film, un astfel de supliciu: oameni legați de un stâlp și lăsați pradă țăntarilor. Este îngrozitor numai când te gândești!” (Valerian Drăgoi, medic, intervievat de mine, la el acasă, în București; arestat în timpul studenției, ca dușman al poporului, trecut prin lagărele Salcia, Periprava și Luciu-Giurgeni, în *Deltaicul...*, p. 106).

Alte mărturii

Andrei Ciurunga, scriitor*

Pe Dunărea Veche, se înșirau câteva colonii în care deținuții politici își executau munca silnică. Cea mai întinsă dintre acestea se numea Salcia. Cuprindea câteva zeci de barăci, destul de nenorocite. Dormeam pe priciuri de lemn, paturi nu existau, cu saltele și fețe de pernă umplute cu niște paie putregăite, mirosind a urină și transpirație, ce se tocaseră de prea multele trupuri ce-și odihniseră truda pe ele. Mâncarea slabă și efortul imens depus la înălțarea digurilor de pământ ridicat cu roabele grele i-a făcut pe mulți dintre noi să ajungă la capătul puterilor. Bătuți, pentru că nu-și făceau norma; muribunzi aduși pe brațe în colonie de tovarășii lor de muncă; mulți au murit. „Sauve qui peut” era acum o deviză pe care o adoptaseră instinctiv chiar și cei ce nu știau franțuzește.

În cărțile altor memorialiști ieșiți din închisorile comuniste se află din plin asemenea scene oribile. **Eu vreau să vorbesc despre solidaritatea dintre deținuții politici și despre cum ne-am făcut suportabile, noi în de noi, zilele nesfârșite, lunile, anii de pușcărie.**

O parte din vara anului 1960 am petrecut-o în preajma unor colegi cărora le voi păstra totdeauna o amintire duioasă. În după – amiezile când ne întorceam de la lucru și terminam cu servitul mesei, ziua fiind lungă și treburile în colonie destule, eram scoși la curățatul sorgului într-o baracă având doar trei pereți, cel din față lipsind cu desăvârșire. Era mai curând un fel de șopron cu o masă lungă la mijloc, în jurul căreia se instalau, stând în picioare, vreo 30-40 de oameni și

curătau semințele de pe tulpinițe cu o lopățică de lemn în chip de cuțit. Astfel curățat, sorgul mergea înaltă baracă, unde „specialiștii”, recrutați tot dintre noi, confecționau măhuri pe care administrația coloniei le vindea în piețele din orașele apropiate, câștigând niște bani prin munca noastră suplimentară . Pe noi însă nu ne interesau aceste combinații contabile.

Strânși la un capăt de masă, ne aflam la un loc: Alexandru Ivasiuc, Ion Omescu, Florin Pavlovici, Alexandru Zub și câțiva tineri studenți atașați grupului nostru. Măinile mișcau de zor lopățelele, sorgul se curăța, se strângea în grămezi, era dus mai departe iar poveștile curgeau nesfârșite. Sandu Zub ne vorbea cu pasiunea istoricului despre Miron Costin, cel ucis din porunca domnitorului Constantin Cantemir; Sașa Ivasiuc ținea adevărate prelegeri de psihiatrie; Ion Omescu ne povestea piesele de teatru în care jucase cândva, interpretând fiecare personaj ca un actor adevărat ce era; eu declamam versuri mai vechi sau mai noi iar Florin Pavlovici, cu un zâmbet subțire în colțul gurii, făcea comentariile de rigoare, competent și autoritar ca un critic de meserie.

Dar reuniunile noastre nu se defășurau numai la sorg. În duminicile când nu ne scoteau la lucru, ne adunam la umbra unei barăci, pe vreme frumoasă, sau pe patul unuia dintre noi, când ploua, și poveștile continuau, ca să treacă timpul „cu anestezie”, cum spunea în limbaj medical Ivasiuc, adică fără dureri.

Erau însă și zile când nu ne puteam aduna la taclale. Atunci, mă trezeam cu Ivasiuc, căutându-mă:

-Hai să facem un șah!

Spiritul său, în permanentă mobilitate, nu putea lăncezi. Jucam câte cinci-șase partide la rând. Prefera

gambitul regelui, acea partidă rapidă, tăioasă, cu mișcări clasice până la un punct, care nu dura mult. Nervos, combativ, niciodată țintuit în loc de o idee comună atunci când putea trece la o alta numai a lui, Ivasiuc îmi dădea câteva mături – rar primea și el câte unul - și pleca radios, recomandându-mi să dorm „cu șahul sub pernă”, poate-poate îl voi învăța peste noapte. (Andrei Ciurunga, *Memorii optimiste*. Editura Fundației Culturale Române, București, 1982, p.91-94)

*Andrei Ciurunga, pseudonim al lui Robert Eisenbraun, 28 oct.1920, Cahul, Basarabia-6 aug. 2004, București. Pentru „poezii dușmănoase”, a fost condamnat la 18 ani de închisoare, din care execută șase, în Balta Brăilei și Gherla (1958-1964).

Max Bănuș, ziarist* **Capitolul 25. Drumul morții!**

Stoenеști.

O hală imensă. Fără pereți. Acoperișul din carton asfaltat. Jumătate din hală este neacoperită. Un inginer dintre noi formează o echipă și începe să acopere partea cealaltă.

Closete nu există.

Nici baie. Nici bucătărie.

Nu înțeleg ce vor de la noi aici.

Dar apa? De unde putem lua apa? Unde sunt robinetele?

Nu există apă.

Un paznic formează o echipă de săpători. Se sapă o groapă în trepte. La doi metri adâncime se va găsi apă.

N-a mințit.

După trei ore de săpat, auzim strigăte.

„Apă... apă”

Deci, ne aflăm la nivelul apelor Dunării. Sau poate subnivel. Apa are un gust îngrozitor. O combinație între amar, acru și miros de carne stricată. Dar e rece! Și e... apă! Tânărul inginer agronom spune că e periculoasă această apă. Că s-ar putea să nu fie bine filtrată de straturile naturale, prea nisipoase, și atunci ar exista microorganisme dăunătoare. Ne-am putea îmbolnăvi. Nu ascult. Mi-e sete.

Cercetez peretele săpat. Pământ roșu, gras, cam patruzeci de centimetri. Apoi lut treizeci de centimetri. Și apoi nisip. Suntem pe un banc uriaș de nisip.

Unul dintre gardieni începe să facă o listă. Cine e bucătar? Frizer? Medic? Constructor? Electrician?

A doua zi ni se aduce mâncarea din alt loc. Apare spre prânz un car cu boi. În car, un butoi imens. Carul este condus de un deținut din alt loc. E îmbrăcat în haine vârgate. Noi suntem încă în hainele noastre civile. Ponosite, dar... nevârgate. La poartă, preia carul unul dintre noi. Au avut timpul să schimbe două-trei cuvinte. O știre mă înfioară.

Suntem, de fapt, la Salcia.

Satul Stoenеști nici nu există. Este un simplu lagăr de concentrare. Deținuții sunt aduși aici în perioada diferitelor munci temporare. Fiind mai aproape de locul de muncă, se economisesc orele drumurilor prea lungi.

Salcia este un nume cu rezonanță de groază. Satul este vechi. Dar el a fost evacuat atunci când locul a fost preluat de Ministerul Securității.

Știam încă din libertate că aici există câteva dintre cele mai îngrozitoare lagăre de exterminare politică. În 1952, Dunărea s-a revărsat puternic. Comandantul lagărului i-a obligat pe deținuți să monteze pereți de papură împletită

și să sprijine cu corpurile lor năvala apei și a pământurilor împinse de forțe uriașe. Cine a refuzat, a fost împușcat pe loc. Au fost împușcate câteva zeci de deținuți.

Cine a ascultat ordinul, a pierit sub valuri sau sub malurile prăbușite. Au murit atunci, într-o singură zi, aproape trei mii de deținuți politici.

Această insulă, unde se găsește Salcia, se află situată pe un cot al Dunării, la circa patruzeci de kilometri de Galați. De la Galați, Dunărea o ia la dreapta și, în curând, prin vestita sa deltă se varsă în Marea Neagră.

Sunt de trei luni la Stoenеști. Lucrez la construcția unui dig. Toți lucrăm la această construcție.

Insula este rezervată agriculturii. Terenurile agricole, prezente și viitoare, totalizează 80 000 de hectare. Un dig înalt de 22 de metri trebuie să apere partea distrusă anual de revărsarea Dunării. Digul este elipsoidal și are o lungime totală de 27 de kilometri. Adică, va avea această lungime. Dacă noi vom fi cumiți, muncitori și nu vom cere prea multă mâncare, așa cum ne-a atras atenția la început comandantul. Deocamdată, s-a executat numai o mică parte din acest dig. După unele zvonuri, s-ar fi lucrat cu salariați. Unii afirmă că ar fi fost aduși aici lipovenii, o populație din Delta Dunării. Lipovenii sînt cunoscuți ca săpători extraordinari. Dar costul lucrului s-a ridicat la sume exorbitante. Deci, s-a recurs la deținuții politici.

După prima săptămână de lucru ni s-au comunicat normele pe care suntem obligați să le îndeplinim. Zilnic trebuie să săpăm și să cărăm cu roaba 3,2 m² de pământ. Nu mi se pare o cifră exagerată. De altfel, n-am lucrat niciodată la săpatul pământului.

La fața locului, la dig, problema capătă o altă înfățișare.

Suntem împărțiți pe echipe de câte șase. Ni se dau trei roabe și trei lopeți. Formăm subechipe de câte doi. Unul sapă și încarcă roaba, altul o cară. Deci, unul trebuie să sape $6,4 \text{ m}^3$, iar celălalt trebuie să le care. Până sus pe dig sunt cam 150 metri. Inginerii ne interzic să săpăm mai de aproape ca să nu slăbim baza digului.

Suntem slabi și neantrenați. Cu greu putem realiza 1 m^3 din douăsprezece roabe carate. Drumul este din pământ. Urcușul pe dig este chinuitor. Deci, cel de la roabă trebuie să facă vreo șaptezeci și cinci de drumuri. Distanța totală este aproximativ 22 de kilometri. Jumătate cu roaba plină, jumătate cu roaba goală. Mă întreb dacă un om ar putea face drumul ăsta zilnic cu o roaba goală.

Când calculez toate aceste date mă apucă râsul. Cu greu aș putea face un sfert.

Prima pedeapsă. Primim mai puțină mâncare.

Tot nu putem îndeplini normele.

Comandantul se plimbă furios de la echipă la echipă. Ne amenință. Spumegă. Normele trebuie îndeplinite. Bineînțeles, nici un rezultat.

Următoarele hotărâri. Cine nu-și va îndeplini normele, va fi bătut seara în colonie.

Greu de crezut!

O să bată două mii de oameni? Și apoi știm sigur că nu au voie să bată deținuții care lucrează. Să ni se dea mai bine de mâncare, ca să putem lucra. Mâncarea este mai proastă și mai insuficientă decât în închisoare. A doua zi comandantul repetă amenințarea. Cine nu-și va îndeplini norma va fi bătut.

Seara, comandantul se ținu de cuvânt.

Erau patruzeci de brigăzi cu câte cincizeci de oameni. Comandantul a ales, la întâmplare, câte doi din fiecare brigadă.

Primii bătuți au fost cei doi frați Leibovici. Au fost dezbrăcați la piele, s-a pus un cearceaf ud peste ei. Apoi au fost bătuți cu vina de bou.

Până la 3 dimineața s-a zguduit colonia de gemetele celor schingiuiți.

Capitolul 31. Profesorul Sîrbu

Munca merge ceva mai bine. Așa zic gardienii. Așa zice comandantul.

Probabil că așa o fi.

De aceea, ni s-a aprobat să ne odihnim toată duminica. Până acum aveam pauză numai duminică după-amiază. Am lucrat și în ziua de Anul Nou. Îmi cos ciorapii și diversele găuri din haine. Mii de șoareci mici cât o jucărie roiesc în jurul nostru. Ne rod saltelele, păturile, hainele.

Sper ca frigul să-i izgonească. Căutăm pe drum pisici. Am adus și eu una în lagăr. Stă și miaună la mine când îmi mănânc bucata de mămăligă. Se linge pe mustăți. Pare înfometată. La șoareci se uită cu indiferență. Ce fel de pisică o fi asta, Doamne?

Câțiva organizează pentru duminică după-amiază conferințe. Stăm între paturi și șuşotim, fiindcă ni s-a atras atenția că nu avem voie să ținem discuții colective. Noi le ținem însă, în special datorită scriitorului Sîrbu, Dezideriu Sîrbu. **Autor de piese de teatru, cronicar literar, Ion Dezideriu Sîrbu este și profesor de filosofie.** Piesa lui „Cățelul” a reprezentat un spectacol

de mare succes la Teatrul Tineretului din București. Tema piesei era o aluzie prea transparentă. Cică fiecare dulău are pe lângă el un cățel care se gudură și latră plin de admirație. Și atunci concluzia este că în ogradă nu se poate face nici un pas înainte. Cronicile dramatice și literare i-au adus un mare prestigiu profesorului Sîrbu. Dar și un an de închisoare. Un conducător al Uniunii Scriitorilor din vremea aceea s-a considerat jignit. Acuzatii s-au găsit.

„Am fost, deci, vinovat de criticarea partidului în timp ce îmi prăjeam trei chiftele!”, povestea zâmbind profesorul Sîrbu. Ce minciună! Mie nici nu-mi plac chiftelele!”, adăuga el, încrunțat.

A fost condamnat la un an închisoare, în primăvara anului 1957. Cu trei zile înainte de data eliberării, s-a deschis ușa celei. Apăru un gardian cu o hârtie în mână.

„Deținutul Dezideriu Sîrbu!”

Sîrbu se ridică.

„Probabil că mă anunță să mă pregătesc de eliberare”, se gândi el. „Eu sunt!”

Gardianul nici nu se uită la el.

„Ți s-a ridicat condamnarea de la un an, la șapte ani închisoare”.

Încerc să mă împrietenesc cu acest Sîrbu. În jurul lui se adunaseră cele mai valoroase minți din colonie. Discutau probleme delicate. Conflicte religioase, caracterul național al Ardealului, dezvoltarea teatrului românesc, zbuciumul scriitorului. Fiecare duminică reprezenta, astfel, un regal sufletesc. Nu luam parte la discuții. Îi simțeam pe acești tineri intelectuali români profund jigniți în sentimentul lor național de ceea ce se petrecea atunci în țară. Eram sigur că nu se bucurau de

prezența mea și că ar fi preferat să nu vin. Antisemitismul era într-o mare efervescență în toată țara și nici un fel de explicație logică nu servea la nimic.

Eu aveam însă nevoie să fiu lângă ei. Și apoi tinerii intelectuali români din colonia Stoenesti făceau parte dintr-o generație evoluată. Când i-am cunoscut mai bine, i-am apreciat pentru spiritul lor deosebit, pentru mentalitatea lor evoluată, pentru conștiința lor puternică. Profesorul Sîrbu era îndrumătorul lor.

„Mă gândesc cu multă durere la tatăl meu”, îmi spune Sîrbu într-o zi. Eu am 46 de ani. El are 71. A muncit toată viața în minele din Petroșani. A făcut economii sălbaticе ca și eu și fratele meu să putem învăța. Și să-l ajutăm la bătrânețe!”

Sîrbu avea ochii plini de lacrimi.

Încerc să-l consolez.

„Până ieși din închisoare, îl va ajuta cu siguranță fratele dumitale!”

Mă privește absent.

„Fratele meu a emigrat în Brazilia. De doi ani este închis, din cauză că a activat pentru partidul comunist. Eu sunt închis, fiind acuzat că am activat împotriva partidului...”

(Din vol. *Cei ce m-au ucis*, Editura Tinerama, București, 1990)

*Max Bănuș / Banusch (n. 26martie 1926, București – d. 6 februarie 2008, București) a fost un jurnalist român, disident anticomunist, timp de 24 de ani redactor la Radio Europa Liberă. În 1958 a fost arestat pentru discursuri împotriva regimului comunist. A fost judecat, a primit o condamnare la opt ani cu executare și a fost

trimis în lagărul de la Stoenеști. După cinci ani, a fost eliberat la presiunile Occidentului și a emigrat în Israel.

Deplasare la Salcia – Insula Mare a Brăilei. În perioada 27 – 29 martie 2007, o echipă din cadrul ICCR (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului Românesc), formată din experții Mihai Burcea și Dumitru Lăcătușu a participat împreună cu reprezentanți ai Parchetului Militar de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție la o campanie de identificare a fostelor colonii de muncă din zona Insula Mare a Brăilei. În urma acestei campanii au fost identificate și posibilele locuri de înhumare a deținuților politici decedați în anii '50.

Ruine ale lagărului Salcia

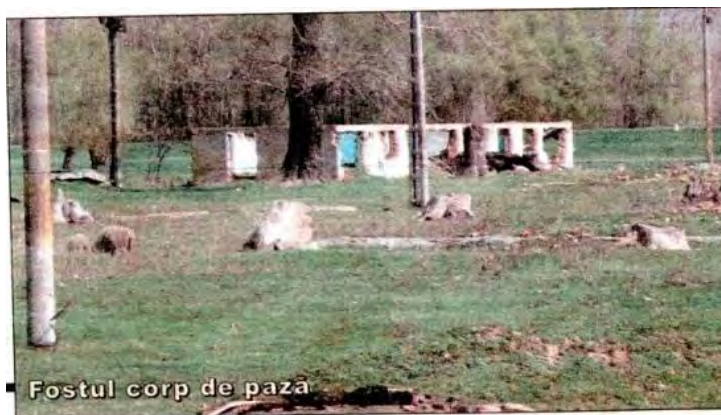

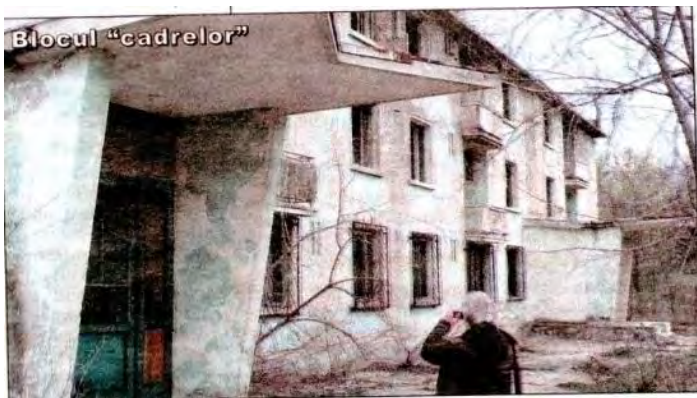
„Lăsăm acest **bilet ca martor** al mizeriei și suferinței noastre. Deținuții politici arestați în 1956” - este mesajul deținuților de la Salcia descoperit de localnici la zeci de ani de la închiderea lagărului de muncă.

FAS nr.1545, nov. 2022

Biserica Ortodoxă Română, prin Arhiepiscopia Dunării de Jos, a pus în operă un act de reabilitare morală și de omagiere a martirilor din colonia de muncă Salcia.

***În dimineața zilei de 22 iunie 2017, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, a săvârșit slujba de sfințire a troiței și slujba de pomenire în cadrul căreia au fost pomeniți nominal toți cei ce au pățimit în închisoarea Salcia.**

Monumentul **Eroilor neamului dintotdeauna** a fost ridicat la inițiativa și cu binecuvântarea Părintelui Arhiepiscop de către Centrul Eparhial al Arhiepiscopiei Dunării de Jos. **Monumentul** este înălțat pe malul Dunării, în vatra fostului sat, strămutat după construirea digului, sub mottoul: „Pentru cei ce nu mai sunt”.

Au luat cuvântul Octav Bjoza, Președintele Asociației Foștilor Deținuți Politici din România, și Grigore Ciobică, Președintele filialei din Brăila a aceleiași asociații.

* **Crucea-Monument**, ridicată la groapa comună a deținuților anticomuniști din cimitirul din Agaua, vizitată și de M.S. Regele Mihai.

*În 2018, din inițiva primarului comunei Frecăței, dl. Ionel Bălan, în dreptul fostei colonii Salcia, a fost ridicat un obelisc impunător, pe care stă înscrisă, ca un memento, versul lui Nichifor Crainic, trăitor el însuși în temnițele comuniste: *Unde sunt cei ce nu mai sunt?*

Un alt monument. În memoria deținuților politici exterminați în lagărele din Balta Brăilei, s-a ridicat ca un memento chiar la coborârea de pe bac, pe malul drept al Dunării, în dreptul fostei Fabrici **Stânca**.

* Pe **26 iunie 2021**, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, a sfințit **Capela memorial cu hramul „Sfinții 40 de Mucenici din Sevastia”**, situată în apropiere de localitatea Frecăței, unde se află groapa comună în care au fost înmormântați, fără cruce și fără preot, toți cei care au trăit calvarul regimului inuman de la Salcia.

Un cimitir memorial. Marți, 14 septembrie, la sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, la Troița memorial, a oficiat Parastasul și i-a pomenit pe cei trecuți la cele veșnice, cei care au fost închiși, torturați și uciși la Salcia, în Insula Mare a Brăilei, pe vremea dictaturii comuniste. Totodată, ierarhul a sfințit **primele două cruci de piatră** amplasate pe locul unde a fost cândva groapa comună de la Salcia.

Cimitirul, care va avea 24 de cruci din piatră, se află lângă Troița memorial „Sfinții 40 de Mucenici din Sevastia”, inaugurată de ierarhul locului în luna iunie a acestui an, atunci când s-a luat hotărârea înființării unui cimitir pentru toți cei care au fost închiși și torturați, începând cu anul 1952, în lagărul (colonia de muncă) Salcia din Insula Mare a Brăilei, și care au trecut la cele veșnice în condiții vitrege.

(*Obiectiv-Voce* Brăilei, Marian Gheorghe, 16 September 2021)

Îndiguirea

Intervenții antropice înainte de 1964

Prima încercare de ameliorare. În 1911, contele de Roma, a îndiguit o celulă de 870 ha, înconjurată de un dig cu traseul Dunăre - Veriga, de la Stoienești la Agaua-Salcia. Perimetru -15 km.

Au urmat intervenții în scop piscicol, pentru a ușura accesul către lacurile interioare. Astfel, în perioada 1949-1951, s-au amenajat circa 100 km de canale de alimentare a lacurilor din brațele Dunării și de legătură între lacuri: 1. Canalul Filipoiu, primul construit, făcea legătura dintre privalul Filipoiu și lacul Șerbanu, având o lungime de 20 km; 2. Canalul Corotișca, lung de 8 km, unea privalul Corotișca cu lacul Pațiu; 3. Gârla Zaton unea lacul Zaton (din sudul Bălții) cu grupul de lacuri din partea nordică; 4. Privalul Armanului alimenta lacul Blasova și, de aici, prin canalul Aurelul, se ajungea în canalul Filipoiu. Aceste lucrări nu au avut un impact prea puternic asupra mediului, dar au produs câteva modificări benefice, de exemplu facilitarea circulației peștilor din Dunăre în lacuri (lucru ce era posibil înainte doar la viituri), scăderea nivelului apei lacurilor, dar și limitarea secării acestora datorită comunicării cu Dunărea.

Începând cu anul 1953, gospodăria agricolă MAI a îndiguit înspre baltă și în continuarea vechiului dig al contelui de Roma o nouă celulă, care se extindea la nord de Salcia (de la digul transversal al contelui de

Roma) până în marginea satului Frecăței, în suprafață de 4056 ha.

«Lucrările s-au realizat de către coloniile de muncă MAI Salcia, alcătuite din „forțe speciale”, și anume, deținuți politici.

Data începerii lucrărilor a fost în plină iarnă, pe 12.02.1953, lucrări ce s-au efectuat numai manual, fiind deposedați de teren un număr de 20 locuitori.

S-a construit sediul central la Piatra Frecăței, având pentru început 7 dormitoare, bucătărie, infirmerie, magazie pentru alimente, efecte și unelte, uzină electrică, grup sanitar, carceră. Într-unul din dormitoare era instalat biroul administrativ.

S-a început cu diguri înalte de 1 metru pentru protejarea așezărilor Frecăței, Băndoiu, Strâmba, Salcia (apărată printr-un dig circular) și, bineînțeles, a unor zone agricole.

Pământul se transporta cu 30 de vagonete de 0,33 m³ capacitate, pe o distanță de 200 metri liniari (ml). După terminarea amenajării sediului central, s-a trecut la construirea digurilor din Balta Brăilei, cu scopul de a apăra sediile administrative, cazarea deținuților și pentru apărarea terenului arabil.

Prima lucrare de îndiguire a constat în defrișarea a 300 hectare pădure de salcie, teren aparținând MAI Salcia, cu secțiile de lucru Frecăței, Agaua, Strâmba, Cojocarul (Băndoiu), și construirea **digului longitudinal Frecăței-Cistia, cu o lungime totală de 16.200 ml, cu un volum de 353.000 m³ de pământ, 60 vagoane piatră, unde au lucrat un efectiv mediu de forță specială de 1.000 deținuți, constituiți în brigăzi de 50 oameni.** Fiecare brigadă, la rândul ei, era constituită din

grupe de 10 oameni, grupa fiind formată din echipe de doi oameni, având asupra sa un hârleț, o lopată și târgi pentru transportul pământului pe distanțe mai mici de 60 ml. Peste 60 ml se foloseau vagonete de 0,33 m³. **Primul comandant al coloniei de muncă a fost maior Maxim Dumitru.**

Pentru terminarea lucrărilor în timpul stabilit, se solicita sporirea „forței speciale”, pentru acoperirea deficitului. Astfel, colonia Salcia, cea mai mare și importantă, a dislocat 223.200 mc de pământ, cu un efectiv mediu de deținuți 500 față de un necesar de 900, deficit 400; Frecăței 113.000 mc, efectiv mediu 400, deficit 47; Strâmba 134.000 mc, efectiv mediu 185, deficit 150; Cojocaru 61.604 mc, efectiv mediu 185, deficit 150; Băndoiu 252.000 mc, efectiv mediu 200, deficit 400. S-au executat lucrări pentru apărarea sediului Salcia, respectiv un dig de 2.800 metri liniari și 480 metri liniari de supraînălțare a digului vechi, iar la Strâmba s-a construit un dig de 2.800 metri liniari.

Toate lucrările au fost predate la timpul fixat, chiar dacă efectivele erau mai mici față de necesar, lucrându-se primăvara și vara 12 ore pe zi, toată săptămâna de luni până sâmbătă program normal, duminica până la orele 14, în condiții inumane, fără haine de schimb, fără căldură iarna, hrana neasigurând decât 60% din kaloriile necesare acestei munci istovitoare” (Matei Nicu, p.25-26).

«Pentru asta, mii de deținuți politici au fost puși să muncească zi lumină, atât vara cât și iarna, în condiții greu de imaginat. Mulți dintre ei nu s-au mai întors vii din cele cinci „lagăre de reeducare” înființate în insulă, la Grădina, Lunca, Salcia, Stoienești și Strâmba.

Localnicii, care au fost de față la construirea digurilor, s-au îngrozit de grozăviile văzute acolo. „Câte am văzut când s-a făcut digul, cum îi chinuiau pe săracii deținuți politici, cum îi puneau să stea unul lângă altul în calea apei, când revărsa Dunărea, și cum picau unii din picioare, de bătuți și înfomețați ce erau, și-i lua apa și-i ducea pă-n cine știe ce iaz, de putrezeau acolo, mâncați de pești, fără să știe nimeni de sufletul lor, săracii!”, povestea, în urmă cu câțiva ani, pentru presa brăileană, Georgeta Orhianu, o localnică din satul Țacău, comuna Mărașu.

Mulți deținuți și-au găsit sfârșitul, fiind lăsați în interiorul digului și acoperiți cu pământ, fapt confirmat în anul 1988, când s-a făcut o secțiune transversală în digul Frecăței-Cistia și s-au găsit schelete umane.

După terminarea lucrărilor de îndiguire a terenului și a sediilor administrative, s-a trecut treptat la introducerea irigațiilor la Colonia Salcia, pe suprafața de 700 ha prin aspersiune cu conducte de tablă și canale deschise din pământ. Stațiile de pompare aveau motopompe de 12 țoli și patru stații de evacuare cu motopompe de 20 țoli pentru suprafața de 1700 de hectare. 90% din lucrări au fost executate manual.

Digul dinspre baltă, conceput la o lățime a coronamentului de 4 m și o înălțime la cota de 7 m nu s-a executat pe tot traseul la aceste cote, împiedicați fiind de prezența apei, a cărei cotă a atins 6,80 m.

La viitura din primăvara anului 1955, digurile au rezistat până la cota apelor de 7,27 m, când prin porțiunile neîndiguite dinspre Dunăre apele au debordat. Prin această debordare, apele bălții s-au egalat aproape cu cele al Dunării, ajungând la cota 7,91 m, deci au acoperit digurile cu un strat de peste 80 cm, sub acțiunea

căreia digurile au fost degradate, roase și spălate, nemaicontând astăzi decât pe o înălțime a platformei rămase de 6000-6200 m.

Concomitent cu lucrările de îndiguire, MAI a mai executat lucrări de irigație pentru 220 ha grădiniarie și pentru încă 300 ha culturi de câmp, care, de asemenea, în mare parte, au fost deteriorate de apele viiturii din 1955.

În total, la înființarea IASIMB, existau următoarele suprafețe amenajate pentru irigat: Salcia, 221 ha; Piatra, 898 ha și Agaua, 851 ha.” (Florentin Coman, 17.02.2015)

Îndiguirea IMB

Îndiguirea propriu-zisă s-a realizat în anul 1964, reușindu-se, în ianuarie 1965, ca Insula Brăilei să fie ferită de ape printr-un dig de 152 km lungime și o înălțime medie de 4 m. Se naștea astfel ...Insula Mare a Brăilei.

«Scopul îndiguirii terenurilor de luncă a fost valorificarea pentru agricultură a potențialului de fertilitate ridicat al terenurilor supuse periodic inundării, fertilitate asigurată de materialul aluvionar adus de ape, permeabilitatea bună a solurilor și o bună aprovizionare cu apă a culturilor din rezervorul freatic. De asemenea, poziția geodezică joasă a acestor terenuri asigura facilități pentru eliminarea excesului de apă și aplicarea irigației cu costuri reduse.

Scurt istoric al îndiguirilor în România

Practicarea ocazională a agriculturii pe terenurile mai înalte din luncile Dunării, după

retragerea apelor de revărsare, aducea dovezi despre fertilitatea bună a acestor terenuri.

Succesele obținute în valorificarea terenurilor de luncă în țări din vestul Europei, din Italia pe lunca Paului și din Olanda pe cursul inferior al Rinului, au constituit imbolduri pentru îndiguirile din Lunca Dunării.

Prima lucrare de îndiguire s-a realizat în Delta Dunării pe o suprafață de 467 ha, la Mahmudia, în anul 1895, cu sprijinul unor specialişti străini, dar, datorită insuficienței studiilor, lucrarea nu a dat rezultatele scontate.

S-a realizat apoi o suită de îndiguiuri în Lunca Dunării care au dat satisfacție: în 1904 la Chirmogi (415 ha), în perioada 1905-1909 la Mănăstirea (334 ha), la Giurgeni (3150 ha) și la ferma Spanțov (1503 ha).

În anul **1910** apare „**Legea pentru punerea în valoare a pământurilor din zona inundabilă a Dunării**”, an în care în cadrul **Ministerului Agriculturii și Domeniilor (MAD)** se **înființează Serviciul de Îmbunătățiri Funciare sub conducerea renumitului constructor Anghel Saligny**. Acesta susține **concepția inginerească** ce preconizează **îndiguirea în mare parte a Luncii Dunării prin diguri insubmersibile**.

S-a declarat experimentală incinta îndiguită de la Spanțov, care a trecut în administrarea Serviciului de Îmbunătățiri Funciare, și s-a amenajat cu rețea interioară de desecare și stație de pompare de evacuare a apelor în exces.

Cercetările agronomice s-au efectuat de **Ghe. Ionescu-Sisești în perioada 1910-1913**. Marele savant a evidențiat fertilitatea ridicată a solurilor, dar și cerința

unei lucrări permanente între exploatarea agricolă și cea hidroameliorativă, care avea menirea să asigure controlul permanent al apei freatică și chimismul solului, determinante în evoluția fertilității.

În opoziție cu concepția inginerescă se afirma concepția naturalistă, susținută de reputatul biolog Grigore Antipa, șeful Direcției Pescăriilor Statului. Se preconiza îndiguirea luncii mai înalte (cca. 130.000 ha), la o cotă a coronamentului digurilor de 8-8,5 hidrograde, cu depășirea coronamentului periodic în vederea folosinței alternative agricole și piscicole a terenurilor. Se reproșa indiguirilor insubmersibile cedarea la apele mari, inundarea porturilor, scăderea fertilității solurilor de luncă, înmlăștinarea terenurilor și reducerea producției piscicole.

Se considera că pagubele aduse prin inundările periodice se compensau prin costuri mai reduse ale lucrărilor de **îndiguri submersibile** și prin producția de pește asigurată.

S-au executat în perioada 1923-1944 doar îndiguri submersibile ce au atins o suprafață îndiguită de cca. 46.000 ha, majoritatea fiind distrusă de apele de revărsare periodică.

După Al II-lea Război Mondial, după anul 1946, s-au executat doar diguri insubmersibile.

Ritmul indiguirilor Luncii Dunării a fost mai redus la început, când majoritatea incintelor se realizau prin săpături manuale, cu transportul hipo al pământului. Ritmul s-a alertat pe măsura realizării mecanizate în totalitate (săpare, transport material pământos, compactare).

Ritmul indiguirilor a crescut în intensitate după anul 1949, când suprafața îndiguită atinge cifra de

10.200 ha. În 1962 s-a ajuns la 106.233 ha, în 1964 la 306.000 ha, în 1969 la 395.000 ha și în 1987- 430.000 ha (84% din întreaga luncă românească). Împreună cu îndiguirile din Delta Dunării pe o suprafață de 49.000 ha, s-a totalizat o suprafață îndiguită pe Dunărea de Jos de 479.000 ha.

Incintele din Lunca Dunării în număr de 53 au totalizat o lungime a digurilor de 1.200 km iar cele din Delta Dunării în număr de 11 incinte au totalizat o lungime a digurilor de 267 km.

Mărimea arealelor îndiguite a fost diferită, acestea situându-se sub 1.000 ha în 11 incinte, între 1.000 și 2.000 ha în 9 incinte, între 2.000 și 5.000 ha în 14 incinte, între 5.000 și 6.000 în 9 incinte, între 6.000 și 28.000 în 20 incinte, unei singure incinte revenindu-i suprafața cea mai mare: IMB-72000 ha» (*PDF-Incintele îndiguite la Dunăre. Probleme actuale și de perspectivă*).

Ing. I. G. Vidrașcu: Valorificarea regiunii inundabile a Dunării, p. 1921, Tipografia Urbana, București

În urma studiilor pe care le motivează științific și practic, ajunge la următoarele **concluzii** în problema îndiguirii luncii inundabile a Dunării:

1. Regiunea inundabilă, prin înmagazinările de apă pe care le face, prelungește durata de transmitere a marilor creșteri ale apelor fluviului.

2. Prin reținerile succesive de apă, rezultă o micșorare a înălțimii nivelului atins de apele cele mai mari cu cât înaintăm la vale în lungul fluviului (p.101).

3. Lunca inundabilă – prin puterea de înmagazinare a apelor revărsate, intervine ca un

regulator al pantelor de scurgere a apelor fluviului, reducându-le simțitor, și, ca atare, se atenuază înălțimile pe care le ating apele maxime (p.123).

4. Albia Dunării nu este capabilă să cuprindă întreg debitul apelor mari iar ceea ce întrece capacitatea albiei se revarsă. Când apele se revarsă în luncă, transmiterea maximului se face în timp mai îndelungat (p.125-126).

5. În cazul îndiguirii zonei inundabile, scurgerea apelor se va face numai în albie, în care caz ele vor fi căpătat o viteză mai mare (regim torențial) iar maximele se transmit în aval foarte repede.

6. Între diguri, supraînălțările se măresc (de nivel) iar în cazul regiunii Brăila (de la Giurgiu la Brăila) supraînălțarea se urcă la 3,60 m peste nivelul apelor extraordinare (p. 187). Aceasta ar duce la concluzia că, prin îndiguirea luncii inundabile, trebuie să urmărim menținerea unui echilibru just între suprafețele îndiguite și cerințele apelor fluviului.

7. Îndiguirile vor spori inevitabil frecvența apelor mari în porturile și în orașele joase, care astăzi sunt apărate tocmai prin intervenția luncii inundabile (p.195).

8. În ceea ce privește zăpoarele, digurile de apărare incomodează și opresc mișcare sloiurilor, provocând urcări de nivel chiar mai vertiginoase și mai mari decât la viiturile extraordinare.

9. Prin îndiguiți, cu toată mărirea pantei, nu se obține o erodare a fundului, ci, din contră, nivelul fundului crește considerabil – fapte constatate la îndiguirile vechi – Tisa-Ronul-Po-Loire, aducând după sine supraînălțări continui și, în plus, infiltrațiuni, în zona îndiguită cota fundului apei fiind mult mai sus ca a terenului apărat.

10. Restrângându-se suprafețele inundabile, prin îndiguire, se sporește enorm în aval debitul apelor la viituri, fapt care solicită enorm rezistența digurilor, ce pot să cedeze (p.250).

11. Cu cât nivelul apelor urcă mai mult între diguri, cu atât presiunea apei este mai mare și infiltrațiunile peste terenurile îndiguite sunt mai puternice.

12. Ca urmare a acestei situațiuni, pentru buna reușită a digurilor, se impune executarea unui sistem de drenaj și a unui serviciu de pompare pentru evacuarea apelor strânse pe aceste terenuri (din infiltrațiuni și ape meteorologice), știut fiind că terenurile spre a fi fertile nu trebuie să aibă ape stagnate, să nu fie complet îmbibate de apă și apele freatice să fie coborâte sub 1-1,5 m.

13. În cazul **Insulei Brăila**, malurile sunt permeabile și – dat fiind marea ei capacitate de înmagazinare a apelor - panta generală de scurgere, în lungul talvegului, mică (în consecință amenințând sate și orașele din vale), **este exclusă de la îndiguire.**

14. Prin lucrările ce le facem trebuie să avem în vedere de a ne asigura maximum de rentabilitate cu minimum de riscuri și fiecare ramură de producție să o subordonăm exigențelor naturii, solului și climatului, promovând fiecare ramură în măsura rentabilității pe care poate să o dea, printr-o producție sporită și permanentizată.

15. O alimentare prea violentă a bălților atrage ruina lor, fiindcă apele tulburi ale fluviului aduc cu această ocazie mult nisip și nămol, înalță fundul bălților,

îngreuiază viața peștilor și transformă lacurile în mocirle nproductive.

Având la bază studiile întocmite de ing. Vidrașcu, s-au propus două soluții privind îndiguirea IMB:

1. Soluția îndiguirii submersibile - apele mari să intre în insulă iar îndiguirea să ferească de inundații terenul până la anumite cote (înălțimi);

2. Soluția îndiguirii insubmersibile, cu două aspecte:

a) îndiguirea totală, fără posibilitatea de pătrundere a apei în interior, soluție pusă în practică în 1960;

b) îndiguirea la cote insubmersibile, dând posibilitate apei să intre și să iasă din interior în anumite zone cu diguri de compartimentare.

«STE - Studiul Tehnic Economic și Proiectul de Execuție, etapa I- a fost întocmit de către ISPA (Institutul de Studii pentru Proiectări Agricole) București, proiectant general fiind ing. Loris Stăncescu. Valoarea proiectului de execuție a fost de 998.000.000 lei, cu o investiție specifică pe hectar de 13.827 lei, investiție ce trebuia amortizată în 8 ani, la o producție de 2.500 kg la hectar, echivalent în grâu. Proiectul de execuție, etapa I, avea ca obiectiv îndiguirea Bălții Brăila cu un perimetru de 170 km, lungimea medie 64 km și o lățime 16-20 km, cu o suprafață totală de 72.198 hectare, defrișarea pădurilor de salcie și plop și construirea a șase stații de desecare prin reprofilarea canalului Filipoiu și a

privalelor naturale - Noroaiele pe brațul Vîlcu, Bou Nord de pe brațul Dunărea Veche, stații care majoritatea au fost reprofilete ulterior prin introducerea irigațiilor, devenind reversibile și pentru evacuarea surplusului de apă, excepție făcând stația Noroaiele de pe brațul Vîlcu. Lucrările de îndiguire au început în anul 1960 și în 1962 au fost terminate, fiind executate în proporție de 95% mecanizat cu autoscrepere de 3,5 și 7 mc, făcându-se concomitent și tasarea pământului, finisarea taluzurilor fiind realizată cu tractoarele pe șenile de 1.300 și 1.500 cp. Suprafața redată agriculturii, după terminarea defrișărilor, a fost de 69.658 hectare.

Au fost efectuate **patru categorii succesive de lucrări hidroameliorative: îndiguire, desecare, irigații și drenaj.**

Desecarea-drenajul a fost executată în perioada 1965-1972 în 2 etape: 1967-1969 și 1970-1972 prin șapte sisteme independente cu suprafețe cuprinse între 5000 și 15.000 ha (Filipoiu, Gemenele, Bălaia, Măicanu, Bou Nord, Bou Sud, Zăton). **Ca urmare a construirii digului, apa se strânsese în interior. Prin urmare se pompa cu 50 m³ /secondă.** Canalele de desecare totalizează 1.363 km lungime, au o adâncime medie de 2,5-4 m și distanța dintre ele variază între 350-1.000 m.

Concomitent s-au executat lucrări de defrișare, destufizare, nivelare a grindurilor, astuparea privalelor, sistematizarea centrelor populate și a rețelei de drumuri » (Nicu Matei, lucr. cit., p.27-28).

Aspecte ecologice, economice și socio-culturale din prezent (PN-BmB, *Comunitățile locale și capitalul natural din Balta Mică a Brăilei, 2013, p.10-14*)

Tot ceea ce crease în fosta Baltă a Brăilei natura în secole de evoluție a fost „fulgerător” distrus prin îndiguirile, desecările și defrișările din deceniile 6 și 7 ale secolului trecut. Suprafața aflată în regim liber de inundație s-a redus de șase ori, de la cele 149 mii ha, cât avea fosta Baltă a Brăilei descrisă de Grigore Antipa, la 24 mii ha în prezent.

Consecințele nefaste produse de încorsetarea nesăbuită a fluviului s-au văzut în timpul inundațiilor istorice din primăvara anului 2006, inundațiile istorice, care, până în 2006, se produceau o dată la 150 de ani, fiind depășite la Brăila după numai 4 ani, de o cotă „și mai istorică” în anul 2010.

Demn de remarcat este și faptul că la un interval de numai trei ani, Stațiunea Hidrologică Brăila a înregistrat atât minimul istoric în anul 2003, cât și maximul istoric în anul 2006. Iar acest **dezechilibru hidrologic** se manifestă pe fondul unei tendințe de aridizare severă a climei în județul Brăila. Desigur că această combinație de excese climatice și hidrologice are loc pe fondul efectului global de seră, ce a produs modificări esențiale în climatul european și în hidrologia celor 817 mii km² cât măsoară bazinul dunărean.

Desecarea Bălții Brăilei împreună cu lucrările hidrotehnice de amplasare realizate ulterior în amonte (barajele de la Porțile de Fier 1 și 2 și canalul Dunăre-

Marea Neagră) au declanșat **importante schimbări eco-socio-geografice în regiune:**

i.a. avut loc o transformare a Luncii Dunării, în sens geografic, prin reducerea de șase ori a albiei majore;

ii.s-a modificat profund regimul hidrologic al fluviului, destabilizându-se astfel echilibrul dinamic al biotopului acvatic (prin inversarea raportului debit solid/suprafața de depunere a aluviunilor), componentă fundamentală a PN-BmB;

iii.s-a dat o lovitură decisivă biodiversității existente în fosta Baltă a Brăilei prin substituirea valoroaselor complexe de ecosisteme acvatice și terestre, deținătoare a unui genofond și ecofond de mare diversitate, cu agrocenoze și ligniculturi uniclonale de plop euramericani și sălcii selecționate;

iv.s-au produs modificări ambientale esențiale în sensul aridizării climatului din Câmpia Română și din Podișul Dobrogei (unii cercetători vorbesc chiar de „deșertificarea Câmpiei Bărăganului”), această tendință culminând cu stepizarea microclimatului de luncă din Balta Mică a Brăilei;

v.au avut loc însemnate mutații sociale, în plan fizic, prin strămutări de așezări umane și, calitativ, prin schimbarea modului tradițional de viață al locuitorilor.

Așa cum preciza, în 1910, marele savant Grigore Antipa, în trecut, locuitorii din Balta Brăilei desfășurau o **activitate înfloritoare, în deplină armonie cu mediul natural**, exploatând resursele regenerabile ale bălții, fără însă a le epuiza. **În mod tradițional, până în deceniul 6 al secolului trecut, populația din Balta**

Brăilei deține o experiență managerială pozitivă. Îndiguirea Bălții Brăilei, pe lângă schimbările geografice și hidrologice din regiune, pe lângă reducerea dramatică a biodiversității, a determinat și **însemnate mutații sociale**. S-a modificat însuși modul tradițional de viață a locuitorilor. După inundațiile din 1970 au fost strămutate în incintele îndiguite și **ultimele patru sate** (Nicoleşti, Nedeicu, Gura Gârлуței și Scânteia) din Balta Mică a Brăilei.

Împinsă și de situația pauperă în care se regăsesc cele 24 de localități riverane PN-BmB, populația (aflată în număr mai mare decât acum 50 de ani) încearcă să-și găsească un sprijin economic prin exploatarea în mod tradițional a resurselor de pe o suprafață (aferentă fostei Bălți a Brăilei) ce s-a redus de patru ori, fapt ce duce la o exploatare a capitalului natural din Balta Mică a Brăilei cu mult peste capacitatea de suport a complexelor de ecosisteme. Astfel, comunitățile locale deținătoare până în momentul îndiguirilor a unei experiențe manageriale pozitive, au ajuns în prezent să agreseze biodiversitatea din PN-BmB prin braconaj piscicol, tăieri de arbori în delict, pășunat abuziv în regim semisălbatic.

De aceea, Administrația PN-BmB acordă prin planul de management o importanță deosebită localităților riverane prin includerea acestora în zona de cooperare, așa cum a fost aceasta definită încă din prima ediție a planului de management.

Infiltrații

„Anul 1970 a fost primul an de încercare a rezistenței digului construit, după circa 8 ani, datorită creșterii nivelului apelor Dunării într-un ritm alert, începând cu luna martie până la jumătatea lunii iunie.

Chiar dacă condițiile au fost foarte grele din cauza precipitațiilor căzute, lucrările agricole s-au desfășurat în regim aproape normal. Stare de alertă peste 54 de zile, toți salariații, de la director și șefii de ferme, tot personalul permanent, în special mecanizatorii, pregătiți să intervină în orice moment cu utilaje (tractoare, remorci), transportând saci umpluți cu pământ și fascine în locurile unde apărea pericolul. Muncitorii sezonieri și mecanizatorii erau prezenți la lucrările agricole ziua: semănat, prășit, mecanic manual iar noaptea încărcau saci cu pământ pentru supraînălțarea digului, așa numitul *dig iepuresc*. La fiecare sediu de fermă sau unde erau două ferme cu sediile apropiate era acostat la taluzul digului câte un vas pentru îmbarcarea personalului permanent și sezonier, în caz de necesitate.

Când situația a devenit critică a intervenit armata și la fiecare sediu de fermă erau cazați 40-50 de militari cu comandanții, ce patrulau zi și noapte, indiferent de condiții. Această acțiune fusese preluată de către armată, după cedarea digului de pe râul Mureș, la Arad, și în incinta Brăila - Dunăre - Siret, comandamentul fiind la Salcia, având ca șef al întregii operațiuni de informare, supraveghere și acțiune pe generalul Berteanu.

Cea mai critică situație a fost în noaptea de 17 spre 18 mai, în zona Cistia - Agaua atingându-se cota de 598 cm. Bacurile cu îngrășăminte și tancurile de motorină au fost dirijate și ancorate în zona periculoasă, în așa fel încât valurile să bată în aceste ambarcațiuni și nu în dig. Acțiunea a fost dirijată și controlată de cârmaciul Stoian, zis Pache, și de Lați, căpitanul remorcherului *Dinamo*. De la această dată cotele apelor Dunării au început să scadă, viața a început să intre în normal și armata s-a retras din dispozitiv. Cu toate greutățile întâmpinate în acest an, unitatea agricolă IAS IMB a încheiat bilanțul cu un beneficiu de sute de milioane, realizând producții mari de porumb și floarea soarelui.

Inundațiile din 1970 au evidențiat necesitatea supraînălțării coronamentului digului până la asigurarea de 1%.

După viitura din 1970 s-au luat măsuri pentru consolidarea digului prin reparare și supraînălțare în zonele afectate, Frecăței, Cistia, Țăcău, Mărașu, de către unitatea specializată IELIF Brăila și Galați.

În anul 1976, a fost din nou supus la grea încercare digul din IMB, dar nu de amploarea și pericolul din 1970. Către sfârșitul anului, rămăseseră de executat arăturile de toamnă pentru definitivarea producției neterminate, factor hotărâtor în rezultatele financiare ale bilanțului de sfârșit de an.

În noaptea de 26-27 noiembrie, a început un viscol puternic ce a durat patru zile, rupând orice legătură cu insula. Pe data de 6 decembrie 1976, ing.

Vlad Ion, director general al IAS IMB, împreună cu generalul de divizie Ciubăncan Liviu au trecut Dunărea în Insulă cu o tanchetă militară, însoțiți de autogredere și alte mijloace de dezăpezire, ajungând până la Mărașu. La ferma Titcov au găsit doi supraviețuitori: inginer stagiar Hada Aurel și mecanicul Bonev Gheorghe, care au stat toată perioada viscolului în Insulă fără foc, lumină electrică iar hrană, la limita subzistenței.

După 1990 s-a trecut la supraînălțarea digului, astfel că, în anul 2006, la viitura care a durat 102 zile, din martie până la începutul lunii iulie, ajungând la nivelul maxim de 713 cm înregistrat la Brăila pe data de 6 iulie, cel mai mare nivel din ultimul secol, digul a rezistat fără probleme, dar n-au lipsit emoțiile.

În lupta cu natura, până acum a învins omul, dar pericolul inundării își face prezența din când în când” (Matei Nicu, p. 33-34).

Inundații în Insula Mare a Brăilei

Patru mii de hectare de culturi agricole au fost inundate în Insula Mare a Brăilei (IMB), din cauza infiltrării apei Dunării prin digurile care protejează Insula, iar pagubele estimate de arendașul IMB, omul de afaceri Culiță Tărăță, se ridică la 4 milioane de euro.

„Toate culturile agricole de toamnă, de grâu, orz, rapiță, de pe 4.000 de hectare, sunt compromise total. Nu mai putem recupera nimic. Pagubele sunt aproape de 4

milioane de euro. Acționăm pe diguri cu 400 de oameni și cu utilaje pentru pomparea apei înapoi în Dunăre. Este singura soluție tehnică pe care o putem pune în aplicare. Pentru că Insula Mare este cu 1,5 metri sub nivelul Dunării, apa a ajuns în zona cultivată pe principiul vaselor comunicante. În această situație, digurile doar previn inundarea totală a Insulei. O soluție ar fi preluarea apei în vechile canale de irigații, acum colmatate, și pomparea ei de acolo. Am cerut la Ministerul Agriculturii să preluăm aceste canale, însă am fost refuzați. Aș fi făcut decolmatarea lor pe cheltuiala mea, aș fi montat pompe, aș fi scutit și Ministerul de cheltuiala cu ele. Dar nu s-a putut, pentru că mă cheamă **Tărăță, deși ministerul** cheltuie anual 10 milioane de euro numai pentru paza fostelor canale de irigații din țară”, a declarat Culiță**Tărăță**.

Digurile din Insula Mare a Brăilei au fost supraînălțate în ultima lună cu 25.000 de metri cubi de pământ pentru a preveni efectele unor inundații în cazul în care Dunărea ar depăși lucrările de indiguire. S-a acționat cu 50 de tractoare cu 50 de remorci, șapte buldoexcavatoare, patru gredere, doua screpere, special cumpărate pentru aceasta operațiune, și cu 400 de oameni, care au realizat manual sau mecanic această acțiune.

„De o lună de zile ne pregătim pentru lupta cu Dunărea, pe care o prefiguram. Am acționat cu 50 de tractoare cu 50 de remorci, cu care am transportat până acum în jur de 25.000 de metri cubi de pământ. Cu acest pământ am creat o banchetă pe dig, care să asigure o

protecție, în zonele cu probleme, de minim 30 de centimetri față de nivelul care a fost în 2010.

Am achiziționat și două screpere performante, cu care supraînălțăm digurile, operație mult mai facilă, dar care ne-a costat foarte mult”, a declarat Lucian Buzdugan, director Agricost (*PROBRĂILA*, 19/04/2013).

Au apărut infiltrații. Creșterea nivelului și a debitului Dunării a dus la apariția de infiltrații în digurile din Insula Mare a Brăilei, după cum a declarat, duminică, directorul Sistemului de Gospodărire a Apelor (SGA) Brăila, Adrian Turiac. „Acționăm cu material geotextil, fascine, folii și saci de nisip și balast. Avem și un sistem de tuburi care eliberează presiunea apei. Monitorizăm digurile în permanență pentru a interveni în caz de nevoie. Astăzi, la Brăila, Dunărea este la cota de 626 cm, înregistrându-se o creștere a nivelului apei, de ieri până azi, de 10 cm. Acum ne situăm cu 16 cm peste cota de inundație iar debitul fluviului este la 12.100 m³/s”.

Și angajații ANIF patrulează în permanență pe diguri pentru a depista din timp eventualele grifoane, respectiv acele infiltrații care antrenează pământ din corpul digului, care pot evolua extrem de rapid, dacă nu sunt depistate la timp. Digurile din Insula Mare a Brăilei au fost supraînălțate, în 2012, cu 25.000 de metri cubi de pământ, pentru a preveni efectele unor inundații în cea mai mare exploatare agricolă din Europa, în cazul în care Dunărea ar depăși lucrările de îndiguire, după cum a declarat directorul Agricost, Lucian Buzdugan (2014-05-25, Agerpres).

I.A.S. Insula Mare a Brăilei (File de istorie)

Organizare

Odată cu îndiguirea Insulei Mari a Brăilei, unele sate și cătune (Băndoiu, Țacău, Mărașu), aflate în zona dig-mal, în albia minoră a Dunării, au fost mutate în incinta îndiguită. Suprafața totală redată agriculturii a fost următoarea: sector IAS 64.000 hectare, cooperatist 4.900 hectare și stațiune experimentală 788 hectare.

Primele suprafețe redade agriculturii au fost **în anul 1964, odată cu înființarea trustului zonal IMB**, având în raza de activitate și fostele IAS-uri MAI Tichilești, Gropeni, Bejani, Stăncuța și Bertesteți, riverane Dunării.

Organigrama trustului IMB la înființare a fost următoarea: director trust ing. Vlad Ion, contabil șef Tatu Vasile, ing. șef Ciobanu Vladimir, cu următoarele sectoare de deservire: sector mecanizare și investiții - șef sector ing. Condei Teodor, sector contabilitate Părjol Corneliu, sector ADT (Aprovizionare - Desfacere - Transport) Metaxatos Iani, sector construcții ing. Ionescu Ion, sector hidro- și de îmbunătățiri funciare ing. Topor Ion, sector administrativ și resurse umane Vintilă Ion, sector tehnic și plan producție ing. Predescu Dionisie.

Primele IAS-uri înființate în IMB aveau la conducere următoarele cadre (director, inginer șef): Filipoiu - ing. Popescu Nicolae, ing. Oprea Eugen; Vâlcu - ing. Ghețu Virgil, ing. Anghel Octavian;

Băndoiu- ing. Țiripa Ion, ing. Săpunărescu Constantin;
Strâmba - ing. Pușcă Traian, subing. Grigoriu Ion; MAI
Salcia- ing. Bugariu Mircea, ing. Stoica Gheorghe;
Peceneaga - ing. Iliescu Constantin; Turcoaia - ing.
Duduță Constantin, ing. Berindei.

Din cele 7 IAS-uri numai IAS Salcia avea construcții din beton, sediu administrativ, atelier mecanic, locuințe pentru salariați și sector zootehnic - vaci cu lapte. Salcia moștenise zestrea de la MAI. IAS Peceneaga și Turcoaia aveau sediul administrativ în comunele Peceneaga și Turcoaia din județul Tulcea, celelalte IAS-uri au luat ființă la umbra unor sălcii, având în dotare 3 vagoane de dormit, din care un vagon sediu administrativ, două vagoane pentru cazarea personalului tehnic și o parte din personalul permanent din Brăila.

Majoritatea mecanizatorilor și personalul auxiliar erau din satele din incintă sau de peste Dunăre: Gropeni, Ostrov, Peceneaga, Măcin, Brăila pentru IAS Filipoiu.

După circa doi ani de funcționare, trustul I.A.S. s-a transformat în IAS Insula Mare a Brăilei, având ca **director general pe ing. Mocanu Grigore,** restul sectoarelor rămânând intacte, cu același personal și șefi de sectoare. Ulterior, s-a înființat și serviciul zoo-veterinar, prin dezvoltarea zootehniei, având ca șef de serviciu pe dr. Chivu Horia.

DJAN Br., Dosar 1/1967, fila 156-157

Ordin Nr. 24232/15.05.1967, emis de Consiliul Superior al Agriculturii, Compartimentul Gospodării Agricole de Stat. Semnat de ing. Angelo Miculescu, prim vicepreședinte.

Art.1. **Pe data de 15.05.1967, se înființează Întreprinderea Agricolă de Stat Insula Mare a Brăilei** cu profil mixt, având sediul în comuna Brăila, raionul Brăila, Bd. Alexandru Ioan Cuza nr. 275, formată din arondarea GAS Băndoiu, Filipoiu, Pecineaga, Salcia , Strâmba, Turcoaia și Vîlcui.

Art. 2. **Pe aceeași dată, GAS-urile** Băndoiu, cu sediul în comuna Mărașu, raion Hîrșova; Filipoiu, raion Brăila ; Pecineaga, comuna Pecineaga, raion Măcin, comuna Strâmba, raion Hîrșova; Turcoaia, comuna Turcoaia, raion Măcin; Vîlcui, comuna Gropeni, raion Brăila (create între anii 1964-1966!) și Salcia, comuna Ostrov, raion Măcin, preluată de la MAI, **se desființează.**

Art. 3. Obiectul IASIMB va fi coordonarea și îndrumarea activității de producție a firmelor și a sectoarelor de deservire ale întreprinderii, introducerea tehnologiei în producția agricolă, îmbunătățirea organizării muncii și evidenței economico-financiare, aprovizionarea tehnico-materială, valorificarea și industrializarea produselor fermelor.

Art. 4. În cadrul IASIMB vor funcționa ca unități de producție de bază un număr de 21 de ferme.

Art. 5. Activitatea economico-financiară se va desfășura pe baza principiilor Hotărârilor Plenarei CC al PCR din 27-28 martie 1967.

*În fapt, se vor înființa 20 de firme (v. **Harta**, DJAN Brăila, Fond IMB, dosar 1/1967): Borcea, Gemenele, Blasova, Ulmu, Maicanu, Cetate, Piatra, Agaua, Salcia, Mărașu, Zăton, Măgura, Vidroi, Băndoiu, Țăcău, Veriga, Vîlcui, Dimuleasa, Lunca, Filipoiu.

Numărul fermelor a variat și a cunoscut diferite forme de organizare, în funcție de extinderea suprafețelor și introducerea irigațiilor.

Dosar 48/1983, director Ion Marin

Complex Filipoiu, 7483 ha, cu fermele Filipoiu - 1479 ha, Rușava-1387 ha, Gemenele-1460 ha, Lunca-1488 ha, Corotișca-1669 ha

Complex Blasova, 7637 ha, cu fermele Nufărul-1561, Blasova-1530, Bobocu-1436; Dunărea-1626, Șerbanu-1484

Complex Maicanu, 8170 ha, cu fermele Titcov-1360, Ulmu-1290, Pelicanu-1350, Grindu-1315, Lebăda-1305

Complex Lupoiu, 7692 ha, cu fermele Vulpașu-1470 ha, Pescăruș-1600, Lupoiu-1640, Vidroiu- 1552, Frecăței- 1430

Complex Zăton, 7741 ha, cu fermele Agaua-1545, Zăton-1480, Măgura-1371, Zatina-1577, Mărașu-1768

Complex Țăcău, 7840 ha, cu fermele Băndoiu-1400, Plopu-1585, Țăcău-1545, Pantea-1510, Cojocaru- 1700

Complex Vîlcu, 7330 ha, cu fermele Veriga-1627, Rogoz-1332, Șeicuța-1408, Brezoiasa -1485, Vâlcu-1486

Complex Lungulețu, 6344 ha, cu fermele Armeneasa-1760, Lungulețu- 1600, Vișan-1650, Dimuleasa-1334. Total sector vegetal-60237ha.

Organigrama unui complex cuprindea: director, contabil șef, inginer șef, șef sector mecanizare și hidroameliorații.

La finele anului 1989, fiecare complex cuprindea 6 ferme vegetale și 1-2 ferme zootehnice cu o suprafață medie de circa 8.000 de hectare.

Ordinea complexelor era următoarea:

1. **Complex Filipoiu**, director ing. Becleanu Radu, ing. șef Coandă Florica, cu fermele: Filipoiu, Stăvilăru, Rușava, Corotișca, Prundu, Gemenele, Pațiu și Crescătoria de miei, Pațiu și Crescătoria de miei fiind ferme zootehnice
2. **Complex Blasova**, director ing. Coandă Teodor, ing. șef Boghină Tiberiu, cu fermele: Nufărul, Blasova, Aurelu, Uza, Bobocu, Șerbanu, Drăganu - fermă zootehnică
3. **Complex Maicanu**, director Moldoveanu Cristache, ing. șef Boboc Valeriu, cu fermele: Titcov, Ulmu, Maicanu, Lebăda, Pelican, Muguroaia, Peceneaga - fermă zootehnică
4. **Complex Lupoiu**, director ing. Matei Nicu, ing. șef Englezu Linca, cu fermele: Vulpașu, Pescăruș, Ostrov, Lupoiu, Vidroiu, Piatra, Baciufarmă zootehnică
5. **Complex Zăton**, director ing. Haga Aurel, ing. șef Dinu Ion, cu fermele: Frecăței, Agaua, Mărașu, Zatna, Stoienești, Zăton, Salcia - fermă zootehnică
6. **Complex Țăcău**, director ing. Plosca Aurel, ing. șef Ispas Constantin, cu fermele: Bândoiu, Plopu, Țăcău, Țăcău, Pantea, Cojocar, Vultur, Moldoveanca - fermă zootehnică
7. **Complex Șeicuța**, director ing. Pușcuța Traian, ing. șef Stanciu Eugen, cu fermele: Camnița, Gingărășoia,

Veriga, Rogoz, Șeicuța, Vâlcui, Gorganu - fermă zootehnică.

8. **Complex Lungulețu**, director teh. Nistor Eugen, ing. șef Sârbu Constantin, cu fermele: Dimuleasa, Brezoiasa, Vișani, Faru, Calia, Edera, Bălaia - fermă zootehnică.

Istoria IAS în lumina propagandei

„**La îndemnul partidului**, după o matură și chibzuită socotire, în Insula Mare a Brăilei au fost concentrate o impresionantă forță umană și materială și o puternică bază tehnică, care au prefăcut miraculos insula, dintr-un tărâm al nemișcării, din locuri neroditoare destinate parcă numai uzului turistic, într-un gigantic hambar al țării”, se arată în **reportajul monografic „Insula Mare a Brăilei – vatră de muncă și de viață”, editat în 1972 de Direcția generală pentru agricultură a județului Brăila.**

S-a început cu diguri înalte de 1 metru pentru protejarea satelor Frecăței, Băndoiu, Strâmba, Salcia, dar și a unor zone agricole. Îndiguirea întregii Insule s-a făcut în 1964, astfel că, în ianuarie 1965, Balta Brăilei era închisă apelor printr-o centură de pământ lungă de 150 km și devenea Insula Mare a Brăilei. A fost prinsă în această centură o suprafață de 72.173 de hectare, din care 69.241 au fost desecate și destufizate.

În mai 1967 s-a înființat IAS-ul Insula Mare a Brăilei, care a început cu cultivarea porumbului și a continuat așa vreme de vreo 10 ani pe aproape 95% din suprafața arabilă. Fiind necesară rotația culturilor, s-a trecut apoi la grâu, orz, floarea-soarelui și soia. Lucrau atunci în IMB cam 1.500 de salariați permanenți și peste

7.000 de zilieri iar toate muncile se făceau manual. Chiar și așa, producțiile erau record, după cum se arată în reportajul monografic amintit, mai ales în ultimii doi ani ai cincinalului 1966-1970: „Astfel, în anul 1969, realizările au urmat o linie continuu ascendentă, ele fiind considerabil mai mari față de anii anteriori. De pe o suprafață de 35.028 hectare pe care s-a cultivat porumb s-a realizat o producție medie de 5.144 kg porumb boabe STAS la hectar, considerabil mai mare față de sarcina de plan. În total, s-a realizat o producție de 180.000 tone de porumb față de 131.950 tone cât prevedea planul, ceea ce a permis să se livreze la fondul central al statului, peste plan, 48.236 tone de porumb”.

În realitate, cifrele erau mult mai mici. De altfel, nici în 1996, spre exemplu, când nu se mai putea vorbi despre lucrări agricole făcute manual, producțiile medii la hectar obținute erau de 4.630 kg porumb/ha.

Producțiile-record erau bineînțeles rezultatul „traducerii în viață” a indicațiilor date **personal de Nicolae Ceaușescu cu ocazia unei vizite pe care a făcut-o în Insulă în iulie 1968.**

„Apreciind rezultatele activității hidroamelioratorilor, ale șefilor de ferme și mecanizatorilor, secretarul general al partidului a dat prețioase indicații privind valorificarea mai deplină a acelor pământuri noi (...). De o deosebită însemnătate pentru activitatea agricultorilor din Insulă au fost recomandările referitoare la mărirea eficienței economice a acestei mari întinderi agricole, la studierea și punerea în valoare a posibilităților de creștere a producției, de reducere a prețului de cost, mărirea beneficiilor”, se arăta în reportajul monografic.

Sfaturile lui Ceaușescu au fost nu numai motorul creșterii producției agricole, ci și al luptei cu inundațiile. El s-a deplasat personal în 1970 pe Insula amenințată să fie din nou înghițită de ape în urma ploilor abundente din primăvara aceluiași an.

În urma acestei **vizite operative**, s-a făcut o mobilizare exemplară, muncindu-se aproape două luni, zi și noapte, cu apele învolburate ale Dunării, pe care în final le-au învins. **Peste 10.000 de oameni**, inclusiv militari, elevi, studenți, scafandri, au fost aduși din zonă și din țară pentru a opri apa.

Au fost cărați atunci peste 400.000 metri cubi de pământ pentru a înălța 117 km de dig, realizându-se totodată banchete pentru oprirea infiltrațiilor pe o distanță de 76 km. Din cauza inundațiilor din 1970, s-a pus problema supraînălțării digului, dar ideea a fost abandonată ca urmare a realizării pe Dunăre a Porților de Fier I și II. (Gabriela Antoniu, *Bărăganul dintre brațele Dunării*, în *Jurnalul Național*, 04 August 2005)

Mărturia unui veteran al IAS-Matei Nicu,
passim p.30-38

„Odată cu defrișarea suprafețelor, s-a trecut la înlăturarea copacilor dislocați ce erau împinși cu lamele de buldozer echipate pe tractoare mari, pe șenile, la circa 300-400 m și sistematizate, rezultând suprafețe cuprinse între 50-150 hectare, lucrările mecanizate fiind îngreunate, în special erbicidatul culturilor. După terminarea lucrărilor de defrișare, s-a trecut la aplatizarea zonelor depresionare, foste privale, și, ulterior, la scarificarea suprafețelor fostelor lacuri și bălți. Depozitele de cioate au fost distruse prin ardere,

lucrarea fiind complet terminată în anul 1973-1974. Odată cu înființarea fermelor de producție vegetale, s-a trecut la amenajarea sediilor de ferme, prin construirea sediilor de barăci din lemn și panouri Tego, sedii administrative, dormitoare pentru mecanizatori, muncitori sezonieri, armată și personal permanent, atelier mecanic pentru reparații accidentale, sedii de cantine și săli de mese. În primii 4-5 ani, condițiile de viață au fost foarte grele, fără căi de comunicație, prima șosea de pământ a fost proiectată și executată, proiectant fiind ing. Topor Ion și executant tehnician Matei Nicu, având în dotare 3 screpere de 2,5 mc cu tractoare de DT 75 pe șenile, două autogredere, un compresor și două vagoane dormitor, pe o lungime de 64 km, fiind denumită Magistrala I, pe mijlocul incintei îndiguite. Concomitent, s-a trecut și la amenajarea punctelor de livrare a producției bordo - șlep, în punctele Bândoiu, Strâmba, Lupoiu și altele. Sursa principală de apă de băut și de pregătire a hranei era Dunărea iar din 12 luni/an cel puțin 7 luni se umbla în cizme de cauciuc, ceea ce a avut repercusiuni pentru personalul tehnic și de deservire privind sănătatea odată cu înaintarea în vârstă. Lumina electrică a apărut la circa 1-2 ani după montarea barăcilor și sediilor de fermă. Primii ani de producție s-au axat pe două culturi: porumb 75% din suprafață și 25% floarea-soarelui, fapt ce a făcut să aibă influențe negative pentru etapa ulterioară. În 1970, datorită suprafețelor mari cultivate cu porumb, s-a trecut la erbicidarea acestor culturi cu triazine, fiind prima greșeală tehnică comisă ce a avut urmări nefaste pentru perioada ce a urmat. Erbicidarea de bază a fost cu triazine, hungazin 50 - 10 kg la hectar, având substanța activă 5 kg/hectar, fiind nevoiți ca cel puțin 3 ani

consecutivi să se cultive porumb, făcându-se și o erbicidare de corecție în timpul vegetației cu 2,4 D-2 kg la hectar pentru combaterea buruienilor cu frunză lată. Ulterior, au apărut și alte substanțe pe bază de triazine (simazin, onezin), renunțându-se la hungazin, cantitățile administrate la hectar fiind mai mici.

În primii 3 ani, producția de porumb a fost destul de mare 4 - 4,5 tone boabe la hectar, fără îngrășăminte chimice, potențialul nativ al solului spunându-și cuvântul. La cultura de floarea-soarelui erbicidul aplicat înainte de semănat a fost treflan (triflurex – 2 l la hectar produs comercial), cu încorporare imediată în sol, fiind volatil, cu efect maxim de 45 de zile de administrare, combătând buruienile ce germinau din sămânță, dar nu pe cele din rizomi, formând o peliculă toxică la suprafața solului. Din lipsă de experiență în aplicarea tehnologiei erbicidelor, dar mai ales a aparatelor de erbicidat improvizate, rudimentare, cu duze din plastic, administrarea în sol s-a făcut neuniform, fiind nevoie să se intervină cu prașilele manuale la porumb și floarea-soarelui pentru combaterea unor buruieni rezistente, în special stuf, pălămidă, susai etc., având în sezonul de vârf perioada mai-iunie circa 80-100 de muncitori sezonieri recrutați din alte județe, în special din Moldova, Muntenia, Oltenia și Maramureș. Datorită cultivării porumbului 3 ani consecutivi pe aceleași suprafețe a apărut cea mai periculoasă plantă, socotită buruienă de carantină, *Sorghum halepense* (costrei), ceea ce a diminuat producția de porumb și floarea-soarelui.

Dotarea fermelor și sectoarelor s-a făcut cu cele mai perfecționate tractoare și mașini agricole produse de industria românească: tractoare U 650, ulterior și tractoare DT 800, produse la Brașov și A 1800, fabricate

la Craiova, semănători SPC 6 și SPC 8 cu fertilizatoare pentru administrarea îngrășămintelor chimice pe rând, odată cu semănatul, dar fără rezultatul scontat, din cauza condițiilor privind depozitarea îngrășămintelor ce se umectau, în special azotatul de amoniu, fiind foarte higroscopic, în majoritatea cazurilor s-a renunțat la această lucrare odată cu semănatul.

Pentru recoltarea porumbului sub formă de știuleți, fermele au fost dotate cu combine de recoltat CT2R, combine tractate cu două rânduri, activate de la priza de putere a tractorului, fiind deservite de 2-3 remorci, din care una pentru colectarea știuleților în spatele combinelor și una-două remorci tractate de un tractor pentru colectarea tocăturii masei foliare, renunțându-se în mare parte, masa tocată fiind împrăștiată pe sol ca îngrășământ organic, încorporată în sol odată cu lucrarea de arat. Aceste mașini agricole au fost cele mai defectuoase, dar și cele mai periculoase, făcând cele mai multe victime omenești și mutilări pe viață prin amputarea mâinilor sau a picioarelor. Știuleții recoltați erau depănușati în proporție de 40-50%, fiind necesară o retușare manuală, folosind zilieri, dar și militari în termen circa 100-120 pe fiecare fermă. În anul 1970 au apărut primele combine de recoltat Gloria C12, produse de uzina Semănătoarea, fiecare fermă de producție fiind dotată cu o combină pentru recoltarea culturii de floarea-soarelui, cu o producție de 1500-2000 kg la hectar, productivitatea mașinii fiind destul de mare. Odată cu dotarea fermelor cu aceste combine de recoltat floarea-soarelui prin montarea unui echipament special RIFS6, a păioaselor, soia, s-a trecut la rotația culturilor și în anul 1971 au fost semănate suprafețe însemnate cu păioase grâu 35- 40% din suprafață, 10 % soia, iar

diferența porumb și floarea-soarelui. Datorită soiurilor de grâu și soia și a tehnologiei aplicate, producțiile au fost în primii ani destul de mari până la 4.500-5.000 kg la grâu la hectar și 2.000 - 2.500 kg la hectar soia, în regim neirigat.

Cu toate greutățile întâmpinate, datorită inundațiilor, în anul 1976, s-au obținut cele mai mari producții de grâu, porumb, floarea-soarelui, soia, majoritatea soiurilor cultivate fiind românești, produse de stațiunile de cercetare din zonă și din țară. Datorită rezultatelor obținute, fostul director al IAS IMB **Vlad Ion a devenit Erou al Muncii Socialiste**. Suprafața arabilă a IMB era cel puțin egală sau mai mare cu câteva sute de hectare decât suprafața arabilă a fostului raion Focșani din regiunea Galați.

Din datele statistice furnizate de Direcția de Statistică Brăila, la 01 iulie 1975, luând în calcul toate cele 64.000 hectare însămânțate, cu o producție de 3.000 kg la hectar, rezultă 192.000 tone echivalent grâu. Ținând cont că România a fost și este una dintre marile consumatoare de pâine din Europa și din lume, cu un consum zilnic de 1,2 kg pâine echivalent în grâu boabe 1,6 kg, rezultă: populația orașului Brăila era de 170.000 locuitori (169.569), cu un consum zilnic de 372 tone grâu, asigura pâinea pentru o perioadă de 516 zile. Pe total județ, cu o populație de 378.000 locuitori (378.165), cu un consum zilnic de 605 tone grâu, asigura consumul de pâine pentru 317 zile, iar pe țară cu o populație de 21.000.000 locuitori(21.245.101), cu un consum zilnic de 33.600 tone grâu, asigura pâinea pentru șase zile. (...)

Odată cu **introducerea rotației culturilor**, porumb, floarea-soarelui, păioase (grâu, orzoaică), soia, gama de erbicide s-a diversificat, administrându-se mai

multe îngrășăminte substanță activă la hectar, echilibrând raportul dintre azot și fosfor, iar producțiile au crescut de la an la an, în timp ce numărul muncitorilor sezonieri și militarilor a scăzut, prin dotarea fermelor cu combine de recoltat porumb știuleți, CARP 6, combine C12, C14, pentru recoltatul păioaselor, floarea-soarelui, echipate cu echipament special RIFS 6, tractoare și utilaje mai performante: discuri SPC 8, cultivate, agregate de erbicidat și fertilizat etc. Au fost scoase definitiv din uz combinele CT2R.

De-a lungul timpului, în perioada 1970 - 1975 au existat diferite proiecte și anume:

a) compartimentarea insulei cu trei diguri transversale, cu lungimea de 16-20 km și o dată la 10 ani să intre apa într-un compartiment pentru spălarea solului, prevenind astfel sărăturarea secundară și creșterea potențialului nativ al solului,

b) în vederea populării insulei și satisfacerea de mecanizatori, muncitori permanenți în sectorul vegetal și zootehnie, cadre tehnice de specialitate etc, gruparea a 4 - 5 ferme la magistrala 1 pe itinerariul Brăila trecere bac - Mărașu, cu sedii administrative, sectoare de deservire, locuințe muncitorești.

Ambele variante au rămas în faza de proiect, în schimb s-au construit sedii de ferme din beton, creând condiții optime pentru locuit, care, ulterior, o parte, au devenit sedii de complex, cu sector mecanic, depozit de îngrășăminte și erbicide și un depozit central pentru semințe la punctul Lunca.

În anul 1978 s-a trecut la cea de-a doua etapă privind introducerea irigațiilor cu conducte sub presiune.

STE-ul întocmit prevedea introducerea lucrărilor de îmbunătățiri funciare prin suprimarea, aplatizarea și

aducerea la cota medie a terenului, a zonelor depresionare izolate, nu puține la număr, în scopul evitării excesului local de apă din infiltrații și irigații, introducerea în circuitul agricol a întregii suprafețe, indiferent de condițiile climaterice, aplicându-se lucrări de hidroameliorații și desecare, îndesirea rețelelor de irigații și redarea în circuitul agricol asuprafețelor de teren izolate care suferă din cauza reliefului frământat, lucrări ce s-au executat în perioada 1970-1980.

Prin lucrările de modelare propuse, s-au asigurat condiții optime de pregătire a terenului pentru culturile însămânțate, întreținere, recoltare și, în principal, pentru mutarea aripilor de udare mecanizat pe terenurile amenajate pentru irigații, pe baza măsurătorilor topografice. Lucrările s-au executat mecanizat, folosindu-se buldozere și screpere de 6 mc. La canalele pentru executat mecanizat, pozarea antenelor de irigații s-au folosit mașini speciale cu un randament de 5 - 8 ml/oră, în funcție de cota terenului. Amenajarea pentru irigații s-a făcut concomitent cu aceste lucrări pe sectoare, de la 1 la 8, ce au devenit ulterior complexe agro-zootehnice, fără personalitate juridică, fiind parte integrantă din IAS IMB”.

Grigore Mocanu, primul director al IAS-ului, își amintește...

Insula era un vast șantier. Se construise digul și trebuia scoasă apa din interior. **Se pompau 50 de metri cubi pe secundă.** Primul an a fost cum a fost, dar cel deal doilea, 1968, a fost și mai greu. **Lucrările de vară**

s-au făcut cu 6.000 de zilieri. 2.000 erau din Maramureș, tot atâția din Suceava și încă 2.000 din Oltenia. Plus vreo 1.500 de rromi. **Zilierii plecau însă toamna la casele lor și pentru recoltat ar fi trebuit să vină 8.000 de soldați.** În august 1968, tancurile sovietice au pus capăt Primăverii de la Praga. Ceaușescu s-a temut în acel moment că rușii vor veni și peste noi și atunci toată armata a fost concentrată pe Prut. Iar eu am rămas aici, fără niciun soldat. **Aveam 31.000 de hectare de porumb,** pe care nu puteam să le recoltez. Nu îi puteam aduce nici pe zilieri înapoi, că nu aveam unde să-i culc. Soldații ar fi venit cu corturile și bucătăriile lor. Noi nu aveam nimic.

Atunci, m-am dus la ministrul Agriculturii din acea vreme, Angelo Miculescu, pentru a-i cere ajutorul. **„Miculescu a fost cel mai mare ministru al Agriculturii din perioada postbelică.** Lucrase la o ferma din SUA ca grăjdar, tractorist – de toate. Acolo a învățat agricultura și performanța în agricultură. El a fost cel care a adus complexele de creștere industrială a animalelor în România (distruse după 1990-Nota mea-I.M.). **Și Miculescu i-a dat aprobarea pentru barăci, paturi, furculițe și linguri pentru 6.000 de persoane (...)** Până la Crăciun, zilierii au reușit să termine de adunat porumbul și l-au trecut dincolo de dig, pentru a fi mai ușor de încărcat în șlepuri și barje. Zilierii plecaseră la casele lor. **Pentru încărcarea șlepurilor, mi-au dat atunci 800 de soldați și până la 15 ianuarie totul era încărcat.**

În anii următori, tot mai multe hectare au intrat în circuitul agricol. Au fost aduși specialiști, dar și utilaje, așa că nevoia de brațe de muncă a scăzut” .

Afacerea tutunul- larg mediatizată

În primăvara anului 1990, când director general încă mai era ing. Ion Marin, fost membru al CC PCR, s-a descărcat un șlep cu **350 tone baloți de tutun** adus din Italia, pentru a fi încorporați în sol la fermele Brezoiasa, Calia, după o tehnologie specială, ca ulterior să fie folosit ca îngrășământ organic. Lucrarea i-a fost încredințată ing. Matei Nicu, în calitate de director al complexului Lungulețu, care a refuzat să execute această lucrare pe considerentul că nicăieri în lume, în niciun tratat de specialitate nu se regăsește folosirea tutunului ca îngrășământ organic, fiind un poluant puternic al pânzei freactice, cu toate foliile folosite.

După revoluție, IAS IMB a fost transformat în SC IMB SA.

SC „Insula Mare a Brăilei” deține o suprafață agricolă de 62000 ha, organizată în 67 ferme vegetale și 11 ferme zootehnice, reprezentând 93% din incinta îndiguită, deservită din punct de vedere hidroameliorativ (apărare, desecări și irigații) de SCELIF Brăila.

***Patrimoniul sistemului hidro „Insula Mare a Brăilei” (ian. 1992)**

1. Lucrări de apărare împotriva inundațiilor:

-dig apărare		165 km
-asigurare	10%	
-cantoane pentru apărare		15 buc.
-utilaje de întreținere		-
2. Amenajări pentru desecare:
 - a. Stații de pompare de bază reversibile 7 buc.
 - debit instalat 45,3 mc/s.

b. Stații de pompare desecare	
-pentru prepompare	24 buc.
-debit instalat	57,7 mc/s.
c. Rețea pentru evacuare (desecare)	1,912 km
d. Drenaj închis	9 920 ha
3. Amenajări pentru irigații total:	62006 ha
-prin aspersiune	61000 ha
- prin brazde	1006 ha
-stații de pompare centralizate	32 buc.
-stații semimobile RON	74 buc.
-canale alimentare	162 km

*IMB are ca obiect principal de activitate producția agricolă. Ponderea o deține producția vegetală cu 85% iar cea zootehnică este de 15%. Există 56 ferme de producție vegetală și 19 ferme zootehnice. Fermele au conducere proprie tehnică și economică, cele vegetale având 1300-1400 ha teren arabil iar cele zootehnice circa 600 U.V.M., precum și suprafața necesară pentru producerea furajelor de volum. Fermele au la dispoziție dotarea tehnică și personalul aferent, fiind deservite de la nivelul unității în sistem SERVICE în domeniile tehnic, cercetare, mecanizare, hidroameliorații, economic, aprovizionare, desfacere și transport.

Are un număr de 3050 salariați, din care 2680 sunt muncitori iar 370 TESA, din care 168 au studii superioare.

Principalele produse și producțiile obținute până în prezent, cu o tehnologie limitată de gradul de fiabilitate al sistemii de mașini agricole, sunt: *grâu- 3500-4000 kg/ha; * orz-4500-5000 kg/ha; *porumb boabe- 4500-6000 kg/ha; * soia-1600-2000 kg/ha; *floarea –soarelui- 1700-2000 kg/ha; *semințe- 16000-18000 t/an; * lapte

vacă- 2900-3000 litri cap/an; *lapte oaie- 250 litri cap/an; *miei- 100 capete la 100 oi mamă/an; * lână- 4,5-5,4 kg/an (cf. *Catalog 1994*, prezentare BRAIGAL).

* **BRAIGAL** - o încercare de racordare a agriculturii foste de stat la cerințele moderne.

În 1 oct. 1994, la inițiativa directorului SC. **IMB SA**, ing. Ion Susanu, se constituie SC **BRAIGAL SA** pe baza unui sistem de agricultură integrată (producție și industrializare), de tip concern, prin asocierea S.C. **Insula Mare a Brăilei** (60000 ha teren agricol irigat) cu **AVICOLA Galați** (capacitate de creștere a 22800 mii capete păsări și de producere a 55000 mii buc. ouă anual), **COMSUIN Brăila** (capacitate de creștere și îngrășare a 230000 capete porcine, anual), **COMBIMIX Brăila** (capacitate de 120 mii tone nutrețuri combinate anual), **GALCO Galați** (capacitate de prelucrare 28 mii tone carne în viu), **Fabrica de Brânzeturi Lunca**, **Fermele de vaci cu lapte de la Cazasu și Tudor Vladimirescu**, **Ferma de păsări de la Gulianca**, **Direcția Comercială-sectorul de magazine, cu 31 de unități**.

Sistemul era gândit să dea atât producție agricolă, cât și producție zootehnică, inclusiv preparate din carne.

Ca firmă modernă de profil, în 1998, a primit o ofertă din partea unei companii americane pentru privatizarea imediată prin aport de capital, ofertă declinată de conducerea Min. Agriculturii, care a dispus măsura privatizării prin lichidare, și nu prin adaos de capital, ceea ce a condus la închiderea activității în 1999.

Holdingul „Braigal” nu a făcut față, însă, capitalismului românesc din anii tranziției, fiind declarat în **faliment la începutul anilor 2000.**

După lichidarea BRAIGAL, IMB a fost dată în arendă diferiților clienți politici, care plătesc redevențe anuale mai mici cu 40% față de cele minime practicate pe piața liberă, motiv pentru care prefectul Viorel Popescu, fost inginer șef la CAP-urile Viziru și Tudor Vladimirescu timp de 21 de ani, a cerut recalcularea redevențelor la SC „Trei Brazi”.

Au existat și voci din prim planul politicianilor locali, prefect Nicolae Mitroi, care au solicitat trecerea IM.B-ului de la ADS în administrarea județului, IMB-ul putând deveni o sursă importantă de venit pentru județ. I-a făcut o propunere în acest sens și premierului Călin Popescu-Tăriceanu, în timpul vizitei pe care șeful Guvernului a efectuat-o la Brăila. „Sunt sigur că am putea administra foarte bine terenul din IMB”, a declarat Nicolae Mitroi.

SC IMB SA a redevenit societate comercială de sine stătătoare, însă a ieșit din fostul concern cu datorii foarte mari, circa 600 miliarde lei vechi, iar grevele spontane ale salariaților nemulțumiți că nu își iau lefurile la timp se țineau lanț.

Pentru a depăși situația financiară dificilă, SC IMB SA a încheiat un **contract de asociere în participațiune în primăvara anului 2000 cu „Reen” SA, firma lui Fernando Enciu**, care se obliga să asigure utilajele și input-urile necesare înființării culturilor agricole.

Scopul asocierii este exploatarea terenului agricol întins pe 54.134 ha, „Reen” obligându-se să

asigure cea mai mare parte din finanțarea necesară. La scurtă vreme după consfințirea asocierii, salariații din sectorul vegetal al IMB, circa 600 de oameni, au fost transferați pe statele de plată ale firmei bucureștene. Odată trecuți „dincolo”, angajații respectivi nu au mai inițiat nicio grevă. **„Reen” a ținut situația sub control, plătindu-le salariile fără mari întârzieri.**

În plus, a instituit o competiție între fermele vegetale. Primele cinci clasate, din punctul de vedere al producțiilor obținute, au primit **premiu substanțial la sfârșitul anului trecut: locul I-50 milioane lei, locul II-45 milioane, locul III-40 milioane, locul IV-35 milioane iar locul V-30 milioane.** Prima clasată a fost ferma **Filipoiu**, condusă de Iancu Mustea, urmată de **Edera**, unde e șef Eugen Stanciu, de **Pescăruș**, condusă de Mihai Lazăr, **Armeneasa**, condusă de Valeriu Costescu, respectiv de ferma **Mărașu**, al cărei șef este Ioan Sopenariu. Baniile le-au fost înmănați șefilor, care i-au împărțit cu angajații permanenți ai fermelor respective.

Iancu Mustea, de la **Filipoiu**, cel care a luat 50 milioane de lei, ne-a spus că premiul a fost împărțit într-un mod echitabil. **La Filipino sunt opt angajați. Ferma se întinde pe 1355 ha și a dat cele mai bune recolte anul trecut: 3200 kg/ha la grâu, 2200 kg/ha la soia, 1900 kg la rapiță și 7000 kg/ha la porumb.** Iancu Mustea a declarat că modul de lucru al celor de la „Reen” stimulează munca. „Deja am intrat în cursa pentru premiul de anul acesta. **Eu lucrez din '77 în Insulă. În '83 am obținut la fermă cea mai bună producție la orz. Atunci am fost felicitat tovarășește și am fost evidențiat în presă”.**

Ferma Mărașu s-a clasat pe locul V, însă performanța celor care muncesc acolo e cu atât mai meritorie, cu cât **terenurile sale se află în preajma satelor din Insulă, evitarea furturilor la care se dedau localnicii fiind foarte dificilă.** „E greu de luptat, mai ales cu mentalitatea oamenilor. O vreme, după ce au observat că am început să lucrăm în sistem privat, s-au mai liniștit. Pe urmă, după alegeri și schimbarea guvernărilor, l-am prins pe unul cu oile în lanul de grâu abia încolțit. L-am întrebat ce caută acolo și mi-a răspuns că el a înțeles că noua Putere o să lase IAS-urile cum sunt, așa că nu face nimic rău: păgubește statul, nu o firmă privată!”, a povestit șeful de fermă Ioan Soponariu. Acesta se arată impresionat de modul de lucru al firmei „Reen”. „De 23 de ani, de când muncesc în Baltă, nu s-au mai executat lucrările în ritmul ăsta”.

Ziarul de Iași, 27.01.2001

„Joi, 25 ianuarie, s-a terminat de arat ultimul hectar. Pentru prima dată, de foarte mult timp, s-a intrat cu tractoarele și pe terenuri nelucrate de câțiva ani. Acum avem 37.675 hectare semănate și 16.459 hectare arate pentru însămânțările de primăvară”, a declarat **Liviu Titianu, directorul tehnic al SC „Insula Mare a Brailei” SA.**

Firma bucureșteană a pus la dispoziție, în cea mai mare parte, banii necesari campaniei. Este vorba, după cum ne-a spus Gabriel Chirnogeanu, șeful „Reen - punctul de lucru Brăila”, de o sumă de ordinul zecilor de miliarde de lei, ce s-a asigurat din vânzarea recoltelor de anul trecut, dar mai ales din creditele contractate. Principalul aport adus de IMB SA în asociere a fost

reprezentat de tractoarele și celelalte utilaje din patrimoniul său, scoase în câmp și puse la treabă. E vorba însă de mașini de producție românească, de mică putere. **„Greul” muncii a fost dus de cele cinci tractoare pe șenile de cauciuc „Claas Chalanger” aduse la Brăila de „Reen”.** Aceste utilaje ultraperformante au răzbătut cu destulă ușurință și cu un consum redus de combustibil pe terenurile lăsate pârloagă și luate în stăpânire de stuf, ce altfel păreau de nepătruns. S-au mai închiriat de la diverse firme și alte tractoare de mare putere și s-a reușit **semănarea a 23.764 ha cu grâu, 7664 ha cu orz, 6052 ha cu rapiță și 195 ha cu orzoaică. De asemenea, s-au făcut ogoare de toamnă pe 16.459 ha.**

Acum, că greul campaniei s-a terminat, se execută **lucrări de mai mică amploare, dar foarte importante.** De exemplu, se **dă foc stufului care colmatează canalele de irigații,** acțiune ce nu s-a mai făcut de ani de zile. Se fac pregătiri pentru **reabilitarea unei părți însemnate a sistemului de hidranți care împânzește Insula.** Repararea componentelor degradate sau înlocuirea celor furate și vândute ca fier vechi necesită o **investiție minimă de două miliarde lei.** Firma din București își continuă, de altfel, investițiile pentru a putea practica o agricultură performantă. Deja **a mai adus la Brăila încă cinci tractoare „Claas Chalanger”** și vor urma și altele, de aceeași marcă, dar de mai mică putere.

În acest timp, „Reen” făcea demersuri pentru a concesiona, pe o perioadă de 49 de ani, cele 54.134 ha pe care le lucra în asociere cu SC „Insula Mare a Brăilei” SA, societate care se afla în prag de lichidare judiciară.

„Reen” nu prea a reușit să își respecte clauzele contractuale, însă nici nu a avut mult timp la dispoziție, deoarece, în 2002, ADS a anulat Contractul de management nr. 7751 din 24.05.2001 dintre ADS și SC Reen Import Export SRL, privind încredințarea conducerii și gestionării activității SC Insula Mare a Brăilei SA (societate care se afla în reorganizare judiciară), atribuindu-l TCE 3 Brazi SRL.

TCE 3 Brazi SRL

Preluarea în arendă a celor 57.000 ha nu a fost lipsită de controverse, fiind pusă pe seama relațiilor politice ale lui Tărăță. În ciuda protestelor firmei „Reen”, care s-a plâns că nu a fost lăsată să își pună în practică strategia economică și investițiile pe care urma să le facă în Insula Mare, pentru a rentabiliza activitatea și a plăti datoriile, Culiță Tărăță și a sa „TCE 3 Brazi” SRL s-au instalat în IMB pentru următorii zece ani. Treptat, vechile utilaje cu care se lucra terenul în Insula Mare au fost înlocuite cu altele ultramoderne iar producțiile obținute au fost din ce în ce mai mari.

În ciuda investițiilor făcute în tehnologizare, „TCE 3 Brazi” a avut mari **probleme legate de plata redevenței** pe terenurile agricole din Insulă, redevență care, oricum, era mult sub prețul pieței. Potrivit Ziarului Financiar, „TCE 3 Brazi” **avea stabilită o arendă de 0,61 tone grâu/hectar anual, la jumătate față de cea din piața liberă.**

În 2003, firma lui Tărăță a început un proces cu Agenția Domeniilor Statului, care dorea rezilierea contractului de arendă. **Procesul a durat 7 ani** și a fost

câștigat, până la urmă, de Culiță Tărăță care a devenit, astfel, oficial, latifundiarul cu cea mai mare suprafață de teren agricol exploatată în România (Loredana Diacu, 17.01. 2016).

[**Controverse** (01 Septembrie 2005, Hot News, Răzvan Savaliuc)

În primăvara anului 2005, Corpul de Control al Ministerului Agriculturii, cercetând **relația ADS - SC Insula Mare a Brăilei SA și firma lui Culiță Tărăță, a constatat existența unor prejudicii aduse statului de circa 5,3 milioane de euro**, rezultate din contractul de arendă încheiat la 28.08.2001 între ADS, SC Insula Mare a Brăilei SA și TCE 3 Brazi SRL - Piatra Neamț, pentru o suprafață de peste 56.000 de hectare. Controlul arată ca planul de reorganizare a SC Insula Mare a Brăilei SA, publicat în Monitorul Oficial, a fost boicotat sistematic la nivelul ADS de către foștii directori, sub oblăduirea fostei conduceri a ministerului, în frunte cu Ilie Sârbu și Petre Daea.

Astfel, în vara lui 2001 s-a negociat direct cu firma TCE 3 Brazi SRL încheierea unui contract de arendă pentru 56.000 hectare de teren agricol, în pofida existenței contractului cu SC Reen Import Export SRL, care producea efecte juridice.

În 2001, după ce PSD a preluat puterea, „uneltele“ implementate în minister și ADS au făcut tot posibilul și au reușit să desființeze anularea Contractului de management nr. 7751 din 24.05.2001, dintre ADS și SC Reen Import Export SRL, privind încredințarea conducerii și gestionării activității SC Insula Mare a Brăilei SA .

Scopul ascuns al acestor manevre a fost împingerea Insulei Mari a Brăilei în faliment, în paralel cu arendarea imenselor suprafețe agricole către

multimiliardarul Culiță Tărăță, fost deputat PSD, precum și eliminarea tuturor „nepoștiților“ care ar încerca să concureze în afacere.

Contractul de arendă a fost profund ilegal – a arătat controlul - deoarece nu au fost respectate patru condiții: **SC Insula Mare a Brăilei SA era în 2001 în reorganizare judiciară și nu în faliment (care a fost declarat abia la 23.04.2003)**; era în vigoare contractul de management și exploatare pentru aceeași suprafață, perfectat cu SC Reen Import Export SRL; s-au ignorat ofertele mai bune; contractul nu a fost semnat de Direcția Juridică. Ulterior s-au încheiat, unele vădit ilegal, patru acte adiționale la contractul cu TCE 3 Brazi SRL, net dezavantajoase pentru ADS, care au produs însemnate prejudicii.

S-a reținut că „s-a diminuat nejustificat arenda datorată de TCE 3 Brazi SRL pentru anii agricoli 2002-2003 și 2003-2004, în valoare totală de 3.682.140 euro, reprezentând contravaloarea cantității de 27.884 tone grâu“.

De asemenea, s-au inventariat o serie de ilegalități ale conducerii ASD privind cuantumul arendei cuvenite, care a fost diminuată printr-o așa-zisă „echivalare“ cu costurile tratamentelor chimice de combatere a stufului (destufizare), cu nu mai puțin de 1,8 milioane euro.

Ilegalități au fost descoperite și în privința încheierii de asigurări ale recoltelor și a calculării pagubelor produse de calamitățile naturale. Cu totul s-a ajuns la suma de 5.295.619 euro (echivalentul a peste 192 miliarde lei) pe care TCE 3 Brazi SRL le datora la data controlului .

Pentru a verifica ce s-a întâmplat în cazul jafului din Brăila, ziaristul s-a adresat PNA și Parchetului Înaltei Curți. PNA, în pofida prejudiciilor de milioane de

euro, a declinat cauza la Parchetul Înaltei Curți – Secția de Urmărire Penală și Criminalistică, condusă de un adevărat „gropar de dosare“ - procurorul șef Gheorghe Drăghici, care a dat în numai câteva săptămâni un NUP (neînceperea urmăririi penale) pentru ex-ministrul Ilie Sârbu.]

În 2002, Insula Mare a Brăilei a fost dată în concesiune/ în arendă de ADS (Agenția Domeniului Statului), pe timp de 20 de ani, omului de afaceri Culiță Tărăță, care o administra prin SC „TCE 3 Brazi” SRL., specializată în producția agricolă și de valorificare și industrializare a lemnului. Cu cele 56000 ha, Culiță Tărăță devenea cel mai mare agricultor al României și unul dintre primii în Europa.

TCE 3 Brazi, deținută de omul de afaceri Culiță Tărăță, primea în exploatare 70.000 ha teren agricol, din care 55.682 ha teren arabil, în baza unui contract de arendă încheiat pe 20 de ani cu Agenția Domeniilor Statului. În 10 ani de când a luat în arendă terenul din Insula Mare a Brăilei, a făcut investiții de peste 40 de milioane de euro în echipamente și utilaje agricole, menite să-i aducă profituri generoase, și a plătit către ADS, ca urmare a contractului de concesiune, 44 milioane de euro.

Cea mai mare parte din suprafața IMB este cultivată cu grâu (20.246 ha), urmată de rapiță (10.268 ha), porumb (10.017 ha), soia (7.011 ha), floarea soarelui (4.880 ha) și orz (3.085 ha).

Potrivit propriilor informații, recoltele anuale ale TCE sunt de peste 150.000 de tone de cereale, 33.000 tone de porumb, aproximativ 100.000 tone de plante oleaginoase (floarea-soarelui, soia, rapiță) și 15.000 tone de furaje. În plus, firma produce 1.000 de tone de carne și preparate din carne și 20.000 de hectolitri de lapte și

produse din lapte. De asemenea, TCE se afla pe primul loc într-un clasament al marilor cultivatori de plante modificate genetic din România și chiar din Europa.

Firma a înregistrat o cifră de afaceri de peste 65 milioane de euro, potrivit datelor Ministerului de Finanțe pe 2009.

Totodată, TCE este și cel mai mare beneficiar de subvenții. Numai din plăți directe la hectar omul de afaceri primește peste opt milioane de euro, anual.

Culiță Tărăță, 62 de ani, fostul arendaș al Insulei Mari a Brăilei, a decedat în 2014, după o lungă luptă cu o boală incurabilă.

„Un controversat politician și om de afaceri” (Florentin Coman, 24 November 2014).

Pe de o parte, în cei zece ani în care firma sa, „TCE 3 Brazi” SRL Piatra Neamț, a avut dreptul de arendă a celor 57.000 hectare de teren arabil din suprafața îndiguită, tehnologiile agricole și utilajele folosite s-au modernizat gradual, ajungând la un grad de performanță greu de închipuit la începutul anului 2000, când Tărăță a preluat administrarea IMB.

Pe de altă parte, rămân de notorietate scandalurile în centrul cărora s-a aflat această firmă, din cauza datoriilor către Agenția Domeniilor Statului.

Culiță Tărăță a fost deputat PSD în două mandate, între anii 2000 - 2004 și 2008 - 2012.

În anul 2011, a demisionat din PSD și a devenit fondator și vicepreședinte al UNPR, pentru ca, în 2012, să candideze și să câștige președinția Consiliului Județean Neamț, în cadrul unei alianțe UNPR cu PDL și PNȚCD.

De profesie inginer agronom, Culiță Tărăță, a avut în administrare Insula Mare a Brăilei, **din 2002 până în 2012**”.

Fostul președinte Traian Băsescu l-a preluat pe afaceristul Tărăță, cunoscut finanțator al PSD. **În vara anului 2009, înainte de a candida pentru un al doilea mandat, Băsescu a făcut o vizită pe domeniul acestuia iar apoi a făcut o declarație de reabilitare a lui Culiță Tărăță.** „Înainte de a ajunge în Insula Mare a Brăilei, mi-am amintit că a avut loc o formidabilă campanie de presă. Poate că **ilegalitatea e că se face agricultură performantă**”, spunea Traian Băsescu la 6 iunie 2009.

Moștenirea lui Culiță Tărăță, 21.05.2013

Deține **2,2 procente din suprafața totală agricolă a României și asigură aproximativ cinci procente din producția totală de cereale țării.** Este cea mai mare din Europa, poate hrăni trei milioane de oameni iar pământul de aici e lucrat cu cele mai puternice tractoare din lume și cu utilaje prototip, folosite pentru prima oară la nivel mondial. În cei mai buni ani, producția a urcat până la 10 tone de porumb și 8,1 tone de grâu la hectar.

Ferma dintre cele două brațe ale Dunării este concesionată de la ADS pe timp de 20 de ani. Acum, scoate producții record și încheie afaceri cu firme din toată lumea. Concesionarul ei **transportă cereale cu barjele**, pe Dunăre, astfel că marfa ajunge să fie livrată la prețuri chiar și de 10 ori mai mici decât dacă recolta ar fi fost transportată pe uscat.

În anul 2001, când o societate privată preluase Insula Mare a Brăilei, producția era de doar două tone pe

hectar iar sistemul de irigații rămăsese o relicvă. „A trebuit să investim foarte mult. Nu am primit niciun ajutor de la stat, deci, numai cu fonduri proprii. **Am investit peste 36 de milioane de euro în acest sistem, și în partea de infrastructură, dar și în dispozitive de administrare a apei**”, spune Lucian Buzdugan, director general al societății. Astfel, din cele 55.000 de hectare administrate, peste 40.000 sunt acum irigate cu instalații performante ce trag apa direct din Dunăre. Iar investiția și-a scos toți banii, mai ales anul trecut, când seceta a distrus aproape toate culturile din țară. **Este cea mai mare suprafață irigată din România. Pentru udare se folosesc 250 de pivoți, instalații al căror braț de stropire se învâрте în jurul unui ax asemenea unei limbi de ceas gigantice, care poate atinge și 500 de metri lungime.** Și în ceea ce privește utilajele, investiția a fost imensă având în vedere că doar **un tractor, unicat, a ajuns undeva la 500.000 de euro.**

Tiger, adică tigrul, are peste 30 de metri lungime. Roțile au aproape doi metri înălțime, așa că un singur cauciuc ajunge la 2.500 de euro. Tiger desfășoară mai multe lucrări în același timp, este complet computerizat și consumă doar 60 litri pe hectar lucrat.

Micului tanc nu îi stă nimic în cale și poate fi utilizat pe nămeți sau în noroaie. Challenger are o capacitate de 550 CP și tracțiune pe șenile. Consumul mediu se situează undeva între 7 și 25 de litri pe hectar, în funcție de lucrarea agricolă pe care o execută. **Challenger este folosit pentru toate activitățile, alături de celelalte utilaje.** Banii investiți în repunerea pe linia de plutire a Insulei sunt greu de calculat acum. Cert este că, **în 12 ani, s-a reușit triplarea producției anuale: de la 100.000 la 300.000 de tone de cereale.**

*15 iun. 2011-*independenta energeticaproducere biomasa*

Cea mai mare exploatație agricolă din Europa presupune și un consum energetic ridicat, motiv pentru care Insula Mare a Brăilei (IMB) își dorește să producă singură necesarul de energie, asigurându-și astfel independența energetică.

„Ne pregătim anul acesta să demarăm programul de utilizare a biomasei, în sensul că toate paiele, respectiv 100.000 de tone, vor fi arse, rezultatul fiind obținerea a 300.000 tone de biomasă. Arderea se va face într-o centrală termică de producere a energiei, respectiv 15-17 megavați pe oră”, a declarat, pentru Agerpres, directorul general al SC TCE 3 Brazi, Lucian Buzdugan. Prin astfel de investiții, s-au depășit recordurile la toate culturile, recoltându-se 9.150 de kilograme de boabe de porumb la hectar, 5.450 de kilograme de grâu la hectar, 3.600 de kilograme de soia și 3.500 de kilograme de rapiță.

Istoric AGRICOST (după InfoBrăila)

La finele anului 2011, când „3 Brazi” înregistra datorii imense, aflându-se în lichidare judiciară, activele cele mai importante ale societății au fost scoase la licitație în vederea vânzării. **La licitația organizată la începutul anului 2012 a participat o singură societate, „Agricost” SRL Iași, administrator, Constantin Dulute, un apropiat al lui Tărăță.**

Cât privește „TCE 3 Brazi”, aceasta a intrat în faliment, în septembrie 2014, după ce instanța a admis cererea de deschidere a procedurii de faliment al firmei,

care, în ultimii șase ani, a avut un profit de 50 milioane de euro, dar a și acumulat datorii de 30 milioane de euro.

Ulterior, „Agricost” a solicitat prin intermediul instanței judecătorești concesionarea celor 56.000 de hectare și, după procese îndelungate, Înalta Curte de Casație și Justiție (ÎCCJ) a decis: ADS-ul trebuie să dea cele 56.000 ha în concesiune firmei „Agricost”.

Mai mult, ADS „a uitat” să ceară instanței să precizeze ce suprafață de teren are dreptul de a concesiona firma „Agricost”, lucru ce era obligatoriu de făcut, iar redevența a fost stabilită la 607 kilograme de grâu la hectar, pentru cele 56.000 de ha, redevență mult sub prețul pieței. Convenabil. Duluțe a semnat contractul de concesiune abia în 2012, păgubind statul cu 16 milioane de euro, reprezentând contravaloarea redevenței neplătite pe trei ani.

Astfel, AGRICOST devine deținătoarea activelor IMB, prețul stabilit fiind unul foarte mic în comparație cu valoarea reală a acestora, în speță 16 mil. euro, adică aproximativ 68 mil. lei, iar cel care a condus activitatea în ultimii zece ani, ing. Lucian Buzdugan, a rămas la conducerea operațiunilor derulate de „Agricost”.

Activele: 40 de ferme, terenurile de sub cele 40 de ferme, utilajele și mașinile din dotare, sediul central și singura trecere cu bacul peste Dunăre, înspre IMB.

Agricost SA are o concesiune prin atribuire directă în 2012 pentru 20 de ani pentru 57.720 de hectare pentru o arendă de 606 kilograme de grâu/hectar/an și

720 euro/hectar/an pentru terenul neagricol, respectiv cca 5 milioane de euro.

Agricost SA din Brăila este deținută de Constantin Duluțe cu 99% dintre acțiuni iar restul de 1% de o firmă controlată tot de familia sa. Omul de afaceri Constantin Duluțe este prezent în Top 300 Cei mai bogați români. În ediția de anul trecut a clasamentului realizat de Capital, Constantin Duluțe ocupa poziția 86, cu o avere estimată între 65 și 67 de milioane de euro.

***Infrastructura de îmbunătățiri funciare din IMB a trecut de la stat la privat (Florentin Coman, *Obiectiv-Vocea Brăilei*, 17 dec. 2013)**

Organizația de Desecare și Drenaj din Insula Mare a Brăilei (ODDIMB) - din care fac parte firma „Agricost” SA, agricultorii din comunele Mărașu și Frecăței, precum și alte firme sau persoane fizice ce dețin terenuri arabile în Insula Mare -, **a primit în folosință gratuită toată infrastructura de îmbunătățiri funciare din incinta îndiguită**, aflată până în prezent în administrarea Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare (ANIF).

În incinta îndiguită, sistemul de desecare și drenaj predat cuprinde o rețea formată din 834 canale de desecare cu o lungime totală de 1.323,794 km, 19 drenuri ce însumează 2.000,615 km, 672 de construcții hidrotehnice, precum și 24 de stații de pompare de desecare, având o valoare de inventar de 18.697,01 mii lei.

Dreptul de folosință gratuită a respectivei infrastructuri a fost primit de Organizația de Desecare și Drenaj pentru o perioadă de 5 ani, cu posibilitate de extindere până la 25 ani. Utilizatorul și-a asumat

obligăția de a moderniza, reabilita, întreține, repara și păzi bunurile respective.

Vasile Turcitu, directorul ANIF Brăila, ne-a explicat că stațiile de pompare și canalele rămân în continuare în patrimoniul statului, ODDIMB preluând doar dreptul de administrare. Directorul ANIF Brăila consideră că preluarea infrastructurii funciare de către utilizatorii celor 64.000 hectare de teren arabil din IMB este un lucru benefic, deoarece aceștia sunt direct interesați să mențină în funcțiune sistemul de drenaj al solului și să facă investițiile necesare pentru pază, modernizări și reparații.

„De-a lungul timpului, canalele de desecare nu au fost decolmatate, se făceau niște lucrări formale de către cei care înghițeau sume enorme de bani, motiv pentru care noi am trecut la un **program de reabilitare a sistemului de desecare pe propria noastră cheltuială**. Din cele peste 1.300 km de canale deschise de drenare și desecare, **astăzi avem realizate 600 km** și în doi ani urmează să închidem toată această acțiune care a presupus costuri foarte mari”, a declarat Lucian Buzdugan, președintele consiliului de administrație al SC Agricost SRL Iași, societate care administrează terenurile din Insula Mare a Brăilei.

***11.06.2015 - Lucian Buzdugan - administrator societate:** „Când am venit în Insulă, erau numai 7.000 de ha pe care le puteam iriga, astăzi irigăm 41.000 de ha. Mai avem încă 15.000 de ha, dar faptul că 66% din suprafață o irigăm ne asigură supraviețuire în caz de necaz deosebit”.

În 2016, firma brăileană a înregistrat o cifră de afaceri de circa 387,2 milioane de lei, cu un profit net de

aproape 71,1 milioane de lei, în creștere față de **2015**, când a realizat afaceri însumate la 365,2 milioane lei, cu un profit net de 63,3 milioane lei.

Terenurile nu sunt deținute de societatea AGRICOST, ci doar concesionate. **Se schimbă doar acționariatul** iar contractele de concesiune vor fi valabile în continuare. „Contractele de concesiune aflate în derulare au durate de 10, 20 sau 49 de ani, în funcție de perioada în care au fost încheiate”, ni s-a precizat de la ADS.

Contractele de arendă și de asociere în participațiune sunt valabile pe o perioadă nedeterminată și încetează la concesionarea terenului. **Contractele de închiriere-locațiune se încheie pe o perioadă de 10 ani.** Convențiile sunt valabile până la realizarea obiectivelor pentru care au fost încheiate.

Terenurile, concesionate de la stat de regulă pe câteva zeci de ani, nu pot fi vândute în mod direct, dar nimic nu-i împiedică să vândă firmele care lucrează aceste terenuri. **Subvențiile plătite de stat sunt mult mai mari decât arenda încasată de pe aceste terenuri, astfel încât toată lumea câștigă din această bună afacere, mai puțin statul.**

Bugetul public primește doar fărâməturi

Potrivit datelor apărute în spațiul public, Agricost Brăila este liderul detașat în clasamentul companiilor agricole care încasează **subvenții**, anual, milioane de euro de la APIA. Doar în 2015, compania lui Duluțe a încasat peste 52 milioane de lei.

În 2017, Agricost a încasat de la APIA 9,4 milioane de euro subvenții agricole pe suprafață, la care se vor adăuga sprijinul financiar aferent Măsurii 13 – Zone defavorizate, precum și plata sprijinului cuplat în sectorul vegetal pentru suprafețele cultivate anul trecut cu lucernă și soia. Adică încă 6 milioane de euro. Mai exact, după ce vor achita arenda anuală de 5 milioane de euro, ei tot vor rămâne cu un câștiga de peste 10 milioane de euro anual, doar din subvenții, fără a pune la socoteală profitul din exploatarea pământului.

„În perioada 1 ianuarie 2017 – 31 decembrie 2017, ADS a încasat din derularea contractelor privind exploatarea terenurilor cu destinație agricolă 94,7 milioane de lei, realizând un grad de încasare de 99,37%”, ni s-a transmis de la ADS.

Producția de cereale pentru aceste terenuri este între 3,5 tone și 6 tone de cereale. **O tonă de cereale s-a vândut în medie cu 150 de euro în vara anului trecut. Subvențiile de la stat pentru un hectar de cereale reprezintă 100 de euro, la care se mai pot adauga bonusuri, dacă terenul este cultivat conform normelor de mediu.**

Potrivit specialiștilor, dintr-un hectar de pe aceste terenuri, se scoate o producție de 750 de euro și se primesc subvenții de minimum alți 100 de euro, în timp ce arenda plătită la stat este undeva la 80 de euro, mai mică față de subvenție, asta fără a mai pune la socoteală profitul din producție.

Subvenții

Câți bani bagă statul în Insula Mare a Brăilei
(21/08/2014-PRO Brăila)

Guvernul României plătește celor care iau pământurile Agenției Domeniilor Statului (ADS) **subvenții. Prima este pe cultură.** Astfel, pentru un hectar de cereale se primește în jur de 160 de euro. Din această sumă, 139 de euro vin de la UE, iar 21 de euro de la bugetul de stat.

Rezultă la un calcul simplu că **AgricostSRL primește 9.1 milioane de euro pentru cele 57.000 de hectare concesionate** în Insula Mare a Brăilei. **Subvenția de cultură ajunge la 160.000 de euro la o mie de hectare.** O sumă care acoperă arenda ce trebuie achitată la ADS.

O altă subvenție este cea de motorină. Valoarea accizei decontate este de 1,39 lei pe fiecare litru de motorină consumat la lucrări agricole.

Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA): **SC „Agricost” este în topul beneficiarilor subvențiilor plătite de stat pe 2016.** Compania a încasat în perioada de referință cea mai mare subvenție, în valoare de 17 milioane euro. anterioră, când a beneficiat de 10,3 milioane euro cu titlu de subvenții de la APIA.

AGRICOST-Al Dahra

Brăila-județ condamnat la agricultură

Am preluat acest titlu din revista „Capital”, 16 nov. 2015. „Câmpiile fertile și apropierea Dunării au făcut din Brăila o zonă cu agricultură prosperă, care pare a fi, în același timp, o binecuvântare, dar și un blestem” (Ciprian Mailat). Constatarea rămâne valabilă și în prezent, în așteptarea unor investiții străine în sectorul industrial.

Așa se face că **agricultura, rămâne principalul generator de profit, ocupând locul I la nivelul județului nostru, în cadrul căruia un rol principal revine SC Agricost.**

Consiliul Concurenței a anunțat că a autorizat tranzacția prin care Al Dahra Agriculture LLC. din Emiratele Arabe Unite a preluat Agricost SA Brăila, deținută de fermierul Constantin Duluțe, considerat unul dintre cei mai bogați 100 de români, cu o avere estimată la circa 60 de milioane de euro.

Agricost exploatează cea mai mare fermă agricolă, nu doar din România, ci și din întreaga Europă.

Pachetul majoritar de acțiuni al companiei Agricost, care administrează Insula Mare a Brăilei, a fost vândut de Constatin Duluțe (care preluase afacerea de la Culiță Tărăță), cumpărător fiind compania Al Dahra din Emiratele Arabe Unite, deținută de șeful Hamdan Bin Zayed Al Nahyan. Terenul nu este parte a tranzacției (fiind proprietatea a statului), dar va fi folosit

în continuare, în arendă, de firma cumpărată de șeic. Tranzacția se va ridica la peste 200 milioane de euro, luând în calcul prețul terenurilor, de circa 4.000 de euro pe hectar.

„Statul român este perdant fără drept de apel. Nu va primi niciun ban pentru acest teren pentru că **investițiile se reduc din redevențe**. Cu alte cuvinte, **statul român poate ajunge să datoreze bani noului concesionar dacă acesta face investiții mari**. Așa au funcționat de la început contractele de concesiune la Brăila” – Gabriel Popescu, profesor în domeniul agriculturii și mediului la Academia de Studii Economice (ASE).

Compania *Al Dahra* (Costel Crangan , 20.04.2018)

Compania *Al Dahra* din Emiratele Arabe Unite, cu o cifră de afaceri de un miliard de dolari anual, face parte din concernul *Al Ain* deținut de șeicul Hamdan Bin Zayed Al Nahyan, actualul emir din Abu Dhabi, ce are o avere estimată la 12 miliarde de dolari.

Șeicul Hamdan s-a născut în Al Ain în 1963. El este al patrulea fiu al fondatorului Emiratelor Arabe Unite, Sheik Zayed bin Sultan Al Nahyan, care a servit și ca emir al Abu Dhabi. Mama sa este Sheikha Fatima bin Mubarak Al Ketbi și are cinci frați: Mohammed, Hazza, Tahnoun, Mansour și Abdullah.

Este președinte de onoare al clubului de fotbal Al Jazeera și de-a lungul vieții a fost de mai multe ori ministru și chiar prim-ministru al Emiratelor Arabe Unite. Deține o diplomă de licență în științe politice și administrație de afaceri- Universitatea Emiratele Arabe Unite .

Concernul *Al Dahra* are activități în agricultură - cultivarea cerealelor, producția și tradingul acestora-, având două divizii, de hrană pentru animale și de alimente pentru oameni, mai exact producția de orez, făină, fructe și legume, produsele sale fiind prezente în peste 20 de piețe.

Agricost are în proprietate o dotare de mașini și utilaje impresionantă, precum și cele mai mari depozite de cereale din România. Străinii din Emirate vor plăti la Agenția Domeniile Statului o sumă pentru arendare. Acum, taxa este echivalentul în lei a 600 de kilograme de grâu pe hectarul de teren agricol, respectiv, pe întreaga suprafață, de circa 33.000 de tone pe an. Practic, costul anual arendeii ar fi de circa 23,5 milioane de lei (5 milioane de euro).

Arabii vor să facă în Insula Mare a Brăilei cea mai mare fermă de lucernă din lume, care să le furnizeze nutreț pentru cămile, pe care oricum îl cumpărau de la Brăila în cantități foarte mari, încă din 2015. De altfel, *Agricost* și-a restructurat producția tocmai ca efect al afacerilor cu *Al Dahra*, renunțând la culturile de rapiță și punând în loc mari suprafețe cu lucernă.

Conform site-ului oficial al companiei, arabii dețin sau operează în sistem de arendă circa 200.000 de acri în toată lumea (81.000 de hectare), în timp ce *Agricost* Brăila operează în sistem de arendă aproape 56.000 de hectare de teren în Insula Mare a Brăilei, fiind astfel cea mai mare fermă de pe piața locală. Tranzacția se va ridica la peste 200 milioane de euro, luând în calcul prețul terenurilor, de circa 4.000 de euro pe hectar. De menționat faptul că terenul luat în arendă de Duluțe are sistem de irigații, cu pompe de aducțiuni și pompe de

desecare, în caz de inundații, ceea ce îl face și mai valoros.

Nu se vinde pământul din Insulă, se vinde afacerea (Costel Crangan, 02.07.2018).

Despre planurile arabilor a vorbit tot Constantin Duluțe. „Din ce mi-au prezentat, vor investi circa 500 milioane de euro, în cinci ani, în utilaje, amenajări pentru irigații și extindere în zootehnie. Pe partea cu animalele, este vorba de o dezvoltare integrată, de la creșterea oilor, la sacrificare și procesare. Înțeleg că vor să crească 150.000 de oi în insulă, soiuri acclimatizate. Este și normal, la ce piață au ei” (CAPITAL).

Arabii aveau afaceri încă din 2015 cu Insula Mare a Brăilei. Ei cumpără de aici lucernă, utilizată la nutreț pentru cămile. De altfel, Agricost și-a restructurat producția tocmai ca efect al afacerilor cu Al Dahra, renunțând la culturile de rapiță și punând în loc mari suprafețe cu lucernă.

Al Dahra are o prezență în peste 20 de țări și satisface peste 45 de piețe comerciale. Operează o bancă funciară de 350.000 de acri de teren irigat, cu acces direct la diverse surse de apă, cum ar fi fluviile Dunărea, Colorado și Nil, folosind cele mai noi tehnologii de irigare și utilaje agricole moderne. De-a lungul anilor, compania a făcut investiții semnificative în logistică, asigurând o rețea puternică de transport intern și operațiuni de transport maritim. Al Dahra deține și operează 15 instalații de prelucrare a furajelor și balotare de ultimă generație la nivel mondial, pentru a satisface nevoile industriei de lactate și bovine. De asemenea,

compania cultivă diferite tipuri de produse proaspete, inclusiv o gamă largă de fructe și legume. Al Dahra operează trei fabrici de orez cu capacitatea de a furniza 500.000 de tone anual în India, Pakistan și Emiratele Arabe Unite. Una dintre aceste mori este situată în zona industrială Khalifa Abu Dhabi (KIZAD), o filială a porturilor Abu Dhabi și care face parte din portofoliul ADQ. De asemenea, compania deține acțiuni la trei fabrici de făină din Grecia și Bulgaria, care au capacitatea de a furniza 500.000 de tone anual. În plus, compania are o fabrică de producție de ulei de măsline în Maroc, cu o capacitate de producție anuală de 10.000 de tone, și ferme de lapte în Serbia și Emiratele Unite cu 20.000 de vaci și o capacitate de producție de 80 de milioane de litri de lapte anual.

Al Dahra informează că, în urma achiziției recente a companiei Agricos și preluarea în concesiune a Insulei Mari a Brăilei, cea mai mare fermă consolidată din Europa, **compania intenționează să investească încă 500 de milioane de dolari în România în următorii cinci ani, în diverse sectoare.**

În ceea ce privește **investițiile în agricultură**, Al Dahra are în vedere achiziționarea de teren agricol suplimentar în România și va investi în modernizarea portofoliului existent de mașini și tehnologii agricole. Obiectivul este de a atinge o producție anuală de un milion de tone metrice de cereale și furaje combinate până în anul 2022. În paralel, se va dezvolta un punct de colectare a cerealelor cu silozuri, având capacitatea de a gestiona două milioane de tone metrice de cereale de diferite tipuri, provenind atât de la fermele românești operate de Al Dahra, cât și de la cele din afara companiei. Centrul de cereale va facilita crearea de

inventar strategic, rotația stocurilor și tranzacționarea pe piața internațională. În plus, pentru a eficientiza prelucrarea și distribuirea stocului furajer, vor fi implementate cinci instalații de deshidratare și de granulare a furajelor.

Din punct de vedere al investițiilor în logistică și în lanțul de aprovizionare, Al Dahra intenționează să achiziționeze un punct de operare la portul Constanța pentru a facilita exportul de cereale și importul de îngrășăminte. Mai mult, va constitui o companie de îngrășăminte specializată, responsabilă cu importul de îngrășăminte în România și comercializarea pe piețele vecine, cu un volum estimat la 350 de mii de tone anual.

În plus, Al Dahra va investi în modernizarea instalațiilor de încărcare din portul Brăila, pentru o capacitate sporită a mărfurilor și a traficului de nave.

De asemenea, compania Al Dahra are în plan **investiții în sectorul creșterii animalelor,** prin înființarea unor ferme agricole cu capacitatea de a găzdui un efectiv de 150 de mii de capete de specii diferite de animale. În plus, Al Dahra va realiza și alte investiții care vizează crearea unei rețele eficiente în lanțul agricol de pe piața românească, printre acestea numărându-se fabrici și puncte de ambalare, precum și alte servicii cu valoare adăugată, în funcție de cerințele business-ului.

Excelența Sa, Khedaim Al Derei, Vicepreședinte și Co-fondator al Al Dahra, a declarat: „Ca urmare a adăugării Insulei Mari a Brăilei la portofoliul nostru global de proiecte agricole, ne dorim să extindem planurile de investiții Al Dahra dincolo de agricultură, în servicii de calitate, cu valoare adăugată. Astfel de investiții vor aduce beneficii pentru fermierii români, vor crea noi locuri de muncă pentru cetățenii români și vor

îmbunătăți accesul produselor românești la piețele internaționale, prin conexiunile pe care le avem la nivel mondial, stimulând astfel sectoarele agricol și logistic intern. Cel mai important, investițiile vor contribui, la rândul lor, la crearea pe termen lung a unei stabilități în zona producției agricole pentru România, într-un context benefic pentru ambele părți”.(Florentin Iuga)

Traian Păvălașcu

Investigative - Report.ro - 10/01/2019

Pentru a realiza investițiile anunțate în România, arabii de la Al Dahraau încercat să obțină promisiunea ministrului Daea că această concesiune din Insula Mare va fi prelungită cu zece ani până în 2042.

Contractul actual ar urma să se finalizeze în 2032, arabii plătiind 200 de milioane de euro lui Constantin Duluțe pentru a putea închiria terenurile din Insula Mare timp de 14 ani.

Statul român câștigă în jur de 5,5 milioane de euro ca redevență pentru concesiunea terenurilor din Insula Marea a Brăilei. O sumă asemănătoare plătește înapoi statul român ca subvenții și ajutoare concesiunilor.

Reprezentanții șicului, care este un bun prieten cu Ion Țiriac și alți oameni cu influență din România, au cerut ca durata concesiunii să fie prelungită pentru a permite arabilor să facă investițiile promise care s-ar ridica până la 500 de milioane de euro.

Redevența actuală plătită de Agricost SA este de 25.723.085 de lei pe cele 56.843 hectare și trebuie plătită anual. Agricost SA are o concesiune prin atribuire directă în 2012 pentru 20 de ani, iar valoarea redevenței

este de fapt de 606 kilograme de grâu/hectar/an și 720 euro/hectar/an pentru terenul neagricol.

**Investițiile și inovațiile agricole din I.M.B.
Lucernă pentru cămile-titlu de prima pagină, la
încheierea tranzacției**

Insula Mare a Brăilei este cea mai mare exploatație agricolă din Europa, având **29 de ferme** și fiind administrată de o companie cu capital străin. „**Programul de extindere a producției de lucernă** și investițiile realizate pentru dezvoltarea acestei culturi au atras atenția asociațiilor de profil de pe întregul continent, în condițiile în care Uniunea Europeană este dependentă de importuri de lucernă pentru a satisface consumul local european”, a declarat secretarul general al CIDE. Investițiile în cultivarea și prelucrarea lucernei au demarat, la Brăila, în urmă cu câțiva ani. „Este un program care a început în urmă cu cinci ani. Acum trei ani, a fost construită o fabrică de deshidratare a lucernei. La acel moment, suprafața cultivată cu lucernă era de 2.500 hectare”, a explicat directorul general adjunct. Până în anul 2022, investitorul are în plan să ajungă la 12.500 de hectare cultivate cu lucernă. Urmează să se construiască **încă 4 fabrici de pregătire a lucernei.**

15.05.2019 Cea mai mare fermă din Europa, Agricost, a achiziționat recent **35 de tractoare cu ghidare automată**, care vor ajunge în Insula Mare a Brăilei până la finalul acestui an, ducând la 80 numărul de tractoare astfel echipate pe care le deține. Pe lângă monitorizarea dezvoltării culturilor, vor fi integrate și 29 de stații meteorologice furnizate de aceeași companie. Fermierii de la Agricost vor putea astfel monitoriza și temperatura și umiditatea aerului, precipitațiile, viteza

vântului, umiditatea și temperatura solului. De asemenea, vor primi alerte privind posibila apariție a unor boli în culturile agricole.

2000 de agricultori din țară și străinătate, la Ziua Câmpului în IMB (Ana-Maria Dobre - 31 mai 2019)

Ajuns la cea de-a 17-a ediție, evenimentul s-a bucurat în acest an de o prezență covârșitoare, aproximativ 2.000 de participanți. Vorbim de cercetători în agricultură, distribuitori naționali și regionali de îngrășăminte sau erbicide pentru agricultură, lideri în domeniul fertilizanților globali, fermieri reprezentativi din întreaga țară, precum și din Maroc, Serbia, Bulgaria, Republica Moldova și, nu în ultimul rând, din Emiratele Arabe Unite.

Prima oprire a fost, astfel, la ferma Filipoiu, acolo unde a fost prezentat un nou tip de furaj, mai exact mazăre amestecată cu cereale triticale. „Suntem la Ferma Filipoiu, a doua noastră fermă. Aici avem o noutate, spunem noi și pentru România. Avem un amestec de triticale cu mazăre. Este o cultură pe o suprafață de 33 hectare pe care am însămânțat-o în toamnă și de la care sperăm să obținem rezultate bune. Este o cultură pentru furaj”, a explicat directorul tehnic al Agricos, **Mihai Solomei**.

Turul de recunoaștere a continuat cu vizite și la culturile de grâu, porumb, floarea-soarelui și soia, unde au fost prezentate și noutățile în materie de tehnologie. A urmat vizitarea stației de procesare lucernă, însă nu înainte de a se trece în revistă și o nouă gamă de utilaje de ultimă generație care, puse laolaltă, formează dotarea optimă pentru o fermă de 2.000 de hectare.

Ultima oprire a invitațiilor a fost la Ferma Lunca, unde cei 2.000 de participanți au luat un loc la umbră și s-au delectat cu cele mai noi informații și promisiuni de la mai marii Agricost-ului. „Am continuat să reducem dozele de pesticide aplicate pe suprafață prin demineralizarea apei, cu ajutorul unei instalații pe care o avem în cele 29 de ferme. Am readaptat tehnologia de administrare a îngrășămintelor cu fosfor la prășitoare prin aplicarea lor odată cu semănatul, având în vedere nivelul Ph-ului din Insula Mare(...)Continuăm plantarea perdelelor de protecție. Am pornit de la un kilometru, astăzi avem 265 km și ne vom opri la 1.000 km”, sunt doar câteva dintre explicațiile inginerului Lucian Buzdugan, directorul general al Agricost.

La rândul său, vicepreședintele cofondator Al Dahra Holding, **Khadim Abdulla Aldarei, reprezentantul companiei din Emiratele Arabe Unite**, a vorbit despre un plan de investiții în Insula Mare a Brăilei de ordinul a 500 de milioane de dolari, implementat în următorii 5 ani. O infuzie de capital ce se va regăsi în modernizarea continuă a parcului auto cu utilaje agricole, cu modele de ultimă generație, în extinderea sistemelor de irigații, în înființarea de perdele forestiere pe sute de hectare, dar și în dotarea societății cu două bacuri noi, pentru eficientizarea transportului pe Dunăre.

Potrivit *Forbes România*, obiectivul este de a atinge o producție anuală de un milion de tone metrice de cereale și furaje combinate până în anul 2022. În paralel, se va dezvolta un punct de colectare a cerealelor cu silozuri, având capacitatea de a gestiona două milioane de tone metrice de cereale de diferite tipuri, provenind atât de la fermele românești operate de Al

Dahra, cât și de la cele din afara companiei. Centrul de cereale va facilita crearea de inventar strategic, rotația stocurilor și tranzacționarea pe piața internațională. În plus, pentru o eficiență de prelucrare și distribuire a stocului de furajere, vor fi implementate cinci instalații de deshidratare și granulare a furajelor, conform reprezentanților Al Dahra.

Mewi a pus Insula Mare a Brăilei pe... șenile! (5 iunie 2019). Filosofia profitului se bazează pe argumente certe.

Din dotarea tehnică ideală pentru o fermă de **2.000 ha** recomandată de Lucian Buzdugan și echipa pe care o conduce la Agricost Al Dahra - IMB, fac parte și **2 tractoare Fendt 400 cp, 1 Horsch Joker 8 RT și un 1 Horsch Focus 6,5 TD + 2 echipamente, comercializate de MEWI, ca toate utilajele ce poartă marca Horsch.** Pentru **conservarea solului** prin lucrări de prelucrare minimă, a avut la îndemână *Jokerul 8 RT de la Horsch.* „Cu el amestecăm resturile vegetale tocate în stratul de 7-8 cm, ceea ce ne ajută să redăm solului materia organică necesară unui sol viu și viabil, dar să și păstrăm umiditatea nealterată pe termen lung”, explică Lucian Buzdugan.

Semănătoarea Horsch Focus 12.50 ST, careii poartă numele: Lucian Buzdugan Edition, face în același timp cu semănatul și fertilizarea pe rând, dar și microfertilizarea cu îngrășăminte starter alături de fiecare bob.

Semănătoarea „Horsch Focus 12.50 ST Lucian Buzdugan Edition” are avantajele plierii pe tehnologia strictă din Insulă, deoarece este **creată special pentru a**

fi utilizată aici, la indicațiile și sugestiile echipei conduse cu profesionalism de Lucian Buzdugan, cel care va împlini douăzeci de ani de când face terenul de aici să rodească din ce în ce mai bine.

Tasarea solului este evitată prin folosirea tractoarelor șenilate Fendt 943 Vario MT.

Trecerile reduse din tehnologia *minimum tillage* îmbinate cu amprenta de căprioară pe care mastodontii de 400 cp o lasă în urma lor pe câmp aduc beneficii solului și evitarea hardpanului. Plugul ducea tasarea direct la 25 cm, o tasare pe sol umed, iar Lucian Buzdugan calculase că în jur de 30% din teren era astfel tasat („betonat”!!!). Acum doar utilajele de aplicat tratamente, cunoscute ca sprayere, mai produc tasare, dar doar din 36 în 36 m cât este lungimea lăncii. Adică **nu mai puțin de 16 cauciucuri (12 pe remorcă și 4 ale tractorului) nu mai tasează terenul agricol.**

Cum lucrează bacteriile pentru fermieri. La Agricost Brăila, biotehnologiile înlocuiesc metodele clasice (10 July 2019, articol preluat din fermierinromania.ro).

„Noi însămânțăm resturile vegetale cu pământ în care sunt bacterii. De fapt, noi punem bacteriile la treabă, punem bacteriile să lucreze pentru noi, iar acest proces se întâmplă gratuit. Primăvara, câmpul este curat de resturi vegetale, pentru că bacteriile transformă materia organică în minerale: azot, fosfor și potasiu”, explică Lucian Buzdugan.

Anul acesta, în timp ce în toată România este apă în exces, în Insula Mare a Brăilei nu a plouat aproape deloc de aproape opt luni. Dar compania este pregătită pentru un astfel de an, **65% din suprafață fiind**

reamenajată cu sisteme de irigații. Iar suprafața exploatată în Insula Mare a Brăilei de compania Agricost Brăila este de 57.000 de hectare, împărțită în 29 ferme vegetale, în care se produc grâu, orz, rapiță, porumb, floarea soarelui, soia și lucernă.

Irigațiile nu sunt singura soluție.

„Mai este și conservarea apei în sol. Pe parcelele cultivate pot fi montate stații meteo care înregistrează parametrii culturilor, în felul acesta putându-se verifica nivelul de precipitații din sol, temperatura sau umiditatea. Utilajele agricole pot fi echipate cu aplicații, precum un pilot automat care ghidează tractorul. Costurile unei astfel de tehnologii nu sunt foarte ridicate, însă doar marile ferme au capacitatea de a investi.

De exemplu, în Insula Mare a Brăilei se folosesc sateliți care transmit informații despre caracteristicile climaterice ale fiecărui metru pătrat din cele 57.000 de hectare lucrate. Agricultura de performanță se poate face doar cu investiții majore în tehnologie.

„Trebuie să avem grijă de sol ca să fie fertil și peste 100 de ani”, conchide Lucian Buzdugan.

Împrumut de peste 28 de milioane de euro pentru IMB!(Ana-Maria Dobre- 2 October 2019)

Un acord de finanțare de 28,8 milioane de euro a fost semnat de către Agricost, administratorul exploatației agricole Insula Mare a Brăilei, unde funcționează cel mai mare sistem de fermă integrată din Uniunea Europeană, și *EximBank*. Potrivit unui comunicat de presă, împrumutul are ca destinație continuarea investițiilor societății pentru următorii ani. Cele mai importante proiecte de investiții ale companiei vizează,

printre altele, achiziția de echipament agricol performant și extinderea structurii de irigație din zona de Sud a Insulei Mari a Brăilei. „Suntem convinși că acest parteneriat - construit pe capacitatea EximBank de a oferi produse și servicii, care nu numai că sunt la un standard înalt de calitate, dar sunt și competitive din punctul de vedere al costurilor, și pe potențialul Agricost de a implementa proiecte sustenabile, cu impact direct și pozitiv la nivel micro și macro-economic - va contribui consistent la consolidarea agribusiness-ului românesc”, precizează Traian Halalai, președintele executiv al EximBank.

Agricost operează aproximativ 57.000 de hectare de teren în Insula Mare a Brăilei și furnizează circa 5% din producția totală de cereale a României.

Exploatația din Insula Mare a Brăilei este gestionată prin intermediul a 29 de ferme vegetale, interconectate, care alcătuiesc o zonă agricolă compactă cu o suprafața de 56.000 de hectare de teren agricol fertil, cu liber acces la Dunăre.

Suprafața agricolă aflată în exploatare este alcătuită preponderent din soluri aluvionare care permit cultivarea multor tipuri de culturi de câmp, precum și a celor furajere.

Sistemul de irigație s-a aflat într-o permanentă dezvoltare de-a lungul timpului, fiind dotat cu 6 stații noi pentru pomparea apei, precum și cu o rețea de conducte cu o lungime totală de 2.300 km, pentru a facilita furnizarea apei pentru irigații în diferite părți ale Insulei Mari a Brăilei, folosind cele mai noi tehnologii.

Exploatația agricolă produce anual peste 500.000 de tone de cereale, constând în diverse culturi de toamnă și de vară, precum: grâu, orz, soia, floarea-soarelui și porumb.

Compania exploatează 0,6% din suprafața arabilă a României și produce circa 1,2% din producția agricolă a României, potrivit datelor furnizate de companie.

Lucian Buzdugan a fost numit, începând cu 1 ianuarie 2020, *Senior Advisor – Agricultural Affairs* în cadrul grupului Al Dahra. De profesie inginer agronom, Lucian Buzdugan este unul dintre cei mai renumiți specialiști români în domeniul managementului activității agricole. În ultimele două decenii, Lucian Buzdugan a condus companiile care au lucrat în Insula Mare a Brăilei, în ultimii ani fiind director general al Agricos Brăila, cea mai mare fermă agricolă din sud-estul Europei.

18 iunie 2021, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) va împrumuta Agricos, compania care administrează complexul agricol Insula Mare a Brăilei, cu 20 de milioane de euro, pentru dezvoltarea capacităților în România și Serbia, potrivit unui comunicat al băncii. **BERD** va finanța astfel construcția de noi depozite și alte investiții, care urmează să susțină creșterea livrărilor în următorii 5 ani, potrivit băncii. Capacitatea de depozitare mai mare din Insula Mare a Brăilei va poziționa și mai bine grupul Al Dahra pe piața globală a cerealelor în perioada de iarnă, apreciază BERD.

În Insula Mare a Brăilei investiția în irigații a fost considerată una strategică. Gabriel Leca-Novac, Director Tehnic în cadrul Agricos, **28 iunie 2022**

În 2020 anul care a avut cea mai severă secetă din ultimele decenii s-au făcut investiții în irigații pentru 10 000 hectare.

Acum, din **56.000 hectare se irigă deja 52.000 hectare, cu 640 de instalații de irigații de tip pivot.** Avem în vedere extinderea irigațiilor cu echipamente Netafim pentru încă 1.000 de hectare.

Anul trecut s-a lansat **un proiect de irigații prin picurare cu linii îngropate**, sistemul aducând multiple avantaje: o reducere masivă a consumului de apă și de energie electrică, pentru o filtrare foarte bună a apei, și introducerea de îngrășăminte în sistem.

Irigațiile permit diversificarea culturilor. Odată irigat terenul, se poate introduce, spre exemplu, și porumbul, pe lângă culturile de grâu, orz și floarea-soarelui, deoarece astfel se poate maximiza capacitatea de producție a porumbului – acesta fiind cultura cu cea mai mare capacitate de creștere a randamentului dacă e irigată. Se pot introduce și plante leguminoase, precum soia și lucernă, ceea ce aduce în plus avantajul îmbunătățirii profilului, dar și a structurii solului. Irigațiile aduc așadar profit, dar permit și practicarea unei agriculturi durabile prin faptul că facilitează diversificarea culturilor.

Cel mai mare proiect unitar din Europa. Astfel 48.000 hectare sunt irigate cu precizie, cu ajutorul celui mai avansat sistem. S-au montat și pus în funcțiune 350 pivoți remorcabili, în mai multe etape. Sistemul este interconectat și centralizat prin comandă radio, pe frecvență dedicată. Opțiunile includ filtre mecanice de mare capacitate și sistem de fertirigare încorporate în circuitul pivoților.

Au venit americanii în Insula Mare - Alexandru Ionescu(Obiectiv-Voceța Brăilei, 2 nov. 2022)

Vizita a fost organizată de Departamentul de Comerț al Ambasadei Statelor Unite ale Americii, cu concursul Camerei de Comerț și Industrie a României.

În cadrul vizitei, au fost prezenți reprezentanți ai unor companii americane care fac deja afaceri cu „Al

Dahra-Agricost”, din domeniul irigațiilor, a producției de utilaje sau a comerțului cu cereale, precum Reinke Irrigation – BNY Holding, Valley Irrigation – Valinst Agriculture, Corteva, Precision Agribusiness, AGCO – Carlyle – MEWI, Case IH Agriculture – Titan Machinery, Cereals Trading sau Archer Daniels Midland – ADM România Trading. Au participat la eveniment, însă, și companii cu care „Al Dahra-Agricost” nu colaborează încă, dar și-ar dori să colaboreze, cum ar fi First Bank România, Agribusiness Insurance & Reinsurance Services: Marsh Broker Insurance – Reinsurance România, Smart Irrigation Water Pumps, Xylem Water Solutions – TDF Pompe, Serv Claas Irigații. Din delegația sosită la Brăila au făcut parte și reprezentanți ai Camerei de Comerț și Industrie a României, precum și atașatul comercial al Ambasadei SUA pentru România și Moldova, Thomas Hanson. Scopul întâlnirii: continuarea proiectelor comune de promovare a transferului de tehnologii agricole și industriale, know-how și cele mai bune practici comerciale din SUA în România și județul Brăila prin inițiative comune cu CCIR, CCIA Brăila și Al Dahra Agricost.

Vizită în insulă

Prima oprire a fost la **Centrul Intelligent Farm**, un centru al Agriculturii de precizie din „Al Dahra-Agricost”. În acest sector se desfășoară mai multe activități: testarea în loturi micro și macro a tuturor soiurilor și hibridurilor, precum și a produselor de protecția plantelor de la toate companiile furnizoare, cartarea agrochimică a întregii suprafețe în laboratorul propriu și monitorizarea atât a dezvoltării culturilor cu ajutorul

imaginilor satelitare, cât și a tuturor lucrărilor realizate prin cele șase platforme digitale implementate. În laboratorul agrochimic propriu, din acest an s-a început analiza carbonului organic stocat în soarele din Insula Mare a Brăilei prin tehnologiile conservative aplicate. Din primele rezultate obținute a reieșit că lucerna stochează anual în sol o cantitate cu 40 -50% mai mare față de plantele anuale.

A doua oprire a fost la **o solă de porumb**, delegația rămânând plăcut surprinsă de nivelul tehnologic aplicat. Gazdele au explicat că, **în ultimii 4 ani, în „Al Dahra-Agricost” s-au investit peste 166 milioane de Euro în irigații și electrificarea pivoților, achiziția de tractoare și mașini agricole performante, construcția a două noi fabrici de deshidratare a lucernei, introducerea gazului metan, implementarea de platforme digitale. De asemenea, au fost construite două feriboturi pentru traversarea Dunării, un Centru de instruire ultramodern, un sediu de fermă nou pentru administrarea unei suprafețe de 5.000 ha. S-au făcut investiții și în infrastructura rutieră.**

Ultimul punct vizitat a fost **Fabrica de deshidratare Vișani**, unde delegației i-a fost prezentată tehnologia de deshidratare a lucernei și toate produsele care se pot obține prin deshidratarea lucernei și a porumbului siloz: baloți de lucernă și porumb siloz deshidratați, peleți de lucernă și amestecuri de lucernă cu resturi vegetale cu conținut diferit de proteină. Toate produsele obținute în cele trei fabrici de deshidratare ale „Al Dahra-Agricost” sunt cerute pe piața din România, dar și din țări situate în Orientul Mijlociu, China, Japonia și Coreea de Sud.

Tehnologie și performanță

- 56.132 ha: din care 40.000 ha irigate
- 5 stații reversibile de pompare de mare capacitate
- 28 stații pompare de punere sub presiune cu 100 mc/sec capacitate
- 1.322 km conducte îngropate
- Antene: 1.165 km
- CS-uri: 157 km
- 9.800 hidranți
- 22 stații de desecare (cu 58 mc/sec capacitate)
- 1.362 km canale deschise
- Canale colectoare: 542 km
- Canale secundare: 820 km
- 10.000 ha amenajari drenaj închis
- 154 km dig

Cifrele vorbesc

An	Cifra afaceri (milioane)	Profit net (milioane)	Angați (nr. mediu)
2021	486,2	97,5	787
2020	410,8	87,3	793
2019	381,6	91,5	780
2018	375,3	80,2	791

Antologie

La gura Privalului

La gura Privalului,
La coteala gârlelor,
La vârtoarea apelor,
Acolea este pește mult
Câtă frunză pe pământ.
La gura Privalului
Sunt doisprezece năvodari
Mi-mpletește la cotețe.
Mi-mpletea ce-mi împletea
Și la apă că le da.
Dete-o toană, dete două,
Dete toana cea de-a noua
Prinse puiul cel de mreană,
Cel de mreană roșioară
Mi-l bătea, mi-l chinuia,
Să spună unde-i pește mult;
Pește mai mult el știa
La gura Privalului,
La coteala gârlelor,
Acolea este pește mult,
Pește mult, pește mărunt,
Câtă frunză pe pământ.

(Ioan Brezeanu, *În vadul Brăilei. Folclor literar din zona Dunării de Jos*, Brăila, 1970, p. 252). De la Gheorghe Balaban, 46 ani, țăran cooperador, comuna Gropeni, jud. Brăila, 1969

Vin pescarii...

Vin pescarii de pe baltă,
Cu căciulița udată,
Cu cămașa de brădiș
Și brâul din mogodici,
Și la brâu cu două știuci
Și-o plătică jugănită
Ținea cârma fără frică
Și se plimba prin cotețe
Ca zapciul prin județe.
Și judeca știucile
Ca zapciul slugile
Și-i judeca pe ghibani
Ca zapciul pe țigani.
Dar vâtaful ce-mi făcea?
Mâna pe ghionder pune
Și la cin că se ducea.
S-a tocit cinul pe fund
Tot trăgându-l peste grind.

(Liviu Mihăilescu, *Catalogul colecțiilor de etnografie și artă populară ale Muzeului Brăilei*, Buc., 1979, p. 37)

Mihail Sadoveanu (1880-1961)

Elogiul undițarului dimpreună cu niște rețete culinare sadoveniene

Pescarul e și el un vânător, mai ales în ceea ce privește istorisirile. Ascult deci cu plăcere niște minunate isprăvi din trecute vremi (...)

În așteptarea aceasta a unei minuni stă tot farmecul pescuitului, ca și al vânatului. Pești mai mici, somotei și mrenuțe, cad destul de obișnuit în cârlig. Însă pescarul așteaptă să i se zbată inima când a dat de peștele cel mare de-un kilogram, ori de două, care bate unda cu coada, se repede în adâncuri, luptă cu putere în elementul lui și isprăvește prin a se supune, urmând obosit spre mal firul subțire și întins.

Și farmecul nu e numai în așteptarea unei minuni, - căci orice pește mai mărișor, în amintire, ia proporții deosebite. Farmecul e în despărțirea desăvârșită de lume și în repaosul complet în care intri. Grijile, preocupările, supărările și durerile adorm. Te-ai apropiat de natura eternă, care te-a luat în stăpânirea ei și te ocrotește ca o mamă. Ceru-i curat, soarele strălucit și salcia sub care stau, prietenoasă.

...Pescuitul e un vânat și pescarului i se poate întâmpla ca și vânătorului, să se întoarcă acasă cu torba goală. Știu și asta Și mai știu ceva: că pescuitul e o plăcută și fericită îndeletnicire chiar când nu prinzi nimic.

... Lege: Peștele nu trage la pescarul cu undiță scumpă și bagaje multe.

... Împăratul peștilor. Poate a fost împăratul. Îi străluceau solzii. Dacă-s de aur, atunci e împăratul peștilor. Despre el știu și povestesc bătrânii. Vorbește ca omul și nu trebuie să-l prinzi niciodată. Dacă l-ai atins, ești în primejdie de moarte. Te duce în fundul bălții; nimeni nu-ți mai știe de urmă și te mânâncă gângăniile peste care are el stăpânire. Dar dacă te uiți la el cu sfială și menești în gând un descântec, atunci nu se-ntâmplă niciodată să vii la baltă fără a te întoarce cu dobândă mare. (...) Fiecare iaz își are împăratul său. Dacă nu l-ai văzut, trebuie să ai măcar credință într-însul.

Experiențe. Era într-un asfințit de soare, după ploaie, și balta lucea aprinsă de un foc lăuntric. Cum stam privind fără gânduri, fără dorinți, liniștit și ferice ca tufa de papură de la botul luntrii, deodată bag de samă că pluta unei undiți se scufundă brusc. Cu inima înfiorată, am prins în mână varga lungă de trestie. Am simțit vibrarea puternică a firului de ață răsucită și am înțeles că vine de la adânc ceva mare și neașteptat. Într-o clipă, la fața lină a bălții, a apărut crapul. Solzii mari, ruginii, au sclipit în soarele oblic. Am avut puțința să-l privesc o secundă sau o fracțiune de secundă. C-o bătaie enormă a cozii, a sfărâmat balta din fața mea, s-a întors la fund lăsându-mă c-o jumătate de vargă între degete. Îmi lua un ac foarte bine întocmit și o ață cu măiestrie răsucită. Îmi lua mai ales o iluzie de o clipă. Îmi lăsa însă o aprigă dorință și o nădejde de revedere.

Asta dovedește că pescarii, când scapă un pește mare, rămân cu nădejdea de-a prinde altul și mai mare. Dacă n-ar fi realitățile acestea, pescuitul ar fi o îndeletnicire comună și netrebnică. Dacă crapul despre care vorbesc nu mi-ar fi rupt undița, n-aș avea prilej să constat că era enorm. Având norocul să-l pot trage în

ciobacă, aş fi putut constata că trage o litră sau o ocă. Aşa, după ce a dus măreţ, între rădăcinile lianelor, undiţa mea, pot să vă asigur că niciun pescar nu s-a învrednicit să prindă un exemplar mai mare decât al meu. Căci e al meu, măcar că l-am scăpat. Adică pentru că l-am scăpat. În sfârşit, subtilităţile acestea alcătuiesc mare parte din farmecul meşteşugului nostru.

Despre crapi. Numai undiţa este nobilă. Însă iarăşi este de observat că această nobleţă a undiţii este soră cu sărăcia şi cu inutilitatea, ca orice nobleţă, pe când dibăcia este folositoare şi rodnică. (...)

Cât despre **icrele de crap**, eu le pun deasupra celor de ştiucă, chiar şi a celor negre, dacă vrei mata să mă crezi, numaidecât asemenea salată trebuie cu rânduială făcută, după o altă vorbă înţeleaptă: **adică să toarne undelenul un chior, să picure alămâia un zgârcit şi să le bată un nebun!**

Când ospătezi peşte să nu amesteci alte mâncări, fie legume, fie carne, fie lăptării.

Nu este alt peşte care să aibă mai ciudate şi mai deosebite naravuri. Când îl vezi intrând turme în gârle, cum l-ai văzut în primăvara trecută, ai putea cu drept cuvânt să-l consideri stupid. Tot asemenea când ies ţăranii în vremea bătaii lui, să-l prindă cu ostii, greble şi alte instrumente primitive de la începutul veacurilor. Iar când îl închizi în bălţi, el singur dintre toţi peştii caută să scape rămânând pe dedesubt ori făcând salturi mari în aer ca să sară pe deasupra gardurilor. În sfârşit, ce să-ţi mai spun? Se întâmplă uneori de seacă bălţile, de ajunge omul să le răscolească cu plugul şi să samene în mâlul lor. Alţi peşti pier. Crapul se afundă în mâl, apoi mai jos, în mâzga pământului. Şi plugul îl scoate de

acolo, ca pe un vierme al țărânei.(...) Ș-am umblat pe baltă în locuri line, printre lunci, și Vartolomei ardea fuchia de rășină la botul luntrii. Și vedea din când în când umbra peștilor în lumina luciului. Atunci ridica ostia și lovea.

Deodată, la o cotitură, apăru înaintea noastră balta înghețată. Pe luciul verziu ca cerul pâlpaia un soare rece sfârâmat în solzi. Douăzeci ori douăzeci și cinci de oameni așteptau în tăcere, înșirați lângă mal. Pe o zonă întinsă și curată, care răspundea adâncului celui mare al bălții, fuseseră din vreme săpate produse. Linia acestor săpături în ghiață descria o mare elipsă din ghiol către mal. (...) Oamenii cufundaseră năvodul, strâns grămadă în falduri, într-o spărtură a gheții în capătul cel adânc al elipsei. Legând capetele aripilor, le mânară de o parte și de alta pe linia produselor: vergile în care erau fixate aceste aripi lunecau pe sub ghiață, apăreau succesiv la produse și erau mânate de oameni meșteri înainte din produs în produs. Așa, prin două părți, pe sub ghiață, aripile năvodului înaintau spre cestălalt capăt al elipsei, către mal. Ajunse aici în altă spărtură a gheții, oamenii traseră la lumină capetele aripilor și le încrucișară. Apoi, înhămându-se în două șiraguri, începură a trage năvodul ca să aducă matia la lumină.(...)

Ascultam îndemnul oamenilor, domol ca un cântec, trăgând de căpestre și aducând lin, către copca cea mare de la mal, taina adâncului. Deodată apărură marginile matiei cu cele dintâi fulgerări argintii. Și-n curând zburci în soare frământarea enormă a crapilor. Erau de felurite mărimi, fremătau și foșgăiau viermuind.

Matița lunecă pe gheață plină burduf și pescarii se grămădiră cu ciorpecele, cârligele și coșurile.

Popas. Când zicem însă **borș de pește** nu trebuie să ne închipuim o simplă fiertură. Este ș-aici meșteșug și sunt borșuri între borșuri. Mai întâi de toate borșul care e pus la fiert trebuie să fie proaspăt: așa e pus în cazan în toată puterea acrimii lui. Al doilea, peștele zvârlit în cazan musai să fie într-o cățățime respectabilă și ales unul și unul. În unele părți ale bălților se face borș limpede, o zamă senină care-și are gustul ei particular. În alte părți, zarzavaturile se amestecă în colorile curcubeului, și mai ales pătlăgelele stăpânesc cu roșul lor indian. Sorbitura aceasta bogată își are partizanii ei, care sunt în stare să se ridice cu pumnul împotriva celor ce susțin morțiș borșul limpede. În sfârșit, la mare, borșul câteodată ar trebui să aibă pentru laude o pană epică ca a lui Omer. Acolo fierb mai întâi pescarii câteva zeci de kilograme de pește bine, ca să-i scoată toată dulceața, - și borșul acesta devenit un fel de esență de pește e scos cu grijă la o parte și peștele înlăturat. În această esență se pune nisetru proaspăt; cazanul dă câteva unde bune; se adaogă verdețurile de rigoare; și socot că Brillat – Savarin și-ar lăsa pacea mormântului ca să petreacă o oră cu convivi bărboși, la malul apei, spre a gusta un așa borș fără păreche.

[Din volumul „Țara de dincolo de negură” de Mihail Sadoveanu, Editura Minerva, București, 1971, *passim*]

Panait Istrati (1884-1935)

Codin

De câteva zile, Codin se pregătea să se ducă la vânătoare de rațe și găște sălbatice, foarte departe, în tufișurile mlăștinoase. Avea o pușcă frumoasă cu „încărcătură centrală” și-mi lăsa gura apă, când îl priveam fabricându-și cartușele. Dar erau greutăți mari de înfruntat: trebuia să pleci de cu seară, să te culci în baltă, să străbați kilometri de mărăcini și de ape stătătoare, în care mișună lipitorile și țânțarii. Căci, în timpul ouatului, când păsările se adăpostesc în sălciile noastre, vânatul este oprit, iar atunci când el este îngăduit, ele părăsesc meleagurile noastre și se duc la dracu în praznic, unde puțini vânători îndrăznesc să le caute.

- Este țara nufărului alb și a murelor sălbatice, catifelate, mari cât cireșele, îmi spuse Codin, făcând cu ochiul.

Nu trebuia mai mult, ca să-mi pierd capul: și seara, o înștiințai pe mama că a doua zi, voi însoți pe Codin la vânat. Ea știa că ar fi fost zadarnic să se împotrivescă. Cu toate că eram un băiat cuminte și mă înțelegeam cu mama în toate privințele, pentru anumite lucruri, eram neînduplecat. Dânsa opuse mai întâi o slabă rezistență, apoi cedă.

Vânătoarea în bălțile mari poate să țină mai multe zile - totul depinde de noroc. Plecarea vânătorului constituie o frumoasă manifestare de mândrie: pușca, sacul de vânat, cartușierele, sacul cu hrană, păturile, toate acestea sunt pline de vanitate și de făgăduieli.

Copiii mahalalei formează o companie de onoare, care întovărășește pe vânător, o bună bucată de drum. La întoarcere, îl pândesc și îl primesc cu sentimente deosebite: dacă sacii sunt plini de vânat, îl ridică în slavă; dacă, din nenorocire, sunt goi, îl întâmpină cu ostilitate și batjocură.

Onorurile plecării, Codin le primi în fața cârciumii Anghelinei, de unde își luă provizia de băutură - apa din bălți fiind nesănătoasă. Apoi ne duserăm să luăm un câine, care, bucuros, sări pe Codin, ca și cum ar fi fost stăpânul lui. La căderea nopții, barca noastră plutea departe, pe Filipoiu, pe care-l părăsi îndată, pentru a intra pe un „braț” mic, foarte îngust.

Codin cunoștea bălțile, cum își cunoștea buzunarele. Alunecam pe sub sălcii stufoase, care ne ascundeau cerul înstelat, singura călăuză în aceste meleaguri. Totuși, Codin vâslea fără șovăire. Uneori, apele fiind mici, barca atingea fundul. Atunci înaintam agățându-ne de ramurile sălciilor sau împingând cu lopețile în maluri și, când nici asta nu mai folosea la nimic, Codin se cobora în apă până la genunchi și trăgea barca.

- Ei drăcie, apele sunt mai mici decât credeam!... Dar nu trebuie să ne supărăm pentru atâta lucru. Dacă cerul rămâne senin, va ieși în curând luna plină... Atunci va fi mai plăcut și mai ușor de înaintat.

Curând sălciile se răriră, cerul se arată în toată frumusețea sa nocturnă și întinderi de pământ, mari și întunecate, se deschiseră în fața noastră. Ne găseam într-un adevărat labirint de canale naturale, mirosind a nămol și a pește. Trebui să mă cobor și eu, pentru a ușura barca: și, în timp ce Codin trăgea de lanț, eu mă

desfătam alergând desculț pe huma moale ca un covor, alături de „Tigruș”, pe care-l țineam de curea.

După numeroase cotituri, dădurăm, în sfârșit, de un lac mare și adânc, în care eram fericiți să putem pluti în voie. În tăcerea ușoară a pașnicei nopți de iulie, gustam, pentru întâia oară, plăcerea rară de a mă simți pierdut în imensitatea bălților, de a nu auzi alt zgomot decât plescăitul lopeților, salturile peștilor la suprafață și țipătul bufniței în întunecimea nopții.

Discul aprins al lunii pline se găsea deasupra orizontului, când, Codin, încărcat cu uneltele de vânătoare, iar eu ținând câinele, părăsirăm barca pentru a merge pe uscat, către cuibul găștelor și al rațelor sălbatice.

În fața noastră, mare cât pământul, se deschidea nesfârșita întindere a stufărișului, legănată de adierea ușoară și caldă a unui vânt de vară — haosul acesta în care domnesc lupul, vulpea, miriadele de țânțari, în care cel mai tare, fără nici o opreliște, îl sugrumă pe cel mai slab: unde lipitoarea e iute ca un șarpe; unde gustoasele mure și strălucitorul nufăr nu sunt atinse decât de adierea vântului, și de unde se ridică, în înfiorarea nopților de vară, dumnezeiescul cântec al broaștelor, verzi ca frunza lată pe care stau pitite.

Merserăm kilometri întregi pe un teren mărăcinos, săcăiți de zgârieturile pe care ni le făceau rugii spinoși, ale căror mure ne cădeau în mână. Străbătuserăm câteva bălți, adânci până la piept, deschizându-ne cu greu drum prin desișurile de stuf și rogoz, cu frunzele tăioase și pline de mâzgă.

Auzit de aproape, în noaptea uimitor de luminoasă, mărețul cântec al broaștelor întrece în frumusețe toate emoțiile care ar putea să-ți înalțe

sufletul. Codin îmi arată păpurișul plecându-și spicele flocoase, care păreau că ascultă concertul și mulțumesc lui Dumnezeu.

- Am ajuns!

Codin își aruncă povara la pământ.

Ne aflam la marginea unei întinderi de apă, care cuprindea mai multe zeci de hectare, cea mai mare dintre toate cele pe care le străbătusem. Celelalte maluri, hăt departe, abia se zăreau în lumina lunii.

Codin scoase din sac o mică seceră și, intrând în stufăriș, începu să taie cu înfrigurare.

- Ce faci cu atâta stuf ? întrebai.

- O insulă, mînzule, o insulă și o colibă, pentru a înșela vînatul. Ai să vezi numaidecât... Adună-l, dacă vrei, grămadă la un loc. Când voi termina, voi face snopi.

Ceva mai târziu, într-un loc mai puțin adânc al lacului, se putea vedea un ostrov făcut din șase straturi de snopi, așezați ca o stivă. Coliba, făcută de asemeni din stuf, ne ascundea. În loc de tavan, cerul. Aceasta era pînda.

- Vînatul pe care-l vom doborî, murmură Codin, e foarte șiret. Rațele sălbatece se hrănesc într-un loc și se odihnesc în altul. Dimineața le vezi fugind dinaintea zorilor; seara, dinaintea asfințitului. Este un veșnic du-te-vino între aceste două ținte. Atunci numai, poți să le lovești, căci, în stufărișul lor, se cufundă la cel mai mic zgomot. Și nu numai atât! Dacă trec deasupra deșișului, zboară mai sus de bătaia puștii. Mă vei întreba: dacă e așa, cum le dobori? Uite cum, frățui: aceste dihanii pier ca și noi, prin slăbiciunea lor! Când apele sunt străvezii, le place să se privească în luciul lor și zboară jos de tot.

Așa că, dintr-o pândă, le împuști ușor. Înțelegi acum pentru ce toată această osteneală?

Marea întindere de apă, vibrând ca argintul viu în lumina lunii și înconjurată de maluri tainice, mă făcea să cred că un nou potop înecase lumea și că noi eram singurele ființe rămase în viață. Un val de fericire mă năpădi, o nevoie de-a striga, de-a plânge sau chiar de-a mă arunca în apă. [...]

Frumoasa noapte se sfârșea.

La primele licăriri ale zorilor se iviră călduri de rațe, zburând foarte jos. Codin trase câte două focuri în fiecare cârd, și patru din ele se prăbușiră în lac, de unde câinele se duse să le aducă. Pe urmă veniră găștele, dar acestea, rănite numai, scăpară. Nagâții, care se apropiară cu zgomotul lor caracteristic, ne lăsară șase bucăți. Soarele începea să dogorească, țânțarii erau grozav de răi. Pe la zece ne întorceam în port, spetiți, plini de noroi, bășicați, dar bogați de slavă și de frăție (în *Chira Chiralina*, Ed. Minerva, București, 1982, pp. 310-313; 316-317).

Vasile Băncilă (1897-1979)

Orașe dunărene

Balta Brăilei nu e în fond peisagiul monoton, care plictisește pe unii turiști grăbiți, amatori doar de confort, de pitoresc ieftin și, pentru circumstanță, degustări picante sau de adevărate chiolhanuri pantagruelice cu ciorbă pescărească și crap la proțap.

De fapt, Balta Brăilei, cu Filipoii, cu Rușava, cu minunatul lac Șerban, cu multele ei privaluri, cu aleile

sau boschetele de sălcii, oferă celui ce o privește, de pe malul Grădinii Publice a Brăilei ori mai ales de pe Munții Dobrogei, un desen foarte variat.

La fel de variată e fauna și flora, cu miriadele de păsări, cari au când ceva cochec, când ceva apocaliptic, cu turmele de bovine sau de oi, iar uneori cu râmători pierduți și aproape sălbăticiți – ori cu plantele acvatice printre care se deosebesc nuferii, ce-și întind la suprafața apelor frunzele late și rotunde, asemenea unor receptoare vegetale ale luminii...

Balta Brăilei alcătuieste aproape un „unicum” de pitoresc profund, peste care domină însă un sentiment precis: acela de a te crede la începutul lumii, când apa era peste tot și duhul lui Dumnezeu se purta peste ape.

Prezența misterului și sentimentul geologic al arhaismului lucrurilor, al primordialității lor, nicăieri nu sunt mai depline decât în această împărăție lichidă, care e balta, atunci când e înecată de revărsarea fluviului (în *Analele Brăilei*, nr.2-3/1939, p. 9-10).

*În vara lui 1936, Lucian Blaga l-a vizitat la Brăila pe Vasile Băncilă, autorul, în acel moment, a două eseuri despre marele poet. L-a dus să vadă Balta Brăilei, „una din minunile existenței”, devenită, în timpul inundației, „un fel de Amazonie românească”.

„Am luat o barcă și am plutit de-a dreptul prin inima apelor. Înaintam încet, în clipocitul discret al vâslelor, și feeria se desfășura cu grandoare înaintea noastră. Am umblat așa ceasuri întregi „tăcuți ca o lebădă” iar Blaga redevenise „mut”, ca în primii ani ai copilăriei. Privea blând și intens, înțelegându-se cu natura, ca două maiestăți ce-și vorbeau una alteia; era în plină osmoză spirituală. Tot așa trebuie să fi fost Tagore,

Hamsun sau Lundar Shing în momentele de contemplare a marilor peisaje...

Iar când, la răstimpuri, din gurile săpate la malul ridicat mult în sus al unui prival, ieșea, ca o stihie de diferite mărimi, câte un prigor ori altă zburătoare de mitologie, aducând o ușoară tresărire de spaimă și o mare mirare, Blaga devenea de două ori mut.

O nuanță de straniu și miracol se iriza în lume și atunci eram sigur că poetul și filosoful ajunseseră până la abisurile sensurilor de bază și se înțelegea cu „mumele” existenței. Am făcut un mare ocol în baltă și ne-am întors prin altă parte.

Abia când am pus piciorul pe mal, Blaga, aruncând o ultimă privire spre ape, a spus, ca o lozincă, sau ca o concluzie, sau ca o respirație: „Dunărea împărătească!” Și mi s-a părut că nu un om a vorbit, ci că peisajul însuși a prins glas omenesc pentru o clipă și a decretat sensul lui. Nimeni n-a mai adăugat nimic, ca și când am fi asistat la o vrajă mare și voiam să închidem în noi și în ea secretele pe jumătate înțelese...” (în vol. *Pe urmele lui Lucian Blaga* de Mircea Vaida, Ed. Sport-Turism, București, 1982, p. 234-235)

Mihail Sebastian (1907-1945)

Om de la Dunăre

Nu voi înceta desigur niciodată să fiu evreu.[...]
E un fapt.[...] Dar nu voi înceta de asemenea să fiu un
om de la Dunăre. Și ăsta tot un fapt e. [...]

Degeaba am umblat departe de țară, degeaba am uitat lucruri vechi și am iubit altele noi – sufletul meu de

om de la Dunăre nu poate să treacă fără emoție pe lângă o barcă cu pânze și pe lângă o luntre de pescar. Și cu toate acestea ar trebui să mă amuze navigația aceasta glumeață pe apele albastre din Alpi. Pescarii de aici sunt amatori: lopătează spre seară după ce și-au sfârșit slujbala percepție sau la poștă, în loc să joace popice sau să-și ia aperitivul.

Cu pălăria de paie lăsată pe ceafă, ei așteaptă cu entuziasm satisfacția întâiului succes: un obleț. Mă gândesc la fețele copilăroase și grave al lipovenilor din Balta Brăilei, la încordarea barcagiilor de acolo, la micile furtuni care ne surprindeau între Ghecet și docuri, la „ochiurile” înșelătoare de care ne apropiam luntra în tăcere, temându-ne de limpezimea lor ce ademenește și pierde. Erau uneori ceasuri de seară care ne găseau încă pe Dunăre, între valuri de două ori mai înalte decât noi, spre un debarcader ce ni se părea din ce în ce mai puțin aproape.

Aici, lacul – oricât ar aduce Alpii până la malurile lui înfățișarea lor aspră de stâncă neagră – e surâzător și cuminte. Lângă amintirile mele dunărene, el are o liniște de parc public, așezat alături de o pădure neumblată. (*Jurnal de vacanță în Cuvântul*, 7 aug. 1930)

Nesfârșita defilare de sălcii ce păzesc la dreapta și lastânga canalul Filipoiului este o succesiune de imagini, aparentmonotonă, dar, când stai să contempli la un ceas de amurg, capătă o diversitate de vis. Fiecare trunchi, fiecare scorbura este altceva, una semănând cu o pasăre de pradă la pândă, alta cu un curios altar păgân, alta cu cine știe ce semn încă nedescifrat. Și aceste năluci își așteaptă pictorul, care va veni cu siguranță odată (*Jurnal de epocă*, ed. cit., p. 590).

Primăvara, Dunărea revărsată alungă malul drept dincolo de linia orizontului și schimbă balta într-o imensă pădure de sălcii cufundate, asemeni unor vârfuri de catarg (*Conferință radiofonică*, 7 ianuarie 1933).

Emilia Dumitrescu (1921-2005)

***Peisaj în bălțile Brăilei* (1998)**

Nea Cuprian făcea parte din peisaj ca într-un tablou pictat la mijloc cu un drum prăfos pe care merge departe un om bătrân...

Făcea parte din peisaj ca o salcie plângătoare cu rădăcinile înfipte bine în pământ și risipindu-și frunzișul bogat – părea bătrân ca o salcie noduroasă, noi nu-i dam niciun fel de vârstă – nici nu avea nevoie, poate era aproape de umbrele serii...

Era mic de statură, slab, mergea ușor aplecat – trăsesse toată viața la lopeți – avea plete și mustăți albe, ochi ca apa – poate albaștri, purta o pălărie ponosită mică, neagră, cu boruri înguste lăsate în jos sau o căciulă gri cu urechi legate sus; vorbea domol, încet, rar, fără accente, nu țipa, nu striga, nu înjura, dar era iute în mișcări: vesel, vioi, râdea vorbind, vorbea râzând, știa toate cele ale apei, ale peștelui, ale bălților, ale pădurilor, ale cerurilor de toate culorile, ale locurilor acelora și ale altora de mai departe și de foarte departe până unde se poate. Cred că prindea peștele noaptea – atunci poate scutura uneltele de pescuit: vârșe, plase, taliene, năpăci, vintre, năvoade – ziua era în slujba noastră, a tuturor, cu imensă bunăvoință și adoptând o formulă fermecătoare, încerca să ne apropie tainele prea ascunse ale bălții...

Erau vremuri aproape magice pe atunci! Ele ne îndemnau către un anume fel de a ne petrece vacanța sau timpul liber și acea dorință nu îngăduie analiza și mai ales întrebările de azi, de acum, după atâta vreme. Dorințele și întrebările de-atunci și-au pierdut urmele, ștergându-se repede în păpurișul de pe mal. Nea Cuprian făcea parte din peisaj ca o salcie sau ca o frântură de trunchi rămas uscat pe marginea cărării și te împiedici de el, era ca o pasăre pe care o binecuvântezi și ea se uită iscoditoare de pe o creangă dorind să înțeleagă cine ești și ce cauți acolo, era ca o barcă veche care trece peste sunetele apei accentuând ecoul pădurii: doar ochiul o vede, sufletul o simte, dar urechea nu reușește s-o audă. Nea Cuprian, totdeauna vesel, atent și îndatoritor, era ca o dimineață când ea se pregătește să intre din culise direct în spectacolul lumii, fără să se oprească pe scenă; era ca un foc de vreascuri pe care-l aprindeam la marginea pădurii, să facem jar să prindem pești în țepușe sau pe tablă – tabla aceea și plita sobei erau zeițele noastre, amândouă de aur, ca să frigem peștișorii argintii. Așteptând înfomețați, săltam în jurul focului și țipând ca indienii, mânuiam sulite lungi meșterite și ascuțite din ramuri drepte de salcie. Era un fel de ritual magic pe care-l foloseam ca să putem îmbuna pădurea de alături regăsită în farmecul puterii și înțelegerii ei ocrotitoare, gata să ne adune lângă ea – la marginea ei – cu bucurie și entuziasm protector. Nea Cuprian nu putea foarte bine să fie ca o altă întâmplare povestită seara la alt foc, în alt colț de rai unde lumina juca printre alte priveliști pe care cu greu și le pot închipui cei care nu l-au văzut niciodată. Pitoresc inconfundabil; libertate, lumină, emoție, liniște, rare împușcături la rațe și bătaia ritmică a vâslelor în apă. Țipa o pasăre sus în tării... Oare de ce? Eram plecați din

zori când încă nu se vedeau acele de la ceasornicul de pe mână și trebuia să aprindem un chibrit, dar el nu ardea pentru că era umezit în buzunar. „Măi, nea Cuprian, cum se numește balta asta, locul acesta, pasărea, iarba, pădurea asta? – el le numea liniștit pe toate, noi uitam îndată și iar întrebam... Capabil de devotament fără pată, totdeauna putea fi găsit – chiar când era plecat. Dar unde să plece când toți aveam nevoie de el? Ne ducea cu barca, fecare voia în altă parte și cât mai departe în locuri foarte diferite; seara ne aduna, nu ne-a pierdut niciodată. Eu m-am pierdut o singură dată – nea Cuprian a dat alarma, s-au pus bărcile în mișcare și m-au găsit. Unde? În imensitatea solitară a unui peisaj monumental. Ce căutam acolo? Nu știu. Nea Curpian după ce ne împrăștiase pe unde voia fiecare, se întorcea la Filipoiu să prăjească pește, să fiarbă raci la iuțea și să ne aducă celor lăsați mai pe aproape; pentru cei plecați departe coșurile de nuiele erau pregătite din zori. Asculta cu evlavie dorințele noastre, le împlinea cu sânguință, nu uita nimic, era sănătos, nu-l durea absolut nimic, dar așa ... ar fi băut și el un rachiu!... [...]

Dar venea seara la Filipoiu și începeau poveștile sub salcia bătrână, în jurul focului mocnit să facă fum, să fugă țânțarii; salcia voia să doarmă, se scutura de oboseală, se învăluia în liniște și împăcare, cădeau rare frunze mici, pudrate cu argint.

Începeau poveștile zilei: cum s-a prins un pește mare – era să tragă pescarul la adânc dacă nu se rupea sfoara undiței, cum au căzut două rațe dintr-un foc, cum a fost împușcată o găscă mare, albă, grasă – pusă la fezandat – face nea Cuprian mâncare cu suc de roșii, dar n-aveam măslina, cum s-a rupt o vâslă și s-a întors numai cu una – cale lungă, drum de apă – cum s-a rătăcit

în stufării atât de înalte, încât nu mai știa încotro este soarele – altul a avut mare noroc de un bogat pescuit crepuscular – adică o lumină vie de apus – și atât apescuit de repede și mult încât s-a trezit într-un timp târziu și atât de îndepărtat, încât s-a speriat că au dispărut de pe hartă celebrele Bălți ale Brăilei. [...]

Într-o dimineață tare – nu se trezise încă nimeni – stam pe mal și priveam în lungul apei Filipoiului spre soare-răsare să-l văd cum apare, dar nu putea, îl împiedicau covoarele sălciilor. Eu aparțineam pe atunci unei anumite școli a fericirii – în maniera mea de a trăi, a mă exprima, a lucra, a picta, a desena, a ocroti animale și plante și tot ce era viu. Acum priveam fericita depărtare și am zărit ceva izvorând din adâncuri și mișcând spre soare-răsare. Am așteptat și am deslușit o barcă; era Nea Cuprian, împingea barca greu cu ghionderul – un fel de prăjină lungă, subțire, esență tare care, sprijinită pe fundul apei, făcea ca efortul barcagiului să ajute barca să înainteze. Nea Cuprian era sfârșit și fericit – barca era plină cu șalăi uriași, vii, strălucitori și care se zbăteau să scape; el, cu cizmele, cufundat până la genunchi... Nea Cuprian era fericit de așa captură, dar n-a mai fost: eu am început să țip și să dau din mâini, l-am făcut „criminal” și „ucigaș” – acum îmi pare rău. L-am somat să răstoarne aici, imediat, sub ochii mei barca plină de șalăi lucitori și vii! Nu mă interesa nimic, disputa a durat mult, pentru că era imposibil de răsturnat o barcă plină într-un canal așa de îngust. Dar pe mine nu mă interesa și până la urmă, obosit, Nea Cuprian a spus: „mă duc, mă duc, să răstorn barca, dar vino de ia pentru masa de dimineață”.

Am coborât malul, am ales numai șase care mi

s-au părut că muriseră – noi eram mulți la Filipoiu – am urcat iar malul și l-am privit depărtându-se, luptându-se cu oboseala, cu ghionderul, intrând într-un ocean de neguri, făcându-se din ce în ce mai mic – el și barca și șalăii – făcându-se mic, apoi nimic, înghițiți de eterne și nemișcate păduri care coborau malurile și căpătaseră deprinderea de a urmări fără să se mire – la nesfârșit – o barcă și un om!...

S-a aflat repede benefica mea intervenție, mi s-a dat dreptate și doi dintre pescari și-au tras la iuțeală cizmele cele până la șold, de stau toată ziua în apă cu ele, au luat repede o barcă mică de pe mal și fuga după nea Cuprian să-l ajute să răstoarne barca fără să-l înec...

Era vineri – a doua zi sâmbătă, apoi duminică și a venit multă lume de la oraș să petreacă două zile: ce mai mâncăruri s-au făcut, ce mai traiste s-au umplut!... După câteva zile, un binevoitor mi-a suflat că peștii aceia ai mei, șalăii mei pe care-i salvasem fericită – au fost duși la ghețarie... care ghețarie? am întrebat eu și după explicații care și cum, am găsit-o a doua zi; cum mergi pe Filipoiu cu barca spre soare-răsare cam jumătate de oră, se face un canal la dreapta, plutești pe el cam tot atâta – sau mai mult sau mai puțin – te dai jos și pe un tăpșan uriaș este ghețaria – o groapă imensă, adâncă, în care iarna se așază calupuri de gheață tăiate din apa înghețată de alături. Deasupra se toarnă nisip, pământ, apoi se așază un teanc gros de maldăre de stuf, apoi acoperiș și îngrăditură și ghețaria ține până la iarna următoare. Erau multe ghețarii pe întinsul Bălților Brăilei, erau bine gospodărite, erau vremuri domnești pe atunci!

Dar m-am ales și eu cu ceva din povestea tristă a șalăilor mei vii: cu imaginea lui nea Cuprian, făcând

cale-ntoarsă să-mi facă pe voie: „mă duc, mă duc”, spusese el pe atunci; în picioare cu cizmele cufundate în barca plină de șalăi; „mă duc, mă duc”, spusese împingând barca greu pe apa fără valuri, verde și transparentă, luptându-se cu depărtările, făcându-se mic, apoi nimic printre îndrăgite maluri și ascultând păduri. Mai ales, preferând desigur mereu, acel lirism al plecărilor, fascinant și pentru cel care pleacă și pentru cel care rămâne...

El era învățat – obișnuit – să privească viața și moartea mereu împreună, în bună înțelegere ca două prietene. „Aceasta este legea frii” – nu știa cine a gândit și a scris, dar accepta cu încredere. Totul în Bălțile Brăilei trăia, murea și învia ascultând de legi misterioase și reușind să facă să crească rădăcinile unei împăcări, în timp ce eu nu știam nici măcar cum fuge ziua, grăbindu-mă să termin portretul unei sălcii care-mi poza neclintită; și vântul de seară jucăuș, reușea să usuce neagra cerneală din sticluța mea cu tuș!...

(Peisaj în bălțile Brăilei, Ed. Istros – Muzeul Brăilei, Brăila, 1998, p. 31-39)

Fănuș Neagu (1932-2011)

Scaunul singurătății

(...) Pleci în baltă, chiar la voi la Ozânca, și nu te întorci până nu-i lămurești pe toți s-apuțe pe calea cea bună. Inclusiv pe Salcia Vifor.

-Dar ce pământ e la noi?! O fâșie tăiată de bălți.

-Atât cât e, trebuie adunat la un loc. (Și se înfurie.) Se cred dați dracului aștia din bălți! Se plâng de muște, de țânțari, de lăcuste, de broaște, de bărzăuni, dan schimb pradă toată bogăția: răzuiesc mugurii de pe păduri întregi de sălcii, ca să primenească sângele cailor furați...

-Asta era demult.

-...jefuiesc peștele din iezere, cresc fără nicio cheltuială zeci de porci și sute de oi, vând în țară maldăre de piei de vulpe, dihor, vidră, iepure, lup, pisică sălbatică și, când îi somezi să predea cotele către stat, li se umple gura de lacrimi că-s jecmăniți, puii de lele! Nici unul n-a plătit vreodată un ban pentru pogoanele ieșite de sub revăsări în care seamănă pepeni pe care-i vând cu barcazele până la gurile Dunării. Cu ce creșteți, Saltava, porcii, când erai tu mic?

-Le dădeam drumu în baltă, făcându-le, fiecare familie, un semn distinctiv – produceau, furculița, pișcătura - și-i lăsam acolo. Mâncau malcavăț și mălcăiață, adică rădăcini de cuișoară sălbatică și de papură, ciulini și alune de apă, numite pașă, apoi scoici, melci, râme. Câteodată întârziau cu capul la fund, în nămol, un sfert de oră, de ziceai că n-o să-l mai scoată niciodată la lumină. Ciulini și mălcăiață mâncam și noi, copiii,

ciulinii îi fierbeam sau îi coceam, seamănă cu castanele, rădăcina papurei e albă, fibroasă, dulce...

– Iar azi cu ce-și hrănesc ai tăi din Ozânca porcii?

– La fel ca totdeauna.

– M-aș fi mirat să nu-i aperi! cu porumb furat de la G.A.S.! Noaptea, desfac gardurile și soldații care culeg în lanurile statului le bagă porumb în ogradă cu camionul. Plătesc cu basamac, ceea ce-i o minune, pentru că de obicei îl sug ei de când îi înțarcă mă-sa și până le sucește dracul gura. Toamna târziu, înainte de revărsări și de îngheț, înainte de-a deveni ei stat în stat, că de la sfârșitul lui octombrie și până-n martie cine mai răzbește pân' la ei!? să-i vezi cum vin la comitetul raional numai miere pe buze: nu ne lăsați să pierim peste iarnă, scumpi tovarăși – și prezintă tot felul de liste, ticluite să te amețească: o sută de șiruri de covrigi, căpestre, stambă, o mie de sticle de spirt medicinal, un coș cu cârlige de undiță, cinci sute de sticle de vin, făină, măslina, sfoară pentru pripoane și când ai ajuns la punctul nouășase sau nouășapte, când se înalță și se dărâmă vârtejuri în capul tău, căci scot din străfunduri de lume mereu alte articole de băcănie sau vopseluri, iată-i, îți strecoară iar o mie de sticle de spirt denaturat, bun pentru durerile de șale, reumatism, vătămături. Ca și când noi am fi picați din lună sau făcuți în vinerea strâmbă.

– Îl beau, petrecându-l prin pâine sau prin lut galben.

– Măi ce privighetoare de apă! crezi că numai tu ești deștept, Saltava, dar află că și eu sunt găinușă de baltă, nu mă las întors pe dos de toți nagâții, bîtlanii, corcodeii și cormoranii...

– Țștia put îngrozitor, mănâncă pește mort.

– ...de la Ozânca! se răsti Olmazu. Peste o lună vreu să știu, Saltava, c-ai făcut acolo o treabă fără cusur. Să nu te-aud că scârțâi. Drum bun și muncă inspirată. Fără poticneli, fără deprimări.

Am plecat. De la Brăila până la Ozânca, șase ceasuri cu vaporul – timp minunat, se spovedea ceru-n ape; din reveneala pământului suiau aburi: ființa lumii mirosea a cimbru, malurile cu plopi cu frunzulița peltic-gălbui se repetau în valuri, pelinul spărgea nemernicie, înnebunea să-l rupi și cu mâinile și cu gura, ierburi vechi ronțăiau timp irosit – ah, val ne-ndurător, putreziciune, spuză stinsă, veacuri de argint! Ziua, nesigură pe picioare, hrănită numai cu ovăz sălbatic răsărit a doua oară, cu țipetele lăstunilor săgetând-o, misterioasă în coaja ei amară, - septembrie e penumbra desprinsă de pe cocori, boarea unui descântec păgân rostit între brațele Dunării, și prin care plutește o farfurie cu ceai semănând în rândul ei cu-n buric căzut adânc în pânțele unei fete – se lăsa mușcată-n inimă de câte-o bătaie de clopot; căsuțe de lut sau de lemn, toate învelite cu stuf, mistuiau mari porții de pustiu: liniște înfometată de adâncimile ei insondabile, pâclă subțire, câte-o cupolă de biserică plutind în largimea Bărăganului; cătină, dracilă, pălămidă; către Dobrogea, păduri bolnave de plămâni; lama unei raze de soare scobea nevăzutul, dând la iveală, spre fundul bălților, prevestiri de ploaie; prin aer pluteau, înșirate la distanță egală, niște cupe de argint și sub ele ardea un foc, iluminându-le: pescărușii, călifarii. Toamna, în oraș, semăna cu descompunerea lenii, aici umbla cu imens de multe subtilități, insistentă în a se dezveli în întregime și răspândind bucurie anonimă. (Editura Cartea Românească, București, 1987, p. 294-296)

Insula Mare a Brăilei

Insula Mare a Brăilei, mai cuprinzătoare, ca exploatație agricolă, decât toate câmpiile Austriei și Albaniei, adunate la un loc, a fost jefuită de mii de miliarde... Când insula nu era îndiguită, peștele care astăzi este așa de scump, era mâncarea săracului, ca și brânza, salamul și măslinile.

Pe Dunăre, nu știi cum se face, mă umplu de întâmplări neîntâmpate. [...] La cabana construită de regele Ferdinand pe canalul Filipoiu se organizau petreceri selecte. Totul pe bază de pește: chifteluțe de știucă, gujon de șalău, batog de crap, macrou marinat, rulou de hering. Curgeau valuri de vinuri (vinum regum – rex vinorum): albe de culoarea lunii (Tămâioasă de Golești, Frâncușa, Crâmpoșie) și roșii cu parfum trandafiriu (Crăcană de Iași, Cabernet de Sâmburești, Malaga aclimatizat de Dăbuleni). Construită din bârne de pin pe butuci de stejar, plină de hărți navale și schițe privind răspândirea pe specii a vântului în Bălțile Brăilei, se desfășoară la dimensiuni mai elevate decât aialaltă din crângurile de la Coroișca.

Insula Mare a Brăilei. Am venit aici să văd secerișul grâului. Pentru că locuiesc, din martie, într-o moară galbenă, lângă București, sunt dator să mă amestec în toate întâmplările grâului. Am trecut Dunărea cu podul. Împreună cu un poet și cu un general. Poetul mergea să-și caute copilăria – descântecul dintr-o corabie de fosfor scufundată –, generalul se ducea în concediu, zece zile, la un fost soldat, pescar în *insula mică*.

- Anul trecut, am prins amândoi un somn de șaizeci de kilograme, l-am urcat în luntre și la mijlocul Dunării era să ne înecăm. Nu-i dădusem, așa cum trebuie, lovitura de grație, ca să-l dovedești, trebuie să-i despici buza de jos, de-acolo-i vine moartea, îl lovisem în cap și era viu, și când a zvâcnit să moară de-adevărat, ne-a azvârlit în ape, de-abia am prins botul luntrii.

Insula e o gărlă de dogoare mirosind a grâu roșu. N-a plouat de mult. În fiecare zi, luceafărul trece spre Dobrogea înconjurat de patru stânjenei sălbatici îngropați în pahare viorii. Semnul arșiței este el, care se adeverește încă din busuiocul dimineții, când Fata Morgana se apucă să ciopârțească drumurile cu foarfece de abur. Nu plouă, fiindcă luna iulie, vrând să afle dacă s-a pornit vântul care-i umple cuptoarele cu mireasmă din livezile de peste Dunăre, s-a așezat cu tâmpla la pământ, s-a lovit într-un os de legendă, și-a spart urechea și nu se mai poate înțelege cu tunetele. Nu plouă, dar fulgeră minunat. În câmpul de cositor al cerului, printre fantomele plopilor pieriți sub ferăstraie, vine mereu, gonită de lupi nevăzuți, o căprioară de mărgăritar și, când ajunge în pragul Dunării, se împiedică într-o tulpină de izmă și se sparge în săgeți de aur. Un arbore neștiut se umple cu boabe de zmeură, iar grămezile de grâu de pe arii seamănă cu buclele unui cârd de fete tolănite într-un inel de prund ascuns într-o poveste.

În Insula Mare a Brăilei, grâul poartă un nume de mătase: Heana. Îl rostești și vinul se pregătește de nuntă. Și e atâta grâu în spic încât Dunărea ar trebui să legene la maluri toate morile știute. Când sună pe șleपुरi clopote de bronz, vestind plecarea spre silozuri, luna, în cer, e și ea un clopot de grâu. În aceste zile, grâul e prezent, aici, în toate actele vieții, inclusiv în

gestul pomenirii morților. În zorii unei duminici, niște femei tămâiau, din bărci, apele de pe fostul cimitir al unui sat mutat la adăpostul digului de apărare și aruncau și câte-un pumn de boabe de grâu. Un pui de pasăre, împletit din fluturi și din frunze, s-aținea, între răchiți, căscând pliscul – și toată lumea era amețită de mirosul subțire de toporași umezi și de măturică și de acela, mult mai pronunțat, al grâului.

În Insula Mare miroase a grâu, din pământ până-n gura raiului. Combine, camioane, șleपुरi și oameni se mișcă și umblă ca într-un viscol roșu. La vremea mesei, în popasuri de cimbru, se repetă frecvent o expresie din vocabularul iernii: „Copii, puneți-vă mânușile și sus, pe sanie!”. Ieșiți din Dunăre, cu apa șiroidu-le din păr, copiii din satele Insulei se aruncă pe săniile purtate de tractoare și lunecă prin zăpada miriștilor. Prind și stivuiesc pe sănii baloți de paie ca să-i răstoarne lângă drum.

Zugrăvit cu culorile grâului și pătruns de aroma lui, am ajuns să-mi simt toate gândurile de pâine. Seara, când lumea se duce la culcare, aștept s-o văd învelindu-se în foi de hrean, asemenea porumbeilor de aluat pe care-i arunca mama cu o lopată de lemn, pe vatra încinsă, ca să-i topim apoi în lapte.

În iulie, flamingii de la Dunăre își petrec puii prin grâu ca să-l îmbrace în purpură. Numai norii sunt de pânză și rămân departe.

Cel mai bătrân pescar de la Dunărea Brăilei, căruia un somn uriaș i-a retezat piciorul stâng (și-a pus la loc un picior de lemn de catarg isprăvit cu potcoavă de bou), mi-a povestit că toate noapțile, când ninge pravoslavnic, miros a femeie în manta și a ibovnic ascuțindu-și briciul. În cârciumioara „La puii de lup”, o

idee de obscenitate, vasculariza întunericul umed din salon.

În Bălțile Brăilei, la vreme de iarnă grea, pescarii beau vin fiert cu ispolul sau mai curând țuică fiartă cu piper. La noapte, fără îndoială, Crivățul o să ia Dunărea de ceafă, s-o tăvălească, izbind-o de maluri până răsare steaua vieții luminând drumul argintiu de apă și zăpezi al magilor. Pe margini de Dunăre și de lacuri, în domnie de sălcii, eu aud prin ninsoare spovedania peltică a unei brândușe îndrăznețe (...)

Mi-e dor de Balta Brăilei. Spre deosebire de Bărăgan, pământ împăcat cu sine însuși, bălțile Brăilei sunt angajate într-o neconținută aventură, asemenea norilor de primăvară sau vremurilor ce prevestesc războiul. Aici nu te poți plictisi, ascuți, inventezi și te lași inventat. Eterna creație.

Trestia din bălțile Brăilei era sonoră, plină de-un cântec uimit, de-o claritate pe care o prezintă numai zilele cele mai frumoase din septembrie... Ascuns în luntrea din mijlocul foltanului, ascult melodia aceasta beat de uimire și plin de încântarea pe care o dezvoltă în mine, în anumite clipe, singură, doar bunătatea omenească. Aceste minunate flaute ale toamnei au inimă de pasăre ieșită pe ape să-și învețe puii arta zborului. În tuburile trestiiilor dure, pline de noduri puternice, se îngână limpede boabe de vuiet, boabe de miere, boabe de singurătate și lacrimă. Clipe odihnite în captivitate vegetală. Luntrea picotește, cu botul pe un plaur cât o găleată. Vâslele somnolează în luminișul cu nuferi, mirosul fertil al sălbăticiiei îmi inundă simțurile cu îndemnul înhață prada! Și deodată mă pomenesc întinzând brațele spre uriașul os de lumină în jurul căruia s-a clădit ziua, plin de dorința de a-l smulge din cer ca

să-l pipăi, să-l ling, să-mi umplu botul și sufletul cu sângele gălgând de puterea lumii, o măreție cutremurătoare îmi înalță gândul tâlhăresc spre Dumnezeu și murmur cu scâncete: Doamne, îngăduie-mi să înfulec măcar un smoc de zdrențe din carnea lui albastră! Atât...

Mă opresc. Un vultur pescar, ridicat din smârcuri, dă ocoale foltanului de stuf, mai jos, tot mai jos. Smulg o vâslă din cheutoarea ei și o rotesc amenințător:

- Hei, tu, ăla! răcnesc. Vino și o să-ți iau gâtul.
Vino să te sugrum.

El zboară acum prin dreptul soarelui. Vulturul pescar cu carne albastră, care nu se dăruiește și nu se vinde muritorilor.

Târziu, în amiaza vârstei, am fost iar la Mărașu. Cu tine. Satul se mutase peste dig. Îl colindă duhurile legendelor. Casa voastră, în care, primăvara, intra peștele pe fereastră, s-a mutat în Insula Mare, în spatele digului. Cimitirul a rămas sub fluviu și când pescarii pornesc cu năvoadele, bărcile lor lunecă peste oasele celor risipiți în neființă. Acolo, nimeni n-aruncă ostia sau harponul. Nici undița. Acolo vin priocile de cai și beau apă involburată și patima de zări unduitoare. Popas în orizont sau în amurg, plutire prin vrafuri de fum, pasărea Flamingo, stârcii albaștri și „clopotul singurătății la gât”. Și dorul, care se cutremură până la esențe. Spre seară, am ajuns în Mărașu, unde toate casele erau așezate pe storiști (mobile) ca să nu le smulgă puhoaietele.

Primăvara, se petrece aici ca un tumult, dominate fiind isprăvile Dunării, frivolitatea dezlănțuită, pumnalul, târfele, lăutarii, ungerea gâtlejului. Pe maluri, între plopi și sălcii, sau în bezna desişului de câtină, se

împerechează toate neamurile pământului. Legea locului este „trăiește și lasă-i și pe alții să trăiască”. Aici se bea doar vin roșu. Era un septembrie vechi, ascultam pe Dunăre, sub malul surpat al Dobrogei vechi, în vadul care trec oierii cu turmele la iernat, vântul venit din adâncul stepei de la Carnasuf. Când vine așa din turbăciunile mării câte un vânt ca acesta, numai ciobanul are putere să steie în izbeliște cu oile lui...

Era toamna, malul pustiu, văd și-acum o salcie din care se revărsau ruguri de caprifoi uscat. Bunicul a tras la o cârciumă, a mâncat o targă de pește fript, eu am ronțait covrigi. Bunicul a băut iar cu un ins bărbos, stând amândoi pe o luntre cu coca în sus (ăla, fără îndoială, era pescar, fuma tutun din câmp, cânta din solz și bălțile mureau de melancolie), dar noaptea târziu, fără de veste, s-a pornit un vânt năprasnic, s-a pornit să ningă și Dunărea a înghețat. O zi, o noapte și încă o zi. Bunicul râdea, ca și cum bălțile ar fi clocotit de guguștiuci (îl mușcase cega, nu-i așa?), a treia zi a cumpărat două sticle de rachiu în hamuri noi, a zis: bine c-a venit curva de iarnă, barem am scăpat de muște, hai s-o luăm spre casă, unde ne-or întâmpina cu crinii Sionului, și am luat-o la vale, pe gheața Dunării, cu căruța. Caii, cu potcoave colțoase, fugeau în trap, fugeau bucuroși, faraoancele căruței de Brăila spărgeau cântece sticloase și tataia: di, ghidranilor, lupul nu se vede, biciul nu vă pișcă. E-he, he! ia mai dați cu securea, măi fraților! [...]

Am reușit în mai, să merg în Insula mică a Brăilei și să pândesc, din luntrea ascunsă între trestii, fascinanta împerechere a crapilor. Nunta are loc în lumina soarelui, spre marginile bălților cu apă caldă, nevânturată de curenți, necolindată de răpitori. În trandafiriul zorilor, crapi uriași adunându-se în pâlcuri de

câte patru, pornesc cu valul în cap (în siajul lor se zbat libelule albastre, libelule negre, rusalii călătoare) spre luminișul crăpoaicelor și timp de ceasuri întregi fac să fiarbă în clocot lumea tăcerilor legănătoare, frecându-și solzii de ai femelelor, lepădând ele, nisip de icre, ei, cheaguri de lapți. Crapii mici împing și ei cu botul burta crăpoaicelor ca să le ajute să verse mai repede și cu folos mistuitoarea lumină a începutului etern. Miracol al ființei pierzându-se în puzderii de ființe pe care apa, leagănul vieții, le va ocroti, după legi enigmatice suind din noaptea mileniilor. În timpul ăsta, plasa, năvodul, setca, prostovolul sau chiar umila undiță trebuie să stea întinse pe pari sau atârinate la streășina caselor. Dar astăzi, hoții s-au înmulțit, jertfind orice urmă de omenie și-n setea lor de îmbogățire grabnică jefuiesc apele fără milă (și fără teamă, fiindcă ei fac legea) tocmai în zilele când semințiile adâncului ies în azurul mărginit de sălcii spre-a împlini nezdruncinat marea chemare și poruncă a firii: perpetuarea speciei. Altădată, pescarii vegheau și cu credință sursele lor de existență. Lăsau nunta să dureze cât se cuvine în grădinile dragostei pline de nuferi. Înțelepți, ei împleteau și fixau garduri în gurile prin care puhoaiile de pește se întorc în Dunăre. Răbdători. Plecați legilor imuabile ale Universului... Nu-și pătau numele, cinstea, meseria.

În noaptea echinocțiului de toamnă, în Insula Mică, a cailor și a porcilor sălbatici, o întindere de grinduri, lacuri, iezere și privaluri cuprinzând paisprezece mii de hectare, tot ce-a mai rămas viu și neverosimil de frumos din marea Baltă a Brăilei, timpul își pierde realitatea, devine Netrecere, îndeplinind parcă o poruncă: încetează să mai fii, așteaptă, ține-ți respirația, rămâi tăcut, cuminte în necurgere !

Terente – Regele bălților [Titlul scenariului unui film, scris împreună cu Lucian Chișu, în regia lui Andrei Blaier] s-a născut în 1896 în comuna Tulceană Carcaliu dintr-o familie de pescari, botezat fiind – Ștefan Vasile Terente. Mama lui îl descria ca fiind „un copil foarte blând și cuminte”, dar când s-a mărit, fetele se prăpădeau după el. Era frumos și timid, cu părul negru și fără barbă, avea niște „ochi de te scoteau din minți”; maică-sa l-a însurat pe când nu împlinise nici 20 de ani. Cu nevasta, fiica unui consilier comunal, au trăit fericiți câțiva ani și-au avut patru copii. Terente ajunsese căpitan de șlep, când tânăra lui soție s-a îmbolnăvit și-a murit; apoi blestemul a căzut și pe capul copiilor, care, pe rând, s-au stins din viață. Omul era disperat, și-a lăsat meseria, un timp a zăcut de inimă rea, dar, când s-a însănătoșit nu mai era același om. Toată ziua stătea în cârciumă, bea și se certa cu toată lumea.

Un pescar bătrân, Achim Parfenie, care avea o fată foarte frumoasă și bună de măritat, s-a gândit că-l poate scoate pe lipovean din mrejele alcoolului căsătorindu-l cu fiica sa. Aceasta însă iubea un tânăr grec, fiu de armator. Ea știa că nu se poate căsători cu grecul din cauza diferenței sociale dintre ei. Terente era mult mai potrivit iar fata s-a îndrăgostit de el. Nunta nu se putea face decât după ce se măritau cel două surori ale ei, mai mari. Invidioase că pe fata mai mică o iubea un bărbat așa de frumos, au pus la cale o farsă stupidă. În numele mezinei, l-au chemat, într-o seară pe fiul armatorului grec, în grădină. Dar și pe Terente. Grecul a sosit primul și-a apucat mâinile frumoasei sărutându-i-le pătimaș. Imediat a apărut Terente, nesuportând trădarea, a scos cuțitul și l-a înfipt în burta fetei. Din fericire, ea a fost salvată de medicii din Brăila. Lipoveanul gelos a fost ridicat de jandarmi, bătut și legat. Totuși, a reușit să

evadeze. Așa începe viața de haiduc modern a lui Terente!

Cât timp s-a ascuns de jandarmi, lipoveanul Terente a fost găzduit de un mare pungaș brăilean, pe nume Plevușcă Sofronie. De la el a învățat tainele hoției. Devenise spaima tuturor și s-a autoproclamat „Regele Bălților”; așa-și semna scrisorile. Cucoanele de la oraș, dar și țărănuțele desculțe din sate, erau nebune după el. Avea o ură de nestăvilit pe jandarmi; îi omora de câte ori îi prindea. Urmau cârciumarii, despre care Terente spunea că sunt șarlatani pentru că pun apă în băuturi și-și umplu buzunarele pe seama săracilor care veneau la crâșmă să plângă lângă un pahar de rachiu. Când apărea în cârciumă împreună cu gașca, haiducul bea și mânca de crâpa, fără să plătească. Dacă hangiul îndrăznea să-i ceară bani, Terente făcea zob localul. Când era în toane mai bune, toată băutura o dăruia săracilor.

Fiind un tip foarte viril, îi plăceau femeile. Își făcuse un tatuaj pe organul sexual („F...bine și apăsât”) care e conservat într-un borcan la muzeul IML București. Ca să-și satisfacă plăcerile mai răpea femei și fete, iar când jandarmii au pus un premiu pe capul lui Terente, sătenii au continuat să-l ascundă și nu colaborau cu autoritățile. Terente devenise idolul săracilor. El le dădea bani și mâncare, nu jandarmii. Deoarece obișnuia să se deghizeze (ca preot rabin, locotenent sau chiar damă) – Terente ajunsese să influențeze moda. Se vindeau pe atunci ștrampi, pălării, chiloți „marca Terente”, iar la Brăila, Galați și Tulcea, fiecare lăutar avea în repertoriu cântece despre haiduc. Despre chipeșul lipovean s-a auzit până la Paris, au relatat gazetele „Daily Express” de la Londra și „Corriere della

Sera” din Roma ș.a. Jafurile, violurile și crimele au continuat nestingherite până-n data de 4 iunie 1927, care a fost ultima zi din viața haiducului Terente.[...] De când apăruse Terente hoțul, împărat peste bălțile Brăilei, țărani erau numiți „cumetrii lui Terente” iar flăcăii „nepoții lui Terente”. (Extrase din antologia „Povestea viei, cântecul vinului”, cap. „Dunărea și bălțile”, de Gabriel M. Leț, Editura Conta, Piatra Neamț, 2007)

Marin Sorescu (1936-1996)

La iernatec

Oile coborând la iernat
Spre Dunăre au momente când le țiuie urechile.
Se opresc pe marginea drumului,
Însemnate cu vopsea roșie pe spinare
Și rămân gânditoare, cu firul de troscot în gură.
Și simt că se-ntâmplă ceva cu ele.

Sunt munți care le fug din conștiință.
Schimbarea de presiune.
Parc-ar fi fost în avion.
Trec la o altă presiune,
Ochii le fug pe câmpie
Și le ametește atâta spațiu
Fără opreliști.

(*La liliaci*, Ed. Cartea Românească, Buc., 1986, p. 321)

Ion Mustață (1936-2004)

Vin apele

Vin apele mari, azi-noapte
se auzea cum aleargă mistreții
cu frica în ochii roșii,
peștii s-au pierdut în adâncuri,
clipocitul apei urcă și urcă,
sălciile își dau mâna pe ascuns,
în anafoare dorm somnii
pipăind cu mustățile întunericul.
Vin apele, vin apele mereu,
Până la poarta sufletului meu.

Singurătate

La cherhana
se joacă seara în vârșe,
sprânceana lunii
coboară ochiul bălții,
la foc tihnit,
în bărbi stufoase
visează lipovenii.
Depart, o pasăre
își plânge singurătatea.

Pescărească

În ghiol la Harapul
sălciile strigă,
astăzi cade crapul
doar la mămăligă.

În privaluri calme
luna se coboară
tremurând din palme
noaptea ne-nconjoară.

Undița ne știe
și tresare lin
vine din câmpie
șoaptă de pelin.

Cai de fum aleargă
pe poteci de toamnă,
înspre lumea largă
să plecăm ne-ndeamnă.

Îmbrăcați în haina
sufletelor noastre,
ne-ncălzim cu taina
noptilor albastre.

(*Vorbeam o limbă dulce*, Antologie, Editura Proilavia,
Brăila, 2020)

Mircea Vasiliu (1937-2019)

Pisc

Lipovenii au fost dintotdeauna o etnie majoră în viața portului și a orașului Brăila, cu toate că sunt oameni care nu se pot lăuda cu averi sau cu acareturi spectaculoase. Lipovenii din Brăila, serioși și pragmatici, și-au creat propriul lor cartier. Aproape de Brăila, într-o

continuare a cartierului Brăilița, satul Pisc te introduce într-o lume deosebită, diferită de cea văzută prin satele românești. Este un adevărat cartier, independent de altele, deși populația lui este cu totul deosebită de restul orașului. (...)

Aproape în exclusivitate lipovenii erau pescari și puteau fi găsiți pe Dunăre, pe canalele și lacurile din Balta Brăilei sau pe Dunărea Veche. Erau stăpânii incontestabili ai întinderilor de ape, petrecându-și mai tot timpul în lotcile lor suple și rapide. Își părăseau casele cu mult înainte de apariția zorilor și se retrăgeau la cherhanale cu bărcile pline de pește abia la asfințit. Lipovenii câștigau destul de bine, aproape toți banii cheltuindu-i pe înfrumusețarea sau extinderea caselor, între ei existând o concurență tacită din acest punct de vedere. Pentru băutura nelipsită zilnic și care făcea parte din viața lor, pescarii aveau grijă să și-o asigure cu tibeica practică în drumul lor până la cherhana. O importantă cantitate din peștele prins zilnic era vândută „la negru” la cheul Dunării sau la vapoarele acostate la pontoanele șenalului.

Totuși, niciodată lipovenii din Pisc nu au fost considerați niște bețivi, ci niște oameni cu o viață extrem de aspră, care găseau în paharul cu rachiu „medicamentul” relaxării, al ieșirii din corsetul necazurilor și al grijilor zilnice. Chiar dacă unii dintre ei mai depășeau măsura, nu se încăierau ca românii noștri din celelalte cartiere, ci începeau să cânte până ce oboseau, după care plecau acasă, unde, sfârșiți, primeau „binecuvântarea” nevestelor. (*Ape tulburi*, Editura Istros, Brăila, 2011, p. 36-37)

Corneliu Ifrim (1940-2003)

Gerul

(...) Traserăm lângă o crăcană scorburoasă iar tata o deshăcă pe Truța, punându-i sub bot un braț de fân. Descărcărăm o parte din calabalâc. Părintele mă luă să strângem crengi și aduserăm cam cât să fi ajuns pentru două căruțe încărcate. Tata stivua lemnele subțiri în piramide, presărate ici-colo, la marginea lacului, și le stropea cu gaz. Nu le aprinse însă, lăsându-le așa pentru cazul când s-ar fi dat lupii pe-aproape. Apoi, începurăm să săpăm copcile, în locuri dibuite cu chibzuință de părintele Astafei. Gheața era groasă și îndesată, iar la fiecare lovitură de toporișcă ne feream fețele de stropșeala ascuțită ce se năștea în gaura mereu mai adâncă. La vreun cot, dădurăm de apă și lăsarăm pripoanele cu blacheuri zburătoare prinse în cârlige.

Primul trase tata: o mârliță de vreo două litre dreaptă și lucitoare ca o lamă de cuțit. Părintele începu să vorbească mărunț, dar nu înțelegeam ce spune. Din când în când, mai spărgeam gheața, care prindea repede pojghiță, acoperind ochiul copcii ca o pleopă.

Într-un ceas, tata și părintele trăsaseră vreo zece bucăți de căciulă, iar eu abia patru. Numai știuci, și toate numai până-ntr-un kil. (...)

De la un timp, vorbele părintelui începură să se distingă în sudalme iuți:

-Ieși din cristelniță, arhanghelii mă-tii!

Siluețele albe ale copacilor se umbreau odată cu lăsarea serii iar pojghița se prindea tot mai repede. Într-un târziu, părintele țipă la tata, învinuindu-l parcă:

-Măi Costache! Auzi, ăsta nu-i pește, e batjocură!
Eu mă duc mai după strungă, mergi? (...)

Părintele o luă spre gătuitoră și, după puțin timp,
i se auziră ciocăniturile în gheață.

-Du-te și-i du niște rachiu! îmi zise tata răstit,
după vreo jumătate de ceas.

Nu se întunecase cu totul. Copca părintelui
Astafei se vedea ca o umbră cât cerul budanei noastre în
care țineam boasca. Când îmi auzi pașii și vorba, se grăbi
să-și adâncească sculele în apă. Și peștele parcă atâta
așteptase sau poate luase nada din zbor, că părintele
smuci de sfoară iar prin lumina, ca o părere, scânteia
burta argintie a peștelui, a unei știuci cât brațul întins al
tatei. Pădurea fulgeră de un răcnet de om înjunghiat;
chiotul de bucurie al părintelui, pe care îl mai auzisem de
când plecase de lângă noi, încă de câteva ori, dar din
depărtare sunase altfel, mai puțin grăbit, mai stins, nu ca
acum, ca o tăietură de brici.

Mai rămăsei așa un timp să văd cum se repetă
minunea. Părintele continua să scoată știuci lungi și cu
burțile pline și, de fiecare dată, răcnea înfiorător, de mă
întrebam ce fel de pescar era de tăvălea legea bălții, care,
știam și eu, era legea tăcerii.

Mă întorsei la tata să-i spun ce-am văzut iar din
urmă palmele strigătelor mă însoțeau, strepezind aerul
înghețat. Aprinserăm câteva grămezi de vreascuri și
înghițirăm câte ceva.

Semnalele părintelui încetaseră de la un timp și
parcă le simțeam lipsa. La vreun ceas, tata spuse mai
mult pentru sine:

-Cred că i-a-nțarcat bălaia popii, de nu mai țipă.
Hai să-l înturnăm.

Focul bătea până departe, izbindu-se de un perete de întineric la gătitura lacului. Ne apropiarăm, dar nimic nu se mișca în toată pustietatea. Tata luase cu el un fel de făclie făcută dintr-un ciot pe care înfășurase o bucată de cămașă veche muiată în gaz și aprinsă, și tot așa, parcă tiptil, ne apropiarăm de locul unde știam eu că-i copca. Atunci ne cutremurarăm, căci văzurăm o pată neagră și rotundă ca o coadă de curcan înfoiată peste albul gheții. Anteriul părintelui Astafei! Lunecase poate sau se aruncase după vreo știucă zănatică și acolo îl prinseseră măruntaiele copcii. Înghețase așa, cu capul în jos și cu picioarele rășchirate.

L-am scos cu greutate, cioplind în jurul său gheața ce se prinsese deja de-o palmă și, la lumina făcliei, îi văzurăm ochii pe jumătate mâncați și însângerați.

A doua zi, clopotul bisericii suna surd, așa cum spusese părintele Astafei, ca o amforă îndopată cu nisip, de parcă limba l-a fi bătut pe dinafară (din vol. *Trufie și umbră. Povestiri*, Editura Cartea Românească, București, 1982, p.10-14).

Nicolae Grigore Mărășanu (n.1937)

Fluviul (1986)

Ești asemenea hamalului neîmblânzit,
fluviul meu:
mofluz,
ciolănos,
sentimental,

prost plătit,
burdușit de revolte!
Jugul dulce al erelor ți-a ros greabănul;
ai bube pe trup, te-am auzit mârâind ca un câine!

Cum de nu te dor malurile-valurile de-atâta
cărăușie?
Luntre smolite,
papuci zburători,
mici șalupe sulemenite,
barcaze până la uzne cu pești,
cargouri cu viața rostuită pe etaje-
toate bat sârba pe coloana ta vertebrală!
Răbdătorule,
dă-mi pacea ta
să pot îndura sudalma gurii care-mi macină inima!

O stea sângerândă vine și își răcește lancea de foc în tine,
marinarul te suduie,
femeile portului te adulmecă,
pescarul rupe din tine cu dinamită,
hingherul aruncă în valuri cu câini morți,
fermierul îți toarnă pe gură chintale de amoniaciuri,
și peste toate rănilile tale se lasă pacea și mreana sare
deasupra apei și cântă ca o mierlă în zori!
Învățătorule,
arată-mi calea ce duce spre culmea acestei iluminări!

Iată,
învăț sufletul să se supună caznei
prin care valul ți-ai vindecat,
poate astfel ochiul tău din adânc
mă va veghea încă o noapte!

Cherhanale (2002)

Cherhanale, redate ale singurătății,
dorul m-aduce la voi ca un cal de căpăstru.
Bun găsit, moruni spânzurați în cârlige,
steaguri de carne fluturând în vânt –
ofrande ale vânătorii pe ape,
dar al mâinilor în care gerul sapă șanțuri
până la os,
bun găsit, șepci slinoase,
șorțuri de gumă și cizme de cauciuc,
putini și butoaie cu știucă la saramură,
fum de mahorcă, bărbi netunse în care
se-ncurcă vântul, sudoare acrie, alcool,
samurzac,
spriduși tocmiți să-ntărâte nările
cu policrome arome,
bun găsit, pescăruși-câini cu aripi,
gata să vă luați în gheare
pentru un maț de stavridă.

Cântă cuțitele prin burta nisetrului,
cad securile cu orbire de fulger
pe crupa morunilor,
sună cutii de alămuri cu icrele negre
și-un sărman așteaptă în colț
mila pescarului – un cap de păstrugă.

Cât vă iubesc, cherhanale,
mine de aur ale templului meu,
aurore ale omului născut pe ape,
ale cărui liniști durează cât clipa

dintre două valuri,
în rest viața lui fiind luptă și momeală
a morții prin apă, pradă a leviathanului.

Acolo,
în semiîntunericul de salină,
printre butoaie și budane, un copil iubește
fata atamanului și de ciudă c-a fost sedusă,
steaua se aruncă în fluviu.

Cât vă iubesc, cherhanale,
mici porturi în care o roză a vânturilor
măsoară anii și un steag la pupa
spune o rugăciune înainte de a pleca pe mare,
domenii ale fluviului și ale mării,
cuibare ale vântului,
cetăți ale iubirilor pătimeșe,
leagăn și mormânt al celui ce nu vrea să plece
în singurătatea marilor orașe,
al îndărătnicului blând ca un copil,
al săracului și al neputinciosului,
al celui îndrăgostit de stele căzătoare,
liman al șarpelui de apă,
al broaștei țestoase,
al lișiței și corcodelului
și al anghilei în drumul ei lung
de la Saragasse la Dunăre.

Cât vă iubesc, cherhanale,
faruri luminoase către care navigă corăbiile mele,
ca aisbergurile îmi ieșiți în cale vara
cu adâncile voastre ghețării,
vă deschideți marile colibe de stuf
și asemenea lui Iona mă las înghițit
de chitul ce sălășluieste în întunericul din voi.

Într-o zi, știu, voi fi aruncat la un țărm
cu o cherhana unde un om cu privirea
ca marea senină îmi va spune:

Bine ai venit, străinule, uite, am fript
cinci pești pentru tine, ospătează.

Acum

stau singur pe mal și aștept să se întoarcă
tovarășii mei din mare; privesc în zare
vântul duce un cal de căpăstru
și un fanion spune o rugăciune la pupa
în înserare.

Vânătoarea

1. Prinderea

Apa scade ca lâna turmei râioase
peștele zace bolnav
și de secetă moare în pânțele

să-ncep vânătoarea
eu nu fără teamă m-apropii.

*

Pe când afundăm paragate
luna se leagănă
în porticuri de trestii,
baghița bate valul din adânc
înspre maluri
și acolo sfârșește înotul lui
acolo începe plânsul apei.

Ciocul marelui pelican se afundă o dată,
de două ori,
peștele bumerang argintiu se zbate în aer
suspendat de ciocul cu zimți
înotând către adâncul pântec al neființelor.

Și iată dinspre larg văd semnele –
finalul horelor largi
jucate în undele sângerii.

Privește, oricine ai fi,
carnea mea cum saltă
unghiile cum îmi cresc ca solzii,
ochii cum își adună toată puterea
de a reține pasărea adâncului,
calul cu pîteni de fosfor
agonizând în cârlige
ca în marile semne de întrebare.

2. Bucuria

Se bucură malul ca omul
simțind răcoarea grea a peștelui –
teacă de argint în care a dispărut lumina,
trup înaripat al nisipului,
suflet al țărnelui cu stânci în vârf.

Chiar ziua se întărește ca solzul
Privind o atât de glorioasă moarte.

Aerul îl învăluie, devorându-i zarea
ochiului de deasupra.

Marea se retrage speriată
de propriul său fruct
și-un dezechilibru de unde o inundă
ca omizile pomul.

Noi, cu mișcări aceleași
de la începutul țărnelui,
ne bucurăm de vânătoare,
dansăm cu urme late pe nisip
veselindu-ne ca pentru o facere.

3. Jertfa

Și cuțitul,
purtat de atamani cu dinți puțini,
dezbracă solzii de trup
și solzii ca păsările zboară prin încăperi
căutând marea (și nu o află),
strigătul ei de mamă fără copil,
sârba hulei și-a păsărilor

cuțitul –
blândă unealtă a existențelor,
strigătul stomacului
sfârtecat de colții foamei
își plimbă tăișul de diamant
pe burta albă
din care curge încă oul mării,
ochiul unei femei cu trup de pește.

4. *Plânsul vânătorului*

Suie timpul prin mine
ca șarpele printr-o tulpină de crini
și mă iartă marea;
meduzele dorm prietenoase
în visul aceluiași țărșm,
echilibrul undelor se leagăță întregit
și bucuria vânătorii mă inundă iar;

dar înainte de a-mi înflori armele
prin holdele sifidii ale mării,
sui pe promontorii și strig –
vânătoarea seamăță cu vinderea brațului
cu vinul amar
vărsat peste un ritual al morții,
vânătoarea este un preludiu al somnului,
ospăț al focului ce ne învăluie nevăzut.

Și, Doamne, chiar de mă tem,
dat este
ca fructul apei să-și întregască lumina
și iată, liniștea mării iar o străpung.

Mi-a fost dat să fiu vânător de pește,
rod al strădaniilor să-mi fie jertfa,
barcazele să mă poarte spre larguri în bătaie de clopote
să afund taliene și paragat.

Doamne, cât îndrăgesc
și cât mai urăsc vânătoarea,
cumințenia apelor sângerând.

(din vol. *Insula*, Ed. Albatros, 1973)

El exista ca dar de seamă a
al Providenței, deopotrivă
La tot ce freamătă de viață
într-o iubire explozivă;
Trăiai aici o lungă clipă,
a veșnicilor începuturi,
Unde-aveau loc fermecătoare
mereu noi și vechi conținuturi. [...]

Ce bogății, ce frumusețe!
Cu dușmănie-au fost secate
De faimă și de ființare –
înfăptuiri nejudicate...
O amăgire păguboasă,
pentru o faptă dezolantă,
Să dea trufiei importanță
în lumea ei halucinantă! [...]

Nicio suflare omenească, de-acum,
nicicând să mai colinde:
Pescarii, lipovenii falnici,
oameni din sate suferinde,
Aici nu le mai este traiul;
să plece aiurea, să cerșească,
Uitându-și orice amintire –
gânduri să n-aibă să crâcnească!

Viețuitoarele flămânde lihnesc
prin câmpuri pustiite;
Mor lupii, vulpile, mistreții,
chiar și țestoasele turtite;
Se sting bătlanii, pescărușii,
pier cocostârcii și lăstunii

Și lebedele maiestuoase,
chiar pelicanii – ca tribunii!

Dispar nagâții, călifarii,
toți corcodeii, găște, rațe,
Lișițe, berzele-nalte, mulți țigănuși,
stârci și becațe...

Nu mai sunt aripi în văzduhuri
iar peștii mari au ars pe prunduri
Și-apar din gârlele uscate
cochilii sumbre din străfunduri.

Măcel a fost și-n lăstărișuri,
și-n găze zumzăind de viață
Și peste flori, și sălcii dese –
de orice suflet se agață.
Crapii de aur, somni cât monștri,
prelunga știucă sau păstruga,
Șalăi, carași ori caracude
și-au spus demult cu toții ruga...[...]

O! N-a fost Balta doar o oază,
ci ea hrănea, deopotrivă,
Și sufletul cu frumuseți,
și însăși foamea abuzivă;
Găsea mulțimea nevoiașă
cu ce copiii să și-i crească;
Da, când venea Dunărea mare
știa pe toți să-i mulțumească! [...]

Și-ați venit voi, cu gânduri bete,
și din stăpâni ne-ați făcut slugă,
Strivind minunile de viață –

dușmani de țară și de rugă,
Înfometând săteanul harnic,
rupându-l dușmănos de mediu,
Să piardă mana de putere
fără speranță și remediu!

Există însă o sfârșire
în orice dureroasă faptă:
Nemernicia nu-i de-a pururi,
căci o decizie-nțeleaptă
A-ndreptătirilor supreme
a dat tărie nesfârșită
Să-ndure, să se regăsească,
celor cu viața lor zdrobită:

Chiar Dunărea va-neca răul;
puhoai, Doamne, însumi instig!
Sau ar fi destul, un curios,
să facă o spărtură în dig.
Celor care dețin Puterea,
ca moștenire-a vremii duse,
Nu le rămâne decât fuga,
căci apele-s ca readuse...

(Publicată în „Brăila”, 18-20 iulie 2007)

Lucia Pătrașcu

Mi-e dor

Mi-e dor de vechea cherhana
Unde din plase se-aduna
Zbătând în linuri, argintii,
Peștii lucioși cu solzii mii...

Să văd pescarii cu năvoade
Cum trag pe mal cu greutate
Și-apoi răstoarnă-n lada mare
Jertfita pradă mișcătoare

De crapi burtoși, cu zolzi de aur,
De știuci cu icre, prinse-n plaur
Și lângă care, mustăcioși,
Stau somni lenoși și fioroși.

Mai șerpuiește un țipar
Mai sunt și scoici...Trei raci apar
Ce clămpănesc cu spor, așa
Să prindă-n foarfece ceva...

Dumitrache Dragomir (n. 1950)

Micul rai

- Hai, Trache, că acum vine căldura!
Nicu coborâse vadul cu plasa, având și o traistă
pentru pește, după gât, pe care mi-a dat-o mie, pentru că
el se băga la adânc.

-Da apa-i rece!

-Acum umblă pește. Udă-te și n-o mai simți! Dacă se încălzește, nici chitici nu mai prindem. Ne dezbrăcăm la pielea goală și cu hainele uscate n-o să ne fie frig.

Am apucat fiecare de câte un băț și am desfăcut plasa. Era lungă cam de zece metri și avea o burtă „de neam prost”. Așa-i plăcea tatii să spună. Ne-am dat hainele jos. Eu mergând pe la apă mică, am rămas cu traista de gât. Am prins bețele de la capetele plasei și am intrat în apă. Nicu la adânc. La adânc, adică cu apa până la gât. Mie-mi venea apa până la mijloc. Peștele care voia să scape din plasă putea fugi și pe la apă mică. Trăgeam în josul apei, peștele fiind mereu pe direcție inversă. Adică, cu capul la deal. Dacă un pește mai măricel intra în plasă, îl simțeam la mână. Am dat o toană, adică mai mult de treizeci de metri.

-Ieșim, îl aud pe Nicu.

Am tras la mal și am înfipt bățul, permițându-i lui Nicu să închidă toana. Am tras de plasă și am scos-o pe uscat. Numai ghiborți, obleți și plățici mici. Nicu era puțin dezamăgit.

-Este și un strapazan...așa-i ziceam șalăului de un an. Îl aruncăm în apă și mai dăm o toană, hotărî Nicu.

Mie-mi convenea. Nu aveam chef să curăț trei kile de jai.

Nicu a apucat de bățul meu și eu de al lui. Apa a întors burta plasei și a eliberat peștele iar noi am pornit într-o nouă toană. Dar, nu am mers nici trei pași, că-l văd pe Nicu trăgând aer și băgat la fund, în timp ce eu eram trântit în apă. Am căutat să mă ridic, dar am fost iar aruncat pe spate. Nu găseam sprijin în noroi. Nicu doar scotea capul și mai lua câte o gură de aer, dar fără să dea

drumul plasei. Aduși de simțuri, câinii erau pe mal și lătrau nervoși.

-Nea Ioane! am țipat cât am putut.

M-am înfipt cu picioarele în pământul moale și am început să trag de plasă. Nicu a prins pământ sub picioare și a început să se apropie de mine.

-Tragi spre mine și închizi plasa, l-am îndemnat.

Câinii lătrau ca la lup. Eu am înfipt bățul în pământ iar Nicu a venit lângă mine, trăgând guri mari de aer. Ce-o fi? Numai un somn poate trage așa...

Am unit bețele, închizând plasa. Acum, numai dacă rupe plasa poate scăpa. Și tragem! Cu plasa închisă, monstrul se opunea mai puțin, dar tot făcea bălăceală mare. Am pus bețele pe umeri și am tras într-o singură repriză. Când ne-am întors cu fața la plasa trasă pe uscat, în burta ei se mișca ceva mare și negru.

-Un butuc? întreb ca prostul.

Câinii s-au apropiat de burta plasei, plini de curiozitate, dar și cu dorința de a sfâșia monstrul. Acesta forță eliberarea, dar nu reuși decât să o lovească pe Neagra cu coada, care s-a retras cu un chelălăit de durere și surprindere.

- Un somn! îngână Nicu. Mamă, e mai mare decât noi! Mare și prost!

- De ce, mă?

-Dacă s-a lăsat prins de doi copii ca noi, e tare prost.

- Nu știu cum o fi el, dar dacă l-am prins, suntem deștepți. Păcat că a plecat tata la Brăila cu marfă, că ar fi luat bani buni pe el!

-Ce-i, bă, de ce urlați? Ceee?! Un somn? se miră nea Ion, privind căscat la uriașul din plasă. Cred că se

apropie de sută! Dacă nu intra în plasă, unul din voi intra în burta lui. Ce căuta el la apă așa de mică?

- Am dat o toană și-am aruncat înapoi jaiul prins.

Nicu nu era prost, am gândit eu, dar din acel moment mi-a rămas în suflet o mică teamă, care revenea de câte ori intram să înot în Dunăre: somnul cu gura lui mare și burta cât un sac...

-Trache, adu o frânghie de pe gard. Îl leg de urechi și-l trag până în bățatură, hotărî nea Ion.

Nu vă spun cum l-am tras până în bățatura târlei. Stăteam departe de gura lui, prin care puteam intra fără poticneală.

Ce fileuri se pot scoate dintr-un asemenea pește, dar și ce oase de ciorbă... Câtă grăsime de pește și cât timp ne-a dat-o mama, cu lingura, ca să nu ne îmbolnăvim de rahitism...Vă pot spune, însă, că nu pot uita gustul cărnii de somn, friptă pe grătar, pe jar de lemn de cătină, ușor afumată de fumul lemnului, de parfumul adăugat de izma broaștei aruncată pe foc și al grăsimii scurse pe jar, toate sfințite de mănunchiul de busuioc care înnobila mujdeiul...

(*Printre valuri. Amintiri din copilărie*, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, Brăila, 2019)

Ionel Craioveanu (1954)

Ultimul Paradis

Când Adam și Eva au părăsit Paradisul, el nu a dispărut. A rămas ca promisiune și speranță pentru cei smeriți, credincioși, buni, virtuoși.

Îndiguirea a distrus Paradisul din Balta Brăilei. Copacii au fost scoși din rădăcini, apele au secat,

păsările și animalele au dispărut, peisajul s-a schimbat în mod dramatic. Digul i-a dat aspect de cetate, de închisoare, de spațiu exploatat și controlat total. Din cea mai mare exploatare piscicolă din sud-estul Europei și din Balcani au făcut cea mai mare fermă agricolă. Proiectul inițial al îndiguirii prevedea împărțirea în trei zone, separate de diguri, de la Brațul Vîlcu până la Dunărea Veche. Un sector era pe producție, unul inundat și unul în refacere. După un timp, urma rotația lor. Cantitățile de cereale obținute au întrecut cu mult așteptările, așa că au abandonat proiectul inițial.

A dispărut astfel Paradisul, așa cum este descris și de Acad. Ion Conea:

„Balta Dunării, nesfârșită întindere de ape, sălcii și stuf, imensă frumusețe culcată sub privirile noastre. Te dor privirile, privind-o: fie dimineața, când zorile se gonesc pe suprafața ei albă ca argintul, fie seara, când apusul își pâlپاie agonia de purpură pe trupul ei însângerat. Ca un păr de zână, așa se despletește Dunărea pe întinderea nesfârșită a Bălții, își înconvoaie brațele în cele mai ciudate chipuri, și le apropie, le unește, iar le desface, iar le depărtează; șerpi de apă, care se alungă unul pe altul, în drumul lor spre mare”.

A dispărut copilul răsfățat al Dunării și **ultimul Paradis**. A dispărut, rămânând doar în descrierile geografilor și în amintirile dragi ale celor care au locuit în el.

Anton Marțian (1966)

Un om al bălții

În nopțile în care mergeam la pescuit, eram singur, eu și cerul. Îmi era ca un prieten bun, ocrotitor, care veghea asupra mea, alături de care nu avea de ce să-mi fie teamă. Îl simțeam plin de duhuri nevăzute, a căror bunătate se revărsa peste lume ca într-o cascadă mută.

Mă învățasem să-mi petrec lunile de vară pescuind. Mă simțeam un om al bălții. Era locul în care cu cerul senin deasupra, cu apa unduind și cliopcind la palele de vânticel de noapte caldă, pătruns de mirosul viu al bălții, totul îmi părea înțeles, liniștit și firesc.

Cu amintirea clipelor petrecute în verile de vacanță pe malul Dunării și în bălțile ei, m-am alinat ori de câte ori mi-a adus viața ceva dureros de trăit. (...)

Bunicul meu din partea mamei a murit și el, nu după mult timp de la moartea soției, răpus de o boală la plămâni. Se presupune că i s-a tras de la peștele rece pe care el și alții îl doseau pe sub haine. După o zi de muncă la cherhana câștigau foarte puțin, așa încât la plecare mai luau și ei, pe ascuns, un supliment. (...)

Pescuitul începea întotdeauna cu speranța că peștele se va lăsa prins. De cele mai multe ori nu se lăsa. Dunărea nu mai are atâta pește cât avea odinioară. Desecările bălților, pentru a extinde terenul agricol, au luat peștelui locul cel mai bun unde el se înmulțea.

Având barcă, pescuiam din ea la cârlig. Mai bine zis, la vreo sută de cârlige prinse pe un fir principal de relon, cu momeală în ele, la câte un metru unul de

celălalt. Pescarii numeau așa ceva pripon și putea fi aruncat din barcă oriunde în apa Dunării, la ce adâncime doreai. La capetele sale era prinsă câte o piatră mai grea și era aruncat cu totul în apă, nu înainte de a marca locul acela, luând un reper de pe mal. Nimeni nu îți vedea ustensila de pescuit. Puteai să pleci acasă și să revii a doua zi, să vezi dacă s-a prins ceva. Găseai priponul plutind cu barca în amonte, târând pe fundul apei o sfoară cu un cârlig mai mare, tip ancoră cu trei capete. Îl agățai, căci era aruncat perpendicular pe linia malului, și îl scoteai la suprafață.

Până la scoaterea și verificarea priponului, noi rămâneam acolo, pe mal, așteptând câteva ore bune. (...)

La scoaterea priponului, când se întâmpla să se prindă ceva, inima îmi bătea cu atât mai tare cu cât smucitura pe care o simțeam la mână când trăgeam peștele era mai puternică. Puterea smuciturii indica mărimea peștelui agățat în cârlig. Bucuria era mare când îl vedeai în barcă, zvârcolindu-se. Când nu prindeam nimic, întoarcerea acasă era mai grea. (...)

(din vol. *Trezește-te, băiatul meu!*, Editura Jumimea, Iași, 2023)

Reportaje

Sotir Constantinescu și George Buznea *Delta noastră!*

Când într-o dimineață cu nourași albi, tivind răsăritul ca o dantelă desfăcută pe umerii Aurorii, am văzut, pe canalul Măcinului, panorama fluvială a sălciilor despletite în undele blonde și am auzit, peste zgomotul valurilor șalupei, simfonia albastră a zorilor cântată de sutele de mii de păsări, am înțeles nestăpânita admirație a naturalistului german care a scris „Vogel Paradis”. Apoi, când am intrat pe faimosul braț al Filipoiului și ne-am înfundat, din ce în ce mai adânc, în împărăția Deltei, am înțeles de asemenea de ce neamțul, foarte scump la complimente de altfel, a spus, în cartea sa, că nici la vestitele guri ale Nilului nu a văzut atâta bogăție de faună și de floră, ca în bălțile românești. În adevăr, la dreapta și la stânga noastră, speriate de fășăitul vâslei, se ridicau din sălciile uriașe ciudate zburătoare, pe cari nici unul din noi nu le văzuse în desenele cărților de zoologie, iar pe maluri, din apă sau din țărnul cleios, cresc plante uriașe, asemenea celor de la Ecuator, cu origini necunoscute și forme bizare pe cari, în mare parte, botanica le ignoră până azi iar ochiul le vede pentru întâia oară, în decorul acesta de o impresionantă și paradisiacă sălbăticie.

Iată și pe lipovenii bărboși și tăcuți, complicitii sau trădătorii lui Terente, oameni cari prin înfățișarea și portul lor, par fiii acestor sălcii melancolice, cari le ocrotesc contrabandele și idilele cu femeiuștele lor bălăi și gălăgioase. Poloage de pânză ieftină, cari îi apără de țântari și de soare, le servesc drept locuință. Într-un

ceaun uriaș atârnat de craca unei sălcii, deasupra unui foc potolit, fierbe faimosul borș pescăresc, acela care face deliciul străinilor și redeșteaptă curiozitatea gastronomică, la acei cari nu-l cunosc decât din auzite. Dintr-un vas de asemenea uriaș, misticii cetățeni ai Deltei iau în căni de pământ un lichid verzui pe care-l sorb cu mare poftă. E ceaiul lor făcut din izmă fiartă în apă și îndulcit cu o bucățiță de zahăr, pe care o scot din sân și o țin cu o dexteritate specială între dinți: un kilogram sau chiar mai multe de apă fiartă și de un leu zahăr cubic, iată zacusca lor obișnuită. Nu ignorează însă nici țuica sau rachiul, care trezește în oamenii aceștia tăcuți și molâi instincte ancestrale. Atunci cuțitele, cari spintecă crapii și somnii de sute de kilograme, se învârtesc în burțile lor cu ușurință. Dar fiindcă urăsc apariția justiției civilizate în pitoreasca lor sălbăcie, hoiturile celor căzuți sunt legate cu saci de nisip și scufundate în apă. Tragediile rămân astel înmormântate în fundul canalelor sau ale lacurilor mute ca și cei care le-au făptuit. Foarte rar, apele azvârl la țarm rămășițele acestor distracții însângerate: cadavre putrede, a căror identitate a fost ascunsă la timp, la focul haiducesc dintre sălcii, în noaptea când tovarășii au jurat cu cruci mari și mâna pe capetele copiilor și femeilor lor, să nu spună nimic. Acum, soarele se ridică din orizontul de sălcii, aurind apele și lungind umbrele de-a lungul canalului.

În bătaia razelor, înfipte pe frontispiciul pavilionului regal de la Filipoiu, strălucesc armurile Hohenzollernilor români. Pe sub sălciile din preajma acestui romantic popas regal, zăresc o clipă umbra aristocrată a regelui Ferdinand, care se odihnea aici după vânătorile din baltă. Iluzie...În hall-ul care servea de sufragerie, eleganta mobilă de răchită nu e ocupată de

nimeni; pe scaunele goale încerc să fixeze, un moment, siluetele amfitrionului și ale suitei sale. Acolo trebuie să fi stat suveranul întregitor, în costum vânătorească, cu cizmele stropite de noroi și fața stropită de soarele bucuriei unei recolte abundente de rațe, lișițe și alte sălbăciuni ale Deltei. Dincolo, I.I.C. Brătianu, cu chipul lui solemn, încând o clipă amarul protocolului în paharul plin pe care-l ciocnește voios cu regele său. Mai departe, la un colț de masă, modest și atent, un tânăr cu ochelari: I.G. Duca. Toți cei care au fost și nu mai sunt, pe scaunele goale de viață și pline de amintiri.

Ieșim în cerdac, afară. În pacea dimineții, sus în apele albastre ale văzduhului și jos în apele verzi ale canalului, înoată un vultur regal. Un vânător din cercul nostru ridică arma. Îl opresc cu un gest solemn. Vulturul de sus seamănă așa de bine cu vulturul de pe frontonul pavilionului, ține în plisc însemnele regale! Nu! La Filipoiu, unde a vânat cel mai loial rege din Balcani, n-ar trebui, poate, să vâneze decât regii, fiindcă numai la picioarele lor, pot să zacă, însângerați, vulturii regali! Se pare că pasărea heraldică e de aceeași părere cu mine. Ea s-a ridicat pe valurile văzduhului atât de sus, încât aproape nu se mai vede. Ca și umbra regelui, pe care oaspeții din ce în ce mai burghezi ai pavilionului regal, parcă vor s-o alunge...

Ceea ce nu se poate.

(Brăila prin veacuri și în zilele noastre, 1937, Tipografia „Slova”, Brăila, p. 45-50).

Vasile Nicorovici

Învinsă, dar nebiruită

Am venit în Insula Mare, la cumpăna ei între a fi sau a nu fi. Pământ sălbatic, abia adus în stare civilizată, ea găsisese atunci, în Diluviul din 1970, un aliat - pentru a relansa o partidă, pe care omul crezuse a o fi adjudecat definitiv. Se părea că însuși zeul Danubius era mâniat, fiindcă reședința lui preferată, unde se deda, în fiecare primăvară, unei orgiastice luxuriante a vegetației, căpătase acel lustru cumpătat și artificial, pe care omul îl așterne peste teritoriile anexate la homosfera lui. Atât de diferită față de cum o zugrăvisese cândva un brăilean cu condei, ca pe o variantă a paradisiului însuși, în care *nenumărate pâraie și pârâiașe... țeseau o pânză de păianjen care uda neîncetat sute de pogoane de pământ roditor, dar băltăreț, pe care nimeni nu-l voia și care făcea fericirea ierburilor țifoaiie de mâzgă. Peștii, păsările sălbatice, gângăniile, laolaltă cu lupul și vulpea se desfătau de viață...*

Ca unul ce nu apucasem acest început de lume, îmi plăcea să mi-l închipui urmând desenul hărții, în care se deslușea spinarea alungită, verde-lucioasă, a unui imens aligator, cu botul întors împotriva cursului Dunării. Dar stânjenit de fapta omului, ce-i așezase, peste spinarea năpărlită acum, un ceaun smălțuit, specializat în producția de mălai, fierbinte și incomod. De care încerca să se debaraseze, profitând de năvala Dunării, ce crescuse brusc în acest loc, strangulată fiind de revărsarea abundentă a Siretului și a Prutului, ce i se așezară în curmeziș, asemeni unui zid puternic și tulbure. Fluviul spori în înălțime, dar mai ales în lărgime,

căpătând dimensiunea unui liman de mare, căruia, în noaptea de mai, avea să i se adauge o furtună cu ploaie torențială, transformându-l într-un cazan clocotitor, cu valurile asmuțite asupra digului, de 150 km, ce da înconjurul întregii insule. Lovitura principală fu îndreptată asupra botului de aligator, ce primea și izbitura frontală a fluviului. Practicând câteva breșe, apa se rostogoli asupra Insulei. Și, astfel, omul fu nevoit să dea aici una din marile lui bătălii contra Diluviului din '70, la nivelul unei adevărate confruntări navale, așezând în curmezișul valurilor trupul unui remorcher, ca pe un perete proteguitor. Operația fu urmată de lansarea unui desant de mii de brăileni, care au fost transbordați, chiar în acea noapte, peste fluviul fierbând în furtună, și aruncați imediat în lupta de zăgăzuire a breșelor.

În ziua când acostasem la Insulă, partida se încheiase, evident, în favoarea omului. Dar persistau ecourile bătăliei, tensiunea și nervozitatea ei - căci un *eveniment nedorit* se putea oricând repeta. Era suficient, pentru aceasta, o simplă bagatelă, precum infiltrarea unui fir de apă printr-una din minusculele fisuri provocate de umbletul găzelor. Pentru ca pe urmele acestora să se insinueze puhoaiile fluviului, propulsate de enorma presiune cu care Diluviul prididi să încolăcească Insula. Dar, tenace și vrednic cuceritor, omul își apăra pozițiile, acționând simultan pe două fronturi. Mai întâi pe frontul evacuării, unde pompele trăgeau apa adunată în bălți și o refulau în fluviu. În al doilea rând, pe frontul de aducție, unde un alt set de pompe aspirau apa sănătoasă din fluviu și o pulverizau asupra întregului hotar de porumb, tână și abia răsărit, ridicând jeturi străvezii de curcubeie strălucitoare. Din loc în loc, în goana mașinii - oaze răzlețe, cu câte un pâlț de arbori, câteva clădiri, o

remiză, utilaj de pompare. Către țarm - pete albe-verzi, satele Insulei; iar într-un golf adăpostit - un colț urban, cu debarcader, vase fluviale, locuințe și birouri - sediul central. Toate acestea legate prin imensa acoladă a digului împrejmuitor, împărțit acum în sectoare de veghe, gata să alarmeze la nevoie Insula, ciulită și ea, cu întregul ei teritoriu la pândă.

Pe întinderea căruia, răspândite transversal, se desfășurau liziere negre, arătând șiruri desperecheate de trunchiuri scheletice, ridicate la cer, precum niște sperietori suprarealiste ori ca un decor menit a marca sosirea unui comando de extraterestri. Impresii fierbinți, de călător abia venit, căci localnicii se împăcaseră cu existența lizierelor negre. Alcătuite din rămășițele încă în viață a uriașelor sălcii, ele reprezentau pe ultimii supraviețuitori ai sălbaticii populații de arbori, ce fuseseră, până mai de curând, stăpânii incontestabili ai locului. Cu rădăcini tari, îndărătnice, bine înfipte în sol, ele nu s-au lăsat extirpate, nici măcar cu buldozerul. S-a încercat a li se da foc, dar trunchiurile lor, uscate și lustruite până la pietrificare, au rezistat la flăcări, deși fuseseră unse în prealabil cu materii inflamabile. Pentru ca, în pofida tuturor acestora, să facă să țâșnească, de sub scheletele lor, un verde lăstăriș, chiar în primăvara următoare. Vădind astfel lumii că natura, deși învinsă, n-a fost biruită. Și că este de ajuns un cataclism sau o clipă de slăbire a tenacității insului civilizat, ca ea să-și reintre în vechile ei prerogative.

După cum, în alte locuri, aceeași natură tenace, luând chipul ierbii, a intemperiilor ori a firelor de praf, a prididit a recuceri din glorioasele stăpâniri ale civilizației umane, așa cum atestă atâtea ruine risipite în cursul vremurilor. Sălciile sunt un memento și un avertisment.

Căci, trăind într-un secol complexat de un sentiment de culpabilitate față de natură, omul pare predispus să scape din vedere faptul că, la rândul său, e vulnerabil la uriașele răsufări ale stihiei planetare, cu vulcanii, cutremurele ori potopurile ei, care pot prefăce fragila operă a rațiunii lui într-un neant de fărâmaturi. Dacă el nu pregetă să se apere contra tuturor acestora, cu tenacitate și îndărătnicie. Cu tenacitatea și îndărătnicia unei sălcii.

În acest sens, atât de comuna Salix este o lecție de civilizație.

(în *Descriptio Romaniae*, Ed. Sport – Turism, Buc., 1982, p.134-135)

Simion Pop

Insula – o epee romantic-revoluționară

Există în România un estuar al grânelor despre care omul de condei nu va fi depus niciodată îndeajuns mărturie: Insula Mare a Brăilei. În acest amfiteatru agrar are loc - din primăvara timpurie până în târzia toamnă - spectacolul fundamental al tuturor rodurilor, de la abia mijita semănătură, în ceasul prim al germinației, la darea în pârg, în foșnetul sonor al mărilor de grâne, și până la plenitudinea culesului, când Insula cântă apoteotic, vărsând țării dulcele rod al pântecului său, adevărat corn al abundenței. An de an, povestea e aceeași, viața se clădește din munci și zile, insularul stăpânește spații, e frate cu soarele și lucrarea celor doi are dimensiuni epeice.

Până mai deunăzi, Insula Mare a Brăilei nu exista în hambarul și în conștiința națională. Era o existență teoretică, marcată doar pe hartă, teritoriu în sine și pentru sine, mirific prin frumusețe și sălbăticit prin puținătatea de rod, la fel de necunoscut ca o junglă sud-americană ori un deșert african. Sălășluiau aici un mlăștiniș până la orizont, mastodonții marilor sălcii căzând de bătrânețe, broscărie groasă, dospitură de nămoluri aluvionare, ochiuri de apă cu ierbișuri intrate în putrefacție și doar arareori câte un petic de loc rodind subțire. Firul vieții era neconcludent în acest teritoriu guvernat de ape, de furie vegetală și dezvoltare întâmplătoare; doar vitele semisălbatică hălăduiau prin imperiul mortificat și porcii, desigur, porcii corciți cu mistreții, ce rămău cu bot prelung pământul scufundat în decrepitudine. Somnii cei grași piereau de bătrânețe, lungi țipari șerpuiau prin smârcuri, orizontul era locuit de ciori, nunteau în stuhărișuri puzderie de iepuri, grindul era fulgerat de vulpea roșcovană, de mâța sălbatică, de bizam și de câinele enot. Dacă legenda cu «facerea lumii» duce lipsă de o reprezentare palpabil-materială a haosului de început de lume, ei bine, această imagine a furnizat-o îndiscutabil Insula anilor '60, când încă nu o clintiserăm din degenerescenta milenară, o priveam ca pe o rezervație exotic-paradisiacă, ce încânta pe drumețul singular. Ceea ce a urmat nu este doar un fapt de agricultură, ci un eveniment de istorie și civilizație, înregistrat ca atare în destinul național: printr-un suprem efort de voință, dublat de aportul științei și o tehnologie pe măsură, contemporanii mei au smuls acel *terra incognita* din somn și primitivitate, l-au trezit din letargie, i-au iscat puterile de rod, așternând sub tăvălugul soarelui o tipsie numai bună de cultivat.

Ridicat din ape pe treapta valorii de sine, pământul dintre Dunărea nouă și Dunărea veche a devenit leagăn de prosperitate. Expresia «smuls din ape» trebuie înțeleasă la propriu, deoarece numele de Insulă e ne-la-locul său, pământul de aici e un soi de covată, se află sub nivelul Dunării. O savantă inginerie acvatică s-a derulat aici ca întinsul și paradoxalul spațiu românesc să fie adus în energiile naționale.

Așa precum chinezii își sculptează dealurile în chip magistral, făcând pretutindeni grădini suspendate și terase grele de rod, același lucru l-am realizat noi, românii - la fel de anevoios și eficace - lucrând (nu pe platouri, la altitudine) pe adâncime, în solul incongruent. Dacă japonezii își măresc spațiul de cultură agrară și vatra de locuit retezând munții, decapitându-i pur și simplu și scoborând pământurile excavate în mare, avansând pas cu pas suprafața utilă în ocean, ceva la fel de dificil și important am înfăptuit noi, românii, în covata bătrânului Danubiu, prin bălălia revoluționară numită Insula Mare a Brăilei. Am crescut astfel pământul prolific al patriei cu încă 72 000 de hectare. În numai cincisprezece ani de efort, preistoria acestui loc a fost convertită în spațiu de civilizație socialistă. Istoria Insulei se derulează acum maiestuos.

Cândva, nu prea demult, în mintea românului pâinea țării se confunda cu pământurile mănoase și bine lucrate din Banat, care fuseseră timp îndelungat «grâнарul României» antebelice. Veni apoi vremea tipsiilor de rod din podișul Transilvaniei, care extinseră considerabil potențialul grânelor românești. Eliberarea țării, destrămarea boierescului latifundiilor, transformarea Câmpiei Române în moșia oamenilor slobozi trezi la viață Bărăganul, care deveni (pe drept), grâнар al

României socialiste. Ora agrară la care ne aflăm pe spirala acestei autodevenirii se numește Insula Mare a Brăilei, ultimul, dar nu cel din urmă grâнар care se înscrie - tânăr, vertiginos și fecund - în «constelația rodniciei».

Gazetarii vin în Insula Mare a Brăilei invariabil toamna, devreme, la timpul culesului, pe uraganul de grâne, ceea ce mi se pare normal, la urma urmelor; îmbătați de febra ocului, aceștia își pun la bătaie întreg talentul gazetăresc în fluviul de știri și comunicate, relatează cu sufletul la gură «de pe frontul muncii», istovind cu textele lor exaltat-bătăioase telefonია sud-estului țării. Curând însă, la fine de septembrie, odată cu întâiele fulare de cețuri și întâia brumușoară, peste Insulă se așterne o liniște minerală, grea ca pământul, tăcerea și nemișcarea sunt zidite metru cu metru, până în geana încercănată a orizontului. E tihna Insulei. E căderea în repaus. E leneveala pe care pământul despuiat de roade o bine - merită. E ruga Insulei și, desigur, regenerarea țărânei pentru noul ciclu germinativ. Tocmai ceasul acesta silențios-letargic îl aleg dinadins pentru întâlnirea mea cu Insula. Dacă vânzoleala și potopul de trebi sunt de natură să-mi stimuleze imaginația doar în vetrele de industrie, bunăoară, cu medii dinamice și mari descărcări de energie, nu același lucru se întâmplă în palma pământului, în templul naturii, unde zgomotele inhibă gândirea de profunzime, o superficializează. Marile tăceri sunt priincioase meditației, motiv ca « vocea pământului » să se reliefeze limpede, ca o cantilenă. O interpretează pentru mine Dumitru Balea, cel mai mare (pare-se) « latifundiar » al României socialiste, unicul om care nu se desparte de Insulă nici în somn (somm iepuresc), indiferent de zodie, vreme, campanie și

anotimp; e președintele Consiliului unic agro-industrial de stat și cooperatist (C.U.S.A.C.), organizatorul de partid al Insulei, persoana lui subordonându-se integral celor 72 000 hectare pe care le are în grijă (nu cunosc altă «moșie», de asemenea dimensiuni și fecunditate!).

«Porumbul a venit anul ăsta potop, atingem sfertul de milion de tone, el e regele Insulei, urmat îndeaproape de scutieri credincioși: sorgul, grâul, orzoaica, floarea-soarelui, soia, ordinea nu contează», zice Dumitru Balea și o undă nostalgică îi traversează corpul masiv, tăbăcit de vânturi și soare, tremurându-i în voce și fericindu-i chipul.

E secunda în care ochii minții mele văd (poate mai deplin prin ecranul de liniște) «uraganul» acela. În piramidele de cucuruz ale Insulei se sprijină cerul, pogorât foarte jos la vreme de toamnă; poporul de culegători dă bătălia «despănușatului» sub clar de lună; geme Insula sub galopul rinocerilor metalici puși în slujba culesului (de la tractor la avion); zece mii de culegători sosiți din toată țara s-au stabilit aici cu arme și bagaje (insularii sunt relativ puțini comparativ cu multitudinea recoltei) spre a dovedi în timp concentrat diluviul de rod; văzduhul Insulei este locuit de zumzetul continuu al celor 30 de stații radio care emit zi-noapte la vremea culesului („Alo, Mărașu, aici Agaua, mă auzi? A pornit coloana de soia! Trec pe recepție. Încă n-au sosit vaporenii la Frecăței. Turtele de floarea-soarelui așteaptă la Dunăre. Se aude? Alo, Mărașu!«); cât ai bate din palme vaporenii sosesc, pilotați prin eter, flotila încarcă sorgul și floarea și orzul, făcând dulcea cărașie a semințelor, când în amonte, la Brăila, când în aval, spre Galați, unde o cer nevoile naționale; absolut toate profesiunile din zona Dunării de sus se identifică pentru

un timp cu «ceasul de vârf» al Insulei - țăran, șofer, vaporean, student, oțelar, activist de partid, dascăl și câte or mai fi fiind.

«Latifundiarul» este economist de profesie, calul său de bătaie e știința conducerii, deloc ușor de călărit în asemenea șa; cândva a fost constructor de nave în golful Brăilei lui, apoi – timp de 24 de ani - activist al partidului, fiind pus în absolut toate ipostazele pe care le îmbracă fenomenul alianței muncitorești-țăărănești. Dumitru Balea a fost format, ca om și conducător, în focul intens al acestei alianțe, filonul vital al celor trei decenii și jumătate cât însumează istoria nouă a României. Balea e fiul Insulei, părintele și martorul devenirii acesteia, trinitate ce reunește într-un tot armonios nostalgia, rigoarea științifică și câmpul memorial. Dintr-un posibil portret al Insulei nu poate lipsi nici una dintre aceste dimensiuni. Și anume...

Anul se numea 1964, soarta Insulei fu parafată prin decret și startul lucrărilor se dădu, astfel ar putea demara cronica noastră. Întâia lucrare a fost **Inelul de logodnă, cum este numit îndeobște (nostalgia vorbește!) marele dig circular, de 156 kilometri lungime**, prin care pământul nimănu se ridica din ape și, protejat de stihia inundației permanente, se logodea cu oamenii, cu rațiunea, cu timpul cel nou, ieșind din preistorie și pătrunzând definitiv în istorie, în civilizație, adevărata condiție a acestui tărâm cu resurse de neimaginat. **Nouă milioane de metri cubi de pământ a fost cărat-târnosit-bătucit cu maiul, timp de un an**, în sute de schimburi de lucru, zi și noapte, utilizându-se o uriașă forță tehnologică. Aceasta a fost **întâia vârstă** a Insulei.

Cea de a doua se regăsește în «războiul cioatelor», când sălciile mlăștinișului au fost duse târăș cu mașinile și adunate în mari depozite, în timp ce stufului și papurei i s-a aplicat toaleta de rigoare: tuns, ras și frezat. Așa a intrat Insula în zodia desecărilor (ingineria își spune cuvântul acum!) cea mai însemnată operație din cea de a doua vârstă a Insulei. Canale perpendiculare traversau terenul nămolos dintre Dunărea Veche și Dunărea Nouă, hașurându-l cu ample și sigure tăieturi magistrale.

Veni la rând cea de **a treia vârstă** a Insulei: știința lucră înlăuntrul ei cu scule fine, o domestici și o umaniză prin **amenajările pentru irigații**. Atlantida numită Insula Mare a Brăilei, după ce a zăcut timp de milenii scufundată în apele moarte ale nimicniciei și nerodului, ieșea solemn și mândru la lumină, râzând și rodind sub soarele românilor. Peste două treimi din trupul Insulei este amenajat-irigat, acum rodește în plenitudine, motiv să se proclame cea de **a patra vârstă** a acestui pământ: **drenajele și nivelările**, operațiunile de finețe. «Grădina semiramidică» de la Dunăre intră astfel în zodia sa de apogeu, fluviul care se mai înalță uneori la cote alarmante, de 520-560 metri cubi pe secundă, nu va mai primejdui acest magnific cuptor unde crește și se rumenește o bună parte din pâinea țării.

«Când să revin la voi?» întreb.

«Prin '81, la mijit de primăvară, tot pe liniște, când vom avea Insula pe care am visat-o noi, muncitorii și țărani din zona Dunării de sus », îmi spune latifundiarul și buzele lui scăpară un zâmbet cu tâlc, deci

de nedescris, pentru că sunt lucruri pe lumea asta ce rămân exclusiv ale celor pe care îi aureolează, încifrate pentru noi, ceilalți. În cazul de față acel «ceva» izvorăște din fibra cea mai intimă a aceluia care e fiul, părintele și martorul unei teribile epopei: Insula Mare a Brăilei.

În zilele clare, de pe terasa hotelului-turn Traian din Brăila se zărește Insula ca în palmă. O privesc ore în șir (și de aici) în chip de rămas bun. E ca o mătă mare, tolănită la fluviu, felină ce«toarce» frumos și egal - înainte de a intra în imperiul aspru al iernii pontice. Voi reveni aici la data, anotimpul și sorocul făgăduit. Promit. Poate cu o carte subsuoară. Pentru *latifundiar* și pentru insularii din Atlantida (redescoperită) a porumbului românesc.

(în vol. *Paralela 45°*, Ed. Sport-Turism, București 1981, p.117-120)

Mircea Bunea

Acolo unde cerul se unește cu porumbul

Până ieri-alaltăieri, aici era un senin de porumb. Oștiri disciplinate, aliniat ireproșabil, așteptând severe și țepene ultima trecere în revistă: recoltarea. Lungi șiruri de cătane vegetale cu știuleți în bandulieră. Cât vedeai cu ochii: divizii și armate de porumb. Toamna, vântul și soarele cu dinți le decoloraseră uniformele clorofilene. Orizontul devenise linia unde părea că cerul se unește cu porumbul. Însuși astrul zilei răsărea din porumb și apunea în porumb. Porumb-porumb-porumb: mii de

hectare cultivate exclusiv cu planta-rege. «Glorii» echipate special tăiau, curătau, tocau. Când buncărele se ghiftuiau, girofarurile de pe capotele cabinelor de sticlă ale combinelor porneau să se rotească. Fulgerele lor galbene chemau șoferii mașinilor parcate la capete de solă. Și așa, din mers, elevatoarele transferau prețioasele boabe în cutiile pe șase roți ale autocamioanelor. De aici, mai departe, porneau pe drumurile de porumb ale țării. În urma combinelor, trombele de pănuși cădeau peste milioane de oglinzi -- sideful cochiliilor de scoici -- sparte și forfecate de discuri, singurele mărturii ale fostelor funduri de lac, ale jepșelor, ghiolurilor, sahalilor, cățânelor, privalurilor...

- Aici era privalul Aurelu. Colo, Săpatu. Dincolo, Focșeneanu. Și mai încolo, lacul Șerbanu...

Într-adevăr, *erau*. Și mai erau păduri de sălcii, și stuf, și papură... Spunem -- și pe drept -- că noi, românii, avem vocația pământului și a fertilității. A dovedit-o istoria noastră care, într-un anume sens, este istoria pâinii noastre. Dar, mai ales, au dovedit-o comuniștii. Aminti-ți-vă de fosta Baltă a Ialomiței, de Valea Carasu, de fostele nisipuri zburătoare din zona Sadova-Corabia, de lucrările de la Cetate-Galicea Mare, de incinta Dunăre-Siret - astăzi tot atâtea grădini roditoare - smulse de sub zodia paparudelor și conectate definitiv la algebra recoltelor programate pe calculator. Amintiți-vă de progresele agriculturii cooperatiste. Copiii născuți în ultimii ani în satele noastre te privesc nedumeriți dacă le vorbești despre arii, batoze, paie cărate cu târâșul... Însă ceea ce s-a realizat aici, în actuala Țară a porumbului, depășește ca grad de complexitate și ca performanță tot ce s-a făcut până acum. De ce?

Pentru că, **în numai nouă luni ale anului 1964, jur-împrejurul Bălții Brăilei a fost ridicat un val de pământ bătut, înalt de trei metri. În numai nouă luni au fost mișcați nouă milioane de metri cubi de pământ.** A apărut astfel o elipsă proteguitoare pentru 72 000 de hectare, a cărei circumferință egalează distanța pe calea ferată dintre București și Timișu de Jos. Așa s-a născut digul și, odată cu el, **INSULA MARE A BRĂILEI** (devenită între timp cea mai mare întreprindere agricolă de stat din România). Și așa au intrat el, digul, și ea, insula, în viața câtorva sute de oameni. Acestora le-a înfiorat sărbătorile și zilele, gândurile și nopțile, concediile și chiar partea lor de senin. Acei oameni minunați trăitori în corturile lor... zburătoare (din cauza vântului care, aici, suflă doar de două ori pe an, dar în reprize de câte șase luni, fiecare) au declanșat ceea ce am numit într-un alt reportaj **acțiunea D**. Adică: *desecarea* (în acest scop s-au săpat două mii de kilometri de canale), *destufizarea*, *defrișarea*, *desțelenirea*. Vă mai amintiți? În zilele acelea televizajele prezentau lungi secvențe cu imagini ale caterpilarelor în plin efort. Aici, în inima Bălții Brăilei, ele dezlăcuiau și împingeau cu furie cioatele rămase după tăieri. Acum, scenele acelea au valoare de simbol: așa au procedat comuniștii cu toate cioatele -- oricare au fost și oriunde s-au ivit - înlăturându-le și nivelând terenul pentru o viață mai demnă, mai bună, mai umană pentru toți.

Oamenii aceia nu veniseră să privească, ci să împlinescă. Și au împlinit. Veniseră să afirme și să confirme. Și au confirmat. *Terra incognita* brăileană (la urma urmelor, aceasta era balta) a fost transformată într-o Terra nova și începea să producă. **În 1967 au fost**

cultivate primele hectare. Eficiența? În cei zece ani de activitate insularii au dat țării milioane tone de cereale (grâu și porumb) a căror valoare este de șase ori mai mare decât costul investițiilor făcute. (Știați că un locuitor al României, într-o viață, consumă cam un vagon și jumătate de pâine ?) Anual, de aici se obțin două sute de garnituri (a câte o sută de vagoane fiecare) pline cu porumb. Adăugați producțiile miilor de oi merinos și ale miilor de stupi de albine și veți obține aproximativ imaginea a ceea ce înseamnă Insula Mare a Brăilei pentru agricultura românească. Adăugați un impresionant fond cinegetic: iepuri (atât de numeroși, încât, „dacă nu se iau măsuri speciale, vor face ceea ce au mai făcut prin Australia”), căprioare, cerbi, bizami, vulpi, mistreți, rațe și găște sălbatice, fazani, porumbei, grauri... și veți obține o altă fațetă a acestui Koh-i-Noor care este insula. Adăugați faptul că, odată cu extinderea irigațiilor, producțiile vor crește vertiginos și veți obține imaginea a ceea ce va însemna insula în agricultura românească.

Greutăți? Au fost cu duiumul. La început izolarea. Odată intrați în baltă, oamenii își tăiau cu bună știință aproape orice relație cu familiile. Din când în când scriau nevestelor și copiilor și-și aruncau epistolele în cutii plantate în locuri *ceva* mai umblate. Cel care pleca pe atunci la Brăila și care întâlnea în drumu-i astfel de cutii își umplea geanta cu plicurile găsite. Le transporta mai pe jos (drumuri pentru mașini nu existau), mai cu barca și le transfera la veritabila poștă. Au fost apoi inundațiile în 1970, 1971, 1975. Digul de pământ a rezistat însă nu atât datorită lui, cât, mai ales, miilor de oameni care l-au apărat zile și nopți, săptămâni și luni, una după alta. În 1974, primăvara, au apărut șobolanii. Desecările au

coborât nivelul pânzei freatice și le-a permis săparea de galerii subterane. Din cauza digului, multisekularele inundații anuale n-au mai fost posibile. Funcții și disfuncții! Natura nu face totdeauna salturile dorite de om... Scârboasele cohorte ale lui *Rattus norvegicus* n-au mai murit înecate ca în toate primăverile bălții, ci s-au înmulțit în progresii geometrice nemaivăzute. Au apărut din galeriile lor umede mii și mii, ronțâind și forfecând tot ce era bob, tot ce era viitoare plantă. Ale ecologiei valuri. Bineînțeles că devoratoarele dihanii au fost răpuse, însă oamenii insulei au fost nevoiți atunci să însămânțeze încă o dată. Ca să reziste atacului, grăunțele au fost peliculizate cu otrăvuri. Aerul altădată pur se îmbâcsise de pestilențiile dulcele exalate de rugurile râncede ale șobolanilor arși. Insularii strângeau din dinți și arau printre coloanele de fum, strângeau din dinți și discuiau terenul, strângeau din dinți și semănau. Ziuă, oamenii umblau cu degetele încleștate, strângeauprea tarevolanele tractoarelor. Spasmul falangelor sufocate (da, sufocate, le-am văzut !) de greață se prelungea până târziu, în nopțe. Și totul pentru pâinea noastră cea de toate zilele. *Pentru că Tatăl nostru carele sălășluește pre pământ și singurul izbăvitor de foame poartă (neîntâmplător!) nume de Mamă – MUNCA.* Vă amintiți de «Ciuma» lui Camus ori de «Oameni și șoareci» a lui Steinbeck? Acelea-s... literatură!

În același an '74, dar toamna, în noiembrie...

Trei zile și patru nopți peste Câmpia Brăilei ninsese greu. Trei zile și patru nopți, oamenii, și cerul, și pământul au gemut sub presiunea oarbă a miilor de tone de pulbere albă împinsă, răsucită și înghesuită de vifor. Stihia a ales parcă anume, cu perfidie, ca să se dezlănțuie, o noapte de sâmbătă spre duminică. Un

marinar de pe fluviu îmi spunea că valurile Dunării atinseseră gradul șapte (nouă fiind maximum de terifiantă). Mii de oi din Insula Mare a Brăilei au alergat zeci de kilometri mânate din urmă de harapnicele înghețate ale vârtejurilor albe. Obosite, se abandonau în recile dune ca să-și mai tragă sufletele. Au fost văzute ciori care, precum corbii, înnebunite de foame, atunci, atacau mioarele și le ciuguleau carnea. Nu din cele moarte, ci din cele vii! Sleite și așa, blânde animale nu mai opuneau nici o rezistență. Doar ochii li se mai roteau la concurență cu rafalele de zăpadă... Trei ciobani s-au pierdut în Crivăț. Au fost căutați săptămâni întregi. Inutil. Au fost găsiți din întâmplare și greșeală, cu plugurile, când s-a arat, în primăvara următoare... Uneori, când spunem că pâinea țării se plămădește și cu sânge, nu suntem departe de adevăr. În 1977, pe 4 martie, acel înnebunitor 4 martie, când betonul s-a armat cu doliu, cota apelor Dunării la dig a fost cea mai ridicată din întreaga, dar și scurta istorie a primăverilor insulei. Nimic nu a clintit dragostea și atașamentul insularilor față de creația lor, **grădina dintre ape**.

Natura i-a încercat pe oameni în fel și chip, dar n-a reușit să-i alunge. Cu timpul, insularii au schimbat corturile cu barăcile din placaj și iată, acum, le schimbă cu ferme trainice, din beton și cărămidă, cu birouri și apartamente, cu băi și bucătării civilizate. La fermele Filipoiu, Gemenele, Bobocu, Șerbanu, Titcov, Pelicanu, Lebăda, Zăton, Șeicuța, Lunca, Armeneasa, Lungulețu - noile ferme sunt deja în funcțiune. La Blasova, Bândoiu, Pațiu - zidarii sunt ocupați cu finisările... Fiecare fermă este dotată cu stații de radio emisie-recepție. Au fost tăiate sute de kilometri de drumuri și, iată, la ora 11,00, în fiecare dimineață, poșta, adevărata poștă, a terminat

distribuirea „Scânteii” la cea mai îndepărtată fermă. Folosim des expresia *natură umanizată*, dar nu cred să existe în toată țara un exemplu care s-o ilustreze mai adevărat și mai adânc decât ceea ce poate fi văzut în Insula Mare a Brăilei. Și toate acestea datorită politicii partidului nostru. Și datorită unor comuniști, oameni adevărați, pe care nu mă sfiesc să-i numesc extraordinari. Pentru că sunt, într-adevăr. Nu văd, de exemplu, cine le-ar putea contesta titlul de exploratori, de descoperitori și cuceritori de noi pământuri inginerului-director Ioan Vlad, inginerilor șefi de fermă Fănică Pădineanu, Traian Pușcă, Tudor Nicoglu, Florea Barbu, Enache Nicolae... Ei și alții asemenea au dus greul, sunt, ceea ce aș numi, *generația corturilor*. Alții, la fel de buni, în frunte cu inginerul Teodor Coandă sunt generația de mijloc a *barăcilor din placaj*. Și, în sfârșit, stagiarii, cei douăzeci de ingineri, sosiți în insulă toamna trecută. (Printre ei și Mihai, fiul directorului, Erou al Muncii Socialiste, Ioan Vlad.)

Ștafeta generațiilor se transmite firesc, corect, frumos. Experiența nu este ascunsă, ci împărtășită. Nu poți prevedea ce surpriză îți pregătește insula, fiecare trebuie să știe totul despre tot. Intervențiile se fac rapid, ca în oricare fabrică. Exemplu: tehnicianul Ion Babic (de doisprezece ani în insulă) are pregătite dinainte ansamble întregi pentru schimb. Viața l-a învățat că, dacă e cald, pentru mecanizate trebuie să ai neapărat garnituri de chiulasă, relee și filtre, iar dacă plouă și e frig nu trebuie să-ți lipsească cutiile de viteză, discurile de ambreiaj, reductoarele. Altminteri, ca și în uzină, oamenii se cresc unii pe alții, așa cum, cândva, au fost învățați și ei...

Savu Dăineanu (45 de ani, din Turcoaia) a fost muncitor necalificat în portul Măcin. În insulă a venit

acum unsprezece ani. L-a calificat mecanizator Ion Babic, tehnicianul. Apoi Dăineanu i-a calificat pe Vasile Glugă, pe Niță Velea, pe Toader Motora... Aceștia au transmis mai departe meseria lui Vasile Bădălan, lui Constantin Dobre... O adevărată reacție în lanț.

În primăvară, am fost din nou în insulă, câteva zile. Într-una din ele m-am lipit realmente de șeful fermei Blasova, inginerul Fănică Pădineanu, omul care an de an a ocupat în întrecerea socialistă numai locuri fruntașe. Programul fermei lui a început la orele cinci dimineața fix. Nu lipsea nimeni, nu întârziase nimeni. Programul zilei: arat, discuit, semănat. O zi întreagă l-am urmărit pas cu pas la tractoare, la semănători, pe câmp, în atelier. Seara, înainte de radioconferință (se raportează zilnic stadiul îndeplinirii lucrărilor), am citit kilometrajul microbuzului pe care-l folosisem începând cu dimineața aceea: 256 kilometri. I-am înmulțit cu 40 (numărul inginerilor de la fermele vegetale care au același program și care răspund, în medie, fiecare de 1 500 de hectare). Am obținut o cifră echivalentă cu linia maritimă Londra-Capetown. Seara, la unsprezece, ne-am culcat.

(în vol. *Împotriva Nisipurilor*, Ed. Eminescu, București, 1982, p.38-44)

Nicolae Grigore Mărășanu

Digul speranței

Aici, la Salcia, pe o lungime de zece kilometri, Dunărea parcă seamănă cu Mississippi; se revarsă învolburată peste pământurile a două provincii: Muntenia și Dobrogea, și, dacă digul nu i s-ar opune, apele ei ar inunda Insula. Strunită însă, fierbe de furie ca un armăsar pe care pui șaua, prima oară, și pe care omul îl umilește încălecându-l. Crește și înflorește în sus, ca un pom uriaș, și spumele ei tulburi seamănă cu balele unui animal turbat.

Și, totuși, n-o urăsc!

Dunărea amenință aici, în pământul copilăriei mele, 72 mii de hectare cu grâu, porumb, soia, floarea-soarelui, rapiță; cam 90 de mii de oi, 15 mii de porci, o mie de vite mari; un sistem de irigații care a costat trei miliarde și jumătate; peste o mie și o sută de mașini agricole; peste trei mii de clădiri, case țărănești, ferme și ateliere; o stație de uscat furaje verzi, o rețea de energie electrică; peste 170 de stații de pompare și două mari comune: Mărașu și Piatra Frecăței cu peste 10 000 de oameni, amintiți la urmă pentru că ei apără această avere.

Și tot n-o urăsc !

În apele ei oamenii și-au spălat fața crestată de sudoare, și-au răcorit trupurile, pe malurile ei au visat la marile plecări, în ea și-au probat flăcâii bărbăția, trecând-o înot, și tot în ea și-au scăldat cailor în amurgurile sângerei. În undele ei se aude și acum cântecul strămoșilor mei edecari.

O fetiță cu părul blond, un fel de rusalcă ieșită acum din valuri, stă într-o luntre, aplecată, și își afundă degetele în apă și parcă spune: „Fluviule bun și puternic și bogat în pești de aur și de argint, să nu treci digul ! Că dincolo de dig sunt băieți și fetițe cu părul ca spicul de grâu, sunt buni bătrâni-bătrâni, și dedesubt de tot stau straturi-straturi oasele strămoșilor. Că noi aici suntem de când suntem, adică dintotdeauna.”

Așa mi se pare că spune fetița aceea blondă, Nicoleta Grigore, elevă din Mărașu, și Dunărea, parcă amețită, se lăfăie leneșă ca un animal la soare. Vorbele ei nu seamănă a rugă, ci mai degrabă a monolog existențial. Pentru că nu ruga la natură ne ține pe pământ, știu asta și copiii, ci lupta tenace, permanentă pentru existență. Și ca să probeze acest crez al lor, elevii de la școlile din Brăila, de la cele din Insulă, au venit în apărarea digului.

- Ce fac elevii pe dig? întreb pe unul dintre profesorii lor.

- Fac de toate, sapă pământ, încarcă saci, transportă saci pe taluzul digului, supraînălță, taluzează cu maiurile, fac de pază, bat fascine, îmi răspunde el.

2 000 de elevi împânziți pe vreo câțiva kilometri, alături de militari, țărani din Insulă, muncitori agricoli, specialiști lucrează la stăvilirea apei.

De câte mii de ani repetăm acest gest existențial în calea năvălirii apelor sau a altor feluri de năvăliri? Știe pământul ăsta căruia îi dăm forma unui dig de apărare acum. Apărarea Insulei în fiecare an a devenit un fel de școală a curajului, a bărbăției, a rezistenței și a continuității oamenilor în acest spațiu asediat de ape.

Iată încă un fapt probator:

Într-o noapte, un militar făcea de pază în această zonă. La kilometrul 79 a descoperit un grifon. El nu mai

văzuse așa ceva și, când a constatat că apa țâșnește din talpa digului ca dintr-o arteziană, s-a speriat. Telefonul se afla aproximativ la doi sau trei kilometri. Și-a lăsat pătura, mantaua și a alergat numai în veston la postul telefonic. Acolo, împreună cu telefonistul, au raportat subunității de intervenție; soldații de la subunitate au alergat la fața locului; conducerea tehnică a tronsonului a apărut și ea, ca din pământ și, cu experiența căpătată în lupta cu viiturile anterioare, au instaurat calmul. Au cărat balast, saci cu pământ, au făcut zid în jurul grifonului, ca un tub de fântână, și l-au liniștit.

Uite, colo, la rădăcina digului, un soldat, telefonist, și-a făcut adăpost dintr-o benă de basculă, răsturnată. A ridicat pământ în jurul ei și a zidit un fel de tranșee. Vântul se opintește în adăpostul lui, vrea să i-l spulbere, dar metalul apasă greu pe taluzul digului. Soldatul dă nervos la manivelă, grăbindu-se să obțină legătura.

La Cistia, o grupă de soldați mănâncă în picioare, rezemați de niște garduri vechi.

Unul dintre ei își leagă mantaua de doi pari și la adăpostul ei, pe un fel de cotlon, își pregătește omleta. Lingurile lovesc gamelele și mie mi se pare că aud o turmă cu clopote și păcănețe.

-Ce este un grifon? îl întreb pe directorul Oficiului de Gospodărire a Apelor, omul care a avut amabilitatea să mă însoțească pe acest pământ al copilăriei, amenințat de ape.

- Un grifon, zice el, este un fel de izvor care apare de obicei pe sub dig, datorită diferenței mari de presiune. Apa care se infiltrează în incinta îndiguită, conform principiului vaselor comunicante, tinde să se

ridice la nivelul apei de dincolo de dig. Grifonul este urmarea acestui fenomen.

- Cum se combate?

- Prin două metode: se barează grifonul cu balast, pietriș, în așa fel încât să nu se scurgă repede și să antreneze pământul din dig, apoi se dirijează scurgerea lui lentă pe niște canale. Sau, se ridică un dig circular în jurul lui, până când apa se înalță la nivelul Dunării și, astfel, se egalizează presiunile. Îl faci, deci, inofensiv.

La Salcia, spuneam, Dunărea seamănă acum cu Mississippi. Aici e zona cea mai periculoasă, mai amenințată. De ce? Pe o lungime de aproximativ 10 kilometri nu există perdea protectoare de pădure. Pădurea a fost imprudent - credem noi - tăiată, toată; s-au practicat tăierile rase și acum, sub ochii noștri și ai oamenilor de la Unitatea de exploatare forestieră, stânjienii cojiți, pentru export, se duc pe „apa sâmbetei”. N-au reușit să-i recupereze!

Tot aici digul a fost construit cu forță manuală, deci mai șubred. Și, firește, tot aici, de la kilometrul 4 până la kilometrul 11, este și „țara grifoanelor”. Sunt nu mai puțin, aflăm, de 10 grifoane, dar păzite, se înțelege, ca ochii din cap.

Au apărut în 1975 și au fost localizate într-un canal de desecare: se scurg în el. Sunt stinse, zic oamenii, dar pot izbucni oricând. Cantonierul Ion Grigore le vizitează de trei sau patru ori pe zi. Grifoanele tac, dar omul acesta le cunoaște tăcerea. Uneori, când e liniște, le aude susurul pe sub dig. Le vizitează și noaptea, știe drumul spre ele cu ochii închiși și când doarme, în orele puține de somn, visează că unul dintre ele rupe. Ion Grigore sare din pat și dă buzna la telefon să anunțe subunitatea de intervenții. Dar cât învârtește la

manivelă se dezmeticește și nu mai are chef să se culce. Se duce la grifoane, se așază pe malul canalului de desecare și ascultă cum pe câmpia întinsă crește grâul. Și grâul crește fantastic!

La Salcia se lucrează la apărarea digului și noaptea. Pe 16 kilometri de dig s-a întins o rețea electrică improvizată, și, la lumina becurilor, a farurilor, a lanternelor, noaptea pălește. Cinci sute de oameni, civili și militari, lucrează în două schimburi. Se supraînălță digul cu încă 70 de centimetri. Se fac banchize puternice, se fac fascine. S-au adus pe dig 3 000 saci cu pământ ! Se lucrează de două săptămâni. Apele s-au tot ridicat, fascinele s-au ridicat și ele de două ori. Digul, întărit an de an, ajunge acum la 3 metri înălțime. Dar tot mai trebuie întărit. În noaptea asta oamenii se vor confrunta cu viitura maximă !

În ce mă privește, am dorit să fiu aici, alături de ei. 28 de basculante și tot atâtea screpere, călărite de niște băieți buni de pus la rană, transportă pământ pe dig iar 14 buldozere nivelează și compactează. Dar pământul se aduce din incinta îndiguită și nu e bine: se distruge stratul fertil al câmpiei, se fac gropi, în gropi se adună și bălțește apa. De unde, însă, să-l iei acum, când tot pământul de dincolo de dig e la trei sau patru metri sub ape? Insula, deci, se apără cu propriul ei pământ ! Și bine ar fi ca astfel de acțiuni de apărare să se facă în timpul în care apele nu inundă iar pământul să se ia din afara incintei îndiguite, sau să se aducă piatră (cariera e pe malul celălalt al Dunării, la Turcoaia). Astfel, consolidarea și apărarea digului ar fi cu mult mai puțin costisitoare.

Buldozeristul Ion Chiru își caută fratele, pe buldozeristul Apostol Chiru, ca să meargă la o

intervenție. Își remorchează vagonul-dormitor și pleacă la kilometrul 13.

-Vagonul e casa noastră, zice el. Noi suntem ca melcul, ne purtăm dormitorul la remorcă. Ne mutăm și de trei ori pe zi și dormim, când ne mai rămâne timp de dormit, unde ne apucă noaptea.

Noaptea e pe sfârșite. Un soldat citește o miră: „Crește un centimetru !”, zice el cu voce tare, fără să-l roage cineva, deoarece știe că-i interesează pe toți cei din jur. Cincisprezece posturi telefonice și șase stații militare zbârnâie, stau încinse zi și noapte, aruncă în eter mii de știri aici, la Salcia. În Insulă sunt sute de stații radio. Oamenii comunică prin viu grai, prin cablu, prin aer. În noaptea aceasta de joi, 2 aprilie, spre vineri, 3 aprilie, când viitura maximă a sosit la punctul Salcia, în Insulă acționează și veghează 6 000 de oameni.

Nicolae Popa, de 80 de ani, din Piatra Frecăței, a venit să taie sârmă pentru fascine și pentru legarea sacilor. Irimia Țăranu, de 75 ani, nu mai merge să cumpere sare de la magazin și se așază și el la tăiat sârmă. Anghelina Țuțuianu, suferindă, cu tatăl bolnav în pat de trei ani, vine o oră-două și încarcă saci cu pământ. Nicolae Oprea, pe jumătate paralizat, stă pe un sac umplut cu pământ și taie sârmă cu mâna stângă. Nimeni nu i-a chemat pe acești oameni la apărarea digului.

-De ce ați venit? îi întreb.

- Nu putem sta în casă! îmi răspunde unul dintre ei și lucrează mai departe.

Cel mai nedormit om din zona Salcia e primarul Nicolae Dumitrașcu. Aleargă dintr-o parte în alta, mobilizează oamenii la câte-o intervenție urgentă, transmite știrile comandamentului, pune mâna la treabă. E născut în Mărașu. Îl poți vedea alergând uneori cu

motocicleta pe lângă dig și când trece prin fața casei le face copiilor cu mâna. Nu are timp să intre. Poartă la el un carnet cu toată mișcarea Dunării, cu toată istoria ei din 1970 încoace. Evidența asta a viiturilor fluviului pe care o ține concurează, am curajul să spun, cu evidența unui serviciu hidrologic:

-În 1965, spune primarul, digul a întâmpinat prima viitură a cărei culminație, la mira Brăila, a atins 577 cm. În 1970 a fost a doua viitură, care a atins - tot la mira Brăila -, la 28 mai, 639 cm. În 1975 s-a decretat din nou stare de necesitate în Insulă, iar viitura la mira Brăila a atins, la 13 iulie, 591 cm. În 1980, de la 23 mai, digul a intrat în faza a treia de apărare, determinând măsuri speciale, deoarece prognoza dată de Comisia Centrală de Apărare împotriva Inundațiilor spunea că, la 30 mai, viitura va atinge la Brăila cota de 660 cm, cu 21 cm mai mult decât nivelul maxim atins în 1970, când a fost cea mai mare viitură din istoria digului. Ne-am apărat totdeauna, ca și acum, și am rezistat. Vom rezista și de această dată, ne asigură el.

Ce se constată? Că datorită încorsetării Dunării, apele cresc pe verticală iar periodicitatea viiturilor nu mai este acum de 10-15 ani, cum era înainte de îndiguire, ci de 5 ani. Digul se știe, e executat la o asigurare de calcul de 10 la sută; el a fost astfel construit încât să reziste la presiuni și viteze ale curentului apei cu 10 la sută mai mari decât cele mai mari presiuni și viteze înregistrate statistic. Față de cât s-a construit în Insula Mare a Brăilei, de investițiile imense făcute aici, nu mai poate satisface pe nimeni o astfel de cotă de asigurare iar ministerele responsabile de această avere națională vor trebui să ia măsuri pentru ridicarea ei. În același timp,

oamenii, apărați de acest dig, vor trebui să-l păstreze, să-l protejeze și să-l consolideze cu mai mare grijă.

Aici, la Mărașu, între kilometrii 0 și 30, pe brațul Vilciu, au apărut infiltrații în dig care pot deveni periculoase. La fața locului au sosit un vicepreședinte al Consiliului Popular Județean, un secretar al Comitetului Județean de Partid și un ministru. Câțiva ingineri specialiști, ajutați de forțe mecanice și umane, aplică în practică hotărârea luată: executarea unei banchete lungi de aproape 200 metri. Oamenii comunei Mărașu au răspuns imediat. Pe unii dintre ei îi cunosc din copilărie, pe alții de la viiturile anterioare. Agenții hidro primesc ordinele și dispar ca potârnicile pe dig. Primarul, Nicolae Munteanu, și el om de-al locului, ridică satele. Și oamenii vin din toate părțile. Printre ei se află sute de femei care știu să-și apere nu numai copiii, care știu nu numai să ducă greul câmpului, ci știu - dovedesc acum, a câta oară? Să apere permanența lor. Încarcă saci, taluzează digul cu piatră, aduc fascine. Până la orele 12 merg la câmp, după ora 12- la apărare. Alături de ele, copiii își clătesc picioarele în apa adâncă, întind mâna după rațele sălbatice, după lișițele care parcă s-au domesticit și vin până aproape de dig să pască iarbă.

Dincolo de dig, păsările, peștii care nu se văd, apa ajunsă până la coroanele arborilor, vapoarele, șlepurile, șalupele rapide și alte ambarcațiuni; o lume într-o agresivă libertate. Aici veghea, încordarea, nesomnul, dăruirea totală, efortul continuu al unei lumi în apărare.

Rulăm cu o „asistență tehnică” spre Măgura, situată în partea de sud a Insulei. Vasile Milea, șoferul ăsta cu suflet mare, fluieră, cred eu, de fericire. După jumătate de oră de ambalare, de manevre, de înjurături și

de glume spuse la necaz, a reușit să ne scoată dintr-o mlaștină în care mașina se scufundase până la portiere. Dar, iată, pune o frână și facem cunoștință cu parbrizul. Un școlar i-a făcut semn să-l ia cu mașina și acum îi întinde mâna și-l ajută să urce. Copilul se așază timid lângă noi și ține cu grijă o traistă în care se mișcă ceva.

-Cum te cheamă? îl întreb.

- Panait Negoii și sunt în clasa a șaptea la Școala din Măgureni.

-Și ce duci în traista aia? nu-mi pot stăpâni eu curiozitatea.

- Porumbei, zise el înseninându-se la față. Sunt rotați. Mi i-a dat mătușa Frusina din Mărașu să-i duc acasă. Ea are mulți. Mi-a mai dat, altă dată, două perechi. Eu am avut încredere în ei și le-am dat drumul, crezând că se întorc, dar orățăniile nu s-au mai întors.

- Ai plâns după ei ?

- N-am plâns, dar m-am dus din nou la mătușa Frusina și, în loc de două perechi, mi-a dat trei perechi, adică șase porumbei. Să trăiască mătușa Frusina!

Sacii stau ca niște santinele pe dig. Un soldat ne cere o gură de apă deși, paradoxal, Dunărea ne inundă. Îi întind o sticlă din care îl rog să bea. Apoi îl îndemn să toarne în bidonul de la centură.

Între timp, pe porțiunea de dig amenințată, a sosit un terex. Pe el scrie cu vopsea roșie: „APĂRARE DIG”. Terexul la un singur transport aduce pe dig 26 m³ de pământ. Împreună cu propria lui greutate ajunge la 27 tone! Sub călcâiul ăsta de fier și de pământ digul se tasează mai bine, iar omul de la volan, Petrache Dragomir, de 37 de ani, care a lucrat și la defrișarea și la îndiguirea din 1964, pare o mogâldeță care dirijează un dans ciclopic, o forță care participă la o nouă Facere.

-Atunci, când am defrișat pământul Insulei - zice el - împreună cu alți colegi, aliniam câte zece buldozere, lamă lângă lamă, înfingeam fierul în pământ și împingeam pădurea, pur și simplu. Copacii, unii seculari, cădeau în față cu zgomot și, noaptea, când se așternea liniștea, auzeam parcă plânsul ăla al lor. Păsările se roteau pe sus, cuiburile cădeau, ouăle și puii erau striviți sub șenile, tufișurile ardeau, șerpii, ca să scape, se urcau lângă noi, pe mașini. Mirosea a scrum și a sânge și pe mine mă apuca uneori frica! Am clădit o lume, odată cu Insula asta, dărâmand, ca în orice revoluție, alta. Acum trebuie să fim în stare să o păstrăm, s-o apărăm.

Și ca să apere digul acum se pot vedea, în Insulă, mii de oameni și sute de mașini. Au mai venit șoferii de la Autobaza I Brăila, bărbații aceia romantici conduși de Petru Leptiher; au apărut cu Rabele lor de 16 tone, niște bascule puternice, să înalțe digul. Au mai venit, de asemenea, zeci de buldozeriști de la Șantierul de utilaj greu terasier Brăila, frații Iosif și Andrei Blaj care lucrează zi și noapte, lăsând uneori buldozerele și intrând în apă până la brâu să scoată fascine. Cu toții se vor acoperi aici de glorie.

Să apere o lume, să dureze digul, mamele din Mărașu - aflăm de la primarul Nicolae Munteanu - protejează porțiunea mai slabă din dreptul satului, cu cercevele de la ferestre și cu tocurile de la uși.

-Uitați-vă colo, spune el. Valul bate în ele, nu mai bate în dig!

*

- Mă Dumitre, o mai seca apa asta? Parcă s-a mai subțiat față de ieri !

- De unde știi ?

- A spus la aparat.

Suntem în piscul de la Măgureni și dialogul aparține lui Dușu Burlacu și prietenului său, Dumitru Topoleanu care au venit la malul digului, sprijinindu-se în bastoane, să observe cum se subțiază apa.

-Am trecut prin multe ape, zice unul dintrei ei, dar alea erau subțiri pentru că era întinsură mare. Acum, dacă scapă, vin peste noi ca dintr-o cascadă. Sunt însă atâtea forțe aici, că - zicem noi - nu scapă.

De aici încercăm mașina cu copii. 35 de copii de la Rața merg zilnic la școala din Măgureni, străbătând 6 kilometri la venire și tot atâția la întoarcere. Sunt, aflăm, din clasele 5-8.

Copiii coboară. Au ajuns acasă. După vreo 2 kilometri o luăm în mașină pe învățătoare.

Coboară și învățătoarea și ne continuăm drumul spre Brăila. Dă să se însereze. Un buldozerist își strâmbă fața într-o oglindă așezată pe o șenilă: se bărbierește.

Apele scad, rațele își fac cuib. Câteva femei adună păpădie de pe taluzul digului ca s-o dea la găște: le țin închise că, dacă le-ar da drumul, s-ar pierde pe atâta întindere de apă.

Un soldat își trage manșeta bonetei peste urechi, își strânge mantaua pe trup și rămâne de santinelă. Un caporal, cu o voce puțin cazonă, comandă: „Spre dormitor, înainte marș !”.

Rulăm paralel cu digul înălțat. În pădure, cucii cântă ca turbații, iar eu simt cum mă încarc de speranță, pentru că digul pe lângă care mașina înaintează acum va rămâne totdeauna un dig al speranței.

P.S.

În „Digul speranței”, ca și în alte reportaje, am optat pentru timpul prezent, pentru că în apărarea digului, care la rândul său apără oamenii și imensele

bogații ale Insulei Mari a Brăilei, încleștările surprinse în rândurile de față au devenit o luptă permanentă. Eroismul din paginile de față dă sens, într-un spațiu asediat mereu de ape, unei durabile dăinuiri.

(Din volumul „Geamandura”, Editura Sport-Turism, București, 1985, p.155-157)

Florentin Coman

Două reportaje care așteaptă intervenția Primăriei.

Corotișca - de la paradis, la cimitirul peștilor

** Abandonate de ani de zile și lăsate să se colmateze, canalul Corotișca și bălțile alimentate de acesta, Poala Albă și Veriga, se transformă în fiecare vară într-o adevărată capcană pentru tone de puiet de pește * Pensionarul brăilean Valerică Bedreag, ultimul barcagiu din Brăila care preferă să tragă la rame decât să folosească motor, este cel care ne-a atras atenția asupra fenomenului. *, „Salvați canalul Corotișca, salvați puietul de pește!” este îndemnul bătrânului pescar. Acesta spune că, împreună cu fratele lui, a cărat cu găleata mii de pești care rămăseseră captivi în bălțile colmatate. Astfel de gesturi sunt însă doar niște picături de apă într-un mare ocean de nepăsare care a făcut ca atracțiile turistice de altădată să fie lăsate pradă buruienilor.*

Un adevărat dezastru ecologic se petrece în fiecare an lângă Brăila, ignorat de toată lumea, inclusiv de instituțiile care ar trebui să se implice în protejarea mediului și faunei. Iar tragedia este cu atât mai cruntă, cu cât lovește acolo unde până nu demult era un mic paradis

natural: fostul canal Coroișca, vestit pe vremuri printre pescarii amatori din toată țara, fapt ce-l făcea una dintre atracțiile turistice ale Brăilei. Astăzi, canalul Coroișca și bălțile pe care le alimentează de fiecare dată când crește Dunărea, Poala Albă și Veriga, se transformă într-un imens cimitir al puietului de pește. Fenomenul este pe cât de simplu pe atât de distrugător: când nivelul fluviului crește, apa intră pe canalul Coroișca și ajunge până lângă digul Insulei Mari, inundând terenul și formând cele două bălți amintite mai sus. În zona inundată ajung mânate de instinct și numeroase specii de pești, de la caras la plătică și de la știucă la somn, pentru a depune icre.

Problema este că actualul canal Coroișca nu mai arată deloc ca în vremurile bune, când era suficient de adânc încât să se poată intra pe el cu șalupe și chiar cu mici vaporase de agrement. Acum e atât de colmatat încât, atunci când Dunărea începe să scadă, apa ajunsă la un anumit nivel nu se mai poate scurge în fluviu, din cauza mълului și a barajelor formate de vegetație și trunchiuri uscate de copaci. Astfel, bălțile Poala Albă și Veriga nu mai pot comunica cu Dunărea, iar puietul de pește rămâne captiv în apa care se evaporă în ritm rapid, până când bălțile seacă de tot. Tone de puiet își găsesc astfel sfârșitul, fie mâncate de păsări, fie având parte de o moarte chinuitoare, prin sufocare.

Despre acest fenomen, despre care prea puțini au idee la ora actuală, ne-a informat pensionarul brăilean Valerică Bedreag. În vârstă de 66 de ani, este unul dintre bătrânii barcagii ai Brăilei și probabil ultimul care încă mai trage exclusiv la vâsle, refuzând să își monteze motor pe ambarcațiune. Din proprie inițiativă, nea Valerică ne-a contactat la redacție zilele trecute,

oferindu-se să ne ducă cu barca lui cu vâsle până la locul unde mor în fiecare vară milioane de peștișori, care în mod normal ar fi trebuit să populeze Dunărea. „*Vreau să atrag atenția despre ce se întâmplă, în speranța că poate aude cineva cu putere de decizie și poate se implică în rezolvarea problemei. Apelul meu este următorul: «Salvați puietul de pește, salvați canalul Coroișca!»*”, ne-a spus bătrânul și inimosul barcagiu.

Salvați canalul Coroișca!

Într-una din zilele trecute, cu Valerică Bedreag pe post de vâslaș și ghid, am străbătut actuala fantomă a ceea ce a fost odată vestitul canal Coroișca. Tristă experiență! Să ascuți din poveștile bătrânului barcagiu ce minunție era în urmă cu 30 - 40 de ani aici și să vezi în ce hal s-a distrus totul... Înainte vreme, canalul avea deschidere largă la Dunăre, fiind vizibil de pe malul celălalt. Acum, doar cine cunoaște bine locurile știe pe unde se mai poate pătrunde pe el. Un par cu o sticlă de plastic în vârf e singurul reper ce le dă de veste cunoscătorilor că, în spatele sălciilor crescute pe mal, se află intrarea în fostul canal. Nea Valerică știe malurile ca pe propriile buzunare și s-a strecurat cu barca fix pe unde trebuie pentru a pătrunde pe fâșia de apă care, alimentată de nivelul mare al fluviului după ploile din ultima vreme, este suficient de adâncă încât să poată fi parcursă cu barca. „*Asta-i așa, pentru că a plouat mult. De obicei, în perioada asta a anului deja apa e aproape secată pe canal și în bălți. E un dop format chiar aici, la intrarea în Dunăre, din cauza depunerilor de aluviuni, dar și a sălciilor ăstora crescute chiar pe mijlocul canalului. Plus de asta, au mai venit și «deșteptii» care au făcut*

*defrișări în pădure și au împins în canal crengi uscate și trunchiuri de copaci. Resturile astea au îngustat canalul pe o lungime de câteva sute de metri. De la cum era înainte, cu vreo 15 - 20 de metri lățime, acum mai are doar vreo 5 metri lățime pe porțiunea asta de lângă vărsarea în Dunăre”, ne-a explicat cu năduf **nea Valerică**, trăgând cu greu la rame din cauza crengilor uscate ce îngustează fâșia de apă. Pe alocuri, barajele de crengi, dar și sălcii crescute chiar pe șenal îl obligă pe barcagiu să lase vâslele deoparte și să se ajute de ghiondir, un par lung cu care ghidează barca, împingându-l pe fundul apei sau de vreun trunchi de copac. La un moment dat, am trecut de porțiunea îngustată și am intrat în zona unde canalul își păstrează lărgimea de pe vremuri, cu malurile delimitate de sălcii bătrâne. Și pe aici se înaintează greu, de data asta nu din cauza trunchiurilor de copac, ci din pricina vegetației crescute până deasupra apei. Predomină o plantă despre care nea Valerică ne spune că e nou apărută. „Nici nu știu cum se numește buruiana asta. Noi îi spunem morcov de apă, fiindcă dacă o rupi miroase a morcov. Dar e toxică, nu-i ca plantele care populau balta pe vremuri. Asta nu hrănește peștii, îi otrăvește. Când începe să scadă apa, ea moare și începe să se topească, intră în putrefacție și miroase foarte urât”, ne-a explicat barcagiul.*

„Și pe el îl doare inima, la fel ca pe mine, de peștii ăștia care mor”

Toată suprafața canalului este invadată de buruiană iar nea Valerică se opintește în vâsle pentru a-și croi cărare. Rare sunt ochiurile de apă curate, unde

barca înaintează mai lin. În ciuda celor 66 de ani ai săi, barcagiul nostru, fost șofer profesionist, se ține bine: vâslește în ritm susținut, vorbind din când în când cu barca sa de metal, botezată Vera. „*Hai, Vera, că mai avem puțin până la pod! Hai, Vera, hai cu tata!*”. Unul dintre noi se oferă să îl ajute cu vâslele, dar nea Valerică refuză zâmbind șugubăț: „*Stați liniștiți, că nu-i problemă, pot să vâslesc toată ziua dacă trebuie. Doctorul spune să faci mișcare cel puțin 30 de minute pe zi, și asta e mișcarea mea, datul la vâsle. Eu de la șase ani am învățat să vâslesc, domnule, iar acum, dacă se întâmplă să plouă sau să bată vântul și nu pot să ies o zi cu barca pe Dunăre, mă îmbolnăvesc! Cunosc fiecare copac din pădurea asta, fiecare metru de mal. Uite, aici, de exemplu, pe porțiunea asta de mal, își făceau pe vremuri lipovenii ghețarie. Tăiau gheața iarna, când îngheța canalul, o puneau într-o groapă adâncă și o astupau cu stuf, și acolo se păstra foarte bine până vara, când o vindeau la restaurantele din Brăila, ca să țină vinurile și sucurile la rece!*”, ne-a povestit **nea Valerică**, spunând că, de la acel loc, mai avem puțin și ajungem la pod. „*Care pod?*”, am întrebat. „*Lasă că o să vedeți!*”, ne-a spus ghidul nostru.

Câteva sute de metri mai încolo, după ce barca s-a târât cu greu prin vegetația de la suprafața canalului, am zărit două postamente masive de beton, situate față în față, pe un mal și pe celălalt. „*Ăsta e podul, sau ce-a mai rămas din el, că acum e doar o ruină, parcă-i cea mai rămas din podul lui Decebal*”, glumește amar **nea Valerică**, explicându-ne că, pe vremuri, când canalul Corotîșca și bălțile Poala Albă și Veriga erau exploatare de Întreprinderea Piscicolă a Brăilei, aici erau două porți

masive din metal făcute în așa fel încât, când începea apa să se retragă, lăsa doar puietul să treacă spre Dunăre, păstrând peștii mari în bălți. Porțile se puteau deschide complet, pentru a putea trece șalupele, iar pasarella de metal ce permitea oamenilor să traverseze de pe un mal pe celălalt era, de asemenea, mobilă, putând fi dată la o parte din fața ambarcațiunilor. Acolo, la ruinele podului, ne aștepta Petrică Bedreag, fratele lui nea Valerică, un alt împătimit al bălților și poveștilor pescărești. Fusese prin pădure să caute râme pentru pescuit și venise să ne salute. *„Și pe el îl doare inima la fel ca pe mine de peștii ăștia care mor în baltă, pentru că nu se mai pot întoarce în Dunăre. În anii trecuți, am cărat amândoi, cu gălețile, mii de peștișori până la fluviu. Îi luam în găleata cu apă și îi duceam prin pădure, că nu se mai putea intra cu barca pe canal. Asta așa, ca să îi salvăm că ne e milă de ei să-i lăsăm să moară aici. Noi suntem pescari de mici copii și vrem ca pe Dunăre să fie pește în continuare. Dar de unde să mai fie, dacă tot puietul moare prin bălți cum sunt astea și câte or mai fi de-a lungul fluviului, lăsați, tot la fel, în paragină! De-aia nu mai e pește pe gârlă, nu din cauza noastră! Acum vreo doi ani, ne-a prins Poliția de Frontieră cu câteva kilograme de pește, ne-a dat amendă și ne-a pus eticheta de braconieri. Auzi, braconieri...”*, spune cu năduf **Valerică Bedreag**.

Cei doi frați ne-au arătat, acolo, lângă fostul pod, locul unde s-a format primul baraj care a dus la distrugerea bălților Poala Albăși Veriga. *„După Revoluție, când fosta Piscicola s-a închis și nu mai avea nimeni grijă de canal și de bălți, s-au făcut niște defrișări în pădure, iar aia care lucrau cu buldozerul și-au tras loc*

*de trecere spre dig prin canal, făcând un baraj din pietre și pământ. Atunci s-a închis prima dată legătura bălților cu Dunărea. Eu cu fratele meu și cu alți pescari am săpat la lopată ca să desfăcăm barajul ăla. Am dat drumul la apă, dar n-am mai putut să scoatem tot pământul ăla la lopată, vă dați seama... Încă se mai vede și acum o parte din dopul care a fost aici!”, ne-a povestit **nea Valerică**.*

Pe drumul de întoarcere, bătrânul barcagiu și-a amintit cum era în vremurile bune, când pe canalul Corotișca veneau la fiecare sfârșit de săptămână sute de brăileni sau de turiști pentru a pescui. În drum spre Brăila, după ce am ieșit la Dunăre, am trecut și pe lângă fostul complex de agrement „Corotișca”, din care nu a mai rămas decât postamentul de beton, pe care câțiva pescari contemporani și-au încropit niște colibe. „*Ce frumos mai era și aici când funcționa restaurantul! Stătea lumea la coadă ca să prindă un loc la masă, să mănânce un borș de pește. Lângă restaurant erau și câteva căsuțe (lacustre) din lemn unde puteai să te cazezi peste noapte. Praf și pulbere s-a ales de toate astea, nimic n-a mai rămas din ele!*”, ne-a spus cu nostalgie în glas **nea Valerică**. Pe vremurile acelea, își aducea prietenii și cunoscuții la restaurant, în barca lui cu vâsle și la fel ca el procedau și alți barcagii. „*Atunci nu era nebunia asta de acum, cu atâtea bărci cu motor care gonesc pe Dunăre fără niciun Dumnezeu! Era lumea mai liniștită, mai respectuoasă*”, ne-a spus bătrânul barcagiu, în timp ce vâslea contra curentului, folosindu-se din când în când de forța anafoarelor pe care știa cum să le găsească, pentru a ne întoarce înapoi, pe malul Brăilei, în zona Căpităniei, de unde plecasem.

Poveștile bătrânului barcagiu, acompaniate ritmic de pescăitul vâslelor în apă, de ciripit de păsărele și de zborul naiv al fluturilor ce căutau printre buruieni florile de altădată, ne-au descoperit mina de aur ce zace în uitare la doi pași de Brăila și ne-au făcut să ne întrebăm cum ar fi fost dacă, în loc să fie lăsat de atâția ani cimitir pentru pești, fostul canal Corotișca s-ar fi decolmatat și i-ar fi fost curățate malurile așa încât, împreună cu bălțile pe care le alimentează, să redevină paradisul de altădată. Dar cine să facă asta? În momentul de față, nicio instituție nu își asumă administrarea bătrânului canal. Direcția Silvică ne-a spus că nu îi aparține, Administrația Îmbunătățirilor Funciare ne-a transmis că nu are nicio treabă cu acest canal, iar de la Sistemul de Gospodărire a Apelor nu am reușit să luăm nicio reacție, deoarece s-a schimbat conducerea și nu am avut pe cine să contactăm. Fosta Întreprindere Piscicolă a Brăilei, transformată în SC „Vermata” SA și-a vândut încă din anii '90 activele, iar un fost director al acestei societăți nu a știut să ne spună cine anume a intrat în posesia canalului Corotișca. Primăria Brăila ne-a transmis, de asemenea, că nu are nicio legătură cu canalul Corotișca, deci nu are cum să intervină.

Corotișca, asul din mânăca Brăilei, pe care nu-l vrea nimeni !

Canalul Corotișca, fostul paradis al pescarilor, nu este revendicat de nimeni.

În prezent, terenul pe care se află canalul Corotișca, precum și bălțile Poala Albă și Veriga alimentate de acesta, se află pe teritoriul administrativ al municipiului Brăila, după ce întreaga zonă dig-mal din

dreptul municipiului (700 ha) a fost preluată de UAT Brăila, în 2015, după un lung proces derulat în justiție, contra UAT Mărașu, dar nici pădurea existentă acolo, care aparține de drept fondului forestier administrat de Direcția Silvică Brăila, și nici amenajările hidrotehnice, cum ar fi canalul Corotișca, nu se află propriu-zis în proprietatea municipalității brăilene. Cu alte cuvinte, Primăria Brăila n-ar avea cum, din punct de vedere legal, să intervină pentru decolmatarea canalului.

Astfel, Brăila este primul oraș care trece efectiv Dunărea, al doilea fiind Sulina.

După ce procesul s-a finalizat iar Brăila a ieșit câștigătoare, fostul arhitect șef al municipiului, Ion Marian, declara că în Planul de Urbanism Zonal ar urma ca această zonă împădurită să fie alocată realizării unor eco-parcuri care să atragă turiști. Între timp, acele planuri par să fi rămas în stadiul de vorbe goale. Actuala administrație a Primăriei ne-a declarat că, deocamdată, nu există nicio intenție pentru a se amenaja ceva pe celălalt mal, excluzând astfel și posibilitatea reînființării

fostei baze de agrement de la Corotîșca. „În momentul de față, acel teren împădurit este administrat de Direcția Silvică. Nu există nicio intenție pentru schimbarea acestei situații, în contextul în care această zonă împădurită ajută municipiul Brăila să se încadreze în normativul de 27 metri pătrați de spațiu verde pe cap de locuitor stabilit printr-o Directivă Europeană”, ne-a explicat viceprimarul Alexandru Jantea.

Fostul angajat al Întreprinderii Piscicole Brăila, domnul Valerică Bedreag, în vizită la redacția ziarului „Obiectiv”, ne-a povestit în ce fel era valorificat pe vremuri puietul de pește din bălțile alimentate de canalul Corotîșca. „Când începeau să se retragă apele, se băgau plase cu ochiuri mici și se scoteau zeci de tone de puiet. Dintr-o baltă de doar câteva sute de metri pătrați s-au scos într-un an vreo 20 de tone de pește de mici dimensiuni, asta ca să vă faceți o idee care-i treaba cu bălțile astea. Tot puietul astfel recuperat era folosit pentru popularea crescătoriilor de pește administrate de Piscicola pe raza județului”.

Cu alte cuvinte, un investitor care ar fi interesat să preia fostul popas Corotîșca pentru amenajarea unui punct turistic, ar putea închiria și canalul Corotîșca, pe care să-l decolmateze și să îl readucă la vechile dimensiuni. Ar putea rezulta astfel o amenajare turistică ce ar avea potențial să devină o atracție a Brăilei.

Un adevărat dezastru ecologic se petrece în fiecare an lângă Brăila, într-una dintre fostele atracții turistice ale Brăilei. Astăzi, canalul Corotîșca și bălțile pe care le alimentează de fiecare dată când crește Dunărea, Poala Albă și Veriga, se transformă într-un imens cimitir al puietului de pește. Fenomenul este pe

cât de simplu pe atât de distrugător: când nivelul fluviului crește, apa intră pe canalul Corotișca și ajunge până lângă digul Insulei Mari, inundând terenul și formând cele două bălți amintite mai sus. În zona inundată ajung mânate de instinct și numeroase specii de pești, de la caras la plătică și de la știucă la somn, pentru a depune icre. Problema este că actualul canal Corotișca nu mai arată deloc ca în vremurile bune, când era suficient de adânc încât să se poată intra pe el cu șalupe și chiar cu mici vapoare de agrement. Acum e atât de colmatat încât, atunci când Dunărea începe să scadă, apa ajunsă la un anumit nivel nu se mai poate scurge în fluviu, din cauza mълului și a barajelor formate de vegetație și trunchiuri uscate de copaci. Astfel, bălțile Poala Albă și Veriga nu mai pot comunica cu Dunărea, iar puietul de pește rămâne captiv în apa care se evaporă în ritm rapid, până când bălțile seacă de tot. Tone de puiet își găsesc astfel sfârșitul, fie mâncate de păsări, fie având parte de o moarte chinuitoare, prin sufocare.

Despre acest fenomen, despre care prea puțini au idee la ora actuală, ne-a informat pensionarul brăilean Valerică Bedreag. În vârstă de 66 de ani, este unul dintre bătrânii barcagii ai Brăilei și probabil ultimul care încă mai trage exclusiv la vâsle, a adresat apelul: **«Salvați puietul de pește, salvați canalul Corotișca!»**

Înainte vreme, canalul avea deschidere largă la Dunăre, fiind vizibil de pe malul celălalt. Un par cu o sticlă de plastic în vârf e singurul reper ce le dă de veste cunoscătorilor că în spatele sălciilor crescute pe mal se află intrarea în fostul canal. De obicei, în perioada asta a anului deja apa e aproape secată pe canal și în bălți. E un dop format chiar aici, la intrarea în Dunăre, din cauza depunerilor de aluviuni, dar și a sălciilor crescute chiar

pe mijlocul canalului. Plus de asta, au mai venit și «deștepții» care au făcut defrișări în pădure și au împins în canal crengi uscate și trunchiuri de copaci. Resturile astea au îngustat canalul pe o lungime de câteva sute de metri. De la cum era înainte, cu vreo 15 - 20 de metri lățime, acum mai are doar vreo 5 metri lățime pe porțiunea asta de lângă vărsarea în Dunăre”, ne-a explicat cu năduf nea Valerică, trăgând cu greu la rame și ajutându-se de ghiondir din cauza crengilor uscate ce îngustează fâșia de apă crescute chiar pe șenal. Rare sunt ochiurile de apă curate, unde barca înaintează mai lin.

„Cunosc fiecare copac din pădurea asta, fiecare metru de mal. Uite, aici, de exemplu, pe porțiunea asta de mal, își făceau pe vremuri lipovenii ghețarie. Tăiau gheața iarna, când îngheța canalul, o puneau într-o groapă adâncă și o astupau cu stuf, și acolo se păstra foarte bine până vara, când o vindeau la restaurantele din Brăila, ca să țină vinurile și sucurile la rece”.

Câteva sute de metri mai încolo, după ce barca s-a târât cu greu prin vegetația de la suprafața canalului. Acolo, la ruinele podului, ne aștepta Petrică Bedreag, fratele lui nea Valerică, un alt împătimit al

bălților și poveștilor pescărești. Fusese prin pădure să caute râme pentru pescuit și venise să ne salute”. Și pe el îl doare inima la fel ca pe mine de peștii ăștia care mor în baltă, pentru că nu se mai pot întoarce în Dunăre. În anii trecuți, am cărat amândoi, cu gălețile, mii de peștișori până la fluviu. Îi luam în găleata cu apă și îi duceam prin pădure, că nu se mai putea intra cu barca pe canal. Ne milă de ei să-i lăsăm să moară aici. Noi suntem pescari de mici copii și vrem ca pe Dunăre să fie pește în continuare. Dar de unde să mai fie, dacă tot puietul moare prin bălți cum sunt astea și câte or mai fi.”

Cei doi frați ne-au arătat, acolo, lângă fostul pod, locul unde s-a format primul baraj care a dus la distrugerea bălților Poala Albă și Veriga. După Revoluție, când fosta Piscicola s-a închis și nu mai avea nimeni grijă de canal și de bălți, s-au făcut niște defrișări în pădure, iar ăia care lucrau cu buldozerul și-au tras loc de trecere spre dig prin canal, făcând un baraj din pietre și pământ. Atunci s-a închis prima dată legătura bălților cu Dunărea.

În urmă cu câțiva ani, un binevoitor, care a ținut să-și păstreze anonimatul, a mai desfundat canalul.

Zărim două postamente masive de beton, situate față în față, pe un mal și pe celălalt. „*Asta e podul, sau ce-a mai rămas din el, că acum e doar o ruină, parcă-i cea mai rămas din podul lui Decebal*”, glumește amar nea Valerică, explicându-ne că, pe vremuri, când canalul Corotișca și bălțile Poala Albă și Veriga erau exploatate de Întreprinderea Piscicolă a Brăilei, aici erau două porți masive din metal făcute în așa fel încât, când începea apa să se retragă, lăsa doar puietul să treacă spre Dunăre, păstrând peștii mari în bălți. Porțile se puteau deschide complet, pentru a putea trece șalupele, iar pasarela de metal ce permitea oamenilor să traverseze de pe un mal pe celălalt era, de asemenea, mobilă, putând fi dată la o parte din fața ambarcațiunilor.

În vremurile bune, pe canalul Corotișca veneau la fiecare sfârșit de săptămână sute de brăileni sau de turiști pentru a pescui. În drum spre Brăila, după ce am ieșit la Dunăre, am trecut și pe lângă fostul complex de agrement „Corotișca”, din care nu a mai rămas decât postamentul de beton, pe care câțiva pescari contemporani și-au încropit niște colibe.

„Ce frumos mai era și aici când funcționa restaurantul! Stătea lumea la coadă ca să prindă un loc la masă, să mănânce un borș de pește. Lângă restaurant erau și câteva căsuțe din lemn unde puteai să te cazezi peste noapte. Praf și pulbere s-a ales de toate astea, nimic n-a mai rămas din ele”.

Un document din 1 dec. 1853 ne relevă același statut al Corotișcăi: *Ecselensia sa ghegeneralul Lidere* (Lüders) a fost dus în cinstea prânzului cu două bărci la pichetul Corotișca din dreptul Ghecitului (DJAN Br. Doc. I, p.119).

Peste alți 170 de ani, un document de arhivă va consemna pentru anul 2023 dezastrul descris mai sus! (Florentin Coman, *Corotișca - de la paradis, la cimitirul peștilor și Corotișca, asul din mâneca Brăilei, pe care nu-l vrea nimeni ! în Obiectiv-Voceă Brăilei, 13 și 20 iulie 2018*)

ANEXĂ

Comuna Frecăței

Stema comunei Frecăței se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, tăiat în furcă răsturnată. În partea superioară, în dreapta, în câmp albastru, se află 5 pești suprapuși, de argint. În partea superioară, în stânga, în câmp verde, se află o ovină de argint, văzută din profil, privind spre dreapta. În vârful scutului, în câmp de argint, se află o salcie verde smulsă. Scutul este timbrat de o coroană murală de argint cu un turn crenelat.

Semnificațiile elementelor însumate

Peștii reprezintă îndeletnicirea locuitorilor, pescuitul. Ovina face referire la ocupația de bază a locuitorilor, creșterea animalelor. Salcia simbolizează vegetația din zonă. Coroana murală cu un turn crenelat semnifică faptul că localitatea are rangul de comună.

Sate componente: **Frecăței** (reședința comunei), **Agaua**, **Cistia**, **Salcia**, **Stoenești**, **Titcov**, situate pe malul Dunării Vechi.

Comuna Frecăței, situată la marginea estică a județului, s-a înființat, în anul 1968, prin legea de organizare administrativ-teritorială, când județul a primit în administrare jumătatea de est a Bălții Brăilei (ulterior, Insula Mare a Brăilei), care aparținuse până atunci raioanelor Măcin și Hârșova din Regiunea Dobrogea.

Satele componente ale comunei Frecăței au aparținut administrativ-teritorial comunelor din județul Tulcea: **satul Blasova** de comuna Turcoaia, **satul Titcov /Mucuroaia** de comuna Pecineaga, **satul Frecăței /Piatra Frecăței** de comuna Ostrov iar satele **Salcia**, **Agaua**, **Cistia** și **Stoenești** de comuna Dăeni.

În prezent, localitățile (satele) **Titcov**, **Frecăței**, **Salcia**, **Agaua**, **Cistia** și **Stoenești** compun comuna Frecăței, situate limitrof brațului Dunărea Veche (brațul Măcin), în partea vestică, în incinta Insulei Mari a Brăilei, înșirându-se pe o distanță de 30-50 km. Formează limita estică a comunei și a județului.

Dicționarul geografic (1894) include doar următoarele articole:

Agaua, târle, aparținând de comuna Stăncuța, plasa Balta, situate pe malul verigii Stoenești. Are ca vecinătăți Dunărea Veche la est iar la vest iezerul Zatna. Are 100 suflete și 22 familii.

Cistia, ostrov / **chici** (termenul nu e în DEX) al statului, situat în ostrovul Bregoloiu, mărginit la est cu Dunărea Veche și la vest cu Lacu Rezeanca.

Stoenești (prival, verigă și târle): Târle pendinte de comuna Stăncuța, plasa Balta, situate pe malul verigii Stoenești și învecinate la sud cu Chiciul Statului Cistia, 22 suflete și 7 familii. Înființat pe la 1800-1810 de un anume Zamfir Chioru. Se mai zice că, anterior acestei date, ar fi fost un sat în care erau mai mulți călugări, mai marele lor numindu-se *Stoian*, de unde și numele de *Stoienescu*.

Titcov: prival, unește Dunărea Veche cu iezarul Șerban; verigă; pădure de 75 ha de salcie.

Ca atestare documentară, Cistia și Stoenești sunt menționate la 1810 și 1880 iar satul **Titcov**, fost **Muguroaia**, în registrul cadastral din anul 1935, când aparținea administrativ-teritorial de comuna Chiscani. La 1877, satele au fost afectate de distrugerile turcilor cerchezi.

Până în anul 1965 satele comunei Frecăței figurau ca niște cătune, cu puține case și locuitori care se ocupau cu pescuitul și creșterea animalelor. Primii locuitori ai acestor ținuturi au fost oierii transilvăneni care, în timpul transumanței, au poposit în baltă, găsind adăpost și pășune pentru oi în anotimpul friguros. Oierii veneau din partea Făgărașului și a Brașovului. Numele primului om care și-a ridicat aici o colibă nu se cunoaște, dar cei mai bătrâni își amintesc de locul de origine. Astfel, bunicii lui Tudose Băjenaru au venit aici în „băjenie” cu turme de oi de prin părțile Făgărașului iar cei ai Zaharia Orjan au poposit venind din ținutul Brașovului.

Aceste afirmații vin să confirme precizarea din monografia lui P.Gâștescu și I.S. Gruescu, potrivit căreia „o parte din locuitorii veniți din ariile mai dens populate ale Subcarpaților au format majoritatea satelor noi din

cuprinsul Bălții Brăilei, atât pe Dunărea Veche, ca **Frecăței, Stoienești, Strâmba**, cât și de pe brațul Vâlciului, ca **Mărașu, Țăcău, Bândoiu**” (p.73).

După Georgeta Moraru, lucr.cit., p.59-60, satele din interiorul bălții reprezintă roiri ale satelor de pe malul Dunării, de care au aparținut și administrativ multă vreme: Titcov pe malul Dunării Vechi, de Gropeni iar cele din interiorul bălții (Bândoiu, Țăcău, Mărașu, Strâmba-azi Măgureni, Rața – azi Plopi, Agaua), de comuna Stăncuța, alimentate de elemente venite din câmpie, din Dobrogea, de mocani și deleni. Satele erau înșirate, după tipul pescăresc, de-a lungul brațelor Dunării, pe grindurile cele mai înalte, pentru a fi ferite de inundațiile frecvente ale Dunării. Până în 1927, locuitorii satelor bălții nu erau stăpâni nici măcar pe loturile de casă, întregul pământ fiind proprietatea boierilor. Conform regimului învoielilor, în caz de neîndeplinire a acestora, represaliile curente, aplicate de arendași, constau în dezvelirea casei / luarea acoperișului, ceea ce însemna alungarea familiei, sau chiar arderea caselor și izgonirea întregului sat, cum s-a întâmplat cu satul Iapa.

Frecăței - nume cu caracter satiric, scatologic sau pornografic (DEX, p.351: s.m.pl. *Aluat nedospit frecat mărunt în palmă*(subl. ns) *sau ras pe răzătoare, care se fierbe în supă*. Din *frecat+suf.-ei*). Toponimul a devenit, în județul vecin Ialomița, Glodeanu (în harta rusă de la 1835, se consemnează ca prim nume-*Glodeanu* iar în paranteză *Frecăței*, ceea ce înseamnă că numele nou predomina, întrecând vechea denumire) iar **Pârlita**-Uleștii de Jos. Schimbările au survenit din inițiativa oficialităților / proprietarilor sau a locuitorilor înșiși ai satului.

Iorgu Iordan (*Toponimia românească*, ed. cit., p.322), considerând că definiția din DLRM (DEX) nu poate fi luată în considerație aici, se referă la sensul toponimului, citând lămuririle date în *Marele Dicționar Geografic: Frecăței (Ploiești), numire dată comunei Glodeanul-Siliștea, ...din cauză că, în urma spargerii vechiului sat, provocată de evenimentele din 1806-1812, locuitorii au umblat mult timp dintr-un loc la altul, aciolându-se pe unde puteau; după retragerea armatelor străine, ei se stabiliseră puțin mai la est de vechea siliște, cu care ocaziune vecinii le-au dat numele de Frecăței*. Așadar, notează Iordan, ar trebui să pornim de la a se freca „a frecventa, a umbla mult într-un loc; a întâlni des pe cineva” (*Dicționarul Enciclopedic Ilustrat*). Cf. citatul următor din Bălcescu: *Românii dintr-o parte și dintr-alta a Carpaților se frecară unii de alții...*

În lucrarea „*Problemele evoluției poporului român*”, București, 1919, Grigore Antipa, unul dintre puținii cercetători ai acestor meleaguri, referindu-se în special la populație și la pătrunderea activităților civilizatorii în bălțile Brăilei, notează: „La malul Bălții Dunării, satele sunt rare, așa că populațiunea variază între 40 și 80 de locuitori pe kmp. Mai mult decât în toate regiunile naturale ale țării, natura de-aici ridică poporului nostru importante și noi probleme pentru a-și desfășura activitatea sa civilizatorie. Activitatea continuă a apei, schimbând ea singură, din an în an, condițiile naturale de producție, chiar nevoia de a menține vechea productivitate și de a nu lăsa ca forțele elementare ale apei să strice starea de echilibru creată, impune o continuă activitate”.

Trebuie să menționăm ca **balta** nu a fost doar o sursă de hrană, ci și de adăpost, având , în viața locuitorilor zonei, „un rol similar codrilor”.

În 1930, existau toate cele șase sate ale comunei de astăzi și aveau o populație totală de 920 de oameni. Zonă de baltă, aflată în apropierea principalelor puncte de trecere peste Dunăre a crescătorilor de animale cu turmele lor în Dobrogea, Măcin și Vadu Oii, cu păduri de salcie și cu inundații periodice, nu permitea cultivarea pământului, dar furajele, provenite din fânețele și stufărișurile naturale, erau propice creșterii animalelor.

În anii '60, odată cu începerea lucrărilor de îndiguire și desecare a Insulei Mari a Brăilei, locuitorii au fost forțați să-și evacueze casele din porțiunea dig-mal și să-și construiască case în porțiunea îndiguită.

Vatra fostului sat, strămutat după îndiguire

După 1968, s-a realizat electrificarea comunei, s-au construit sediul administrației locale, clădirile școlii generale și dispensarului.

Comunele Frecăței și Mărașu sunt apărate de digul construit în 1964 prin care a apărut Insula Mare a Brăilei, cea mai mare exploatație agricolă din țară.

Suprafața administrativ-teritorială a comunei Frecăței, limitată la est de brațul Dunărea Veche și la vest de drumul județean 212A, este de 43.056,34 ha, repartizată astfel: teren arabil 36.520, 47 ha/84,3%; păduri 2277,1 ha/ 5,29%; ape 2910,92 ha/6,76%; drumuri 437,95 ha/1,02% ; curți/construcții 524,4 ha/1,22% și neproductiv 381,49 ha/0,88%.

Fișa localității 2021-Direcția Județeană de Statistică Brăila

Cultură și artă	Biblioteci	4
	Biblioteci publice	1
	Volume existente în biblioteci	9208
	Volume eliberate	351
	Cititori activi	271
	Bibliotecar	1
Forța de muncă	Număr mediu salariați	101
	Șomeri (4-masc.,1-fem.)	5
Echiparea teritoriului	Capacitatea instalațiilor de producere a apei potabile	14440 m ³
	Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor, din care pentru uz casnic	42 m ³ 32 m ³
	Locuințe existente, din care publice	558 2
	Suprafața locuibilă	25355 m ²
	din care publică	70 m ²
Populația	După domiciliu la 1 ian. 2021	1345

		persoane
	din care	703 masc.,642 fem.
	pe grupe de vârstă 0-4 ani	56 persoane
	5-9 ani	67
	10-14 ani	65
	15-19 ani	90
	20-24 ani	110
	25-29 ani	77
	30-34 ani	94
	35-39 ani	80
	40-44 ani	122
	45-49 ani	121
	50-54 ani	94
	55-59 ani	62
	60-64 ani	68
	65-69 ani	87
	70-74 ani	66
	75-79 ani	39
	80-84 ani	27
	85 și peste	20
	După domiciliu la 1 iulie	1334
	din care	699 masc., 635 fem.
	De vârsta învățământului preșcolar	36 persoane
	Născuți vii	8
	Născuți morți	1
	Decedați	20
	Căsătorii	5
	Divorțuri	1
	Stabiliri cu reședința	4
	Plecări cu reședința	1

	Stabiliri cu domiciliul	14
	Plecări cu domiciliul	34
	Emigranți definitivi	2
Ocrotirea sănătății	Cabinet medical de familie- concesionat	1
	Medic	1
	Personal medical mediu	5
	Din care la cabinetul de familie	3
	La public (din care 1 asistent comunitar)	2
	Punct farmaceutic concesionat	1
	Personal medical mediu	1
Învățământ	Unități școlare	4
	Gimnaziu-Frecăței	1
	Învăț. Primar-Agaua și titcov	2
	Grădiniță	1
	Nr. elevi	125
	Din care: Grădiniță	30
	Înv. Primar	50
	Gimnaziu	45
	Personal didactic	15
	Din care: Grădiniță	3
	Primar	5
	Gimnaziu	7
	Săli de clasă	13
	Din care: preșcolar	3
	Primar și gimnazial	10
	Nr. PC-uri (primar și gimnazial)	117
Dezvoltare economică	Nr. autorizații de construire clădire	1
	Cu S. utilă-m ²	209

* Conform recensământului efectuat în 2011, populația comunei Frecăței se ridicase la **1.344** de locuitori, în scădere față de recensământul anterior din 2002, când se înregistraseră **1.650** de locuitori.

Populația rezidentă la 1 dec. 2021

<i>Localitate/ Sat</i>	<i>Populația rezidentă total</i>	<i>Sexe</i>	
		<i>Masculin</i>	<i>Feminin</i>
<i>C</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
<i>Frecăței</i>	<i>1201</i>	<i>623</i>	<i>578</i>
<i>Frecăței</i>	<i>395</i>	<i>216</i>	<i>179</i>
<i>Agaua</i>	<i>336</i>	<i>174</i>	<i>162</i>
<i>Salcia</i>	<i>67</i>	<i>29</i>	<i>38</i>
<i>Stoienеști</i>	<i>24</i>	<i>13</i>	<i>11</i>
<i>Titcov</i>	<i>379</i>	<i>191</i>	<i>188</i>

Obiective turistice pe raza comunei

* **Loc de pelerinaj** la monumentele ridicate pe raza comunei Frecăței în memoria deținuților politici din colonia Ostrov-Salcia (vezi mai sus).

* **Muzeu cu specific pescăresc**, amenajat în cadrul proiectului „Păstrarea și conservarea tradițiilor locale pescărești. Sat Titcov, comuna Frecăței”

Cin (monoxilă), sec. XIX, folosit în **satul Titcov**.
Meșter – Cuca Ion. Cioplit cu toporul și tesla, învelit în
lemn de salcie roșie. L=330 cm, l=45 cm, î=44 cm.
Catalogul colecțiilor de etnografie, 1979, planșa XXI

***Popina Blasova – monument al naturii de interes județean. Unic în relieful județului Brăila.** Este o stâncă de 43 / 45 m înălțime, situată în Balta Mică la nord-vest de satul Turcoaia, în dreptul cetății Troesmis. A fost declarată arie protejată prin Hotărârea Consiliului Județean Brăila nr.20/1994.

Are o suprafață de 2,3 ha, acoperită cu o floră de stâncării, similară celei din Munții Măcinului. Datorită condițiilor pedologice generate de compoziția mineralogică a popinei, covorul vegetal de pe versantul nordic, alcătuit din graminee, include și 2 specii endemice (indigene): o specie de clopoțel albastru (*Campanula rotundifolia* L., spp. *Romanica* Săvulescu Hayeck) și una de coada șoricelului cu flori galbene (*Achillea coarctata* Poir).

Martor de eroziune, alcătuit din roci de formațiune cristalină, vechi de milioane de ani, și acoperit la suprafață din gresii paleozoice, Popina Blasova, care-și trage numele de la Lacul Blasova, de braț părăsit, este mărturia în timp a existenței falnicilor munți Hercinici, ce se întindeau către nord în lungul Moldovei, făcând legătura cu munții Poloniei, Boemiei și cei din inima Franței.

Legendă. Se povestește că un tânăr uriaș din Brăila s-a îndrăgostit de o fată de uriași din Igliza (acum, Turcoaia), dar cererea în căsătorie i-a fost refuzată. Înfuriat, acesta, după ce a rupt o stâncă din Dealul Orlița de lângă Măcin, a aruncat-o spre uriașii din Igliza, aceasta fiind de fapt actuala Popină Blasova. Ca răspuns, fata a rupt și ea o stâncă din Iacobdeal și a aruncat-o spre flăcău, aceasta căzând între Măcin și Smârdan, în locul numit Piatra Fetei, actualmente fiind încorporată în dig.

La poalele ei se află lacul Blasova . . .

***Lacul Blasova**

Lacul Blasova este un fragment din brațul vechi al Dunării, un meandru în formă de potcoavă, având suprafața oglinzii de apă de cca 294 ha, variabilă în funcție de cantitatea de precipitații, lățimea cuprinsă între 160-350 m, lungimea de cca 3,7 km. Adâncimea maximă a apei este de aproximativ 5 m.

Lacul Blasova este sit natural de protecție specială avifaunistică, înscris ca parte integrantă a rețelei ecologice Natura 2000, cu indicativul ROSPA0040 Dunărea Veche și Brațul Măcin, cuprins în ROSCI0012.

Zona lacului se află în extravilanul comunei Frecăței, având folosință agricolă.

Lacul este utilizat în principal pentru pescuit. Diferitele posibilități de agrement și practicarea activităților sportive nautice și de pescuit pot stimula și atrage diferiți agenți economici cu activități conexe serviciilor turistice. Referitor la practicarea sporturilor nautice, pe lacul Blasova pot fi organizate concursuri naționale și internaționale, lungimea lacului fiind optimă pentru astfel de manifestări.

Au fost concesionate loturi de teren pentru construirea de case de vacanță, cu o suprafață de 250 metri pătrați pentru o perioadă de 49 ani, de către persoane fizice sau juridice, pentru o redevență anuală de 345 euro. Prin Hotărârea de Guvern nr. 2118/9.12.2004,

s-a aprobat transmiterea suprafeței de 309,87 ha din domeniul public al statului și din administrarea Agenției Domeniilor Statului și a suprafeței de 375,00 ha, ce constituie Lacul Blasova, aflată administrarea Administrației Naționale „Apele Romane”, în domeniul public al județului Brăila și în administrarea CJ Brăila.

Amplasată în Insula Mare a Brăilei, zona Blasova permite generarea și dezvoltarea de activități de turism, servicii nepoluante, sport și agrement, precum și integrarea în sistemul de protecție și de monitorizare a cursului Dunării, de la izvoare și până la vărsare în Marea Neagră. Având în vedere condițiile de care dispune Lacul Blasova, CJ consideră că acesta poate fi introdus în circuitul economic și turistic al județului Brăila, ca destinație de piscicultură în regim natural, pescuit sportiv, agrement nautic și vânătoare.

Lacul Zăton

Face parte din ROSPA0040 Dunărea Veche-Brațul Măcin, privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică, parte integrantă a rețelei ecologice europene *Natura 2000*. Lacul, e numit și *Japșa Plopilor*, este un lac de meandru, cu apă dulce, localizat în sudul Insulei Mari a Brăilei, pe teritoriul comunei Frecăței. Suprafața lacului de ~74 ha, are o lungime de 800 m, lățime de 20-50 m și o adâncime de cca. 3,5 m. Lacul are forma unei potcoave. În prezent, lacul Zaton este utilizat pentru pescuit.

Mărașu

Stema comunei Mărașu se compune dintr-un scut triunghiular albastru, cu marginile rotunjite. În partea superioară se află un cin iar la vârful scutului un brâu undat de argint.

Cinul (monoxila) reprezintă o veche îndeletnicire a locuitorilor, pescuitul. Brăul undat de argint semnifică așezarea comunei pe malul Dunării iar coroana murală care timbrează scutul indică faptul că localitatea are rangul de comună.

Înfrățită cu localitatea La Seguinière, Saint-Legèr sous Chôlet, Nantes – France.

Sate componente: **Mărașu** (reședința comunei), **Măgureni**, **Nedeicu**, **Plopi**, **Țăcău**, **Băndoiu**. În componența comunei a mai existat și cătunul *Zatna*, care, în urma strămutării populației din zona neîndiguită, s-a contopit cu satul Mărașu, păstrându-se denumirea celui din urmă. De comuna Mărașu aparține și Balta Mică a Brăilei.

Comuna Mărașu s-a constituit în 1931, atunci ea având în componere satele Agaua, Bândoiu, Bou, Cojocar, Frecăței, Iapa, Mărașu, Nedeicu, Salcia, Strâmba, Țacău și Zagna.

În 1950, comuna a fost arondată raionului Măcin din regiunea Galați și apoi (după 1956), raionului Hârșova din regiunea Dobrogea. Satul Strâmba a luat în 1964 numele de *Măgureni*, tot atunci desființându-se și satele Atârnați și Iapa. În 1968, a revenit la județul Brăila, reînființat. Tot atunci, s-a format și comuna Frecăței, cu sate desprinse din comuna Mărașu, iar satele Cojocar, Pantea, Scânteia și Zatna au fost comasate cu satul Mărașu.

Comuna se situează în Insula Mare a Brăilei ocupând teritoriul cuprins între Magistrala 212 A ce taie insula în lung și brațul Vîlcui, la est de comuna Stăncuța, pe malul drept al Vîlcuiului, între viroaga Coitoneasa și privalul Zatna și târlele din Zatna, întinzându-se pe o lungime de peste 25 km. Se află la 54 km de municipiul Brăila și la 14 km de orașul Hârșova.

Înainte de anii 1877-1878, Insula Mare a Brăilei era un teritoriu nelocuit de populație stabilă. Primele așezări au apărut în urma Războiului de Independență. Primii locuitori stabiliți în satele care compun astăzi comuna au fost la Bândoiu, Hududui, Pampu și Iorga.

Numele satului vine de la *un măr roșu*, ieșit pe malul Dunării, pe locul vechiului sat, înființat între anii 1810-1812 de un anume Dumitru Lipan, care ar fi făcut primul bordei pe acele locuri. O dovadă despre vechimea acestui cătun și despre populația ce a avut-o este că locuitorii au simțit și nevoia unei biserici care, fiind construită (nu se știe când) din lemn, nuiele și pământ, în formă de paraclis, a existat până în anul 1897-1898, când

s-a distrus din cauza inundațiilor. Ca o amintire a acestei biserici se mai păstra, în 1906, o icoană veche într-o scorbură de salcie din mijlocul cimitirului, la care locuitorii își făceau adeseori rugăciunile. Biserica se numea *Moș Niță*, după numele ctitorului. În anul 1900, cătunul număra 20 de familii.

La Mărașu primii locuitori au fost Ion Potârname, Cristea Scarlat, Chivu Chirchineț, Radu Ciocea, Ion Purice, Dumitru Caloianu și Stioan Mertic, veniți unii din Transilvania, alții din Muntenia, dar cei mai mulți din satele vecine Stăncuța și Stanca.

În apropierea cătunului Mărașu s-a înființat, în 1865, cătunul *Zatna*, care, pe parcursul anilor, se va extinde și va fi integrat satului Mărașu. Satul *Zatna* data dinainte de 1877. Legenda spune că un turc, pe nume Ismail, își avea cherhanaua în cotul privalului, care trece azi prin mijlocul satului și care în vechime era foarte adânc, având legătură cu brațul Vâlcui. Această cherhana se numea *zahna* (zahana?), de la care și-a căpătat satul numele. Grigore Antipa, în *Fauna ihtiologică a României*, București, 1909, p.14 și 113: un canal între două ostroave sau între ostrov și mal, închis la gură (în regiunea Dunării). Primii locuitori ai *Zatnei* au fost Gh. Palela, Ene Dediș și Păun Moldoveanu.

După anul 1890, încep să fie populate privalurile Jaghea, Rotundu, Șerban, Filipoiu.

Astfel în privalul Băndoiu ia naștere așezarea de pe „Târlele Băndoiu”, primii locuitori fiind Ion Jurubiță și Roman Purice, care vor da numele așezării de *Băndoiu*. De pe la 1820 ființa și cătunul Băndoiu, cu o populație de 149 suflete în 1906.

Populația actuală a satului Băndoiu își avea târla așezată pe un prival numit *Bentoiu*, după numele familiei

Bentoiu (subst. *bent* provine din *tc. bend* „dig”), prival lung, care pornește din brațul Vâlcui și merge până la Rotundu, Jaghea, Șerbanu și Filipoiu. Pe acest canal adânc, fără papură și stuf, duceau pescarii peștele la Măcin.

În satul *Țăcău* primele așezări au fost ale familiilor Pipa, Ceapă și Craioveanu, urmați de familiile Cenghi, Grosu și alții. Numele satului s-ar trage de la un oier pe nume *Țicău*, care-și avea târla oilor pe privalul Moldoveanca de astăzi, care, la rândul lui, și-a primit numele de la a doua soție a lui Țicău, femeie energică și răzbunătoare, originară din Moldova. Aceasta, din cauza geloziei, și-a omorât bărbatul și s-a recăsătorit cu unul dintre ciobanii bărbatului său. Primii locuitori ai satului Țăcău au și azi strănepoți care le poartă numele.

Cam în același timp au mai luat ființă încă două sate: *Cojocarul*, primindu-și numele de la primul locuitor venit aici din Tufești, după care s-au mai stabilit familiile Enache, Mălai-rău și Buzdugă, și *Iapa*, careși-a primit numele de la Gh. Iapa, venit primul aici din satul Berteștii de Jos. Astăzi aceste două sate au dispărut, rămânând doar denumirile.

După primul război mondial, moșia pe care este situat satul *Zatna*, proprietatea contelui de Roma, supus italian, a fost expropriată și a devenit proprietate de stat. De asemenea, Moșia Mare, pe care este situat satul Țăcău și care era în proprietatea aceluiași conte, a devenit proprietatea statului. Trecerea în proprietatea statului a acestor moșii, care erau administrate prin revizori de pescărie și ingineri silvici, a influențat creșterea populației în aceste sate, unde viața era mai ușoară în comparație cu viața de pe moșiile boierești. Acest fapt l-a determinat pe moșierul Calimach pe a

căruia moșie era situat satul Mărașu și o parte din Băndoiu să vândă din moșiile lui locuitorilor suprafețe de 2,5 până la 3 ha cu prețul de 27.000 lei/ha în anul 1928. La fel a procedat și moșierul Ieremia Ion pe moșia căruia se găseau o parte din locuitorii satului Băndoiu. Prin această vânzare locuitorii au devenit proprietari pe locurile de casă, dar erau înconjurați de moșia boierească, ceea ce permitea boierilor în cauză/administratorilor să impună taxe de ierbărit și dijme în agricultură după bunul lor plac.

În prezent comuna are o suprafață de 18.153 ha și este compusă din 5 sate, Mărașu fiind reședință. Satul Plopi, situat pe malul stâng al Dunării Vechi, la depărtare de 16 km de Mărașu, are ca suprafață arabilă 260 ha iar vatra satului are un număr de 341 locuitori. Satul Măgureni, situat pe malul drept al brațului Vîlcui, la o depărtare de 10 km față de reședință, are o suprafață arabilă de 609 ha, vatra satului 43 ha, cu un număr de 771 locuitori. Satul Mărașu, situat pe malul drept al brațului Vîlcui, cu o suprafață de 912 ha arabil; vatra satului 70 ha cu un număr de 1341 locuitori. Satul Băndoiu, situat tot pe malul drept al brațului Vîlcui, la depărtare de 3 km de Mărașu, cu o suprafață arabilă de 1020 ha teren arabil, vatra satului, 25 ha, cu un număr de 662 locuitori. Satul Țăcău, situat pe același mal, are vatra satului de 32 ha și 976 locuitori. Populația comunei Mărașu de la primele așezări și până astăzi a fost în continuă creștere, fără migrații pronunțate, cu venituri masive în unele perioade (1919-1923, 1947), dar și cu plecări la fel de mari, odata cu industrializarea socialistă. Densitatea populației pe comună raportată la suflarea totală a comunei este de 4 familii/ha.

La Mărașu, prima biserică a fost construită de către Ion Cârstea, venit din Ardeal, din 1909. Era o biserică mică, făcută din paiantă și învelită cu stuf. Pe 6 decembrie 1838 este sfințită biserica cu Hramul Sf. Dumitru, a cărei temelie fusese pusă la 8 septembrie 1836, de preotul Grigore Cheleş, însă nu era pictată și avea icoane drept catapeteasmă. Era o biserică sub formă de corabie, construită în stil bizantin. În 1872, părintele Cheleş începe construcția unei noi biserici, deoarece satul fusese mutat după îndiguire. Construită din paiantă, în formă de cruce, biserica a fost cu timpul tencuită, acoperită cu tablă zincată și împrejmuită cu gard.

La Băndoiu, în 1936 se pune temelia unei mici biserici cu hramul Sfinții Impărați Constantin și Elena, sub îndrumarea părintelui Ștefan Iepure, fiu al satului. A fost mutată după îndiguire. La Țăcău, în 2001, s-a sfințit un locaș de închinăciune cu Hramul Adormirea Maicii Domnului. Ca și o capelă cu Hramul Înălțarea Sfintei Cruci în satul Măgureni.

Prima școală la Mărașu constând într-o cameră din paiantă acoperită cu stuf este datorată lui Ion Moraru, un sătean înstărit. La Zatna, învățătorul Ghe. Dumbravă cu sătenii au ridicat o școală cu două săli de casă din paiantă acoperită cu tablă. În 1966, în centrul satului Mărașu, raionul Hârșova, regiunea Dobrogea, s-a construit o școală cu un etaj, cu 9 săli de clase, reabilitată în prezent.

Prima gospodărie agricolă colectivă s-a numit Tudor Vladimirescu și a deținut 502 ha teren arabil. A fost urmată de G.A.C. 7 noiembrie, ce cuprindea satele Zatna și Nedeicu. În 1973, toate aceste cooperative au format CAP Mărașu, cuprinzând 4 ferme vegetale și de zootehnie. Prin defrișare, desecare și îndiguire, suprafața

agricolă s-a extins considerabil, fiind integrată sistemului de irigații al I.A.S. din I.M.B.

Suprafața comunei: 6112 ha, din care intravilan 437 ha și arabil-5775. Pe raza comunei există un singur cămin cultural la Mărașu iar în satele Țăcău, Băndoiu și Măgureni au fost amenajate săli de festivități. Comuna dispune de o bibliotecă cu peste 14000 volume și un cinematograf cu un singur aparat de proiecție, care, săptămânal, prezintă filme atât la sediul căminului cultural, cât și în satele componente.

Activități specifice: cultivarea cerealelor și a plantelor tehnice; creșterea animalelor (dominante), apicultură, pescuit și împletituri de răchită.

Pe teritoriul comunei, își desfășoară activitatea 29 de ferme ce aparțin IMB-ului, cu profil dominant agricol. Din totalul suprafeței teritorial-administrative de 37100 ha, fermele IMB ocupă 28144 ha și SCASS, 1677 ha. În ramura industrială, funcționează doar o moară de mălai particulară în localitatea Mărașu.

Obiective turistice: rezervația naturală Balta Mică a Brăilei, lacurile naturale Blasova și Zăton.

Realizări și proiecte. Construcția grădinițelor din Mărașu și Țăcău, finalizarea lucrărilor la căminul cultural din Băndoiu, repararea bisericilor din Mărașu și Băndoiu, garduri la primărie, școală și post de poliție, trotuare pe o lungime de 400 m, finalizarea lucrărilor la DC 62, care face legătura între Zăton și Măgureni.

Pietruirea a 4,5 km de străzi în intravilanul localităților Mărașu, Băndoiu și Țăcău, extinderea și modernizarea sediului primăriei, construirea a două biserici în satele Măgureni și Țăcău, extinderea și modernizarea sediului primăriei, reabilitarea căminului cultural din Mărașu și construirea unuia nou în Țăcău.

Biserici

Biserica parohială cu hramurile „Sf. Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir” și „Duminica Sfinților Români”, 1905-1907, refăcută în 1935-1938, strămutată între 1970-1974.

În Depozitul de Centralizare a bunurilor deținute de culte din jud. Brăila (1979), se află și **4 icoane de la Biserica Sf. Dimitrie**, între care două icoane

împărătești (de catapeteasmă), semnate de **Ioan Zugravu, 1795**, muralist și iconar, provenite din sudul Transilvaniei, dovadă a stabilirii în Balta Brăilei a unor familii de oieri transilvăneni. Reproducem icoana care înfățișează **tema Deisis**:

Iisus binecuvântând, având în stânga pe Maica

Domnului și în dreapta pe Ioan Botezătorul (apud dr. Maria Stoica și pr.dr. Cristian Gagu).

Bisericile filiale cu hramurile *Sf. Împărați*, 1967-1969, Băndoiu și Adormirea Maicii Domnului, 2001, Țăcău.

Personalități: Nicolae Grigore Mărășanu (n. 7 dec. 1937), poet, publicist, ecologist. A lansat în poezia românească curentul ecologist cu volumul *Distanța dintre mine și un iepure. Cetățean de Onoare al comunei Mărașu și al municipiului Brăila*.

Fișa localității 2021
Direcția Județeană de Statistică Brăila

Cultură și artă	Biblioteci	4
	Biblioteci publice	1
	Volume existente în biblioteci	11243
	Volume eliberate	203
	Cititori activi	95
	Bibliotecar	1
Forța de muncă	Număr mediu salariați	81
	Șomeri (4-masc.,1-fem.)	11 (6 m., 5 fem.)
Echiparea teritoriului		
	Locuințe existente, private	1124

	Suprafața locuibilă	52874 m ²
Populația	După domiciliu la 1 ian. 2021	2606 persoane
	din care	1372 masc.,1234 fem.
	pe grupe de vârstă 0-4 ani	53 persoane
	5-9 ani	110
	10-14 ani	118
	15-19 ani	166
	20-24 ani	169
	25-29 ani	140
	30-34 ani	166
	35-39 ani	161
	40-44 ani	232
	45-49 ani	255
	50-54 ani	223
	55-59 ani	113
	60-64 ani	155
	65-69 ani	132
	70-74 ani	131
	75-79 ani	107
	80-84 ani	82
	85 și peste	33
	După domiciliu la 1 iulie	2578
	din care	1351 masc., 1227 fem.
	De vârsta învățământului preșcolar	49 persoane
	Născuți vii	17
	Născuți morți	Ø
	Decedați	53
	Căsătorii	11
	Divorțuri	2

	Stabiliri cu reședința	6
	Plecări cu reședința	113
	Stabiliri cu domiciliul	26
	Plecări cu domiciliul	57
	Emigranți definitivi	4
Ocrotirea sănătății	Cabinet medical de familie- concesionat	1
	Medic	1
	Personal medical mediu	5
	Din care la cabinetul de familie	3
	La public	2
	Punct farmaceutic concesionat	2
	Personal medical mediu	1
Învățământ	Unități școlare	1
	Nr. elevi	215
	Din care: Grădiniță	49
	Înv. Primar	89
	Gimnaziu	77
	Personal didactic	20
	Din care: Grădiniță	5
	Primar	7
	Gimnaziu	8
	Săli de clasă	21
	Din care: preșcolar	5
	Primar și gimnazial	16
	Nr. PC-uri (primar și gimnazial)	166
Siguranță și ordine publică	Persoane condamnate/sanționate definitiv, aflate în penitenciare	4

*La recensământul din 18 martie 2002, distribuția pe sate a celor 3486 locuitori era următoarea: Mărașu-1100, Băndoiu-481, Plopi-346, Țăcău-377 și Măgureni-682. În 2011, fuseseră înregistrați 2913 locuitori.

Recensământ dec. 2021*

Localitate/ Sat	Populația rezidențială total	Sexe	
		Masculin	Feminin
C	1	2	3
Mărașu	2236	1178	1058
Mărașu	799	419	380
Băndoiu	355	183	172
Măgureni	408	218	190
Plopi	126	69	57
Țăcău	548	289	259

Terente, regele bălților

Vasile Ștefan, poreclit Terente sau Tiroșca, n. 1895, Carcaliu. Nu-i lipovean: maica-sa Varvara, țigancă iar tatăl, cârciumar în sat, mongol, nu slav. A mai avut 3 frați și 2 surori. După 7 clase, la școală, dibaci lăcătuș, strungar, pescar și navigator, căpitan de șlep la 18 ani. Flăcău chipeș, brunet, ochi verzi-maronii. Se căsătorește la nici 20 de ani cu Ustinia Calistrat, fată cuminte și frumoasă, fiica unui consilier din sat. La aproape un an după nuntă, în 1916, armata la Reg. 38 Infanterie din Brăila, participă și la câteva lupte. Întors acasă, din nou căpitan de șlep, apoi ataman, șef de echipă pescărească.

Într-o împrejurare nenorocită, rămasă însă necunoscută, doi dintre copiii lui pier înecați în Dunăre, trupurile lor nefiind găsite niciodată. La scurt timp, îi moare și soția, răpusă de ciumă iar, după câteva zile, îi pier și ceilalți doi copii, molipsiți de aceeași molimă.

Copleșit de avalanșa de nenorociri, tânărul de nici 25 de ani clachează, apucându-se zdravăn de băutură. Atras în cursă de viitoarea cumnată, îndrăgostită și ea de Terente, își înjunghie logodnica (salvată în ultimul moment la spital). Va fi încarcerat, dar va evada după câteva zile, cu ajutorul unui gardian, sedus de fapta inculpatului.

S-a ascuns pe insula Fundu Mare din Balta Brăilei. Cu alți tovarăși, purced la jafuri. Sparg un post de jandarmi, furând muniție și arme. Tâlhăresc lotcile pescarilor, atacă vasele cu mărfuri. Din capturi, fac daruri oamenilor nevoiași și vădanelor tinere. Îndrăgostit de una dintre acestea, Mistrania Timofei, o surprinde cu

plutonierul Ioan Grigorușcuță, șeful postului din comună, pe care-l împușcă. Sunt mobilizați sute de jandarmi și chiar unități ale Ministerului de Război, dar Terente nu-i de găsit. Jafurile se întetesc. Sunt semnalati trei indivizi călare. Un om e omorât iar altul rănit. Un negustor e jefuit de 300000 lei. Două copile sunt furate și batjocorite.

Deși urmărit de sute de oameni înarmați, deghizat, ia masa la restaurante cu faimă, uneori în compania unor prostituate de lux, pe care le răpește pentru câteva zile în Baltă. Cu numeroși ciraci, în noaptea de 13 iunie 1924, dă năvală în satul Carcaliu. Un adevărat măcel: un mort, doi răniți grav (unul e șeful de post), un magazin devastat, sediile primăriei și jandarmeriei distruse. Teroarea pusese stăpânire pe sat, dar nici un localnic nu s-a plâns Poliției.

Presa uzase cam tare subiectul iar avertismentele autorităților nu prea mai erau luate în serios. Se vorbea despre virilitatea deosebită a banditului, apăruseră o sumedenie de bancuri și povești amoroase și chiar produse intime de damă, marca „Terente”.

În seara de 13 iulie 1924, patru tineri cu barca sunt atacați în dreptul punctului Coroișca iar fetele răpite. Alerta de gradul zero. Recompensă de 200000 lei pentru prinderea lui Terente. După 5 zile, eliberează victimele, ducându-le el însuși, bine deghizat, în fața Pescăriei. Lasă, totodată, o scrisoare adresată șefului Siguranței, sfătuindu-l să se lase de meserie. A doua zi, autoritățile instituie blocadă totală în Balta Brăilei și cenzura presei.

La începutul lunii august, părăsește România, refugiindu-se în Bulgaria, unde își schimbă identitatea și devine membru al societății iredentiste „Dobrogea”.

Vreme de trei ani, autoritățile române i-au pierdut urma. Între timp, Sylvia Cernescu, una dintre cele două fete răpite, publică romanul „În ghearele lui Terente”, o confesiune amănunțită a experienței trăite în cele cinci zile de captivitate. Romanul e tradus în Franța, Marea Britanie, Italia, Austria și Ungaria. Pe 9 febr. 1927, curtea de jurați din Tulcea îl condamnă în lipsă pe inculpatul Terente la muncă silnică pe viață.

Pe 21 aprilie 1927, după o absență de aproape trei ani, se întoarce în țară. Încep jafurile: sparge casa unui pădurar, furându-i o armă. Își vizitează mama. În noaptea de Înviere (23/24 aprilie 1927), la Carcaliu, jefuiește casa primarului, a pădurarului și a unui negustor. Văzând pe preotul Filip și fiii săi slujind la altar, dă fuga la casa părintelui, unde preoteasa făcea ultimele pregătiri. O jefuiește, o batjocorește crâncen și, îmbrăcat într-un costum de la preot, se oprește la casa unei verișoare, Sonia, de 17 ani, și o siluiește, după care dispare în beznă, tocmai când oamenii se întorceau de la biserică. Mai mulți oameni din comuna se angajează solemn să-l prindă, viu sau mort, solicitând arme. În sat sosește un detașament al Batalionului de grăniceri din Babadag. Au loc percheziții. Nici un rezultat. În joia de după Paști, preotul Filip blestemă pe cei care îi vor da ajutor lui Terente, care, aflând, promite să se răzbune.

Terente continuă jaful la drumul mare (130000 lei, salariile muncitorilor de la cariera Turcoaia), sfidând autoritățile. Se ia măsura unei blocade totale a satului Carcaliu și a bălților din jur, înțesate cu lotci, în care stau, alături de localnicii lipoveni, jandarmi deghizați în pescari. În dimineața de 4 iunie 1927, cade în cursă. Apropiindu-se de una din bărci, sergentul Ștefan Cernica ridică arma și trage, nimerindu-l în pulpa dreaptă. Deși

rănit, trece Dunărea înot până la malul Măcinului. Jandarmii i-au luat imediat urma, l-au fugărit și, cam la 3 km de Măcin, același sergent îl vede sub o salcie și trage din nou. Glonțul îi străbate gura, rupându-i limba și ieșind prin capătul maxilarului drept. S-a răsucit de câteva ori și apoi a căzut lat cu lat cu fața plină de sânge. A fost transportat la Măcin, de unde a doua zi în zori a fost preluat de plutonierul Antohi, șeful postului de jandarmi și dus la Carcaliu. A fost interogat în scris, fiindcă nu mai putea sa vorbească. A recunoscut numai șapte crime. A murit spre seară. După autopsie, doctorul legist i-a tăiat capul și mădularul. L-au îngropat în afara satului, la Răspântia Lupului. După moartea lui, casa părinților a fost devastată iar părinții huliți până în ultima zi a vieții. (Date extrase din cele două volume documentare publicate de cercetătorul constănțean Constantin Cumpănă)

Intrat în legendele locului, a devenit erou de film: ***Terente, regele bălților***, regia Andrei Blaier, scenariul: Fănuș Neagu și Lucian Chișu, numeroase cadre fiind filmate la Brăila. Și de roman: Doina Popescu-Brăila, ***Terente, Zodia Zmeilor***, Ed. Torent Press, Br., 2016.

Oaspeții Bălții

*Dec. 1906: Principele Ferdinand și Principesa Maria: vânătoare în baltă (*Gazeta conservatoare*, 20 dec. 1906)

*1912, 25 aug.: Excursia ziariștilor pe Filipoiu (*Expresul*, p. 2)

*Serial, 2-10 mai 1913: I. Adam - Pe Dunăre - Note de călătorie privitoare la vizita regală de la Ostrov, ora. 3 ½ (*Expresul*, p. 2)

*29 mai 1916: Călătoria Regelui pe Dunărea Veche. Foto - „Oprindu-se la gardul Filipoiu și inspectând palatul de la punctul Scurtu – cu barca automobil Argus”. (*Expresul*, p. 3)

*1925, 1 iul.: Membrii Guvernului la Brăila (I.I.C. Brătianu, Vintilă Brătianu, gral. Moșoiu, G. Mârzescu, dr. Anghelescu, Lepădatu, I. Inculeț, G. Orleanu, Dinu Brătianu). Petrecerea în Baltă, la Filipoiu (Gazde: Leonte Moldovan, Șt. Periețeanu, Matei Sassu și D.C. Radacovici)

*1926, 17 mai: Din bălțile Filipoifului: Vizita Regelui: incidentul exploziei șalupei aghiotanților regali (*Adevărul Brăilei*, p.1)

*1926, 24 oct. Excursia Asociației Presei brăilene în Bălți

*31 mai 1927: Vizita dlui ministru plenipotențiar al SUA, excursie în bălți, anunțată Prefecturii de Min. Agriculturii și Domeniilor (Doc.II, p.169)

*1929, ian (cu ocazia sărbătoririi Centenarului eliberării Brăilei de sub turci): Muzeu regional, opera dlui D. Tomescu, la Administrația Pescăriilor. Expoziție

de unelte pescărești din Pavilionul Regal de la Filipoiu-punctul Scurtu

*29 oct. **1932**, vizita a 60-70 de medici maghiari, ca răspuns al vizitei medicilor români la Budapesta, „excursie și vânatoare în bălțile fluviului la Filipoiu și Vâlcov”, ordinul Președinției Consiliului de Miniștri către Prefectură. (Doc. II, p. 284)

*12 iulie **1936**, Sala Teatrului „Passalacqua”, Congres al pescarilor din regiune pentru discutarea îmbunătățirii condițiilor de muncă. Protest împotriva dijmii prea mari: „Din o dijmă de 45% din care i se scade pescarului toate cheltuielile, acestuia nu-i rămâne nici 30% din valoarea pescuitului, cotă cu care nu-și poate acoperi cinstit valoarea uneltelor și întreținerea familiei”. (Doc. II, p. 378)

*4 martie **1939**, Program întocmit de C. Niculcea, arhitectul șef al mun. Brăila în vederea întocmirii proiectului de sistematizare a localității: o nouă legătură cu pontoane cu comuna Ghecet..., „**Un pod peste Dunăre** ar fi, din toate punctele de vedere, atât de necesar”.

(Doc. II, p.416)

***1940**, 14 dec. , p.1: Pavilionul regal de la Filipoiu (răpus de flăcări)

Alte știri

***Aurora Brăilei**: 1924, 5 ian., p.2 - Em. Bucuța - conferință „De la munte la baltă”

***Curierul**, 6 iunie, 1930, p.1, dl. prof. Simion Mehedinți, conferința „Balta și părțile dunărene în formația națiunii române”

***Izbânda**, 1934, 15 apr., p.2: Exploatarea pitorescului bălții și Deltei Dunării

***Ancheta** 1935, 16 nov., p.2: Balta Brăilei, domeniu regal de vânatoare

1937, 13 feb., p.1: Balta Brăilei va deveni o mare regiune de cultură agricolă

1939, 19 mar., p.4: Un pod peste Dunăre

1945, 5 iul., p.1: Un alt specialist brăilean despre valorificarea bogățiilor din preajma Brăilei (chimistul Weissmann - stuful din Bălți pentru hârtie și celuloză)

28 iul. 1946: A fost intensificat pescuitul în regiunea Brăila

***Înainte** 1949, 30 oct. și 1 nov., p.1: Inaugurarea primei cabane de vânatoare (în punctul Cravia din Baltă, la 10 km de Brăila); T. Zaharia: Digul Brăila-Dunăre-Siret o victorie a oamenilor muncii din județul nostru

1949, Sorin Sever, Călătorind prin Bălțile Brăilei: I. Cum era organizat pescuitul înainte. II. Gospodăria întregului popor. III. Un prânz la otacul lui Serghei Luca. IV. Din rîndurile polopanicilor (pescarilor fără scule) cresc oameni noi (23, 24, 25 și 27 iunie, p.3)

1949, 22 aug., p. 2: Înflorește o altă viață în satele din Balta Brăilei

1951, 11 dec., p.2: Digul Brăila-Dunăre-Siret (doi ani de la ridicare)

1952: 25 iunie, p.3: Pe canalul Filipoiu-microreportaj

1954, Ion Alexandrescu, 13 ian., p.2, Pentru noi succese în exploatarea pescărească în 1954 (analiza anului 1953); 30 ian., p.2-Activitatea pescărească în timpul iernii; 27 feb., p.2 - Într-o zi de iarnă la pescuit (Zatna-Vâlciu); 20 martie, p.2: Pescuitul de primăvară; 2 iunie, p.2-3: Pescarii bălților noastre: Brigadierul Pană Ion, secția Zatna

1955, 13 apr. p.1: Întrecerea pescarilor (secțiile Bălaia, Mucuroaia, Jirlău, Veriga-Vâlciu, Zatna-Vâlciu); 14 sep. p.1: Pescarii și-au făcut pe deplin datoria (cum se pescuia în Baltă)

1956, 29 feb., p.2: V. Milea-pescarii de la punctul Armanu și-au îndeplinit angajamentul; 26 iul., p.2: Balta: geografie, locuitori, curiozități; 15 nov., p. 2: Pescuitul de toamnă (sfaturi pentru pescarii amatori)

Vișinescu I., Zamfir M., Cojocaru I.

„Insula Mare a Brăilei. Reabilitare hidroameliorativă”, 2001

Principalii factori de risc sunt cei de ordin natural (viituri de durată, presiuni exercitate de sloiuri de gheață), la care se adaugă factorii de risc antropici (materiale de slabă calitate, studii de suport incomplete, lucrări efectuate parțial din rațiuni financiare, lucrări executate cu un grad avansat de îmbătrânire, distrugerea perdelelor forestiere de protecție).

În urma acestor presiuni au apărut: eroziuni ale taluzului exterior; eroziuni în zona de dig-mal; cedarea sau ruperea digurilor.

Lucrări pentru supraînălțarea digului din IMB: 25000 m³ de pământ, cărați pentru supraînălțarea digurilor.

În ultimii ani s-a constatat în perioadele de viituri apariția infiltrațiilor în zona digului, în special dinspre brațul Măcin. Acest fenomen se manifestă în regiuni situate la o distanță față de dig de 60-100 m până la 300-400 m și conduce la degradarea acestora.

Digul brațului Vâlcu este afectat de infiltrații pe o lungime de 5800 m iar cel al brațului Măcin pe 25800 m. Zonele de dig neprotejate prin perdele de protecție sunt puternic afectate la ape mari de valurile create mai ales prin acțiunea vânturilor (crivățul dinspre brațul Vâlcu sau austrul dinspre sud-vest). În cadrul întregii incinte, lungimea sectoarelor descoperite la dig este de 7175 m la brațul Vâlcu și 17410 m la brațul Măcin).

Pe digul brațului Dunărea Navigabilă, între km. 54 și km. 61 (sediul fermei Pațiu - trecere bac spre

Brăila), din cauza circulației mijloacelor de transport, se formează gropi în perioadele cu precipitații abundente.

Alte zone vulnerabile sunt cele de la trecerea unor conducte (metalice, Premo) sau vechile gropi din care s-a excavat pământ pentru ridicarea digului, colmatate și acoperite de vegetație doar parțial și care constituie un semnal favorabil creării unor curenți longitudinali (în perioadele cu ape mari), afectând stabilitatea digului. În prezent, **majoritatea canalelor de desecare și conductelor de drenaj sunt colmatate și pe mai bine de 70 %** din lungimea lor (în special în treimea din amonte) sunt acoperite cu vegetație acvatică (stuf, rogoz). Taluzurile la canale sunt prăbușite și brazdate pe mari distanțe de șiroaie, oase etc.

Botzan M., „Valorificarea hidroameliorativă a Luncii Dunării Românești și a Deltei”, 1991.

Peste 80% din gurile de evacuare sunt distruse și astfel drumurile nu pot fi identificate pe traseu, întârziind-se perioada de evacuare a apei. Colmatarea puțurilor forate, în paralel cu tasarea terenurilor, conduce la deteriorarea agregatelor de pompare. Canalele de interceptie la dig sunt ineficiente din două motive: la viituri, apa se infiltrează ușor în depozitele permeabile din profunzime, creând subpresiuni asupra straturilor de acoperire și astfel rezultă zone afectate de băltire în exces de apă în arealele depresionare interioare, în special lângă brațul Măcin, **anual 3000-9000 ha de culturi suferind de exces de apă**. Aceste canale nu pot prelua cantități mari de apă și efectul lor se manifestă pe distanțe reduse (câteva zeci de metri).

La aceste probleme de ordin tehnic se adaugă și unele practici hidroameliorative iraționale: evacuarea apei în perioade cu ploi abundente și nivele ridicate ale

Dunării, pentru ca, în perioadele secetoase, să se apeleze la irigații cu aspersiune, foarte costisitoare. Absolut necesare, în condițiile climatice actuale ale Bălții Mari a Brăilei, irigațiile prezintă neajunsul de a fi foarte scumpe necesitând un consum ridicat de energie, motiv pentru care suprafața irigată s-a redus treptat de la 97% în 1978 la 21,5 % (15450 ha) în prezent. În timp, sistemele s-au deteriorat: au apărut fisuri pe 60-70 % din canalele de aducțiune, hidranții s-au degradat și au apărut o serie de probleme la rețeaua de conducte îngropate. În plus, canalele s-au colmatat în cea mai mare parte și o monitorizare a distribuției consumului de apă nu există. Din aceste motive au loc pierderi însemnate de apă (randamentul amenajării este sub 65-70%) conducând la ridicarea și mineralizarea apelor freactice și la salinizarea solurilor.

Dintre măsurile de readucere a amenajărilor de irigație la parametrii funcționali normali se pot preciza: - lucrări de remediere la rețeaua de conducte îngropate; - lucrări de remediere la rețeaua de canale de aducțiune la stațiile de pompare; - ample lucrări de remediere la amenajarea cu stații de pompare semi-staționare. Modernizarea amenajărilor de irigații trebuie să aibă în vedere: - captușirea canalelor de irigații folosind soluții eficiente care să reducă pierderile de apă; - transformarea amenajării cu stații de pompare semi-staționare în amenajare deservită de stații de pompare centralizate de punere sub presiune; - echiparea stațiilor de pompare cu agregate de pompare având randamente ridicate; - dotarea amenajărilor cu aparatura de debitmetre și automatizare care să asigure optimizarea funcționării și gestiunea strictă a apei; - dotarea fermelor cu instalații automate de udare.

Elena Buzea- Statutul hidrologic al Dunării
(Flooded areas and their importance in maintaining
biodiversity. Meadow lower Danube, 2010)

„Bălțile, împreună cu terenurile inundate din jurul lor, având o apă limpede decantată, un fund puțin adânc, cu multă vegetație (stuf la periferie și plante submerse sau plutitoare) și având suprafețe întinse de apă pe care soarele le poate încălzi cu ușurință ș.a.m.d., asigură într-adevăr condiții ideale atât pentru dezvoltarea ouălor, cât și pentru creșterea larvelor și puietului” (Antipa 1912).

Pe lângă importanța ecologică ridicată, bazinul dunărean prezintă, de asemenea, o valoare socială și economică importantă, susținând sistemul de alimentare cu apă potabilă, agricultura, industria, pescuitul, turismul și activitățile recreative, generarea de energie electrică, navigația și deversarea de ape uzate.

Prin urmare, **regimul hidrologic al Dunării condiționează întreaga desfășurare a vieții din zona inundabilă, imprimându-i ritmul general de evoluție.**

Cu privire la acest aspect, Vidrașcu (1921) afirma: „...regiunea servă prin urmare ca un mare rezervor în care se revarsă surplusul de apă ce nu mai are loc în albie. Această regiune regulează variațiile prea mari ale nivelului apei, regulează pantele longitudinale ale apei uniformizându-le pe distanțe de curs din ce în ce mai mari, regulează vitezele apei, precum și secțiunile transversale ale albiei”. Același autor spunea că „...această luncă e o regiune supusă tot timpul legilor

apelor. Aspectul ei fizic, forma ei, vegetația, fauna ei, folosința economică etc., toate sunt supuse nivelului apelor. Presărată în bună parte cu bălți mari permanente ori acoperită de trestie și de papură, se găsește mai totdeauna sub apele mari fluviale” (**Vidrașcu 1921**). Atunci când nivelul apelor era foarte mare și albia nu mai era suficientă, apele începeau să treacă peste maluri inundând mai întâi locurile joase de pe marginea fluviului. Pe măsură ce viitura creștea, apele se întindeau din ce în ce mai mult, ocupând suprafețe din ce în ce mai mari. **La viiturile extraordinare, întreaga luncă a fluviului devenea o pânză de apă**, un lac imens brăzdat în sensul pantei văii de către curenții ce revărsau în mare apele sale. Curenții principali erau dirijați după depresiunile principale ale văii. În urma retragerii apelor din marile viituri, zona aceasta inundabilă se prezenta ca o infinitate de lacuri, de mlaștini, de gârle, de locuri ceva mai ridicate numite grinduri, din care comunitățile riverane căutau să scoată profiturile maxime posibile (**Vidrașcu 1911**). Cu alte cuvinte, pe vremea marilor viituri, lunca și albia Dunării la un loc se prezentau în lungul cursului ca o serie continuă de lacuri imense, legate între ele prin strâmtori și pe unde apele mari abia scapă din lacul superior pentru a se scurge apoi în lacul situat în imediata apropiere, în vale (**Vidrașcu 1921**).

Importanța ecologică și economică a zonelor inundabile în starea lor naturală

Din numeroasele cercetări efectuate de către **Antipa (1916)** în domeniul pisciculturii, rezultă că **un mare avantaj** pe care îl oferă Dunărea organismelor ce trăiesc în ea sunt bălțile cu întinsele-i terenuri din zona inundabilă. În aceste bălți găsesc **peștii cele mai**

propicelocuri de hrană și reproducere, precum și locuri de refugiu contra pericolelor din albie.

Cu mulți ani în urmă, Dunărea împreună cu lunca sa inundabilă formau o unitate biologică, care în condiții naturale asigurau bioproducții mari, ca rezultat al vieții animale și vegetale din apă și de pe terenurile accesorii. Productivitatea naturală în pește a Dunării inferioare era dependentă de colaborarea tuturor ecosistemelor acvatice și ecosistemelor accesorii, care se aflau împrăștiate pe întreaga suprafață a zonei inundabile. În bălți, fiind o apă cu totul liniștită – pe care inundațiile o primenesc regulat în fiecare an – există condițiile biologice ideale pentru dezvoltarea unei foarte bogate microfaune și flore acvatice. Aici întâlnim o **adevărată pepinieră cu tot felul de microorganisme**: infuzori, alge, spongii, viermi, rotatorii, briozoare, crustacee etc., precum și o bogată vegetație acvatică care le servește drept adăpost și le favorizează dezvoltarea. Toate aceste viețuitoare mici acvatice, care, în bălțile Dunării, se dezvoltă într-o atât de mare abundență, sunt însă cea mai bună hrană pentru anumiți pești, și în special pentru numeroasele specii din grupa Ciprinoizilor, pentru care acestea constituie o sursă de hrană imperios necesară (**Antipa 1916**). Dar nu numai în bălți trăiește această atât de bogată microfaună și floră acvatică, care formează hrana principală a peștilor, ci chiar și pe terenurile inundabile, terenuri care, apoi, în perioadele secetoase ofereau din belșug ierburi de uscat pentru vitele localnicilor din zonă. În afară de producerea hranei peștilor, bălțile, și mai cu seamă terenurile de curând inundate prin revărsarea apelor, mai îndeplinesc încă un rol important în economia națională a viețuitoarelor din bazinul Dunării și anume: **ele**

constituiau locurile unde cele mai multe specii de pești găseau condiții de reproducere. Ceea ce măsura însă și mai mult valoarea acestor minunate locuri de reproducere pentru pescăria din întregul bazin al apelor Dunării era faptul că tocmai epoca revărsării apelor fluviului coincidea cu epoca de reproducere a celor mai multe specii de pești din Dunăre. „Astfel dar, prin această minunată organizare a naturii, posibilitățile de viață în basinul apelor Dunărei cresc încă și mai mult, iar peștii găsesc aici puțința de a se înmulți și mai tare” (Antipa 1916).

În ceea ce privește **exploatarea economică** a unor astfel de regiuni existau de asemenea unele variații. O parte din terenurile mai ridicate ale Luncii Dunării au fost cultivate în anii în care nu au fost inundate de apele fluviului și au dat atunci recolte neașteptat de mari. De asemenea, și unele bălți au oferit o bogată productivitate de pește, rar întâlnită în alte regiuni ale globului, chiar și la culturile artificiale de pește (Vidrașcu 1921).

Referitor la acest aspect, Antipa afirma: „**Bălțile mari permanente ale Dunării nu pot și nu trebuie să fie secate și transformate în terenuri agricole, ci trebuie să fie amenajate în mod special și conservate ca bălți spre a fi puse în valoare prin piscicultură**” (Antipa 1916).

Antipa a fost printre primii care s-au preocupat în mod științific de această problemă, prin punerea în valoare a întregii regiuni inundabile a Dunării pentru obținerea unui maxim de rentabilitate. A contribuit la înjgheizarea și promovarea **Legii din 22 februarie 1906 prin care Ministerul Agriculturii și Domeniilor este împuternicit de a-și îndigui o parte din întinsele-i domenii din baltă**. După Antipa, și Vidrașcu (1921) s-a

alăturat aceleași idei. Acesta declara: „...problema îndiguirii regiunii inundabile a Dunării merită un studiu prea atentiv și numai în urma unei cercetări amănunțite și imparțiale să alegem porțiunile a căror îndiguire poate asigura rezultatele satisfăcătoare așteptate“.

Resursele economice ale zonelor inundabile sunt constituite din materii prime vegetale specifice: stuf, păduri de luncă (esențe moi), pășuni de luncă, cu durată lungă de exploatare în timpul anului. Și mai caracteristică și foarte importantă din punct de vedere economic este fauna piscicolă. Însă, alături de acestea, trebuie menționate numeroasele specii de păsări de baltă, unele foarte importante din punct de vedere științific, din acest motiv fiind declarate monumente ale naturii (Banu și colab. 1977). Prin urmare, dintre **principalele resurse de bogăție ale regiunii**, putem enumera: **pescuitul, pășunatul și fânețurile, veniturile din păpuriș și trestie, veniturile pădurilor de sălcii și plopi, dar și exploatarea agricolă permanentă sau temporară a terenurilor mai ridicate (care sunt mai rar expuse inundațiilor)**. În concluzie, din punct de vedere al economiei generale, se poate spune că regiunea inundabilă juca un rol important, deoarece, **pe lângă bogată producție în pescuit, aceasta constituia rezerva de pășune a țării**.

Însă, dorința omului de a produce cât mai mult prin extinderea ariei de exploatare asupra acestor zone s-a transformat, timid la început, apoi **din ce în ce mai agresiv, în intervenții de mare amploare cu repercusiuni grave asupra structurii ecosistemelor**.

Regim hidrologic. Profilul regiunii inundabile se schimba de la an la an, în funcție de fluctuațiile nivelului

apei. În anii cu debite mari, întreaga regiune se umplea cu apă, devenind astfel o zonă de o importanță piscicolă impresionantă. În anii secetoși, când Dunărea nu creștea foarte mult, peștele era puțin, însă terenurile erau atunci folosite pentru agricultură: grâu, mei, orz, ovăz, porumb, cânepă. Această fluctuație a nivelului apelor a determinat **depunerea de aluviuni cu formare de ostroave sau mai în aval de grinduri (Antipa 1910)**. Pentru o mai clară caracterizare a zonei inundabile a Dunării de la începutul secolului XX, **Antipa se folosește de trei mari categorii de sisteme: bălțile mari permanente, japșele și terenurile inundabile propriu-zise.**

Bălțile mari permanente reprezentau atunci bălțile foarte adânci formate ca urmare a fluctuațiilor nivelului apelor și a depunerilor: **acestea nu secau niciodată și păstrau în ele și peștele pe timpul iernii.**

Terenurile inundabile sunt acele terenuri care, odată cu scăderea Dunării, rămân lipsite de apă. Acestea sunt terenurile care, în acele timpuri reprezentau cea mai mare suprafață utilizată pentru agricultură. În general **producția lor era iarba de pășunat, fân, stuf și papură, pescărie, pădure de salcie și de plop și cereale.** Astfel, în anii cu ape mari, când erau acoperite foarte mult timp de ape, aceste terenuri erau **transformate în pescării, după care se exploata stuful, papura și mai apoi pădurile de salcie și pășunatul.** Terenurile inundabile propriu-zise erau **singurele terenuri pe care agricultura se putea dezvolta, dar chiar și așa în perioade foarte delimitate și dependente de nivelul apelor.**

Dacă Dunărea se retrăgea mai repede – pe la mijlocul lunii mai (Antipa 1910) – localnicii **semănau porumb și mei**, ca mai spre toamnă să se poată bucura

de o producție suplimentară de fân. Orzul care se seamănă mai devreme îl puneau numai pe grindurile cele mai ridicate. **În anii când apele rămâneau mai joase și nu se revărsau primăvara, oamenii semănau pe o suprafață mai mare de teren.** De multe ori, unii agricultori semănau grâu și rapiță din toamnă, în speranța că spre primăvară apele nu se vor revărsa; atunci când se întâmpla acest lucru, culturile agricole erau foarte bogate. „Atunci aveam în adevăr recolte admirabile, întrecând cu mult cele mai frumoase recolte ce le puteam avea pe cele mai bune terenuri din țară.” (Antipa 1910). Se obțineau astfel recolte de porumb, grâu, orz, ovăz, secară, rapiță, mei, in, fasole și mazăre. Principala caracteristică a acelor timpuri când vorbim despre terenurile agricole este aceea că, **în anii când apele erau mari, acestea puteau fi folosite doar ca pescării sau pentru stufării, pășunat sau păduri iar în anii în care apele nu se revărsau „...puterea lor de producție ca agricultură era extraordinară.”** (Antipa 1910).

Problematica îndiguirilor a fost discutată și pusă în practică cu secole în urmă, multe țări căutând a se pune **la adăpost de inundațiile eventuale sau periodice** ale apelor fluviilor de pe teritoriile acestora prin îndiguirea completă a luncilor (de ex. **luncile Padului, Loarei, Tisei, Rhinului și chiar ale fluviului Mississippi**). Motivele acestor **lucrări costisitoare** au fost, pe de o parte, **apărarea de înecuri a satelor și orașelor din regiunile joase iar, pe de altă parte, sporirea valorii acestor lunci desecate, unde, sub paza digurilor, au practicat agricultura intensivă, nemulțumindu-se doar cu producția pescăriilor, a fânețurilor, a pășunilor, a pădurilor sau chiar a culturilor**

agricole eventuale, de mai înainte. Însă experiența îndiguirii totale a acestor lunci a demonstrat că nu toate terenurile inundabile sunt productive prin îndiguire, ba chiar unele devin mai sărace și mai păgubitoare economiei generale în comparație cu starea lor anterioară îndiguirii. **Dacă la început aceste terenuri îndiguite dau recolte agricole extraordinare, cu timpul, și repede chiar, acestea secătuiesc în așa fel încât rentabilitatea îndiguirilor devine cu totul problematică.** Digurile luncilor au influențat în mod negativ **navigația pe fluvii** iar, pe măsura creșterii nivelului viiturilor, acestea au amenințat tot mai mult și mai frecvent **cu înecul orașele și satele riverane**, întinzând efectele înecurilor chiar peste terenuri ce anterior îndiguirii nu se inundau (**Vidrașcu 1921**) **Statele Unite ale Americii au cheltuit sume fabuloase pentru a îndigui fluviul Mississippi, dar, până la urmă, au fost nevoiți să lase regimului apelor fluviului jocul pe care legile naturii i l-a dat.** Cu toate acestea, noi n-am învățat practic nimic din eșecul altor țări, chiar dacă nu ne putem compara nici pe departe economic cu acestea.

Prin urmare, **lunca naturală a Dunării a suferit de-a lungul timpului numeroase modificări prin lucrările care au avut ca scop regularizarea cursului apei (tăierea meandrelor, dragare, diguri de deviere a apei, îndiguiri pentru evitarea inundațiilor, baraje de retenție a apei pentru stăvilirea inundațiilor, hidroenergia, exploatarea prundișului, secarea numeroaselor lacuri și bălți pentru transformarea zonelor umede în terenuri agricole).**

Ideea de a îndigui Dunărea cu scopul de a obține terenuri agricole (**prin asanarea bălților și secarea luncii**), datează încă din anul 1910, când erau date

agriculturii 7100 ha. Această lucrare aparținea inginerului A. Saligny, care nu vedea aici decât partea tehnică a lucrării. Saligny susținea că bălțile sunt foarte puțin rentabile și că maximum de rentabilitate nu se poate obține decât prin cultivarea terenurilor exclusiv cu grâne, deci prin **îndiguirea completă a zonei inundabile**. În același an, 1910, prin „Legea pentru punerea în valoare a pământurilor din zona inundabilă a Dunării” se prevedea **îndiguirea aproape totală a luncii prin diguri continue, insubmersibile**. Se exclud însă, de la îndiguire, Balta Mare a Brăilei, lacurile mari din Dobrogea și Lacul Brateș.

Lui Saligny i s-a alăturat și Gh. Ionescu - Sisești, eminent agronom, care vedea în această lucrare, din nefericire, numai profitul agricol. Concepția celor doi era de **îndiguire totală** a întregii lunci, cu diguri insumersibile chiar și la cele mai severe viituri și valorificarea agricolă a întregii suprafețe de 573000 ha, cât cuprindea lunca (**exceptând Delta**).

Cel care s-a opus acestei idei a fost naturalistul **Gr. Antipa**, cel mai bun cunoscător al Dunării din punct de vedere biologic, care a arătat că **secarea totală ar duce cu timpul la distrugerea terenului agricol, la modificări drastice în scurgerea apelor Dunării, dar mai ales la distrugerea patrimoniului piscicol**. Astfel, lunca urma să aibă o folosință împărțită între păduri, pășuni-fânețe, agricultură și piscicultură. **Antipa a venit cu o altă idee, pornind de la principii ecologice**. El a **propus inundarea parțială prin amenajarea unor diguri care să permită apei să treacă periodic, în mod controlat**. Astfel, urmau să fie ferite de inundații zonele populate de pe maluri, prin eliberarea apei în surplus pe

terenuri nelocuite, iar în incinte să se acumuleze aluviuni (Vidrașcu 1921). **În cele din urmă, „bătălia” a fost câștigată de Saligny, dar astăzi se poate concluziona că ideea lui Antipa era mai bună.**

Inundațiile din ultimii ani au atins cote îngrijorătoare iar acum ne confruntăm cu situația în care **suntem nevoiți să spargem digurile** pentru a lăsa apele să-și reintre în drepturi. Cu privire la acest aspect, Vidrașcu spunea: „...în general nu țin cont că, printr-o îndiguire în stil mare, se schimbă fundamental regimul apelor fluviului, ceea ce pune în pericol o mulțime de alte interese nu mai țin socoteală că productivitatea terenurilor îndiguite scade foarte repede, scoborându-se în câțiva ani chiar sub cea a terenurilor de câmp” (Vidrașcu 1921).

După moartea lui Saligny, în 1925, la insistențele lui Antipa, susținut și de temeinicele studii efectuate de Vidrașcu, este adoptat punctul de vedere al inundării temporare și parțiale a luncii, formulat în „Legea pentru administrarea pescăriilor statului și ameliorațiunile regiunii inundabile a Dunării,, prin care se lăsau pisciculturii majoritatea marilor lacuri, Balta Mare a Brăilei și Balta Ialomiței, și se prevedeau diguri submersibile discontinue.

Amenajarea și valorificarea luncii Dunării reprezintă una dintre cele mai grave agresiuni ecologice care s-a produs pe teritoriul țării noastre în ultimul secol (Georgescu 2010). S-au produs astfel adevărate dezastre în piscicultură, au fost distruse adevărate raiuri peisagistice care ar fi putut constitui extraordinare domenii turistice (lacurile din lunca Dunării, din preajma Bucureștiului sau mirificele păduri

inundate temporar din Balta Borcea și Balta Mare a Brăilei), au fost poluate apele Dunării etc. Astăzi putem spune că cel mai rău efect al îndiguirii și al desecărilor îl reprezintă **seceta, determinată de dereglarea circuitului apei în Câmpia Română**. Practic, a început ceea ce meteorologii denumesc procesul de „deșertificare” a Câmpiei Române. Din păcate, chiar și acest lucru a fost prevăzut de marele om de știință Antipa, în zadar, însă...

Perioada îndiguirilor în timpul regimului comunist

Luca inundabilă a Dunării descrisă de Antipa reprezenta în anii 1960, pentru unii **economiști, o oportunitate de a face ca producția acelor terenuri să fie maximă, prin intervenția antropică, astfel încât să nu mai existe ani în care producția agricolă ar putea fi compromisă sau cea de pește să fie la o valoare mai scăzută decât cea din anii îmbelșugați**.

O astfel de măsură impunea **delimitarea clară între zonele inundabile și cele neinundabile, astfel încât să se poată produce deopotrivă și pește și cereale, la cele mai înalte standarde**. Pentru a se ajunge la acele standarde, **în perioada 1949-1962 s-au executat lucrări de corectare și redimensionare a lucrărilor vechi, incomplete, executate până în 1944, doar pe 50.000 ha, iar în anii '60 au început lucrările la îndiguirile** ce aveau să transforme radical aspectul luncii Dunării, dar mai ales modul acesteia de a funcționa ca un complex de ecosisteme. Urmarea: **îndiguirea integrală a luncii inundabile a Dunării, începută în anul 1960 și terminată în anul 1966, după care s-a trecut la executarea lucrărilor de desecare a**

acesteia. Suprafața irigată a ajuns în anul 1965 la 221 mii hectare, suprafața îndiguită și desecată la 588 mii hectare iar suprafața amenajată cu lucrări de combatere a eroziunii solului la 197,5 mii hectare (I.S.P.I.F.).

Îndiguirile presupuneau reținerea apelor Dunării (chiar și în anii când creșteau foarte mult) în zona albiei minore. Digurile construite în acest scop au ținut departe apele Dunării de zona odată inundabilă, rezervând-o acum doar pentru producția agricolă. **Unele zone din fosta luncă inundabilă au devenit pescării permanente** prin construirea unor canale care să permită alimentarea lacurilor cu apă, atunci când creștea Dunărea, dar care să rețină apa, chiar și după retragerea viiturii. Această perioadă a marcat timpul în care factorul antropic începea să-și pună amprenta din ce în ce mai mult asupra aspectului și, nu în ultimul rând, asupra modului de funcționare a complexelor de ecosisteme din regiunea inundabilă a Dunării, prin **îndiguirea cursului fluviului de la Calafat până în Deltă (aproximativ 900 km) și prin construcția hidrocentralelor Porțile de Fier.** În anul 1989 s-a ajuns la o suprafață îndiguită de peste 97.000 de hectare (A.R.B.D. 2007), din care aproximativ 40.000 erau folosită doar pentru agricultură. În acest context a avut loc o dezvoltare puternică a sistemelor agricole și odată cu acestea și a sistemelor de irigații.

Privite din punct de vedere ecologic, consecințele acestor îndiguiuri au fost (Bacalbașa 1989):

- reducerea zonelor de reproducere a speciilor de pești semimigratori din deltă care se reproduceau în amonte, îndeosebi declinul accentuat al crapului după 1960;

- regimul hidrologic al Dunării s-a modificat prin creșterea amplitudinii și reducerea duratei viiturilor în deltă;
- reducerea capacității de retenție a nutrienților de către zonele inundabile din luncă;
- sărăcirea rapidă a terenurilor aluvionare, complet izolate de apele de inundație; - sărăturarea terenurilor desecate datorită fluctuațiilor nivelului pânzei freatice din sol;
- modificări ale caracteristicilor scurgerii apei: creșterea nivelurilor în albia încorsetată de diguri, creșterea volumelor de apă scurse, creșterea duratei scurgerii, modificarea proceselor morfologice de pe albia Dunării, din Deltă și de la litoralul Mării Negre (eroziuni ale albiei și ale plajelor litorale);
- modificări ale calității apelor: încărcarea mai mare a apelor cu suspensii și nefiltrarea nutrienților au dus la creșterea exponențială a mineralizării apei Dunării;
- reducerea capturilor de pește din Dunăre, Deltă și Marea Neagră datorită reducerii suprafețelor habitatelor și a modificării factorilor mediali;
- modificarea echilibrului ecologic din Marea Neagră prin intensificarea procesului de eutrofizare datorită cantităților din ce în ce mai mari de nutrienți aduși și prin accentuarea proceselor de erodare a țărmului datorită barării scurgerii de aluviuni prin construirea de baraje (Bondar 1993).

În urma îndiguirilor, cum pământurile nu mai erau inundate iar temperaturile foarte ridicate determinau uscarea foarte rapidă a solului, a apărut **necesitatea construirii unor rețele de irigații**. Acest lucru însă nu a putut fi comparat cu felul în care rămânea solul în urma inundațiilor când apele, retrăgându-se mai repede decât

se puteau deplasa unele viețuitoare, acestea rămâneau pe sol, îmbogățindu-l cu substanțe rezultate de pe urma descoperirii lor sau erau o sursă de hrană pentru păsări, element biocenotic ce a avut foarte mult de suferit de pe urma îndiguirilor.

Reducerea habitatelor și a zonelor de unde păsările se puteau hrăni și cuibări a fost unul dintre factorii determinanți în scăderea îngrijorătoare a numărului de exemplare (Antipa 1910). Schimbarea regimului natural al luncilor inundabile prin îndiguire, desecare, deștelenire, irigații etc. a ridicat probleme foarte importante, deoarece aceste activități duc la schimbări ale regimului natural hidric, salin și trofic al acestor soluri, ceea ce face posibilă apariția unor procese de degradare a solurilor însoțite de scăderea fertilității acestora. Aceste schimbări au fost semnalate în aproape toate țările încare au fost efectuate lucrări de îndiguire, desecare, irigație în luncile râurilor (Banu și colab. 1977).

Substituirea ecosistemelor naturale cu cele dominate de om (de ex., ferme piscicole intensive și ferme agricole intensive, plantații de plop etc.) a avut drept rezultat pierderea capacității de a furniza servicii și resurse, cum ar fi: producția de resurse biologice regenerabile, purificarea apei, a solului sau a aerului (Iordache 2009). În schimb, asupra acestor componente s-a acționat în sensul deteriorării lor, prin utilizarea de pesticide sau îngrășăminte. Este cunoscut faptul că o puternică industrializare are drept urmare o schimbare a mediului și a cadrului natural în ansamblu. Structura calitativă și cantitativă a biotopurilor și biocenozelor s-a modificat: au dispărut

unele organisme, altele s-au înmulțit excesiv, migrațiile peștilor nu mai au același drum.

Starea proiectată pentru renaturarea ecosistemelor luncii inundabile. Anii 1990- 2000

În perioada de după anii 2000, datorită inundațiilor care au atins cote record, mai multe **asociații ecologiste (al căror obiectiv principal îl constituie refacerea zonelor inundabile de pe cursul Dunării)**, solicită astfel urgentarea analizării și implementării măsurilor de **renaturare** a luncii inundabile a Dunării.

Prin retrocedarea terenurilor după 1990 către foștii proprietari, sistemul de îndiguiri gândit cu 40 de ani în urmă nu a mai funcționat, unele zone fiind lăsate în paragină. **În România numai în ultimii 50 de ani au fost degradate sau distruse peste 400.000 ha de zone umede, cea mai afectată zonă fiind Lunca Dunării (Smirca 2008).**

Antipa a fost primul care a scos în evidență rolul foarte important al bălților Dunării în economia generală a naturii, ca urmare a influenței acestora asupra climei și vegetației. După opinia marelui hidrobiolog, bălțile, mai mult decât pădurile, modelează clima, mențin umiditatea solului, sunt rezervoare de retenție a apelor în timpul ploilor mari, micșorând astfel efectele inundațiilor. Acestea pledat aproape toată viața pentru cruțarea bălților, contra desecării acestora în scopul obținerii de noi terenuri agricole. Mai mult, prin extinderea suprafeței plantate, culturile intensive fac să crească evaporarea în detrimentul infiltrării în sol. Drenările, asanările,

desecarea bălților, scurgerea iazurilor contribuie de asemenea la uscarea pământului.

Lucrările hidroameliorative, care au afectat major structura, implicit funcționarea luncii Dunării Inferioare (perioada 1950-1980), au condus la **importante schimbări funcționale**. După retragerea apelor a avut loc mineralizarea materiei organice din sol, eliberarea unor cantități importante de CO₂ în troposferă, reducerea stocurilor de nutrienți din sol. A apărut necesitatea administrării de îngrășăminte, **zonele îndiguite devenind astfel ele însele surse de poluare difuză cu nutrienți**. Totodată, s-a pierdut o bună parte din capacitatea sistemului de a disipa prin procesul de evapotranspirație energia solară absorbită, fapt care a accentuat - în condițiile fenomenului de încălzire globală - o creștere a instabilității condițiilor mezoclimatice cu accentuarea și prelungirea perioadelor de secetă (Damian 2007).

În cazul scrumbiei de Dunăre (*Alosa pontica pontica*) asistăm la o evoluție ciclică, capturile scăzând de la 2500t/an în 1960 la 200t/an în 1998 (Năvodaru și Waldman 2003).

I. Vișinescu

„Insula Mare a Brăilei. Laborator natural și ameliorativ. Un omagiu adus naturii și omului”.

Balta Brăilei, cum era cunoscut teritoriul Insulei Mari a Brăilei, acum amenajat cu lucrări complexe de îmbunătățiri funciare, **reprezenta cea mai mare unitate naturală din Lunca Dunării Inferioare, având o suprafață de 76700 ha.**

Insula, cu o formă alungită, măsoară 65 km în lungime și între 12 și 15 km lățime. În regim natural, înainte de îndiguire, acest teritoriu era inundat de apele de revărsare ale fluviului cu o frecvență de o dată la 3 ani.

Folosința terenurilor înainte de amenajare era constituită din vegetație specifică luncii inundate, stufărișurile și pădurile ocupând peste jumătate din teritoriu. Agricultură se practica pe zonele mai înalte (grindurile Dunării și ale privalurilor) iar creșterea animalelor pe pășunile naturale după retragerea apelor de revărsare. Lacurile și bălțile, ce se păstrau și după retragerea apelor de viitură, constituiau resursele piscicole ale localnicilor.

Insula Mare a Brăilei este produsul procesului de aluvionare realizat în decursul **timpurilor de Dunăre**, fiind caracteristic luncii largi, cu numeroase formațiuni negative (lacuri, bălți, japșe, privaluri) și pozitive (grinduri). Incinta are forma unei covate întinse, cu marginile ridicate și mijlocul coborât. Formele de microrelief specific luncii reflectă succesiunea proceselor de aluvionare și eroziune desfășurate de fluviu în trecutul geologic.

Se disting următoarele forme de microrelief :

- lacurile și bălțile, forme de depresionare rotunde sau alungite, cu marginile neregulate ;

- privelele și japșele, forme alungite diferit orientate, ce făceau în trecut legătura între lacuri și bălți sau între acestea și Dunăre. În cadrul programului de amenajare a Insulei, parte din privele au fost nivelate iar altele au fost transformate în colectoare de desecare;

- grindurile, forme pozitive de relief, de regulă alungite, situate în lungul privelelor și Dunării. Lățimea grindurilor Dunării variază de la aproximativ 1 km în partea amonte a incintei la 200-500 m în partea aval. Grindurile interioare ferestruiesc Insula în bazine sau depresiuni ce se succed de la sud spre nord și găzduiesc principalele lacuri: Scurtu, Pațiu, Șerbanu, Ulmu, Zagna ș.a.

Zona grindului fluvial, situat la cote de 5-7 m, cu lățimi de 200-500 m în aval și 800-1 000 m în amonte, împreună cu grindurile interioare ocupă 38 % din suprafața totală a incintei. Zona intermediară, cea mai extinsă zonă, ocupând 41% din suprafața incintei, cu cote situate în limitele valorilor de 4-5 m, constituie zona de trecere de la grinduri la zona joasă.

Zona joasă, înglobând fostele lacuri, bălți, japșe și privele, acoperă 23 % din suprafața totală a incintei și este situată la cote ale terenului sub 4 m.

Litologic (studiul rocilor sedimentare) în Insula Mare a Brăilei se disting două mari complexe de pământuri. Complexul de suprafață, format din depozite semipermeabile cu argile lutoase, luturi argiloase, nisipuri argiloase simaluri, având o grosime de 4-10 m. În aceste depozite este cantonată pânza de apă freatică. Aluviunile având textura grosieră sunt mai răspândite în amonte Insulei și pe grindurile Dunării iar cele cu

textură fină sunt mai frecvente spre aval și în zona centrală.

Complexul de adâncime este format din nisipuri fine până la 20-30 m, apoi din nisipuri grosiere și pietrișuri până la cca 100 m adâncime. În acest complex se găsește pânza acviferă de adâncime, aflată în strânsă legătură cu apele fluviului.

Cadrul pedologic (studiul solurilor)

Înainte de îndiguire, solurile din Balta Brăilei evoluau în funcție de condițiile hidrologice și orografice ale teritoriului.

Pe terenurile permanent submerse pe care se producea permanent aluvionarea, procesul de solificare nu se manifesta iar formațiunile pedologice caracteristice erau aluviunile. Pe terenurile periodic submerse se formau soluri aluviale stratificate, procesul de solificare fiind periodic întrerupt prin suprapunerea de noi strate aluvionare. Pe terenurile neinundabile pe care s-a putut practica agricultura și înainte de îndiguire, procesul de solificare a fost mai rapid.

După îndiguire, condițiile pedogenetice s-au modificat:

- a încetat total procesul de aluvionare ;
 - s-a realizat coborârea generală a nivelului freatic cu păstrarea pe aproape întreaga suprafață a condițiilor de hidromorfism;
 - s-au luat în cultură terenurile, prin deștelenirea pășunilor, defrișarea pădurilor și nivelarea privalurilor.
- Studii hidrofizice efectuate în anul 1978 atestă existența unei permeabilități deosebit de ridicate a solurilor, datorită macroporozității create de resturile vechii activități biologice (cochilii, rizomi, rădăcini). Aceste caracteristici, specifice Insulei, atestă existența unei

permeabilități mai mari pe fostele funduri de lac.

În aceste condiții, circulația apei în sol se face cu ușurință și are consecințe favorabile asupra regimului hidrologic și salin al teritoriului. **Solurile au un conținut ridicat de carbonați, sunt bogate și foarte bogate în humus și bine aprovizionate cu azot. Aceste proprietăți fizice și chimice, alături de aportul freatic mare, conferă solurilor incintei o fertilitate deosebit de ridicată.**

Procesul de salinizare slabă, așa cum rezultă din cercetările în dinamică efectuate, este un proces labil, modificându-se în timp și spațiu datorită, pe de o parte, lipsei unor surse de săruri (teritoriul este insular iar aportul în săruri al Dunării este neesențial) iar, pe de altă parte, datorită proceselor alerte de levigare a sărurilor, în condițiile unor permeabilități încă ridicate ale solurilor.

Principalele atuuuri ale potențialului de fertilitate naturală ridicată a solurilor incintei (conținutul ridicat în elemente nutritive, permeabilitatea bună și aportul substanțial de apă pentru plante asigurat din stratul freatic) au fost afectate într-o oarecare măsură în decursul exploatării agricole și hidroameliorative prestate în timp, datorită amplificării unor factori restrictivi ai producției agricole: excesul periodic de apă, corelat cu descreșterea în timp a capacității rezolutive a amenajării de desecare-drenaj și reducerea permeabilității pentru apă a solurilor prin compactare, pe unele areale, proces datorat mai cu seamă agrotehnicii necorespunzătoare aplicate în trecut.

Studiile pedologice mai recente (1995), efectuate parțial în treimea nordică a incintei, atestă și manifestarea unor procese de degradare a structurii în

stratul arabil al solului și de formare a crustei la suprafața solurilor pe unele suprafețe.

Amenajarea hidroameliorativă

Pentru punerea în valoare a potențialului acestui teritoriu scos de sub apele de revărsare, s-au prevăzut lucrări complexe de îndiguire, desecare-drenaj și irigație.

În prima etapă, s-au realizat îndiguirea, rețeaua principală de desecare (canale colectoare și de evacuare), defrișări, destufizari, nivelări, sistematizarea așezărilor și a drumurilor iar, în etapa a doua, s-au introdus irigațiile, s-a completat rețeaua de desecare și s-au executat lucrările de drenaj.

Îndiguirea

Primele lucrări de îndiguire în Balta Brăilei au protejat unele suprafețe agricole și așezări omenești (Frecăței, Bândoiu și Strîmba). În anii 1957-1959, I.A.S. Salcia a supraînălțat la asigurarea de 5% digul ce închidea o suprafață agricolă de 4.200 ha, desecată cu o rețea de canale ce însuma 41 km și irigată pe 3.070 ha, cu apă din brațul Măcin, pompată prin două stații plutitoare cu un debit total de 1,7 m³/s.

Îndiguirea întregii Insule s-a realizat în anul 1964, printr-un dig circular, proiectat cu cota de apărare la asigurarea de 10%, cu o lungime de 152 km și înălțimea medie de 4 m. Suprafața apărată este de 71.994 ha iar zona dig-mal de cca 4.700 ha. Volumul terasamentelor puse în dig este de 10 milioane m³, revenind 63 m³/ml de dig și 152 m³/ha îndiguit. În profil

transversal, digul are lățimea coronamentului 5,5 m, taluzul exterior 1/4 și cel interior 1/3.

Cu ocazia apelor excepționale din anul 1970 și mai cu seamă a celor din anul 2006 și din 2010, s-a verificat capacitatea de apărare a digului și a apărut necesară **înălțarea cotei coronamentului la asigurarea de 1%**. Digurile de compartimentare pentru limitarea pagubelor în cazul unei calamități, deși au fost proiectate, nu s-au executat.

Desecarea și drenajul terenurilor agricole

Pentru evacuarea apelor care provin din precipitații, infiltrații din Dunăre și pierderi din sistemele de irigații, în perioada 1965-1970, s-a realizat desecarea prin execuția a **șapte sisteme independente**, cu suprafețe cuprinse între 5.000 și 15.000 ha. Lungimea totală a canalelor este de cca 1.500 km iar adâncimea medie de 2 m. Volumul total săpat însumează 20 milioane m³.

Canalele principale de desecare, situate la distanțe de 350-1.000 m, au trasee rectilinii iar canalele colectoare urmăresc traseele privalelor naturale principale: Filipoiu, Gemenele, Maicanu, Boul ș.a. **Evacuarea apei din incintă se asigură prin șase stații de pompare reversibile și una nereversibilă, situate la dig, având un debit instalat total de 45 m³/s.**

Drenaj

Din zonele joase apa este preluată de șase stații de prepompă interioare, ce asigură un debit total de 30 m/s și refulată în canalele colectoare. Debitul specific de evacuare mediu pe incintă este de 0,62 l/s.ha, și prezintă variații pe sisteme în limitele 0,57-0,82 l/s.ha. După anul 1976, o parte din rețeaua de canale colectoare

de ordin inferior a fost desființată în vederea mutării mecanizate a aripilor de udare pe cca 45.000 ha. Trebuie menționat că lipsa acestor elemente de regularizare a scurgerilor s-a evidențiat în perioadele excedentare, canalele terțiare noi amplasându-se pe aceleași locații ale canalelor demolate. Pentru controlul mai riguros al apelor freactice în zonele joase, pentru interceptarea infiltrațiilor din zona digului la ape mari și a celor din canalele de aducțiune pentru irigații, s-au introdus **lucrări de drenaj tubular**, în sisteme locale, apa colectându-se prin canale sau drenuri colectoare. Pentru preluarea apelor din amenajările de drenaj s-au prevăzut 18 stații de pompare, cu debite cuprinse între 0,6 și 1,4 m³/s. Dintr-un studiu pe model analogic Hele-Shaw a rezultat că, pentru prevenirea excesului de umiditate din infiltrațiile din fluviu și din precipitații produse simultan cu viitura Dunării, drenurile subterane trebuie instalate la distanțe de 20-30 m și adâncimi de 1,7-2,2 m. Folosind și experiența altor incinte din Lunca Dunării, în Insulă, drenurile au fost instalate la 1,1-1,4 m adâncime și 30-60 m distanță între ele, pentru a asigura un debit specific de 0,6 l/s. ha. **Amenajările de drenaj executate în perioada 1979-1985, pe o suprafață de 9 347 ha, au fost organizate pe 19 sisteme:** 13 pentru drenaj în câmp, patru pentru interceptarea infiltrațiilor din fluviu și două pentru preluarea infiltrațiilor din canalele de aducțiune pentru irigații. La drenaj s-au folosit tuburi ondulate (riflate) din P.V.C. de 50, 80 și 110 mm diametru și în mai mică măsură tuburi din ceramică, materiale filtrante geotextile (drenatex, liatex, madril), guri de descărcare din piese prefabricate din beton, P.V.C. și azbociment. Dintre parametrii tehnici ai lucrărilor de drenaj se pot menționa: debit specific de

drenaj 0,6l/s.ha, pante ale drenurilor absorbante 2 ‰, lungimi ale liniilor de dren 150-180 m, distanțe frecvente între drenuri 25-40 m și adâncimea de pozare a acestora 1,10-1,70 m. Drenajul de centură la dig s-a executat pe o suprafață de 2.170 ha și a constat în cinci linii de drenuri dispuse la distanțe variabile între liniile de drenuri de 20-50 m, fâșia acoperită cu drenaj de centură având o lățime de 175-265 m. Rețeaua de desecare însumează o lungime totală de canale de 1.500 km, reprezentând o densitate de 0,2 km canal/ha.

Producțiile prevăzute în Studiul Tehnic Economic la neirigat și care au fost realizate prin aplicarea programului de măsuri în prima etapă au fost următoarele:- porumb boabe 4.500 kg/ha;- floarea soarelui 2.500 kg/ha ;-borceag masa verde 12.000 kg/ha;- porumb siloz 20.000 kg/ha.

Irigație

Pentru acoperirea deficitului de apă din perioada de vegetație, între anii 1976 și 1981, incinta a fost amenajată pe 69.730 ha pentru irigație prin **aspersiune**, din care, pe cca 53.000 ha cu conducte îngropate și stații de punere sub presiune, pe restul suprafețelor dispuse în zona amonte a incintei irigația aplicându-se cu agregate de pompare semistaționare. Apa se preleva din Dunăre prin cele șase stații de pompare reversibile iar aducțiunea la cele 34 stații de punere sub presiune se face prin canale însumând 140 Km.

Norma de irigație asigurată de amenajare este de 3.300 m³/ha pentru anul secetos, norma de irigație lunară maximă este 1 300 m³/ ha (pentru luna iulie), iar norma de udare 650 m³/ha, la o durată zilnică de aplicare a udării de 10 ore și un timp de revenire de 14 zile.

Amenajarea a fost organizată pe 41 sectoare de irigație cu suprafețe cuprinse între 1.100 și 2.600 ha. Pe suprafața netă irigată de 66.710 ha s-a prevăzut realizarea mutării mecanizate pe 74 %, pe restul suprafeței de 26 % mutarea urma să se efectueze manual. Stațiile de punere sub presiune având debite cuprinse între 798 și 1.270 l/s au fost echipate cu agregate de pompare VDF – 200 și VDF- 300, care, ulterior, prin lucrările de modernizare, au fost înlocuite. Pentru distribuția mai uniformă a apei de irigație în sol, pe zonele mai frământate însumând 14.900 ha, s-au aplicat lucrări de nivelare și modelare. Producțiile medii prevăzute a se realiza în perspectiva aplicării măsurilor ameliorative din etapa a II-a, au fost: porumb boabe 8.000 kg/ha, floarea soarelui 3.000 kg/ha, borceag masa verde 30.000 kg/ha, porumb siloz 45.000 kg/ha. La documentațiile de proiectare s-au prevăzut indicatori ai lucrărilor de investiție specifică (prețuri 1965) astfel: investiția specifică generală 18.464 lei/ha, irigații 12.273 lei/ha, desecări 3.806 lei/ha, drenaje 11.201 lei/ha, modelări 4.487 lei/ha, nivelări 10.139 lei/ha. Durata proiectată de recuperare a investiției a fost de 16 ani.

Modificarea cadrului natural al luncii în urma îndiguirii și aplicării lucrărilor hidroameliorative. Modificarea folosinței terenurilor.

Exploatarea piscicolă pe aproape jumătate din suprafața Insulei a constituit în trecut principala modalitate de valorificare a Bălții Brăilei. În perioada 1950-1951, s-au executat lucrări de amenajare piscicolă constând din cca. 100 km canale de legătură între lacuri și numeroase stăvilare pentru bararea și dirijarea apelor.

Folosința terenurilor înainte de îndiguirea Insulei Mari a Brăilei: Terenurile arabile, situate pe aproape 20 % din toată suprafața, erau exploatate cu randamente agricole scăzute: cca 1.500 kg/ha la grâu și 1.000-2.000 kg/ha la porumb. Se aflau în exploatare silvică specii de arbori de esență moale: salcia și plopul.

Hidrografia Bălții Brăilei în regim natural

Așezările omenești nu au avut condiții favorabile pentru a se statornici datorită pericolului provocat de inundații. Localitățile actuale s-au stabilizat pe terenurile mai înalte din amonte Insulei. Din cele cca 77.000 ha terenuri de luncă inundabilă, 12.000 ha erau acoperite cu luciu de apă iar stufărișurile dispuse în jurul acestor zone acopereau o suprafață de două ori mai mare (24.080 ha). Lacurile mari (Șerbanu, Orza, Gemenele, Rușava, Scurtu, Bobocu, Lungulețu, Ulmu, Zaton și altele) aveau câte o gârlă prin care se alimentau la viitură cu apă proaspătă din Dunăre. Tot atunci intra și peștele, îndeosebi crapul.

Mai aveau și câte o **gârlă de scurgere în Filipoiu** și prin acesta la Dunăre. Se pescuia toamna la gardurile de pe gârlele de scurgere și de pe Filipoiu. După G r. A n t i p a (1910), într-un an nefavorabil (1905), producția de pește a fost de numai 921 t sau 12 kg/ha (dacă o raportăm la suprafața astăzi valorificată de cca 72.000 ha). Într-un an foarte bun (1908), producția a fost de 7 ori mai mare, adică 6.448 t (89 kg/ha). Deși producția aceasta este apreciabilă pentru condiții naturale, mai ales că anii aceștia aveau o frecvență dublă față de cei slabi, ne spune tot A n t i p a, nu se poate

compara cu producția de porumb, realizată după îndiguire, fie și numai de 5.000-6.000 kg/ha.

De aceea, valorificarea prin agricultură a fost soluția cea mai avantajoasă.

După desecare și destufizare, a urmat etapa punerii în valoare prin **cultivare**. De fapt, **luarea în cultură a pământurilor noi s-a desfășurat aproape simultan cu lucrările de hidroameliorații**.

Pământurile noi au fost cultivate, în cea mai mare măsură, cu cereale.

În perioada 1981-1985, structura de culturi și ponderea acestora era următoarea: porumb 47%, grâu 20%, orz 14%, floarea-soarelui 11% și soia 8%. Pe cca. 400 ha, rămase încă sub apă, este vorba despre cele două foste bucle ale Dunării, Zaton și Dunărea Veche/Blasova rămase în perimetrul îndiguit, s-a păstrat în continuare folosința piscicolă.

Modificarea regimului hidrologic al lunzii

În urma îndiguirii, lunca a fost sustrasă inundațiilor periodice din regimul natural, solurile aluviale suferind procese de maturare și evoluție, în funcție de etapa ameliorativă realizată. În urma introducerii lucrărilor de desecare și epuismenul apelor de suprafață, treptat, pe măsura stabilizării efectului lucrării de desecare, s-a realizat un regim hidrogeologic compensator. Acesta se caracterizează prin existența unei fluctuații ale nivelurilor pânzei freatice sub influența factorilor naturali, fluviu (infiltrațiile la viituri) și climat (aportul precipitațiilor și evapotranspirația potențială), care în plan multianual se compensează.

În anii excedentari, nivelurile freatice sunt compensate prin niveluri freatice coborâte în anii deficitari, în așa fel încât variația multianuală atestă abateri în plus sau în minus față de un nivel de echilibru.

După introducerea irigațiilor, în luncă a avut loc o transformare a regimului compensator într-unul cumulativ, regim în care s-a produs o creștere progresivă a nivelurilor freatice de la un an la altul, ca urmare a pierderilor de apă din amenajări, pe traseul canalelor de aducțiune și în câmp, randamentele amenajărilor de irigații fiind reduse, sub 65-70 %.

După anul 1990, datorită reducerii suprafețelor irigate, regimul cumulativ s-a transformat într-un regim de echilibru relativ, în care s-a atins o stabilizare hidrologică, fluctuațiile periodice (anuale, sezonale) ale nivelurilor freatice fiind determinate cu precădere de cadrul hidroclimatic, influența irigațiilor reducându-se substanțial. Trebuie menționat că aceeași dinamică a regimului hidrologic produsă în luncă, a avut loc și în câmpie.

După introducerea irigațiilor, adâncimea apei (valoare medie ponderată) a crescut la maximumul hidrogeologic de la cca. 2 m, înainte de introducerea irigațiilor, la cca. 1,50 m după introducerea irigațiilor (perioada 1979-1990), pentru ca să se stabilizeze la 1,68 m în perioada 1991-1995.

Bilanțul hidrologic în Insula Mare a Brăilei mediu multianual atestă ponderea mare în bilanțul apei freatice a infiltrațiilor din Dunăre cu 52% și irigațiile cu 24% la intrările de apă, conducând la ridicarea nivelurilor pânzei freatice în perioadele excedentare și evapotranspirației -60% și evacuările din amenajare -

35%, la ieșirile de apă, conducând la coborârea nivelurilor pânzei freatice în perioadele deficitare.

Ameliorarea cadrului natural puternic antropizat în exploatațile agricole din luncă. Coabitare armonioasă agricultură - mediu

Soluțiile de protecție a mediului și ameliorare ecologică a cadrului agricol al Insulei Mari a Brăilei se fundamentează pe crearea zonelor împădurite, a perdelelor forestiere de protecție a terenurilor agricole, a unor zone de agrement amenajate peisagistic fructifer, într-un sistem agricol prietenos (înfrățit) cu natura, asigurându-se astfel :

- valorificarea terenurilor afectate de exces de apă și cu productivitate redusă;

- armonizarea intervențiilor antropice din spațiul agricol al luncii cu natura;

- ameliorarea cadrului climatic tot mai excesivizat al luncii îndiguite;

- protecția și refacerea biodiversității;

- un sistem agricol ameliorativ ce conservă și sporește fertilitatea solurilor.

Aceste soluții de protecție a mediului și ameliorare ecologică sunt în, deplină concordanță și armonie cu :

- rețeaua hidrotehnică de canale de irigație, canale de desecare, stații de pompare și conducte îngropate;

- planurile de organizare a teritoriului exploatațiilor agricole existente;

- dispunerea zonelor cu exces de apă și a terenurilor neproductive;

-spațiile ce oferă condiții de agrement, turism și peisaj.

Soluțiile de împădurire a zonelor neproductive și cu productivitate redusă datorită excesului de apă sunt reglementate prin HG nr. 786/30.12.1993 și OG nr. 81/25.08.1998, privind unele măsuri pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate.

Excesul de apă semipermanent și permanent este specific zonelor joase (foste privaluri, japșe, funduri de lac) situate la cote inferioare fundului canalelor din zonă și astfel fără posibilități de descărcare a apei din pânza freatică. Periodic, în condiții hidroclimatice deficitare, pot fi libere de apă, dar, pe durate mari de timp, nu pot fi cultivate - parte din aceste areale fiind cuprinse cadastral la teren neagricol.

Suprafața totală propusă la împădurire este de 5.514 ha din care majoritatea, 5.327 ha, se află în exploatarea S.C. AGRICOST S.R.L. Iași, 121 ha la S.C.D.A. Brăila și câte 43 ha, respectiv 24 ha la comunele Mărașu și Frecăței. Din această suprafață, majoritară este în folosință agricolă - 4.595 ha (83%) și doar 919 ha (17%) teren neagricol.

Perdelele silvice de protecție a terenurilor agricole ce urmează a se înființa prezintă o suită de efecte favorabile asupra spațiului agricol:

- reduc viteza vântului cu 25-50 % (în funcție de depărtarea de perdea), cu efect benefic în reducerea eroziunii solului prin deflație (fenomen evidențiat iarna pe solurile dezgolite de zăpadă), depunerea mai uniformă a zăpezii în câmp, uniformitatea udărilor prin aspersiune, protecția plantelor la stresurile termice ;

-creează un microclimat în zona protejată asigurând majorarea reținerii precipitațiilor cu 10-15 %, reducerea

pierderilor de apă din sol cu 25-35 %, creșterea umidității relative din aer cu 10-15 %;

-constituie o nișă ecologică pentru organismele animale și vegetale: păsări, insecte, animale mari (vulpi, căprioare, mistreți).

Parametrii tehnici:

-lățimea perdelei 7-10 m ;

- înălțimea perdelei 10-15 m ;

-compoziția silvică și silvo- pomicolă de protecție: specii arboricole (frasinul, ulmul, glădița, stejarul ș.a.), specii arbustive (sălcioară, lemn cânesc, amorfa ș.a.), specii pomicole (corcoduș, zarzăr, măr pădureț, gutui ș.a.).

Perdelele de protecție a digurilor sunt dispuse în zona dig - mal asigurând protecția digului la acțiunea apei de revărsare prin curenți și valuri. Speciile silvice ce alături de aceste perdele sunt specifice zonelor inundate : salcia, plopul, frasinul ș.a.

Măsuri de reabilitare

În privința stării operaționale a amenajărilor de eliminare a excesului de apă se constată că rețeaua de canale de desecare și-a redus capacitatea rezolutivă cu 25-30 % pe canalele de ordin superior (colectori, canale principale) și chiar mai mult pe cele de ordin inferior (secundare, terțiare), datorită colmatărilor avansate și îmburuienării accentuate, impunându-se:

a. Măsuri pe termen scurt : - efectuarea de lucrări de remediere pentru aducerea canalelor de desecare, a drenurilor și a construcțiilor hidrotehnice aferente la parametrii proiectați; - efectuarea eşalonată a unor completări la rețeaua de desecare cu canale terțiare situate în zonele critice privind excesul de apă ;

- efectuarea unor acțiuni eficiente de defrișare a vegetației acvatice de pe rețeaua de canale (cu utilaje specifice sau prin erbicidare). **Această acțiune a fost demarată în zonele cele mai critice de către beneficiarul agricol.**

b. Măsuri pe termen lung: Modernizarea amenajării de desecare-drenaj prin: - echiparea stațiilor de pompare cu agregate de pompare cu randamente ridicate, activitate deja în curs de desfășurare;- reproiectarea și completarea rețelei de canale de desecare;- echiparea amenajărilor cu aparate și instalații hidrometrice în vederea optimizării regimului scurgerilor prin rețeaua de colectare-evacuare.

Lucrările de îndiguire. Digul Insulei Mari a Brăilei are o lungime de 175 km (include și digul interior de la Salcia). Starea digului, sub aspectul potențialului de apărare și a comportamentului la infiltrații s-a atestat în perioada apelor excepționale la viitura Dunării din perioada aprilie-iunie 2006 și mai-iulie 2010. În perioada acțiunilor de apărare s-au constatat :

- suprafețe cu luciu de apă adiacente digului – 52,5 ha ;
- suprafețe cu exces de apă adiacente digului - 530 ha ;
- infiltrații pe sub corpul digului – 21,3 km ;
- infiltrații aparente pe taluz – 0,5 km ;
- grifoane - 16 buc.

Lucrările ce sunt necesare la dig :

a. Măsuri pe termen scurt

- supraînălțări ale cotei coronamentului digului în zonele necorespunzătoare, protejate cu saci de pământ la viitura din aprilie-mai 2006 - 2,5 km ;
- executarea de banchete în zonele pe care s-au observat supurări de apă pe taluze - 3,6 km de dig;
- efectuarea consolidărilor de taluzuri pe tronsoanele de dig afectate de procese de degradare .

b. Măsuri pe termen mediu – lung

- reproiectarea cotei coronamentului digului în cadrul acțiunii de actualizare a întregului sistem de apărare la Dunăre;
- compartimentarea incintei în 3 compartimente prin diguri de compartimentare.

Memoriu de sinteză

(Director Secretar științific Dr. ing. Bularda Marcel, Dr.ing. Vișinescu Ioan, S.C.D.A. Brăila, 23. 05. 2014)

Dunărea în cadrul județului este reprezentată prin brațele principale Cremenea și Măcin (*Dunărea Veche*) și brațele secundare, Vîlcium, Mănușoaia, Pasca, Calia și Arapu în arealul Bălții Brăilei și prin *Dunărea propriuzisă*, din dreptul municipiului Brăila și până la confluența cu Siretul. **Debitul mediu multianual al fluviului este de cca. 6000 m³/s.**

Apărarea împotriva inundațiilor în județul Brăila, este realizată prin lucrări specifice de regularizări ale cursurilor de apă, îndiguiri și consolidări de maluri. **Sunt în funcțiune cca. 500 km de îndiguiri, 50 km de regularizări și consolidări de mal.**

Problemele majore în privința vulnerabilității la inundații le pune în mare parte fluviul *Dunărea*, în Insula Mare a Brăilei și anume:

- pericolul deversării digurilor, în cazul debitelor extreme în zone întinse de pe traseul digurilor principale, datorită scăderii cotelor acestora ca urmare a fenomenului de tasare;
- pericolul major de producere a fenomenelor de

infiltrații, sufozii și grifoane datorită duratei foarte mari a viiturilor de pe Dunăre (1-3 luni, câteodată chiar 6 luni);

- efectul deosebit de distructiv al valurilor, în special în perioadele de viitură (lucii de apă în fața digurilor poate depăși 1 km, iar viteza vântului depășește 5-6 m/s), la care se adaugă și efectul circulației navelor;
- fenomenele de eroziune ale malurilor fluviului Dunărea pe circa 120-130 km în jud. Brăila, care apar datorită scăderii debitului solid, fenomenelor de îngheț și în special datorită circulației navelor;
- fenomene de înmlăștinire a suprafețelor îndiguite și irigate, ca urmare a ridicării nivelului pânzei freatice în urma practicării neraționale a irigațiilor și a masivelor infiltrații prin canalele magistrale și de aducțiune a apei.

Scopul îndiguirii terenurilor de luncă a fost valorificarea pentru agricultură a potențialului de fertilitate ridicat al terenurilor supuse periodic inundării, fertilitate asigurată de materialul aluvionar adus de ape, permeabilitatea bună a solurilor și o bună aprovizionare cu apă a culturilor din rezervorul freatic. De asemenea, poziția geodezică joasă a acestor terenuri asigura facilități pentru eliminarea excesului de apă și aplicarea irigației cu costuri reduse, înălțimile de pompare fiind de ordinul a câțiva metri. Pe de altă parte, se asigura protecția localităților din lunci de apele de revărsare ale Dunării.

Scurt istoric al îndiguirilor în România

Practicarea ocazională a agriculturii pe terenurile mai înalte din luncile Dunării, după

retragerea apelor de revărsare, aducea dovezi despre fertilitatea bună a acestor terenuri.

Succesele obținute în valorificarea terenurilor de luncă în țări din vestul Europei, din Italia pe lunca Paului și din Olanda pe cursul inferior al Rinului, au constituit imbolduri pentru îndiguirile din Lunca Dunării.

Prima lucrare de îndiguire s-a realizat în Delta Dunării pe o suprafață de 467 ha, la Mahmudia, în anul 1895, cu sprijinul unor specialiști străini, dar datorită insuficienței studiilor lucrarea nu a dat rezultatele scontate.

S-a realizat apoi o suită de îndiguiuri în Lunca Dunării care au dat satisfacție: în 1904 la Chirnogi (415 ha), în perioada 1905-1909 la Mănăstirea (334 ha), la Giurgeni (3150 ha) și la ferma Spanțov (1503 ha).

În anul **1910** apare „**Legea pentru punerea în valoare a pământurilor din zona inundabilă a Dunării**”, an în care în cadrul **Ministerului Agriculturii și Domeniilor (MAD)** se **înființează Serviciul de Îmbunătățiri Funciare sub conducerea renumitului constructor Anghel Saligny**. Acesta susține **concepția inginerească** ce preconizează **îndiguirea în mare parte a Luncii Dunării prin diguri insubmersibile**.

S-a declarat experimentală incinta indiguita de la Spanțov, care a trecut în administrarea Serviciului de Îmbunătățiri Funciare și s-a amenajat cu rețea interioară de desecare și stație de pompare de evacuare a apelor în exces.

Cercetările agronomice s-au efectuat de **Ghe. Ionescu-Sisești în perioada 1910-1913**. Marele savant a evidențiat fertilitatea ridicată a solurilor dar și cerința

unei lucrări permanente între exploatarea agricolă și cea hidroameliorativă, care avea menirea să asigure controlul permanent al apei freatice și chimismul solului, determinante în evoluția fertilității.

În opoziție cu concepția inginerescă se **afirma concepția naturalistă, susținută de reputatul biolog Grigore Antipa**, șeful Direcției Pescăriilor Statului. Se preconiza îndiguirea luncii mai înalte (cca. 130.000 ha), la o cotă a coronamentului digurilor de 8-8,5 hidrograde, cu depășirea coronamentului periodic în vederea folosinșei alternative agricole și piscicole a terenurilor. Se reproșa indiguirilor insubmersibile cedarea la apele mari, inundarea **porturilor, scăderea fertilității solurilor de luncă, înmlăștinarea terenurilor și reducerea producției piscicole.**

Se considera ca pagubele aduse prin inundările periodice se compensau prin costuri mai reduse ale lucrărilor de **indiguri submersibile** și prin producția de pește asigurată.

S-au executat în perioada 1923-1944 doar indiguri submersibile ce au atins o suprafață îndiguită de cca. 46.000 ha, majoritatea fiind distruse de apele de revărsare periodică.

După al II-lea Razboi Mondial, după anul 1946, s-au executat doar diguri insubmersibile .

Ritmul indiguirilor Luncii Dunării a fost mai redus la început când majoritatea incintelor se realizau prin săpături manuale, cu transportul hipo al pământului. Ritmul s-a alertat pe măsura realizării mecanizate în totalitate (sapare, transport material pamantos, compactare).

Ritmul indiguirilor a crescut în intensitate după anul 1949 când suprafața îndiguită atinge cifra de

10.200 ha, respectiv în 1962 s-a ajuns la 106.233 ha, în 1964 la 306.000 ha, în 1969 la 395.000 ha și în 1987-430.000 ha (84% din întreaga luncă românească). Împreună cu îndiguirile din Delta Dunării pe o suprafață de 49.000 ha s-a totalizat o suprafață îndiguită pe Dunărea de Jos de 479.000 ha.

Incintele din Lunca Dunării în număr de 53 au totalizat o lungime a digurilor de 1.200 km iar cele din Delta Dunării în număr de 11 incinte au totalizat o lungime a digurilor de 267 km.

Mărimea arealelor îndiguite a fost diferită, acestea situându-se sub 1.000 ha în 11 incinte, între 1.000 și 2.000 ha în 9 incinte, între 2.000 și 5.000 ha în 14 incinte, între 5.000 și 6.000 în 9 incinte, între 6.000 și 28.000 în 20 incinte, **unei singure incinte revenindu-i suprafața cea mai mare: IMB-72000 ha.**

În plan zonal, în județul Brăila sunt 6 incinte îndiguite totalizând o suprafață de 146.170 ha, din care 4 sunt localizate în Lunca Dunării (100.033 ha) și două în Lunca Siretului (46.037 ha).

Efectul încorsetării în urma executării lucrărilor de îndiguire, ce ar determina creșteri catastrofale de niveluri și chiar adâncirea albiei prin eroziune datorită curenților apei mult majorați, a stat în atenția proiectării amenajărilor de îndiguire. În 1965, se impun restricții tehnice privind cota coronamentului digurilor proiectate, admițându-se asigurarea de calcul a nivelelor viiturilor de 1% în sectorul luncii până la Călărași și valori mai mari ale acestui parametru – asigurare 10% în sectorul Călărași-Galați, din considerente de securitate a porturilor dunărene. De asemenea, s-a parametrizat zona dig-mal prin poziționarea digurilor la distanțe de 250-

300m față de malul fluviului.

Etapizarea lucrărilor complexe de amenajare a luncii îndiguite. La realizarea complexului de lucrări hidroameliorative în amenajările de îndiguire, s-a aplicat principiul etapizării acestora pe considerentele : - realizarea unor investiții foarte mari ; -complexitate mare a factorilor naturali și ameliorativi specifici luncilor; - modificări esențiale ale condițiilor inițiale produse în regimul hidrologic și salin al solurilor, pe măsura aplicării lucrărilor ameliorative.

Etapele ce s-au derulat în realizarea lucrărilor complexe din teritoriile îndiguite au fost: -amenajări interioare pentru desecare, prin rețele de canale de desecare și capacități de evacuare prin stații de pompare, corelate cu condițiile de exces de apă; -defrișarea pădurilor și a stufărișurilor; -regularizarea regimului hidrologic excedentar pe terenurile denivelate din lunci prin lucrări de nivelare și modelare ; -irigarea suprafețelor îndiguite datorită regimului climatic deficitar al luncii Dunării ; -ameliorarea terenurilor sărăturate, nisipoase și mlăștinoase; -organizarea teritoriului agricol; -aplicarea unui sistem agricol de mare randament, cu puternice accente ameliorative, determinat de cadrul natural al teritoriului îndiguit.

Caracterizarea hidrologică a viiturilor Dunării din 2006 și 2010. Regimul hidrologic normal al Dunării prezintă o viitură de primăvară în perioada aprilie-mai, corelat cu regimul pluviometric și topirea zăpezilor din primăvară pe întregul bazin hidrografic, dispus pe teritorul celor 10 țări parcurse de marele fluviu european. **Viitura din2006** s-a produs la o perioadă normală pentru viiturile de primăvară ale Dunării, în lunile martie, aprilie și mai, respectiv 10.03-30.05, beneficiind de un

aport major de apă din ansamblul bazinului hidrografic al fluviului, deosebit de bine asigurat din precipitații în 2006. Aportul intern de apă din râurile afluate de pe teritoriul țării noastre a fost mai slab, sursa climatică de alimentare a apelor interioare fiind una moderată. **Viitura din 2010** a fost mai târzie decât situația normală, manifestându-se în perioada mai-iunie-iulie (15.05-28.07), beneficiind mai puțin de aportul apelor din afara țării (apele intrate în Dunărea românească pe la Baziaș), dar într-o măsură mai mare de aportul apelor interioare.

Pe majoritatea Dunării românești, în amonte de Brăila (pe 84% din totalul traseului), nivelele viiturii din 2006 le-au depășit pe cele ale viiturii din 2010, cu valori crescând progresiv din aval spre amonte, de la 18 cm la Hârșova la 140-150 cm la Calafat-Gruia. Doar pe tronsonul Brăila-Tulcea, viitura din 2010 a depășit viitura din 2006, cu valori, în limitele a 2 cm la Tulcea și 14 cm la Brăila.

Soluțiile preconizate pentru controlul viiturilor catastrofale ale Dunării trebuie să fie complexe, abordând atât factorii care determină viiturile cursurilor de apă, respectiv controlul scurgerilor apei pluviale pe versanții bazinelor hidrografice, scurgerile pe afluenți, cât și lucrările de apărare ale terenurilor agricole și localităților adiacente fluviului. Se poate considera că viiturile catastrofale sunt corelate și cu fenomenul modificărilor climatice globale, modificări ce determină anomalii ale parametrilor climatici exprimate prin accentuarea intensității ploilor, alternativ cu accentuarea perioadelor excesiv secetoase.

Problema renaturării Luncii Dunării. (...)

● Realizările inginerești de valorificare agricolă a Luncii Dunării au la bază executarea lucrărilor hidroameliorative de mare succes din vestul Europei de prevenire a inundațiilor, asanare și valorificare agricolă a luncilor unor fluvii (**Italia, în lunca Padului, Olanda, pe cursul inferior al Rinului**). ● Prin eforturile unor oameni de știință de prestigiu (Saligny, Antipa, Gheorghe Ionescu-Sisești ș.a.), **s-au îndiguit și pus în valoare 430.000 ha terenuri inundabile**, în care era endemică pentru om malaria și care constituiau focare de invazie a lăcustelor și omizilor migratoare, ale bolilor criptogamice pentru culturile agricole din zonele învecinate. ● **A crescut suprafața arabilă a țării cu aproape jumătate de milion de hectare, pământ de mare fertilitate, care, prin amenajări de desecare-drenaj și irigație, este teritoriul agricol al țării cel mai bine stăpânit sub aspectul regimului hidric și salin, cel mai economic ca înălțime de pompare și aducțiune a apei de irigație sau de evacuare a apei de desecare.**

● **Cine ar putea să propună vest-europenilor distrugerea și inundarea pământurilor scoase de sub ape pentru motivul că au redus suprafața „zonei umede” a Terrei și au încorsetat niște fluvii?** ● Studiile de mulți ani au atestat o înălțime de supraînălțare prin încorsetare, față de situația dinainte de încorsetare prin îndiguiri, cu 0,6 m în amonte și 1-1,2 m în avalul Dunării. ● Raportat la cele 430.000 ha terenuri îndiguite, terenurile aflate în regim natural (zona dig-mal, iazuri piscicole, păduri de luncă inundabilă, rezervația inundabilă Insula Mică a Brăilei) reprezintă cca. 95.000 ha – respectiv 22%. ● Din suprafața inundabilă de cca. 1 mil. ha (lunca + delta) din teritoriul

României, au rămas în afara îndiguirilor peste 50%, ceea ce este mult peste procentul întâlnit atât în cazul Padului italian, cât și al Rinului olandez.

- Lunca îndiguită, exploatată într-un sistem agricol ameliorativ, amenajată cu zone împădurite pe terenurile slab productive și perdele de protecție agrosilvică, cu prezervarea și extinderea zonelor umede, inclusiv cu refacerea ecosistemelor specifice luncii, pot constitui adevărate **oaze antiseceță**.

- Amenajarea Luncii Dunării a fost și este realizare indispensabilă pentru dezvoltarea economică și socială a României. Ea reprezintă o realizare științifică și tehnică remarcabilă a specialiștilor din sectorul de îmbunătățiri funciare.
- Lucrările de apărare – diguri pe 1.200 km, desecare-drenaj pe 418.000 ha și de irigații pe 225.000 ha, reprezintă o investiție de peste 900 milioane USD. Adăugând lucrările de pregătire a terenurilor agricole (defrișări, destufizări, evacuări inițiale de apă, modelări-nivelări, patrimoniul imobil și mobil al fermelor agricole, alte lucrări de infrastructură și alte bunuri, valoarea totală se estimează la cca. 4 miliarde USD.
- Exploatarea agricolă a cca. 390.000 ha (90% din terenurile apărate) reprezintă o valorificare eficientă a terenurilor îndiguite și desecate, productivitatea solurilor luncii fiind cunoscută. Exploatarea agricolă și conexasă a antrenat în activitate cca. 55.000 lucrători iar 210.000 locuitori din zonele riverane beneficiază direct de realizările economice ale activității agricole din Lunca Dunării.
- Fertilitatea solurilor din zonele îndiguite a evoluat privind conținutul de humus și elementele nutritive similar aceleia din terasele și câmpiile învecinate. Numai pe suprafețe restrânse cu condiții locale specifice s-au produs degradări prin sărăturare a

solurilor și eroziunea celor nisipoase, nedepășindu-se 3-4% din terenurile apărate. ● Suprafețe reprezentând cca. 8-10% din suprafața apărută sunt periodic (odată la 5-10 ani) afectate de exces de umiditate și datorită faptului că parte din lucrările inițial proiectate nu au fost executate.

Reabilitare-reecologizare a luncii. ● Problema reabilitării-modernizării și reecologizării amenajărilor existente este impusă de **cerința unor remedieri și modernizări ale amenajărilor (cu peste 40-50 de ani de serviciu)** și de manifestarea unor modificări nefavorabile ale regimului hidrologic și salin al solurilor. S.C.D.A. Brăila consideră că, în condițiile intensificării fenomenelor de secetă și a tendinței de deșertificare ce se manifestă din ce în ce mai pregnant, valorificarea incintelor îndiguite trebuie să se facă prin activități complexe, preponderent prin exploatații agricole, care se constituie și într-o soluție antiseceță.

Valorificarea complexă a incintelor îndiguite se asigură prin: ● practicarea unei agriculturi intensive de mare productivitate ; ● valorificarea piscicolă a zonelor existente cu luciu de apă, precum și prin înființarea unora noi; ● dezvoltarea unor activități zootehnice și de prelucrare a producției zootehnice care să valorifice într-o măsură cât mai mare producția vegetală. ● valorificarea silvică a terenurilor slab productive și înființarea de perdele forestiere pentru protecția câmpurilor agricole, a căilor de comunicație și a localităților ; ● extinderea și înființarea de noi zone turistice și de agrement cu specific de luncă (pescuit, vânătoare, hipism, sporturi nautice etc.) .

S.C.D.A. Brăila consideră că această concepție este de natură să evite o serie de aspecte negative

economico-sociale privind distrugerea unor localități, a obiectivelor economice, a infrastructurii de exploatare a amenajărilor și de producție agricolă ce reprezintă pierderi însemnate pentru locuitorii acestor zone și pentru economia națională.

Argumente în favoarea păstrării și exploatării complexe în condiții ecologice a luncilor îndiguite.

● **Amenajările complexe de îndiguire a Luncii Dunării. Lunca Dunării românești este amenajată cu lucrări de îndiguire pe 84% din suprafață, respectiv 430.000 ha. Lucrările hidroameliorative complexe cuprind 1.200 km lungime de diguri, amenajări de desecare-drenaj pe 418.000 ha și amenajări de irigații pe 225.000 ha.**

● **Randamentele agricole** obținute pe terenurile de luncă îndiguită sunt comparative cu cele obținute pe terenurile cele mai fertile, respectiv : 4.000-5.000 kg/ha la grâu, 4.500-5.500 kg/ha la orz, 6.000-7.000 kg/ha la porumb și 2.000-2.500 kg/ha la soia.

● **Geodezic**, terenurile de luncă sunt situate la cote joase, facilitând consumuri energetice reduse pentru pomparea apei de irigație și a celei de desecare.

● **Orografia** neuniformă, cu zone joase – foste privaluri, japse și funduri de lac pe 25- 30% din suprafața luncii, frecvența solurilor aluviale cu textură fină acoperind peste 60-70% din suprafață, nivelul freatic situat la adâncimi sub 3-4 m, asigurând o bună aprovizionare cu apă a culturilor prin ridicare capilară.

Soluții pentru creșterea eficienței de valorificare a terenurilor din incintele îndiguite ● **Efficientizarea exploatării hidroameliorative** prin reabilitarea amenajărilor de eliminare a excesului de apă (inclusiv

săruri), a amenajărilor de irigații, modernizarea stațiilor de pompare, automatizarea, contorizarea și gestiunea apei, folosirea echipamentelor moderne de aplicare a udărilor. ● Aplicarea sistemului agricol ameliorativ, ce asigură îmbunătățirea caracteristicilor pedohidrologice nefavorabile ale solurilor și valorificarea superioară a celor favorabile, prin lucrări agrotehnice specifice, menținerea fertilității naturale ridicate a solurilor prin fertilizări chimice, dar mai ales organice, folosirea plantelor amelioratoare, încorporare în sol a resturilor vegetale, combaterea eficientă a buruienilor prin tratamente chimice, dar mai ales prin soluții agrofitehnice, folosirea plantelor care valorifică optim potențialul hidrologic benefic al solurilor bine aprovizionate freatic, aplicarea unui regim de irigație diferențiat în funcție de aportul freatic.

● **Reabilitarea ecologică a terenurilor îndiguite prin împădurire pe solurile degradate, perdele forestiere de protecție a terenurilor agricole, prezervarea și extinderea zonelor umede, dezvoltarea zonelor turistice cu specific de luncă.**

Impactul tehnic și socio-economic la inundarea controlată a Insulei Mari a Brăilei (Contribuția SCDA Brăila la evitarea inundării controlate a Insulei Mari a Brăilei).

Pe data de 15.04.2006, la momente de vârf ale viiturii Dunării, comandamentul de urgență era dispus să decidă inundarea controlată a incintei Insula Mare a Brăilei, pentru a depresuriza Dunărea și a preveni inundațiile din aval la portul Galați. Stațiunea a întocmit o documentație descriind fenomenul inundării Insulei cu

parametrii tehnici, coloane de apă pe întreaga suprafață (se sconta pe inundații doar în avalul incintei, nu pe întregul parcurs al celor 60 km din aval spre amonte), localități inundate, obiective economice afectate. Demersul Stațiunii a fost util, incinta a fost salvată de la acțiunea de inundare controlată.

Parametrii tehnici, economici și sociali ai inundării (apăruți și în presa locală) s-au prezentat astfel:

● **Dacă spargerea digului se va face în dreptul municipiului Brăila, nicio localitate din Insulă nu ar rămâne neacoperită de apă.** ● Stratul de apă ce s-ar atinge ar fi 0,63 m la Măgureni și Plopu, 0,79 m la Cistia, 1,05 m la Mărașu, 1,28 m la Țăcău, 1,37 m la Agaua și 2,63 m la Băndoiu, Frecăței și Titcov.

● Coloana de apă pe ansamblul teritoriului Insulei ar fi de 1,5-4,0 m.

● Inundarea localităților ar afecta 11.000 localnici și 600 familii de lucrători sezonieri.

● Se va ajunge la distrugerea în totalitate a amenajărilor hidrotehnice și a celor 3 stații de transformare a curentului electric.

● Se vor distruge culturile agricole pe o suprafață de 72.000 ha teren arabil foarte fertil.

● Se vor distruge spațiile de producție (sedii, depozite, spații de lucru, stații de condiționare a semințelor și alte bunuri), se vor distruge habitatele existente (păsări, animale sălbatice, animale domestice).

● Se vor înregistra pierderi economice imense prin scoaterea teritoriului din circuitul agricol pe un termen de 3-5 ani și distrugerea completă a infrastructurii existente. La aceasta se va adăuga degradarea ireversibilă a mediului prin materialele, deșeurile și poluanții transportați de apele de inundație.

● **Ideea iluzorie a revenirii la ceea ce a fost înainte** nu mai este de actualitate, deoarece s-au modificat esențial parametrii factorilor naturali principali: - climatici, prin încălzirea globală la care asistăm; - hidrologici, prin nivele excepționale și grad avansat de poluare. ● **Inundarea incintelor îndiguite ar determina transformarea acestora în bazine de recepție a apelor poluate.**

Specialiștii S.C.D.A. Brăila propun ca soluții crearea de perdele silvice de protecție perpendicular pe direcția vântului dominant (N-S), împăduriri masive în zonele defavorabile agriculturii (exces permanent de apă, nisipuri slab fertile), dezvoltarea spațiilor cu facilități turistice și, nu în ultimul rând, practicarea unei agriculturi înfrățite cu natura.

Lunca îndiguită exploatată agricol și ameliorativ eficient constituie o adevărată oază antisechetă (concept lansat și susținut de S.C.D.A. Brăila cu referire la Insula Mare a Brăilei). Cadrul natural și ameliorativ al Insulei Mari a Brăilei, impunând o exploatare ameliorativă și agricolă specifică Insula Mare a Brăilei, reprezintă o entitate de **exploatație agricolă de referință**, cu particularități naturale, sistem hidroameliorativ și organizatoric specific.

În regim natural, Balta Brăilei, cum se numea actuala amenajare hidroameliorativă complexă Insula Mare a Brăilei, era inundată de apele de revărsare ale Dunării, cu o frecvență de o dată la 1-3 ani. A fost îndiguită în anul 1964. Folosința terenului înainte de îndiguire era constituită din: arabil pe 19%, pășune pe 11 %, stufărișuri pe 32%, păduri pe 22%, lacuri și bălți pe 16% . După îndiguire arabilul a reprezentat cca. 96%.

● Teritoriu de luncă, creat prin procesul de aluvionare al

Dunării, Insula prezintă o **configurație geomorfologică complexă**, cu zone joase, foste funduri de lac, privaluri, japșe pe cca. 23 % din întregul areal, zone înalte, de grind pe cca. 36% și zone intermediare, de trecere între zonele joase și înalte, pe cca. 41% . ● Pe depuneri aluviale foarte permeabile, groase de 60-100 m s-au format ca urmare a proceselor de pedogeneză, **soluri tinere, aluviale**, afectate de procese de gleizare, cu o fertilitate deosebit de ridicată. **Buna fertilitate este determinată de 3 factori esențiali: bogăția** în elemente nutritive a materialului aluvionar (în declin în cursul exploatării agricole), existența unui cadru hidrologic optim, de intensă aprovizionare cu apă a plantelor, ridicată prin capilaritate din pânza freatică și o permeabilitate pentru apa foarte bună a solurilor, în care predominau în general fracțiunile fine – argiloase (pe 65% din teritoriu) – datorită existenței unei macroporozități determinate de resturile activității biologice anterioare (cochilii, rizomi).

● Un profil geologic transversal prin teritoriul incintei atestă o succesiune de depuneri aluvionare, dispuse în complexul semipermeabil de la suprafață, până la 10-15 m adâncime (frecvent cu argile și luturi), în care este cantonată pânza freatică; sub acesta se află depozite acvifere de adâncime, formate din nisipuri fine până la 25-30 m și apoi nisipuri grosiere și pietrișuri până la 90-100 m ● În acest cadru lito-hidrologic, Dunărea influențează preponderent bilanțul apei, asigurând o alimentare substanțială mai cu seamă la viituri, subpresiunile mari din profunzime modelând conformația nivelurilor rezervorului freatic. ● **Din punct de vedere climatic**, unitatea naturală este situată într-o zonă secetoasă, cu un aport în precipitații în medie

multianuală de 447 mm (Stația Meteorologică Brăila), temperatura medie anuală de 10,9 ° C, evapotranspirația potențială 650-750 mm și un deficit climatic anual de 250-350 mm.

● După sustragerea teritoriului de sub influența apelor de inundație prin îndiguirea periferică pe lungimea de 152 km în anul 1964, s-au realizat lucrările ameliorative complexe : desecarea în perioada 1965-1970, irigația întregii suprafețe în perioada 1975-1982, completări de lucrări la amenajarea de desecare și drenaj orizontal pe 9.350 ha în perioada 1981-1985. ● Unul din factorii favorizanți ai cadrului natural al Insulei Mari a Brăilei îl constituie aprovizionarea culturilor cu apă prin ridicare capilară din rezervorul freatic situat la adâncimi mai mici de 3-4 m, diferențierile de intensitate ale aprovizionării freactice fiind corelate cu conformația geomorfologică a teritoriului.

Consumul culturilor din apa freatică și cerința de irigație la principalele plante de câmp. S-au pus în evidență modificările aportului freatic în funcție de specificul înrădăcinării plantei, plantele cu înrădăcinare profundă (floarea-soarelui, lucerna) beneficiind de un aport mare în raport cu plantele cu înrădăcinare superficială (cerealele păioase). Corelat cu conformația rezervorului freatic, au rezultat cerințele de apă de irigație, la adâncimi ale apei freactice peste 0,75-1 m la grâu, peste 1,25-1,50 m la porumb, peste 1,75-2,00 m la floarea-soarelui și peste 2,5 m la lucerna veche. Bazat pe aceste cercetări, s-a putut elabora tehnologia de aplicare diferențiată a irigației, în funcție de plantă, stadiul de vegetație al acesteia, adâncimea apei freactice și sol. Pentru cultura de porumb, în condițiile unui an mediu, bilanțul apei pentru condiții diferite de adâncime a apei

freatice determină cerințe diferențiate de apă pe parcursul perioadei de vegetație, înscriindu-se astfel un regim de irigație diferențiat, prevăzând neaplicarea udărilor la adâncimi de nivel freatic sub 1 m, două udări la 1,5 m adâncime și 3 udări la peste 2 m adâncime.

Controlul permanent al nivelului apei freatice la o rețea de puncte de observare hidrogeologică, care să asigure informațiile necesare pentru avertizarea și diferențierea regimului de irigație în funcție de conformația de adâncimi a rezervorului freatic; avertizarea excesului de umiditate în perioadele cu nivele ridicate la fluviu sau cu aport mare din precipitații, mai periculoase fiind cele în care se produce coincidența între aporturile mari de apă din fluviu cu cele din precipitații.

Controlul periodic al rezervelor de apă din sol la sondajele tubate și stabilirea gradului de utilitate al acestora prin raportare la indicii hidrofizici zonali, oferind informații utile sistemului de avertizare a udărilor în vederea dimensionării regimului de irigație;

Controlul hidrochimic periodic în punctele de sondaje oferind informații privind conținutul total de săruri solubile și calitatea acestora, utile avertizării zonelor periculoase, cu degradare evidentă a calității apelor freatice, în vederea aplicării unor soluții ameliorative;

Controlul periodic al salinizării solurilor în punctele de sondaje în vederea cunoașterii dinamicii și evoluției conținutului de săruri din sol pentru prevenirea declanșării proceselor intense de salinizare secundară prin aplicarea unor soluții ameliorative ce s-ar impune (amendări, spălări) ;

Elementele informaționale de baza pentru aplicarea unui regim de irigație diferențiat sunt: -hărțile hidrogeologice, elaborate periodic pe baza observațiilor de nivel freatic și care permit să se cunoască intrările de apă în bilanț din aport freatic al culturilor din cadrul fermei, în funcție de localizare și stadiul de vegetație al acestora; - intrările de apă din precipitații; - ieșirile de apă prin consumul culturii, pe baza cărora se deduce cerința de irigație.

Ferma pilot Edera, alături de fermele Stăvilăru și Mărașu, sunt ferme reprezentative pentru extrapolarea zonală a informațiilor. **Ferma Stăvilăru, ferma cu terenul cel mai jos din Insulă**, are valoarea indicelui Guf cea mai mare 91%, deci aportul freatic este operațional pe 91% din suprafața fermei și are indicele Ifu-deosebit de proeminent 1680 m³ /ha, deci fiecare hectar din ferma primește în dar de la natură 2,5 norme de udare. Ferma Edera, în contrast (corelat cu conformația geomorfologică a teritoriului), prezintă valori ale indicelui Guf – 36% și a indicelui Ifu- 670 m³ /ha.

Modelarea rezervorului freatic în vederea asigurării unei adâncimi optime pentru aprovizionarea cu apă a culturilor prin ridicare capilară se asigură prin **două soluții:** **a. Menținerea nivelului de apă ridicat în canalele de desecare-evacuare ale incintei în perioada de sfârșit de primăvară-început de vară, după încheierea activității de evacuare a excesului de apă din soluri.** Prin menținerea nivelelor ridicate în canalele de desecare CP 17 și HC 104, se asigură alimentarea cu apă a rezervorului freatic și astfel suplinirea ieșirilor de apă din rezervor, prin consumul de către plante a apei ridicate capilar. **b. Modelarea rezervorului freatic în**

amenajările de drenaj cu funcție reversibilă, prin utilizarea unui sistem de dispozitive și instalații situate pe colectori de drenaj asigură dirijarea nivelului apei în colectori în același scop al controlului nivelului freatic în terenul amenajat.

Regimul mineralizării apelor freatice și salin al solurilor din Insula Mare a Brăilei. Particularitățile regimului hidrosalin al incintei îndiguite Insula Mare a Brăilei s-a urmărit anual și sezonally în perioada 1965-1990 și periodic după anul 1990, putându-se stabili formația regimului hidrogeologic, regimului hidrochimic și salin al solurilor din acest teritoriu. Regimul sărurilor din apele freatice și soluri este corelat cu dinamica regimului hidrologic al luncii după îndiguire. ● **Apele freatice, inițial slab mineralizate, s-au concentrat în săruri în etapa regimului hidrologic compensator (în lipsa irigației), pentru ca apoi să-și reducă concentrațiile în etapa regimului hidrologic cumulativ (după introducerea irigației).** ● Cercetările efectuate în cadrul Proiectului sectorial atestă aceeași formație a dinamicii conținutului de săruri din apă și soluri, tenta de reducere a concentrațiilor, atestând efectul benefic al unui sistem agricol ameliorativ practicat de **beneficiarul agricol S.C. Agricost S.R.L.** Implicarea cercetării SCDA Brăila în proiectarea, execuția și exploatarea lucrărilor hidroameliorative din lunca îndiguită-înfrățire rodnică. **Proiectare drenaje în câmpuri experimentale localizate la Salcia și Filipoiu**, pentru precizarea parametrilor de execuție: ● stabilirea parametrilor tehnici ai drenajului : distanțe de pozare a drenurilor-D, adâncimi de pozare-H, diametre ale drenurilor-Ø; ● precizarea tipurilor de drenaje: de centură la dig,

interioare pe zonele joase, de centură la canalele de irigație; ● alegerea materialelor filtrante și a materialelor pentru tuburi: minerale, geotextile, organice, drenaj fără material filtrant; tub ceramic, tub PVC. Tehnologia fără material filtrant a fost omologată de Stațiunea Brăila.

Proiectare amenajări de irigație: ● stabilirea tipului de amenajare, aspersiune vs. brazde. Studiile hidrofizice detaliate efectuate de S.C.D.A. Brăila au reliefat viteze de infiltrație foarte mari pe zone joase (funduri de lac, zone depresionare și pe zone intermediare) și mici pe zone înalte (grinduri la diguri și privaluri), infirmând posibilitatea folosirii brazdelor ; ● stabilirea elementelor regimului de irigație specific solurilor de luncă cu aport freatic. S-au efectuat cercetări lizimetrice în perioada 1972-1990, pentru tipurile reprezentative de sol din Insulă, pentru principalele culturi de câmp și adâncimi de nivel freatic (de la 0,5-3,5 m).

Concluzii

● Amenajarea luncii românești a Dunării este o lucrare de prestigiu științific și tehnic, realizată cu costuri investiționale foarte mari, indispensabilă pentru dezvoltarea economică și socială a României. ● Reprezintă o realizare științifică și tehnică remarcabilă a specialiștilor din sectorul de îmbunătățiri funciare. ● A crescut suprafața arabilă a țării cu aproape jumătate de milion de hectare, pământ de mare fertilitate (beneficiind de aport freatic în proporție de 30-50% din necesarul plantei), care, prin amenajări de desecare-drenaj și irigație, este teritoriul agricol al țării cel mai bine stăpânit sub aspectul regimului hidric și salin, cel mai

economic ca înălțime de pompare și aducțiune a apei de irigație sau de evacuare a apei de desecare. ● Lunca românească a Dunării totalizează o suprafață îndiguită de 430.000 ha, dispusă în 53 incinte îndiguite, ce reprezintă 83% din totalul luncii românești la Dunăre. ● Lucrările de apărare – diguri pe 1.200 km, desecare-drenaj pe 418.000 ha și de irigații pe 225.000 ha - reprezintă o investiție de peste 900 milioane USD. ● Aduugând lucrările de pregătire a terenurilor agricole (defrișări, destufizări, evacuări inițiale de apă, modelări-nivelări, patrimoniul imobil și mobil al fermelor agricole, alte lucrări de infrastructură și alte bunuri, valoarea totală se estimează la cca. **4 miliarde USD**. ● Exploatarea agricolă și conexă a antrenat în activitate cca. 55.000 lucrători iar 210.000 locuitori din localitățile riverane beneficiază direct de realizările economice ale activității agricole din Lunca Dunării.

► Sistemul de apărare a luncii îndiguite s-a comportat la viiturile extraordinare din ultimii ani astfel :

- La viitura extraordinară din 2006 au fost inundate 10 incinte totalizând o suprafață de 87.356 ha -20% din suprafața luncii indiguite, 8 incinte inundate natural și două controlat.
- Viitura Dunării din 2010 a fost cea mai periculoasă pentru sectorul Harșova-Tulcea datorită remuurilor create de Siret și Prut la coincidența viiturilor maxime ale acestor afluenți cu viitura Dunării.
- Efectul inundării incintelor asupra depresurizării Dunării au fost neesențiale, localizate în timp pe durata a 1-3 zile după eveniment și cu valori reduse (10-20 cm), ansamblul conformațiilor viiturii transmițându-se din amonte spre aval cu modificări neesențiale.
- Se preconizează, alături de reabilitarea sistemului de apărare la Dunăre, controlul viiturilor prin crearea unui sistem

integrat de monitorizare a complexului de soluții privind: scurgerile apei pe versanți, afluenți și pe fluviu, diversele ipostaze hidrologice putând fi armonizate prin acțiunile din cadrul sistemului. ● La realizarea marilor amenajări complexe de îndiguire, desecare-drenaje și irigație (Insula Mare a Brăilei), s-a realizat înfrățirea rodnică între cercetare, proiectare, execuție și exploatare.

► Renaturarea luncii Dunării este o problemă controversată, așa cum s-a prezentat în diferitele dezbateri în plan național și zonal. ● Renaturarea luncii prin trecerea amenajărilor complexe cu lucrări de îndiguiri, desecări și irigații în regim permanent de inundabilitate, conform studiilor și cercetărilor anterioare și recente, nu realizează o atenuare operațională a nivelelor excepționale ale fluviului. ● Revenirea la starea anterioară în regim natural a luncii este iluzorie, datorită modificărilor esențiale suferite de regimul apelor Dunării (nivele extraordinare frecvente, poluare accentuată), corelat evident cu modificările climatice globale actuale. ● Randamentul agroproductiv ridicat al solurilor de luncă în condițiile aplicării unui sistem agricol ameliorativ (armonizarea exploatării agricole cu exploatarea ameliorativă a lucrărilor de îmbunătățiri funciare) este demonstrat în marile exploatații agricole din lunci. ● Luncile îndiguite, exploatare într-un sistem agricol ameliorativ, amenajate cu zone împădurite pe terenurile slab productive și perdele de protecție agrosilvică, cu prezervarea și extinderea zonelor umede, inclusiv cu refacerea ecosistemelor specifice luncii, pot constitui adevărate oaze antiseacă.

Bibliografie selectivă

xxx *Comunitățile locale și capitalul natural din Balta Mică a Brăilei*, Brăila, 2013, din Planul de management din 18 mai 2011 al PN-BmB, publicat în M.O. nr. 498 bis din 13 iulie 2011

xxx *Brăila – File de istorie. Documente privind istoria orașului. 1919-1944*, vol. II, București, 1989

xxx *Incintele îndiguite la Dunăre. Probleme actuale și de perspectivă*, <https://dokumen.tips>

Antipa, Gr. , *Regiunea inundabilă a Dunării. Starea ei actuală și mijloacele de a o pune în valoare*, Institut. de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1910 (318 pagini)

Antipa, Gr. , *Cercetările hidrobiologice în România și importanța lor științifică și economică*, discurs rostit la 25 mai (7 iunie) 1912 în ședința solemnă sub președinția M.S. Regelui, Academia Română, Discursuri de recepțiune XXXVIII, București, Librăriile SOCEC & COMP., C, SFETEA și Librăria Națională, 1912

Antipa, Gr., *Pescăria și pescuitul în România*, Academia Română – Publicațiile Fondului Vasile Adamachi, Tomul VIII No. XLVI, Librăriile SOCEC & COMP., București, 1916

Bart, Jean (Eugeniu Botez), *Cartea Dunărei*, Biblioteca Ligei Navale, 1933

Bularda , Marcel, Director- Secretar științific, Vișinescu, Ioan, Dr.ing., S.C.D.A. Brăila, *M emoriu de sinteză*, 23. 05. 2014

Buzea, Elena, *Statutul hidrologic al Dunării. Flooded areas and their importance in maintaining biodiversity. Meadow lower Danube*, în *Journal of Wetlands Biodiversity*, vol. I, Ed. Muzeul Brăilei-Istros, Brăila, 2010

Ghiban, Mihăiță, *Studiu privind influența activităților antropice asupra microclimatului din Insula Mare a Brăilei* (2020), ghiban_mihaita@yahoo.com

Giurescu, Constantin C., *Istoria pescuitului și a pisciculturii în România*, Vol. I, Editura Academiei R.P.R., București, 1964

Lengyel, Peter, *Insula Mare a Brăilei*, wordpress.com, 10 ian.2013

Matei, Nicu, *Bărăganul dintre ape*, Editura Torent Press, Brăila, 2019

Mărășanu, Nicolae Grigore, *Deltaicul, spațiul dublei rășfrângerii*, Editura Academiei Române, București, 2022

Mocanu, Ionuț, Ing., *Cercetări privind valorificarea durabilă a resurselor de sol prin amenajări de irigații și desecare-drenaj în Insula Mare a Brăilei*, Teză de doctorat, 2022

Vidrașcu, I.G. (1911), *Istoricul îndiguirilor fluviale și maritime*, Tipografia Curții Regale F. Göbl F. II, București, 1911

G. Vidrașcu, I.G., Ing., *Valorificarea regiunii inundabile a Dunării*, Tipografia Urbana, București, 1921

Vișinescu, I., *Insula Mare a Brăilei. Laborator natural și ameliorativ. Un omagiu adus naturii și omului*, 2014

Vișinescu I., Zamfir M., Cojocar I., *Insula Mare a Brăilei. Reabilitare hidroameliorativă*, 2001

Cuprins

Argument.....	5
Descriere geografică.....	11
Balta Brăilei - spațiu concentraționar.....	96
Îndiguirea insulei.....	137
IAS IMB-file de istorie.....	157
Agricost.....	187
Al Dahra-tehnologie și performanță.....	194

Antologia Bălții

xxx – <i>La gura privalului</i>	213
xxx – <i>Vin pescarii</i>	214
Mihail Sadoveanu – <i>Elogiul undițarului</i>	215
Panait Istrati – <i>Codin. O noapte în bălți</i>	220
Vasile Băncilă – <i>Orașe dunărene</i>	224
Mihail Sebastian – <i>Om de la Dunăre</i>	226
Emilia Dumitrescu – <i>Peisaj în bălțile Brăilei</i>	228
Fănuș Neagu – <i>Scaunul singurătății</i>	234
- <i>Insula Mare a Brăilei</i>	237
Marin Sorescu – <i>La iernatic</i>	246
Ion Mustață – <i>Vin apele</i>	247
<i>Singurătate</i>	247
<i>Pescărească</i>	247
Mircea Vasiliu – <i>Pisc</i>	248
Corneliu Ifrim – <i>Gerul</i>	250
Nicolae Grigore – <i>Mărășanu –Fluviul</i>	252
- <i>Cherhanale</i>	254
- <i>Vânătoarea</i>	256
Gheorghită Țărâlungă – <i>Spațiul apelor</i>	260
Lucia Pătrașcu – <i>Mi-e dor</i>	264

Dumitrache Dragomir – <i>Micul rai</i>	264
Ionel Craioveanu – <i>Ultimul Paradis</i>	267
Anton Marțian – <i>Un om al bălții</i>	269

Reportaje

S.Constantinescu și G. Buznea – <i>Delta noastră</i>	271
Vasile Nicorovici – <i>Învinsă, dar nebiruită</i>	274
Pop Simion – <i>Insula-o epepee romantic- revoluțio- nară</i>	277
Mircea Bunea- <i>Acolo unde cerul se unește cu porumbul</i>	284
Nicolae Grigore Mărășanu – <i>Digul speranței</i>	292
Florentin Coman, <i>Coroțișca - de la paradis, la cimitirul peștilorși Coroțișca, asul din mâneca Brăilei, pe care nu-l vrea nimeni!</i>	303

Anexă

Frecăței.....	319
Mărașu.....	335
Terente- regele Bălții.....	347
Oaspeții Bălții.....	351
<i>I.M.B.. Reabilitare hidroameliorativă, 2001</i>	355
<i>Statutul hidrologic al Dunării, 2010</i>	358
<i>I.M.B.. Laborator natural și ameliorativ. Un omagiu adus naturii și omului, 2014</i>	374
<i>Memoriu de sinteză, 2014</i>	390
Bibliografie selectivă.....	412
Cuprins	414